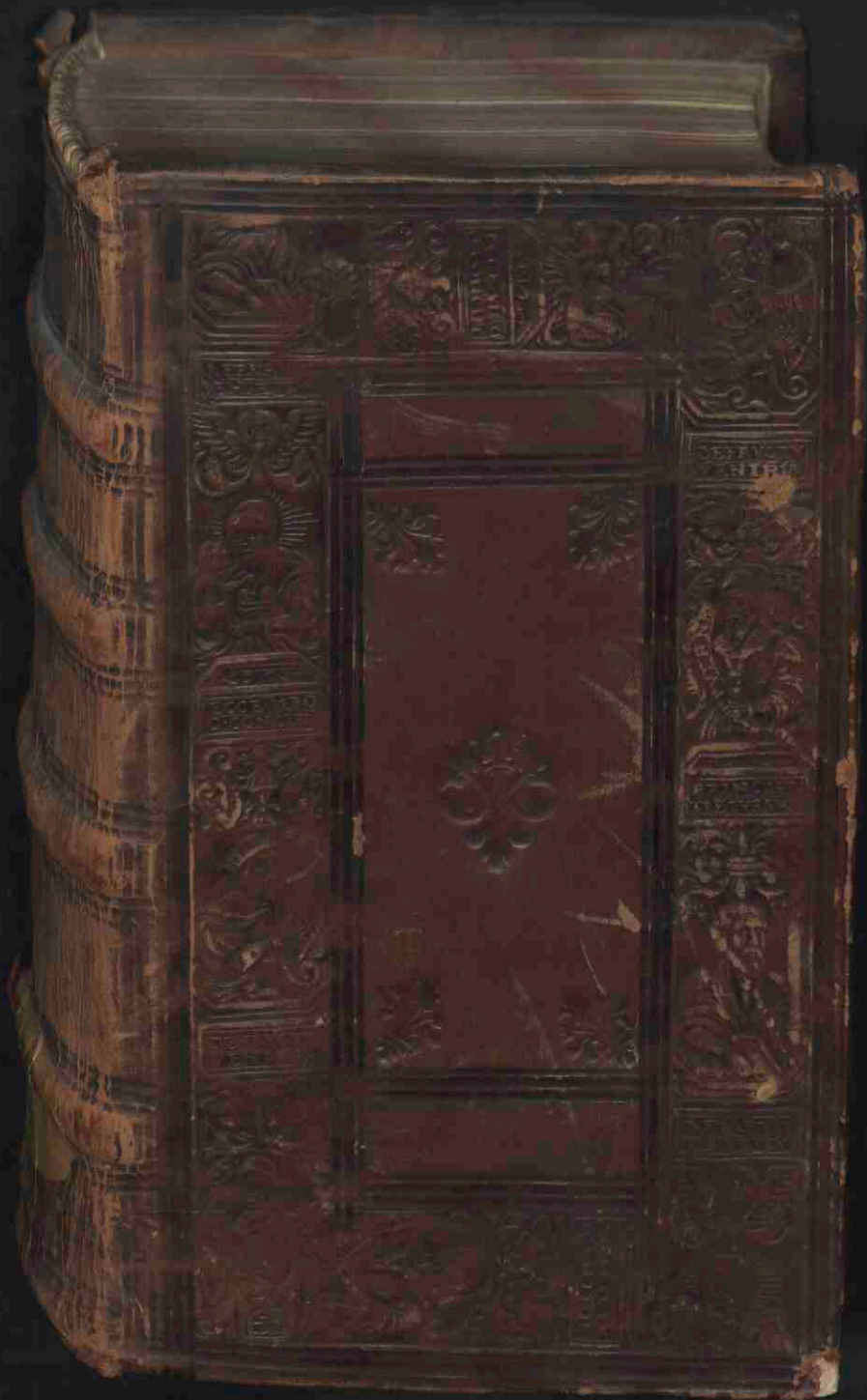

**Necessarius et perspicuus elenchus sophismatum Jacobi
Andreae, quae orthodoxae & invictae disputationi, de S.
Eucharistia, superiori anno, a D. Joh. Jacobo Grynaeo,
mandatu illustrissimi principis Johannis Casimiri, &c.
Heidelbergae habitae opposuit**

<https://hdl.handle.net/1874/402025>

Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell Huybert van Buchell (1513-1599)

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

This book is part of the Van Buchell Collection Huybert van Buchell (1513-1599)

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

E. oct.

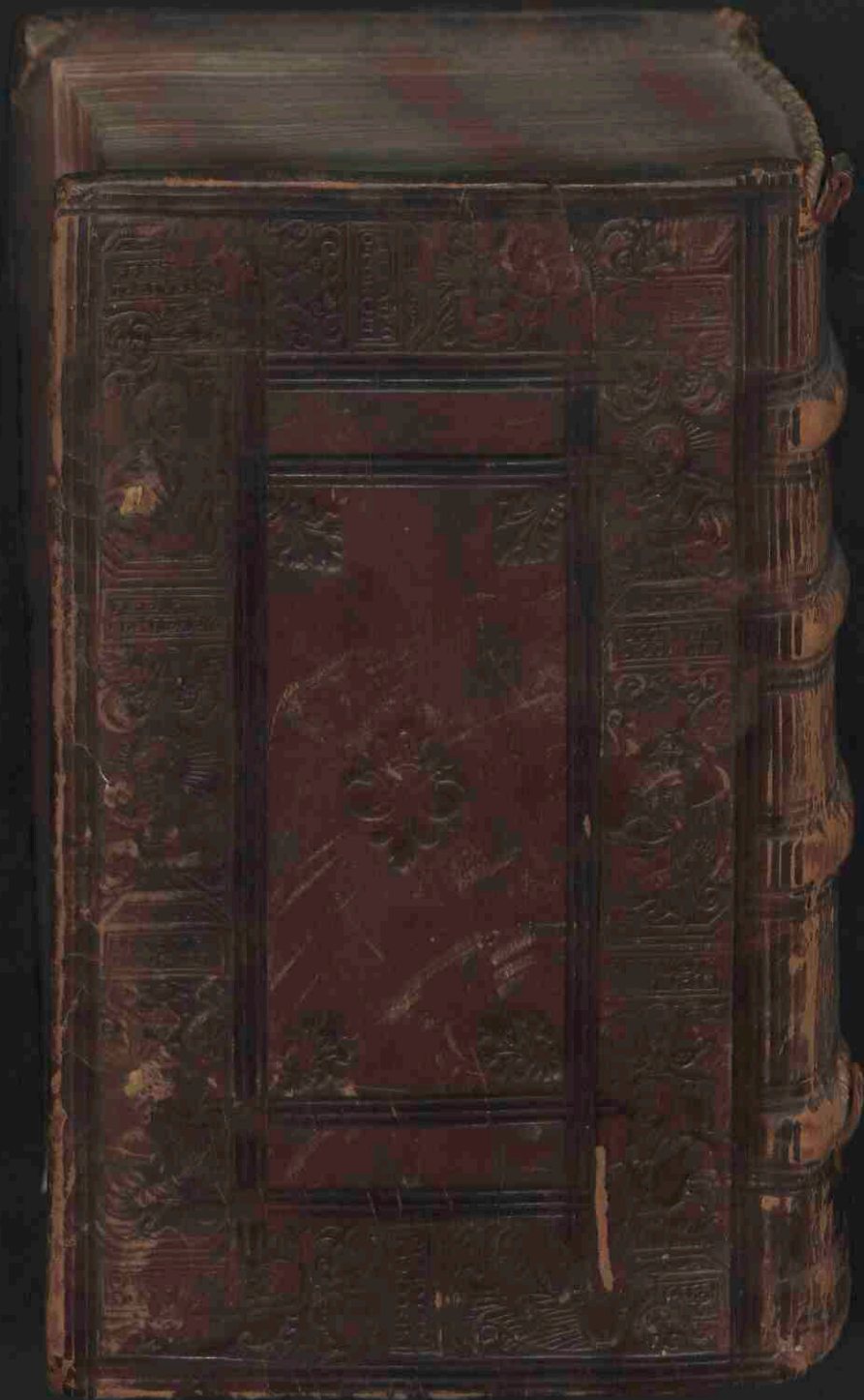
69

Apud 510
Bibliotheca

in uoluntate et obedientia

inter populum non tenet fuerunt in a malis uisum
a malos et uoluntate et obedientia et non esse a et

tozem: Sz ai eius
o accessit: pon

an aplia eueqnt
re restituendo hias
a ulcuis no procedit
ne offio no fuit re
hias tm restituit
taz qio tenore fuit
on uidetur q iste fu
m nre no appellam
m licet forltan po
ur appellans i ex
vbi non fuit pro
t peccum ille m
i mstrat fuffia
m adam ut melius
mm ad pcedam
cal qumax dr re
ms altera parte
am C de tempo ap
as v h e expmum
q tmm qmcur?

Georgius nomen agati
signasse regummi nō mē

reg' int' q'silly et o' illa p'or ag
factum nō eē. ff. de solo arbi
ret soluendo §. hic nō eē. §.
eo casu debz restitui ad p'sm
p'et' 4 ff. de eo q' sim' cit. l. ult.
renūciacō cum effen' fecit et
q' nō processit ad factum sim'
est opus. sed j. de eo q' m'it' c.
c. i. et ar. j. de re. iudi. cū aliq'
intetur uni suo renūciante j.
ipō sed intetur renūciante su
cōmāt at ipō sed menam
pellamus. j. de app. dilecti 4 c.
tac placum q' tencit illū qui
cū adiciamus nec ē op' s'p'io o
raty aduētus p'bat offō. j. de
vni ē qd' h' p' renūciavit. p'p'
siste oledientiam aqua illos
tali nō nō poterat cum eēt f
xxij. q. ij. albas et. c. p'v'.

atque quod p[ro] aliquam ex
s causis seu o[mn]ib[us] id

69

in testam[en]t[um] s[an]c[t]e p[ro] symoniam ab
i[n] a[ut] quis renunciat p[ro] aliquam
terum posulat ad dignitate[m]
s[ed] quid si renunciat ordin[em] ad
p[ro] nu[m]quid reconstituitur
q[ue]stio[n]e quod quidam v[er]o si forte
i[n] teo sola executio sibi de e[st] q[ue]stio[n]e
q[ue]stio[n]e si renunciat ex aliqua
i[n] fine p[ro] s[ed] ex alia p[ro] pec
possibile quia b[e]n[e]dict[us] dispensat
ex alia 7 q[ue]stio[n]e apl[ic]um d[icitu]r tam
v[er]o q[ue]stio[n]e s[un]t quidam ar[ti]c[ul]o xxxiiij

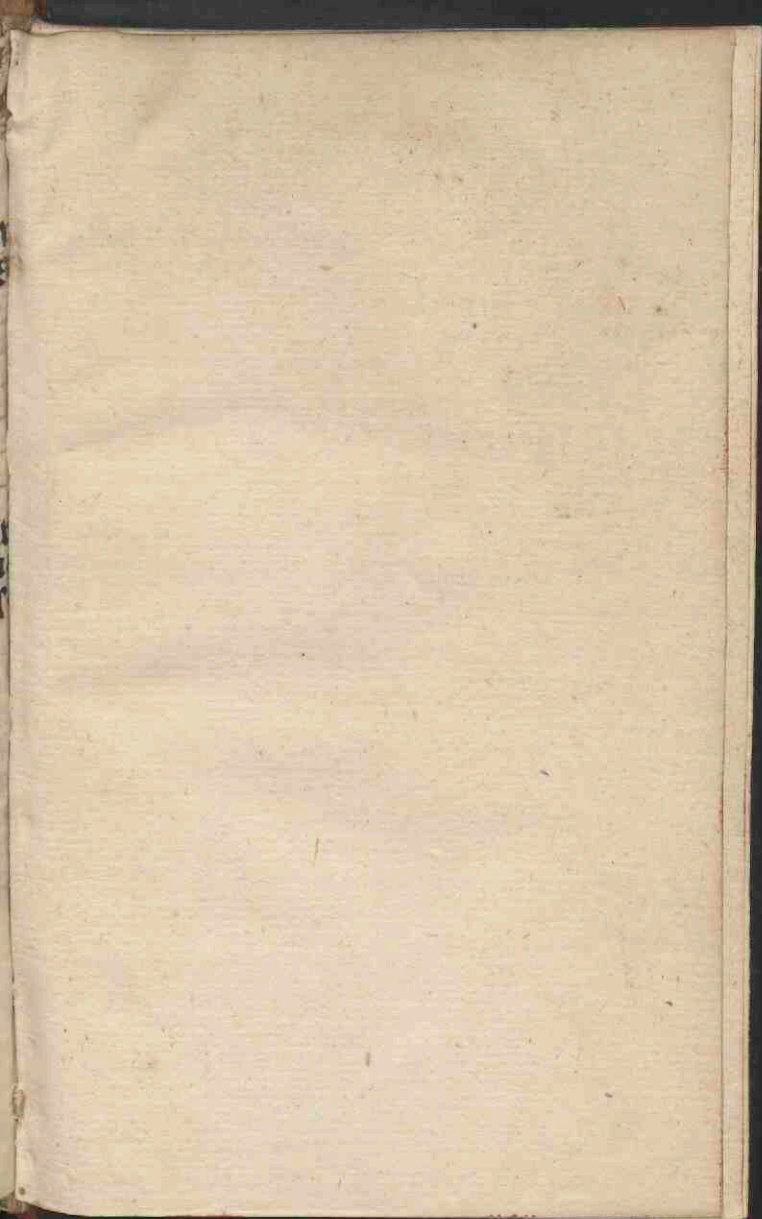
ionis ecclesie. t[er]m[in]o
p[ro] sancti locutione
q[ue]stio[n]e p[er]cept[um] ad d[icitu]r
t[er]m[in]o q[ue]stio[n]e

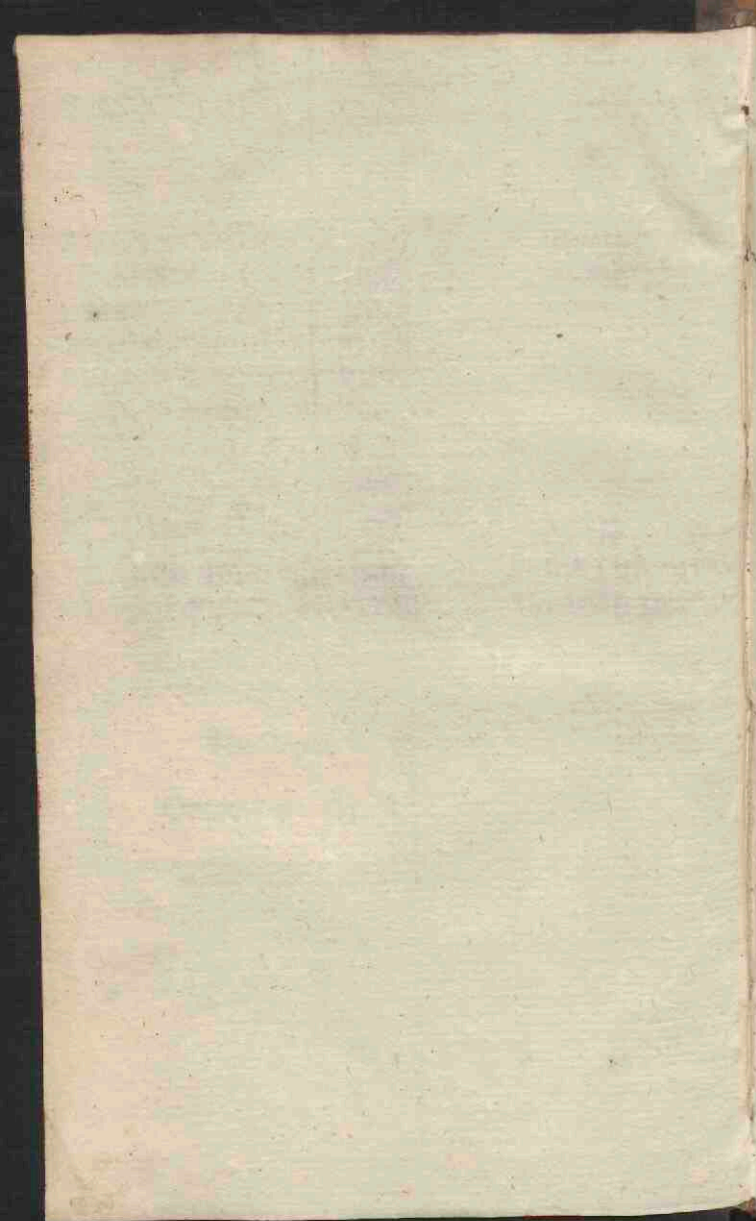
secundum leges
uorum hys qui s[un]t

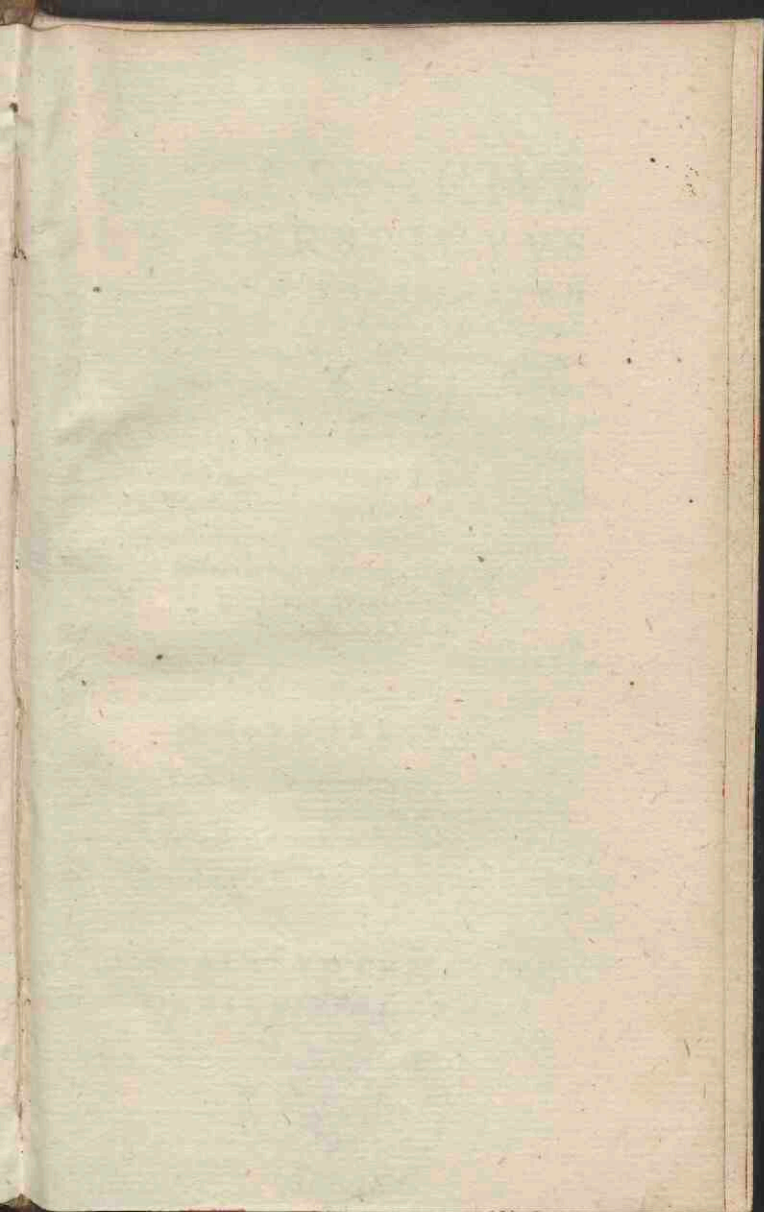
pape n[on] potest al
dicitur i[n] littera i[n]
salutem petentis

Theologia

Octavo n[um]ero 69.

N 3 C

an
ūc
tor
at
lū
dū
331
lū
n f
ma
per
m f
qu
fir
te
en
ell
tē
pa
in

+ 92
**NECESSARIUS
ET PERSPICUUS**

ELENCHVS SOPHISMATVM
Iacobi Andreæ, quæ Orthodoxæ & inui-
ctæ Disputationi, de S. Eucharistia, supe-
riori anno, à D. Ioh. Iacobo Grynæo, man-
datu Illustrissimi Principis IOHANNIS
CASIMIRI, &c. Heidelbergæ habitæ op-
posuit: à Marco Beumlero Tigurino, Theo-
logiæ studioso adornatus: vt ingeniosæ Iu-
uentuti quasi seges Sophisticarum
fallaciarum proponatur, ra-
tioq; eas dissoluendi
monstretur.

Ex dono Gm Schi

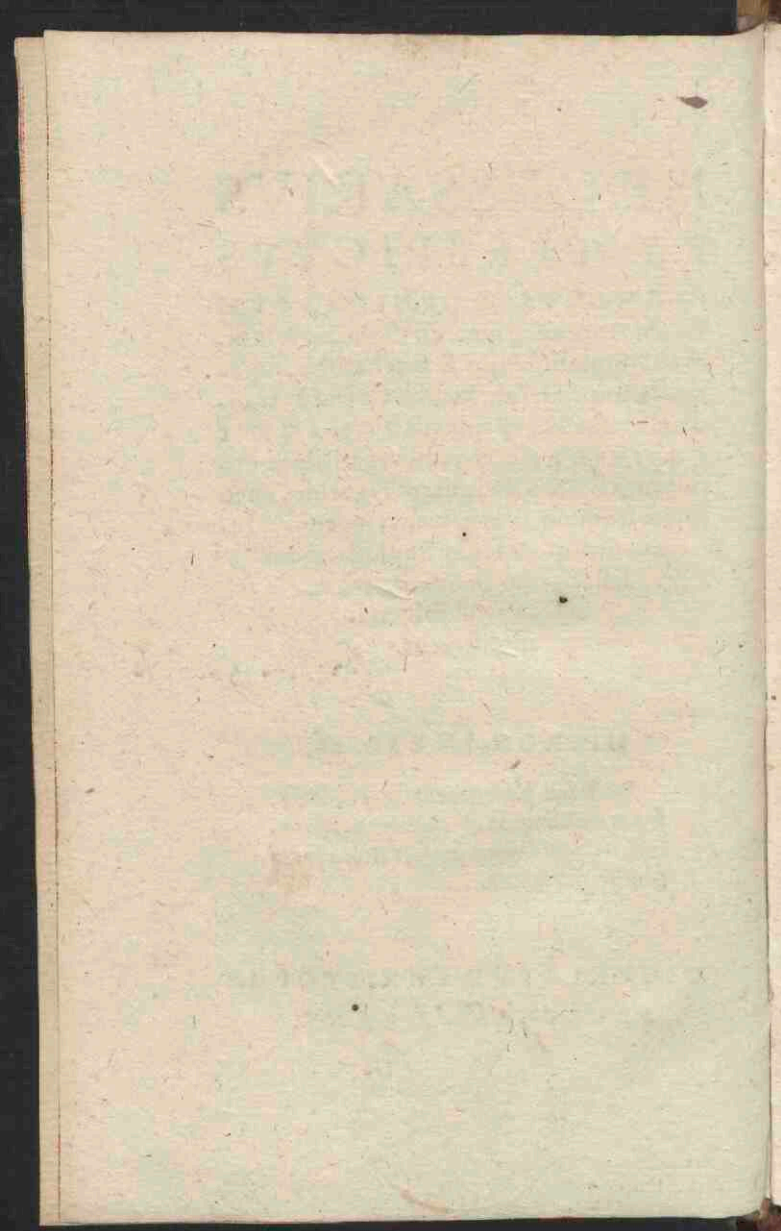
HIERON. IN ESA. 22.

*Doctrina hereticorum non in sensu,
sed in multiloquio & clamore versatur.
Inflati etiam tument, et sacratiora se in-
uenisse gloriantur.*

TIGVRI APVD CHRISTOPH.

FROSCHVND. XXXV.

PIETATE, AM-

PLITVDINE, GRAVITATE ORA-

NATISSIMO MAIORI SENA-

tui populoq, Bielenſi, Dominis ſibi in

Chriſto plurimum reuerendis gra-

tiam & pacem à Deo.

VOTIESCVNQVE, Am-

pliſſimi viri, de hominum, qui

ſe Chriſtianos eſſe gloriantur,

conſilijs, actionibus, institutis

& laboribus, qui potiſſimum

eò diriguntur, vt honoribus excellant, opi-

bis abundent, voluptatibus corporis fruantur,

cogito: toties in memoriam reuocare ſo-

leo verſus iſtos verè pios:

Τὸ σπουδαῖον ἢ καὶ σέβειν τὰ τῆ θεῆ

Κάλλιστον οἶμαι γ' αὐτὸ καὶ σπουδαιότερον

Θνητῶν εἶναι χεῖμα τοῖσι χρωμένοις.

Nam vicināq, honores, opes, diuitia, volu-

ptates corporis, magna ſua videantur habe-

re oblectamenta: tamen temperantia & mo-

deſtia, cum vera pietate et animi ἀσχετεία

coniuncta, ſua venuſtate, incunditate, virili-

tate & gloria, cætera omnia quæ vulgo bo-

EPISTOLA

na putantur & expecuntur, omnibus modis
 superat & excellit. Huc facit eximium il-
 lud pietatis et *ἀσχεσίας* præconium à spi-
 ritu veritatis Apostolo dictatum: Est qua-
 stus magnus pietas, cum animo sua sorte
 contento. 1. *Timoth. 6. ver. 6.* Item pietas ad
 omnia utilis est, promissionem habens præ-
 sentis & future vite, 1. *Timoth. 4. vers. 8.*
 Intueamur enim animis nostris diuitias &
 honores, eorumque originem & possessores pri-
 mò recognoscamus, & facile, quantum di-
 stent a lupinis, intelligemus. Nam illa bo-
 na, quæ homines vulgò in delicijs habent, sæ-
 penumero malis artibus, fraude, dolo, vio-
 lentia, iniuria acquiruntur: ac plerumque ho-
 minibus callidis, versutis, subdolis, violen-
 tis, obtingunt. Replicemus enim memoriam
 omnium annalium, omnium locorum et tem-
 porum: & multò plures reperiemus malos,
 qui istis excelluerunt, quàm bonos. At verò
 pietas, tanquam castissima virgo non nisi
 pijs precibus & votis, honestis actionibus et
 exercitijs comparatur: nec nisi ab hominibus
 pijs & candidis possidetur. Ethnici rerum
 diui-

DEDICATORIA.

diuinarum planè ignari, hoc solo nomine virtutem celebrarunt, cæterisq; fortunæ ludibrijs (sic enim externa illa bona nominarunt) anteponendam duxerunt. Quanto igitur magis nobis Christianis de pietate ita sentiendum & statuendum fuerit? præsertim cum illi virtutum suarum nullum alium fructum quàm laudis & gloriæ coram hominibus desiderarint & noverint: nos autem veræ pietati, æternam & cælestem gloriam tanquam liberalissimum præmium, pro sitam esse, ex sacris literis didicerimus. Deinde cæteræ res singulæ habent singulas utilitates, nec omnes omnibus sunt accommodatæ. Nam diuitiæ expetuntur, ut utamur: opes, ut colamur: honores, ut laudemur: voluptates, ut gaudeamus: valetudo, ut dolore careamus & muneribus fungamur corporis. At pietas tanquam locupletissimus promus & condus, plurimas, seu potius omnes continet: quocunque nos verte rimus, præsto est, nullo loco excluditur, nunquā intempestiua, nunquam molesta est, hac,

EPISTOLA

har, inquā, verè non igne, non aëre, non aqua
 pluribus locis utimur, hæc secundas res splen-
 didiores facit, aduersas partiens communi-
 tāsq; leuiiores reddit: hæc est quæ bona spe præ-
 lucet in posterum nec debilitari animos ho-
 minum aut cadere patitur: hæc facit ut egen-
 tes abundant & imbecilles valeant & mor-
 tui uiuant: hæc adolescentiam alit, senectutē
 oblectat: hæc denique est, cuius gradibus in-
 nixi in celum ascendimus. Quibus de causis
 regius Psaltes rectissimè exclamat: Beatus
 ille vir cuius delitie in lege Iehouæ: & qui in
 lege eius meditatur die ac nocte. Et enim
 vir ille tanquam arbor plantata secun-
 dum fluentia aquarum, quæ fructum suum
 dabit in tempore suo, & folium eius non mar-
 cescit, & quicquid facit prosperum est. De-
 nique ceteræ res omnes quas suspiciunt ho-
 mines sunt instabiles, fluxæ, incertæ, lu-
 bricæ, quibus ruro inniti & acquiescere
 non ausis, vel enim bello eripiuntur, vel
 incendijs vastantur, vel vetustate consu-
 muntur, vel etiam sua sponte dilabuntur.
 Ad quod etiam saniores Ethnici animaduer-
 tere

DEDICATIO.

tere potuerunt & sæpenumero deplorarunt.

Hinc sunt illa exorta.

Omnia sunt hominum tenui pendencia filo,

Et subito casu quæ valuerunt, ruunt, &c.

Item: O fallacem hominum spem fragilem
 quæ fortunam & inanes nostras contentio-
 nes, quæ in medio spatio sæpe franguntur &
 corruunt, & ante in ipso cursu obruuntur
 quàm portum conspiciere potuerint. Item: ô
 volucrem fortunam, quàm citò omnia, ex
 leticia & voluptate, ad luctum & lachry-
 mas recidunt. Item: Nulla est tanta vis,
 tanta copia, quæ non ferro ac viribus de-
 bilitari frangiq; possit. At pietas est solida
 quædam res & constans, quæ etsi interdum
 premitur & angitur, radices tamen agit at-
 que propagatur, postq; multas molestias &
 ærumnas vincit, magnificeq; triumphat, &
 suos sectatores, aduersus omnes mundi et dia-
 boli impetus, munit animososq; reddit. Repe-
 ram enim memoria Patriarcharum, Prophe-
 tarum, piorum Regum, Apostolorum, Martyrum
 exempla: quantis quæso viribus, quanto co-
 natu, quot insidijs mundus, eiusq; dæd & hoc
 diabolus eos oppugnavit & persequutus est:

E P I S T O L A

quibus tamen nibilo plus effecit, quàm ut se
 suasq; res perderet, æternum exitium sibi ac-
 cerferet, seq; omnibus lugendum & commi-
 serandum propinaret: &, quod mirabile di-
 ctu & audiū est, suis iniurijs, tormentis
 & cruciatibus pietatis sectatores, ad conse-
 quendam coronam victricem promoueret.
 Ea enim pietatis vis & natura est ut pres-
 sa in altum surgat, ut torta corroboretur,
 ut in angustum coacta propageatur, ut con-
 sumelijs deformata enitescat, ut in exilium
 eiecta in patria suauissimè viuat, ut bonis
 suis spoliata, locupletetur, ut nudata exor-
 netur, ut tristitia affecta gaudio exulcet,
 ut supplicijs mactata æuo sempiterno frua-
 tur. Verissimum quandoquidem est illud Hie-
 ronymi ad Hedibiam quæst. ii. Triumphus
 Dei est, passio Martyrum, & pro Christi no-
 mine cruoris effusio, & inter tormenta laci-
 ria. Neque enim delicata & diuitijs stu-
 dens ac secura cōfessio est, sed in carceribus,
 in plagis, in persecutionibus, in fame, in nu-
 ditate & siti. Hic triumphus est Dei Apo-
 stolorumq; victoria.

Sed

DEDICATORIA.

Sed quorsum hæc dicat aliquis? Ut primò intelligamus omnino nobis sequēdū illud saluatoris nostri præceptum: Quærite primū regnū Dei & iustitiam eius, & cætera adiicientur vobis. Cum enim regni Dei iustitiæq; eius tanti sint, tamq; preciosi thesauri nihil nobis prius, nihil antiquius, nihil magis exercitum esse debet, quàm ut eos cæteris huius mundi opibus, delicijs, honoribus neglectis maturè colligamus, atq; in animis nostris recondamus. His si fuerimus instructi, etiam si cætera omnia deficient, tamen abundabimus, laudati gloriosiq; erimus: his verò destituti, & si cætera omnia suppetāt, tamen pauperes, inglorij & miseri omnino erimus. Utinam, utinam, inquam, his corruptis moribus & temporibus, quibus (horret animus dicere) Epicureismus dominari incipit, pietatis verò exercitia apud plerosq; languescunt & contemnuntur, hæc sedulò consideremus omnes, atq; in acie constituti armaturaq; Dei induti Dominum nostrum Iesum Christum, paulò post adiudicandam omnem carnem venturum, expectemus.

EPISTOLA

inde verò ut intelligamus quoq; non idcirco in religione vera propugnanda & in doctrina pietatis sectanda nos defatigari oportere: quod videmus eam à munda & diabolo, non modo contemni ludibrioq; exponi, sed etiam iniquis præiudicijs grauari, diris anathematismis peti, ferro & igni oppugnari. Nam quo magis tumultuatur diabolus & quò vehementius ab eo extimulatur mundus, eò magis veritas illustratur, confirmatur & disseminatur. Proponamus enim nobis, ut alia infinita taceam ante oculos maiorum nostrorum exemplum: quibus etsi tam à vicinis, quàm longè remotis populis, variæ insidiæ collocabantur, graua pericula intentebantur: tamen, dum veritatis patrocinium, semel susceptum non abiciebant, ista omnia illis nocere non poterant. Me quoque, ut verum fatear, hoc nostro seculo plurimum confirmat & consolatur, laudabile exemplum Illustrissimi Principis Ioannis Casimiri, qui cum paternis vestigijs insistens, pio iustoq; zelo ductus veram religionem cōstanter defendat, atq; omnibus, quibus potest viribus promoueat, in diaboli quidem mundi

DEDICATORIA.

graviſſimum odium incurrit, multorū conui-
tijs vexatur, grauibus minis petitur: vera
tamen religio ſub illius aſpicio nihilominus
ſuum curſum tenet, atq; tanquam palma ſub
pondere preſſa vireſcit & quotidie magis ma-
giſq; propagatur.

Cum ergo ſuperiori anno D.D. Ioannes
Iacobus Grynaeus, quem honoris cauſſa no-
mino ab eius Celſitudine ad inſtituendam in
Academia Heidelbergēſi Diſputationem de
S. Euchariftia euocaretur, Magiſtratusq;
meus inclyt⁹ rei certior fieret: grauib. de cau-
ſis, me liberali viatico inſtructū D.D. Gry-
naeū praeceptorē meū, de cuius erga me fide &
amore iam ei optimè conſtabat, ſequi voluit.
mihi itaq; Heidelbergā venienti, nihilq; tale
expectanti Reſpondētis munus deſertur: cui
eſi me imparem eſſe non ignorabam, tamen
ne magnorum virorum iudicium, quod de
me faciebant aſpernari, meorumq; quam de
me conceperunt, expectationi non reſpon-
dere viderer, id humeris meis imponendum
patiebar. Eſi autem de ſucceſſu illius di-
ſputationis varia ſint variorum hominum

EPISTOLA

iudicia, seu potius præiudicia: tamen me ista
rum molestiarum, quæ mihi perferendæ erant,
minimè pœnitet. Didici enim quàm arduum
& difficile sit, cū hominibus agrestibus, am-
bitione turgentibus, reuolūtis inflatis, di-
sputationum insolentibus, congregari. Quod
ubi illi Aristarchi aliquando quoq; experti
fuerint, paululum mitescent, atq; æquiora iu-
dicia, non tã de me, quàm de clarissimo præ-
ceptore meo D. Grynæo, à quo, certè veritas
(crepet inuidia) constanter feliciterq; defen-
sa fuit, iudicia facienda esse facile concedet.
Nunc verò cum Iacobus Andreas, homo,
pacis & quietis impatiens, illius disputatio-
nis capitibus scriptum tumultuarium, male-
dicum, iracundum, ac penè furiosum opposue-
rit, nec D. Grynæo otium sic hominis istius
nigras notas, orthodoxæ nostræ Disputatio-
ni aspersas abstergerendi: placuit bonis pijsq;
viris, ut ego, qui pars aliqua istius causæ pu-
blicæ factus essem, & qui maiori otio abun-
darem, respondendi vicem in me reciperem:
idq; eo magis urgebant, quòd non me saltem
sed etiam Ecclesias Helueticas præter meri-
tum

DEDICATORI A.

rum suum, ab isto miserabili homine passim perstringi viderent. His igitur rationibus adductus, scriptū Iacobi Andree in manus sumpsi & pro modulo ingenij diuinitus concessō, resolui, nostramq; piā & orthodoxā doctrinā, quā ex verbo Dei hausimus & profitemur, contrā hominis istius morsus & latratus defendi. Vobis autem, Amplissimi viri, hanc meam operam, de consilio & sententia praeceptorum meorum, offero & consecro: idq; ut eō libentius faciam, tribus potissimū causis, ut alias multas praterēā, adducor. Nam primò inter omnes constat, vos ob verā religionis (quo Dei gratia tene mini) studium non solum hominum inquietorum calumnias, obrectationes, conuitia, iniqua praeiudicia grauitē constanterq; tulisse: sed etiam multis grauibusq; periculis ac difficultatibus persunctos esse: adeò quidē ut nomen vestrū omnibus pijs non solum innotuerit, sed etiā gratiosum & iucundū esse ceperit. Quae res proculdubio huic meo labori bonorum omnium gratiam & fauorem conciliabit. Ut enim viri graues, constantes & can-

EPISTOLA

didi à bonis omnibus magni fiunt, amantur
 & obseruantur, siquidem ὁμοίον ὁμοίῳ φέ-
 λον: sic quoq; omnia ea quæ in gratiam eorun-
 dem & laudem fiunt non possunt non gratis-
 sima accidere pietate, constantia & graui-
 tate præstantibus hominibus. Omnia quan-
 doquidem eiusmodi esse putantur, qualis est
 is, qui possidet: vt alibi Comicus rectè mo-
 nuit. Deinde posthabito metu incommodo-
 rum, periculorum, inimicitarum, commi-
 nationum, infidiarum, quæ vobis instar
 Gorgonum terribilium affatim ob oculos
 obuersabantur & intentabantur, vos cum
 Ecclesiarum nostrarum Confessione, quam
 grauib; de causis publicè extare voluerūt
 Maiores nostri, coniungere vestroque nec
 coactō nec fucato (vt hodie in multis locis
 fieri consuevit) suffragio tanquam orthodo-
 xam & verbo Dei Νῆξ Νῆξ πασὼν consen-
 tientem approbare minimè dubitastis. At-
 que etiam num hodie, vt multorum literis
 & sermonibus ad nostros sæpenumero per-
 fertur & magnificè prædicatur, non sine pe-
 riculo & multorum indignatione, nihil tam
 sollicitè,

DEDICATORIA.

Sollicitè, tam studiosè, tam constanter agitur,
 quam villa, quam semel amplexati estis.
 Confessio non solum vobis, dum hac vita
 frui datur sarta tecta^q, (ut aiunt) ab omni
 corruptela cōseruetur: sed etiam ad posteros
 vestros, ^{ὡς τιμωτάτω τὸ κτήνη} & præstan-
 tissima hereditas, transmittatur. Intelligi-
 tis enim, quæ vestra prudentia cum vera pie-
 tate coniuncta est, si rectè grauiterq; à Cice-
 rone dicitur, Bono viro non minus cura esse,
 qualis Resp. dū ipse in hac vita maneat, sit,
 quàm qualis post mortem suam sit futura:
 multò magis Christiano homini summa ope-
 nitendum esse, ut pura veraq; religio, diuino
 munere semel concessa & patefacta, non so-
 lum dum ipse viuat ab omni etiā corruptela
 suspicione, quoad eius fieri potest, vindi-
 cetur: sed etiam talis ad posteros propage-
 tur. Quàm enim religio vera omnibus huius
 mundi opibus præstet, nihil attinet dicere a-
 pud vos, qui eam omnibus rebus antepositis,
 ut vulgò notū est, vos quæ eius rei hætenus
 nec pauca, nec leuia, nec obscura documēta de-
 distis. Utinam verò multi vos imitarentur:

EPISTOLA

multò profectò minus turbatum, minus errorum & rixarum haberemus. Felices ergò meritò existimātur omnes, quibus dedit Dominus veram religionē omnibus huius mundi crepundijs præferre: ij quandoquidem soli veros & nunquam interituros thesauros sibi recondūt. Sed longior sum hoc loco quàm debeo: accedo igitur ad tertiam mei instituti causam exponendam. Vestra beneuolentia incredibilis & studium in nostram Rempub. & Ecclesiam singulare ita omnibus nobis cognitum & probatum est, ut in certissimam spem veniamus, vobis omnia ea gratissima fore, quacunque à nostra vrbe in vestram proficiscuntur. Quam quidem spem ac potius fiduciam non mediocriter confirmat grauissimum illud vestrum iudicium, quo superioribus annis Ecclesie vestrae ministrum ab Amplissimo nostro Senatu expetiuiistis. Quo certè haud obscure, ut iudicant omnes intelligentes, significastis, quanti nostram Rempub. quanti Ecclesiam eiusq; ministros faciatis: utpote quibus animarū vestrarum curam committere minimè dubitastis.

DEDICATORIA.

*fastis. Nostri igitur, pro suo cū erga omnes
 reformatas Ecclesias, tū erga vestrā amo-
 re & studio propensa, doctissimum virum
 Josiā Virslerū, vero veræ religionis promo-
 uenda & disseminanda zelo flagrantem, vo-
 bis miserunt. Quem non minore cum laude
 quàm successu Euangelium de regno Dei in
 vestra Ecclesia docere & annūciare meri-
 to gaudemus, vobis verò gratulamur. Quan-
 tum enim & quàm necessarium bonum sit,
 docto fideliquē Ecclesia ministro vri, omnium
 temporum & populorum historia abundè do-
 cuit, nec necesse est id hoc loco repetere. Quò
 verò præstantius illud bonum est, eò magis
 Deus nobis orandus & exorandus est, ut
 nobis id non solum elargiatur & concedat,
 sed etiam concessum diuturnum esse velit.
 Ceterum, ut scribendi finem faciam, acci-
 pite & hoc mutui consensus in religione,
 quam nostra & vestra Respub. conficitur, te-
 stimonium, atque in vestro studio, quod ha-
 ænus abundè probastis, erga Ecclesiam &
 Rempub. Tigurinam, naviter pergite. E-
 ternus Pater Domini nostri Iesu Christi*

EPISTOLA

vos in agnitione veritatis Euangelicae benignè conseruet ad nominis sui laudem, & piorum consolationem : id quod ex animo ardentè precor. Tiguri, 24. Februarij, Anno nouissimi temporis 1585.

V.V.D.D. obseruantissimus

Marcus Beumlerus
Tigurinus.

CANDIDO LECTO

RI, M. BEVMIERVS.

Iacobus Andreas in suo postremo scripto, candide Lector, quod suo quodā consilio ductus, Confutationem Disputationis Iacobi Grynaei nominauit, duo potissimum sibi proposuisse minime obscurum est. Primum est, ut verborum multitudine, importunis digressionibus, narrationibus fabularum & historiarum, verborum & phrasium equiuocatione & ambiguitate doctrinam de sacra Eucharistia magis magisque intricaret, inuentutisque animos perplexos redderet. Itaque, necesse habui, ut huic tanto malo succurrerem, eius sophismata prolixæ orationis inuolucris tecta, syllogismi spatiosius includere: ut hac ratione fraus Iacobandreaana facilius cognosceretur, planiusque eius sophismata retexerentur. Quod si verò suo more calumniabitur, me sua argumenta non bona fide assumissey nulla alia responsione mihi opus fore video, quam ut iurè omnium disputantium ab eo postulemy ut ipse sua argumenta contrahat, in comptam illam verborum luxuriam resacet, logiceque sua informet. Quod ubi præstiterit, me, si Deo ita visum fuerit, logice quoque ipsi responsurum esse polliceor & recipio. Alterum est, ut falsis quibusdam

E P I S T O L A

eriminationibus, calumniarum crebra iteratio
 ne, insulsis sarcasmis ad nauseam usque repetitis
 nostris hominibus inuidiam et odium concilia
 ret, atque pium Lectorem à scopo Disputationis
 auocaret: id quod iam antea quoque studiosè ab
 ipso facilitatum esse inter omnes constat. Itaque
 istas nanius, ne ignem igni adderem, quoad eius
 fieri potuit, tacitus prateriui: idque duabus de
 causis: primò quia istæ trinationes muliercu
 larum potius, quam gravitatis Theologicae sunt:
 deinde ut eo commodius de ipsa causa disce
 ptare possem. Nam cum in omni re, tum verò in
 Disputationibus gravibus et arduis nihil est
 quod animos Lectorum magis perstringat, nihil
 quod veritatem magis obscur et, nihil quod So
 phistis magis conducatur, quam si plura sint παρά
 τερα quam ἐπερα, hoc est, si plus laboris in rebus
 ad rem nihil attinentibus, quam in ijs quæ rei
 propriae sunt, collocetur. Itaque Sophistæ impu
 dentes suarum fraudum et insidiarum puppim
 proramque, ut est in veteri proverbio, in digres
 sionibus importunis, in calumnijs commentitijs,
 in narrationibus fabulosis, et similibus σοφοῖς
 παρὰ τὴν ἀλήθειαν collocant. De quo non solum sanio
 res Philosophi, sed etiam orthodoxi Patres, qui
 bus cum similibus nostri seculi Sophistis collu
 ctandum perpetuò fuit, passim gravissimè con
 querun-

DEDICATORIA.

queruntur. Quapropter qui Lectori candido & veritatis indagandæ cupido consulere, qui veritatem à nigris notis, quas illi aspergere conantur, vindicare, qui Sophistarum ἀχαλινον ὅμω obdurare studet: is exemplo omnium saniorum Philosophorum, & orthodoxorum Patrum luxuriam istam Sophistarum insidiosam, quātum in se est, resecet, atq; syllogismi nodo istos lubri- eos Proteas constringat. Dum enim illis continua oratione expatiandi campus patet, nunquā etiam victi vincuntur. Hoc idē igitur in prolixo Iacobandreano scripto, quod breui et perspicua Disputationi Heidelbergensi tanquam virus acerbicatis aspersit, mihi, qui nil aliud propositum habeo, quam vt veritas illustretur, cuius rei Deum testem habeo, necessario faciendum duxi. Nunc quod reliquum est, te pie Lector, per Dei gloriam obsecro, vt sine præiudicio & sine anticipatis opinionibus, tam Iacobi Andreæ argumenta, quam meas responsiones ad veritatem verbi Dei reuoces, atq; quod bonum est teneas.

Vale.

HEINRICH STEIN

NERI TIGVRINI IN NOMEN

Authoris, Marci Beumleri Tigurini

discipuli, Decastichon

ἑτυμολογικόν.

Dulce viatori sicut solet esse leuamen
Lasso diffusis Arbor opaca comis.
Cum venit Autumnus, tenero de palmitis fructum
Dat, creat & succo mitia poma nouo.
Aut etiam sua sepe solet bona commoda ferre
Arbor, ut in triuijs ardua monstret iter.
Haud aliter Beumlere legens tua ^{Διόσφορ} viator,
Inueniet fructus, mite leuamen, iter.
At mirum est, cur sic Iacobus aberret ^{Αναδρος}
Qui tamen erroris nescius esse nequit.

AD CLARISSIMUM

VIRVM D. IOAN. IACOBVM

Grynæum SS. Theologiæ Docto-
rem Erhardi Schieggij

Elegia.

Quisquis amat verbū Domini, Christiꝑ; professor
Candidus est, odit mundus iniquus eum.
Mundus ferre nequit verum veriꝑ; patronum,
Quin verumꝑ; probris vexat & insequi ur.
Quod quā sit verū, vir præstantissime, idipsum
Nunc certè exemplo comperis ipse tuo.
De Cœna Domini nuper quæ dogmata Musis
Heidelbergiacis excutienda dabas:
Sunt ea reuera diuino ex fonte petita,
Tamꝑ; sibi cōstant, quā quadra quæꝑ; solent.
Attamen ingenij vires intendit in illa
Schmidlius, & planè, vt destruat, vsq; studet.
Hinc sibi vanus homo & laudem venatur inanè,
Et Dominum emungit callidus ære suum.
Querit enim semper, quib. aut scurriliter obstet:
Aut queis centones farciat arte novos.
Nam sicut plerunq; fabri fabrilia tractant:
Sic quoꝑ; quod didicit, tractat & iste Faber.
Nescit vera loqui aut amplecti: & falsa tueri
Dum vult, mox verbis se capit ipse suis.
¶ Verbis d. & tris: saltare disertè
Se putat, absurdis dum salit ille modis.
Quin se testatur verum defendere, & vnum

Id velle, vt falsum corruat & pateat:
Et tamen oppugnat verum falsumq; tueretur
Assidue, & fingit nocte dieq; dolos.
Cuius id instinctu faciat, qui nescit, is inde,
Si legat ipsius edita scripta, sciit.
Quis mortale genus primus decepit, & ipsa
Clara Dei est ausus verba negare palam?
Dux Erebi fuit: is serpentis imagine tectus
Molitus tantum est exitiale nefas.
Sed quis nunc Christi contendit verba proteruē
Impugnare? idem nunc agit hoc pariter.
Quomodo? velatus persona & pelle Fabelli,
Scripturam sacram flectit ad arbitrium.
Nunc ea ceu Sphingis gryphus, foliumue Sybillae
Nunc illi vt nasus cereus esse solet.]
At cedo mi Grynæe seret quæ præmia tandem
Iste vir? haud poenam sentiet ille leuem,
Aduersus stimulum Domini qui cacitrat amens,
Aut ipso pugnat cum Ioue quisquis homo.
Nil igitur cures istius verba maligni
Protheo: est, quicquid scriptitat ille, dolus.

AVGVSTINVS LIB. III. DE
doctrina Christiana lib. 3. cap. 5.

Verborum translatorum ambiguitates, de
quibus deinceps loquendum est, non me-
dierem curam industriamq; desiderant. Nam
in principio cauendum est, ne figuratam locu-
tionem ad literam accipias. Et ad hoc etiam
pertinet, quod ait Apostolus, Litera occidit,
Spiritus autem viuificat. Cum enim figurate
dictum accipitur tanquam proprie dictum sit,
farnaliter sapitur. Neque vlla mors animæ
congruentius appellatur, quam cum id etiam
quod in ea bestias antecellit, hoc est intelligen-
tia, carni subijcitur sequendo literam. Qui
enim sequitur literam, translata verba si-
cut propria tenet, neque id quod proprio ver-
bo significatur refert ad aliam significationem:
sed si Sabbathum audierit, verbi gratia, non
intelligit nisi vnum diem de septem, qui con-
tinuū volumine repetuntur. Et quum audierit
sacrificium, non excedit cogitatione illud quod
fieri de victimis pecorum terrenisq; fructibus
solet. Ea demum est miserabilis animæ serui-
tus, signa pro rebus accipere, et supra creatu-
ram corpoream oculum mentis ad hauriendum
lumen æternum leuare non posse.

VIGILIUS MARTYR LIB.

1. cap. 2. aduersus calumnias suorum
& nostrorum temporum
Eutychianorum.

Nunc istos videamus, quarum mentem an-
guis ille deterrimus à castitate fidei quæ
est in Christo Iesu, ita corripit, & in apertam
nefandæ prædicationis, adulterinam frontem
eorum impudentiæ callo obductam armauerit,
vt iure in eis propheticum illud oraculum va-
leat redundare, Facies meretricis facta est tibi.
Nam si non ita est, quid sibi ergo vult, quod nec
tantis Conciliorum decretis, nec tam plurimis
antiquorum Patrum sententijs cedunt? Accu-
sant igitur nos, dum vtriusq; naturæ Christum
fatemur tanquam duos Christos, iuxta infan-
dum Nestorij errorem, vnum Deum, alterum
hominem, per dualitatem naturæ videamur as-
serere. Sed nos vnum Deum eundemq; Dei fi-
lium, & hominis filium, non duos profiteamur, et
ita verbum intra virginis uteri secreta car-
nis sibi initia consensisse, id est, incarnatum fuisse,
vt tamen verbi natura non mutaretur in car-
nem: item carnis naturam ita per suscipientis
commixtionem in verbi transisse personam, vt
non tamen fuerit in verbo consumpta, manet e-
nim

nim vtraq; id est, verbi carnisq; natura, & ex
his duabus hodieq; manentibus vnus est Chri-
stus vnaq; persona.

FVLGENTIVS LIB. II. CAP. V.
ad Thrasimundum Regem.

FILIVS ergo Dei tam autoritate diuina,
quam sanctorum Patrum fidei veraciq;
sententia secundum diuinam naturam infini-
tus immensusq; probatur, vbiq; præsens, omnia
replens, testis nunc cogitationum & operum, fu-
turus iudex retributorq; cunctorum. Quia verò
idem filius Dei verus Deus natus de Deo Pa-
tre verus homo factus est pro nobis ex homine:
factus est enim ex semine David secundum car-
nem, diuinæ humanæq; naturæ in se continens
veritatem, quæ fuerunt veræ diuinitatis non
amisit, & quæ sunt veræ humanitatis acce-
pit, vnus idemq; secundum carnem de ma-
tre temporaliter natus, qui secundum diui-
nitatem de patre permanet sempiternus, vnus
idemq; homo localis ex homine, qui est
Deus immensus ex patre, vnus idemq; se-
cundum humanam substantiam, absens cælo
cum esset in terra, & derelinquens terram,

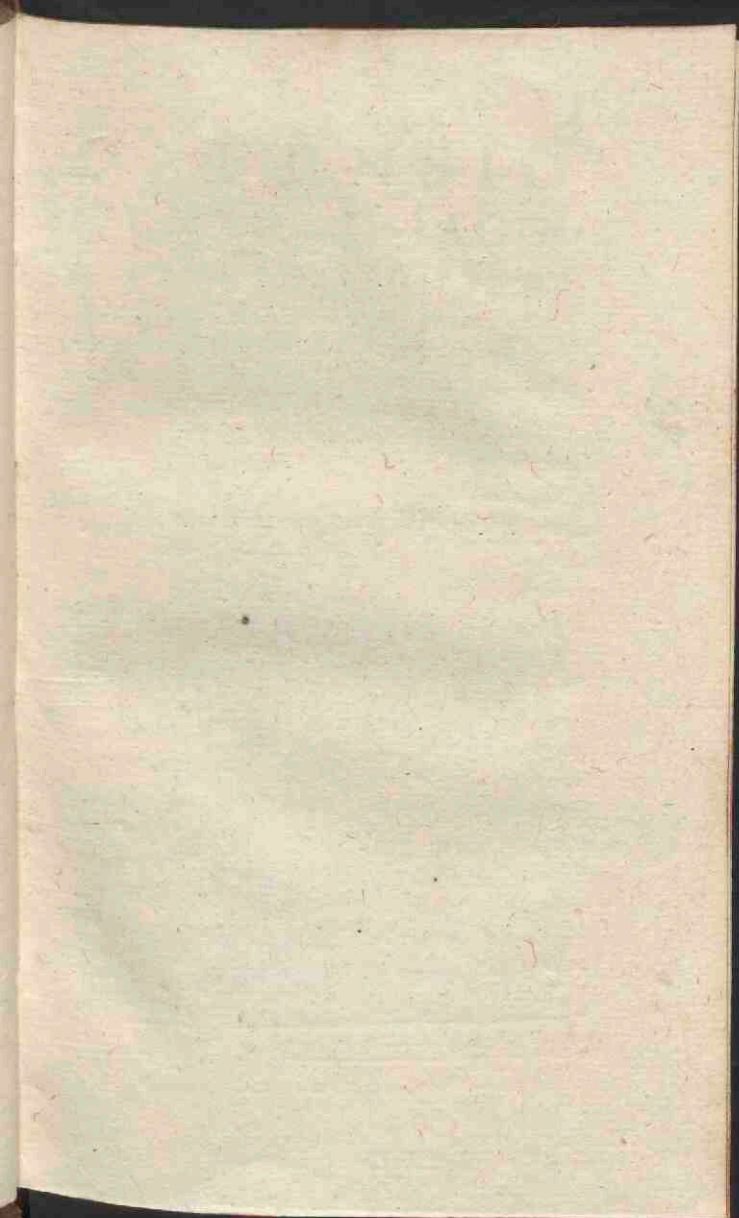
cum ascendisset in cælum: secundum diuinā ve-
ro immensamq̃ substantiam, nec cælum dimit-
tens cum de cælo descendit, nec terram dese-
rens, cum ad cælum ascendit. Quod ipsius Do-
mini certissimo sermone potest cognosci, qui
vt localem ostenderet humanitatem suam dicit
discipulis suis, Ascendo ad Patrem meum et ad
Patrem vestrum: Deum meum & Deum ve-
strum. De Lazaro quoque cum dixisset, Laza-
rus mortuus est: adiunxit dicens: Et gaudeo
propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi.
Immensitatem verò suæ diuinitatis ostendens
discipulis dicit: Ecce ego vobiscum sum omni-
bus diebus vsque ad consummationem seculi.
Quomodo autem ascendit in cælum, nisi quia lo-
calis & verus homo est? Aut quomodo adest
fidelibus suis, nisi quia idem immensus & ve-
rus est Deus? De ipso rursum dicit scriptura:
Quia verè habitauit Deus cum hominibus in
terra: de quo Euangelista dicit: Verbum caro
factum est, & habitauit in nobis. Quod verbum
vt agnosceretur etiam, cum caro factum est, &
habitauit in nobis nunquam discessisse de cælo,
propterea David dicit: In æternum Domine
permanet verbum tuum in cælo.

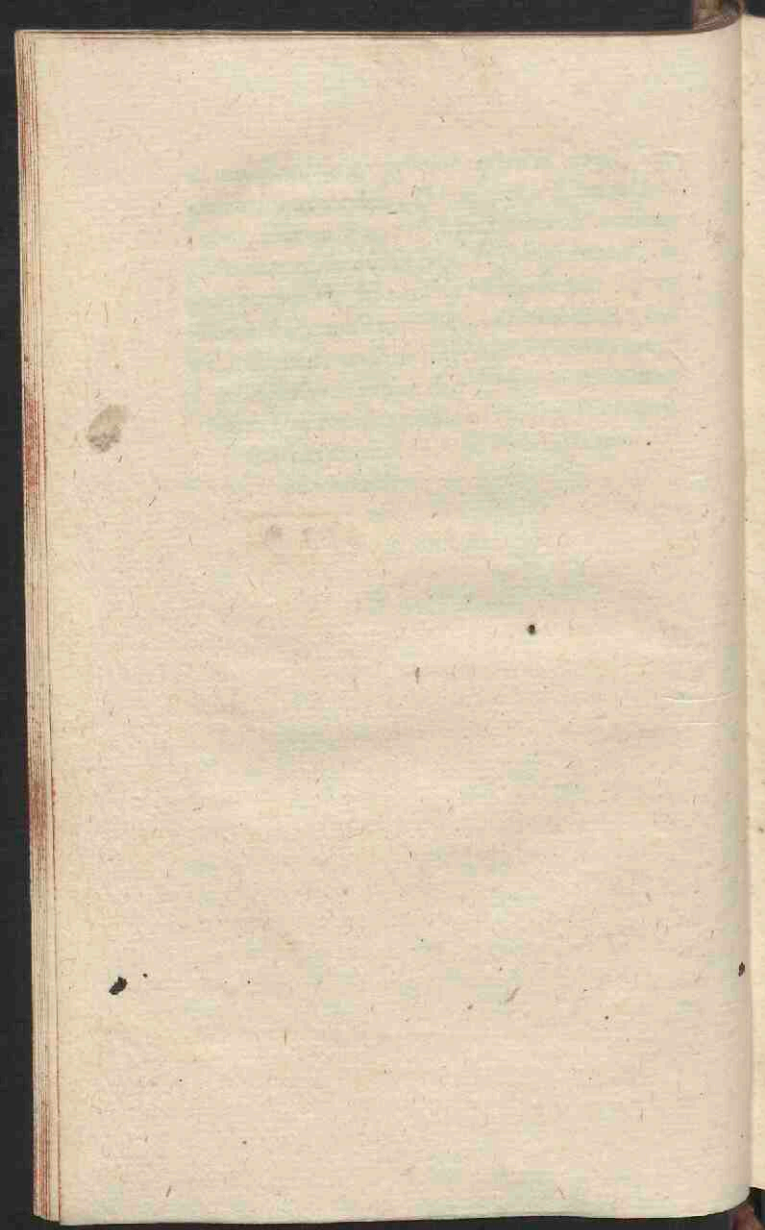
IOANNES CASSIANVS DE
Incarnat. Domini lib. 4. cap. 1.

Quid mihi querere quomodo verum sit,
quod Deus dixit: Cum dubitare non de-
beam, quum verum sit quod Deus dixerit? Ne-
mo, inquit, ascendit in cælum nisi qui descendit
de cælo filius hominis qui est in cælo. Verbum
utriusque Patris semper in cælo fuit: & quomodo
ille filium hominis semper in cælo fuisse memo-
ravit? Intellige ergo quod eum filium hominis
esse docuit qui semper Dei filius fuit: cum utri-
que eum, qui filius hominis nuper extitit in cæ-
lo semper fuisse confirmet. Huc accedit maius
aliud, quod eundem filium hominis, id est, ver-
bum Dei, quod de cælo descendisse dixit, etiam
tunc cum in terra loquitur in cælo esse testatur.
Nemo enim, inquit, ascendit in cælum, nisi qui
de cælo descendit filius hominis qui est in cælo.
Quis quæso est qui hoc loquitur? Christus utri-
que. Vbi autem tunc erat cum loqueretur? in
terra scilicet. Et quomodo se & de cælo cum na-
tus est descendisse, & cum loquitur, in cælo esse
testatur: & eundem filium hominis esse dicit,
cum utriusque & de cælo nisi Deus descendere non
potuerit: & cum in terra loquitur, in cælo utriusque
nisi per Dei infinitatem esse non possit? Aduer-

te ergo tandem & percipe; quod idem est filius
hominis, qui verbum Dei: quia & filius est ho-
minis, dum ex homine verè nascitur: & verbum
Dei, dum idem qui in terra loquitur, manet sem-
per in cælo. Ac si, humanæ est natiuitatis, quòd
filium se hominis verè dicit: diuinæ autem infi-
nitatis, quòd è cælo penitus non recedit. Et idcò
benè Apostolus instar diuinorum verborum do-
cens: Qui enim, inquit, descendit, ipse est qui
et ascendit super omnes cælos, vt im-
pleret omnia: & ipsum de-
scendisse dicit, quem
ascendisse.

FINIS.

DEFENSIO CONTRA D. IACO-

BI ANDREAE SCRIPTA ET
sophismata, quibus disputationem de Eu-
charistia in Academia Heidelbergensi ha-
bitam, praeside D. Io. Iacobo Grynæo,
criminatur, authore Marco
Beumlero.

*Titulus & Prooemium D. Grynæi
sic habet.*

DE CONTROVERSIA CIRCA
rem Eucharisticam, Capita quædam, ideo
proposita, ut de ijs placida & erudita col-
latio, è diuinis potissimum scriptu-
ris instituatur.

V V M Sanctorum communio à no-
bis postulet, ut itidem simus affecti,
eandem charitatem habeamus, ut
vnanimus, & sententijs vni simus,
nihilq; geramus per contentionem, aut per ina-
nem gloriam, sed ex modestia alios nobis præ-
stantiores existimemus, Philip. 2. 3. 4. 5. illud

*Prooemium
& notum.*

DEFENSIO

initio testamur testatumque esse volumus, hanc
 de Re Eucharistica disputationem Theologi-
 cam, non aliam ob causam à nobis esse institu-
 tam, quam ut ea primum quidem Ecclesiæ edi-
 ficationi: & piæ ac ingeniosæ Iuuentutis, (ve-
 ritatis cognoscendæ liberali studio flagrantis)
 institutioni: deinde verò, Dei æterni, & magni
 Domini nostri Iesu Christi gloriæ, seruiat. Ora-
 mus itaq; eundem omnipotentem, veracem, æ-
 ternum Dei Filium, qui dixit: Vbi sunt duo vel
 tres coacti in nomine meo, illic sum in medio eo-
 rum: Matth. 18. 20. ut ille Theologica isti τῇ
 συντησεί velut Epistates interesse & præ-
 esse, & sancto suo spiritu Xystarcha, cogitatio-
 nes dictaq; nostra omnia moderari, inq; omnem
 Veritatem nos ducere, dignetur. Pios verò om-
 nes, quibus φιλαλήθεια καὶ φιλαδέλφεια ve-
 ritas & charitas fraterna cordi est, amanter et
 officiose rogamus, ut pijs votis studijsq; nobis a-
 desse: omnia, ut sanctos decet, candidè interpre-
 tari, velint, sintque memores gravissimi disti:
 Quotquot itaq; perfecti sumus, hoc sentiamus:
 quod si quid aliter sentitis, hoc quoq; Deus vo-
 bis reteget. Attamen in eo ad quod pervenimus,
 eadem incedamus regula, & itidem simus affe-
 cti, Philip. 3. vers. 15. 16

VT

VT in hoc proœmio duæ sunt partes verè pię nulliq; pio improbâdæ: sic Andreas sibi eas reprehendendas esse duxit. Ac primo quidem negat, D. Grynęū verè & ex animo credere, communionem sanctorum à nobis postulare; vt itidem sentiamus vnanimēsque sententijs simus, hoc argumento.

Si Grynæus verè & ex animo crederet communionem à nobis postulare, vt sententijs vnanimēs simus, & itidem sentiamus: tum à simplicitate verborū Testamenti Christi & eius simplici sententia non recessisset neque nobis litens mouisset.

Atq; duo posteriora commisit.

Ergo antecedens verè & ex animo non credit.

Ad connexum quod attinet, respondeo paucis: in posteriori cōsequentis parte committi duplicem causæ fallaciam. Nam primò communio sanctorum non causā est, cur ab ijs, quos videmus non recto pede incedere, non dissentiamus, eorumque errori resistamus. Nisi Paulum quoq; hoc ipso loco, quo vtitur D. Grynæus, non idem quod scripsit sensisse, arguas: quòd Petrū nō recto pede incedentē reprehendit: quòd Iudæos operibus legis iustificari volētes redarguit.

D E F E N S I O

quod, cum Hymenæo & Phileto mortuorum resurrectionem iam factam esse, nō docuit: quod Corinthijs cœnam Domini in cōporationem & concœnationem profanam conuertentibus, tantō studio restitit.

Deinde verò non ideò in errore versantibus contradicimus, eosque reprehendimus, vt communionem sanctorum tollamus, & sententijs discrepemus, vt litem ex lite necetamus: sed multò potius, vt errantes in viam reducamus, vt à nobis dissentientes nobiscum coniungamus & consociemus, vt erroribus sublatis & emendatis vnus animus, vnus spiritus, vnum cor simus.

Ad assumptū autem, quod attinet, vtrumque eius membrum manifestè falsum est. Nam primum laborat duplici paralogismo à non consequente. Etenim neutiquam sequitur: Hic non præcisè retinet syllabas & literam in verbis Cœnæ: Ergò non verè credit sanctorum communionem à nobis postulare, vt idem sentiamus & sententijs vni simus. Nam alioquin sequeretur, etiam Paulum non verè credidisse, quæ scripsit de communione sanctorum: quia & ipse verba Christi & syllabas eorum non ubiq; præcisè retinuit, sed explicauit, & illam propositionem: Panis est corpus meum, in hanc
con-

conuertit : Panis est communio corporis Christi. Item illam, Hoc facite in mei commemorationē, hoc modo maioris lucis gratia resoluit : Quoties ederitis de pane hoc, & biberitis de poculo hoc, annuntiabitis mortem Domini donec veniat.

Neque etiam hoc consequens est : Eum statim à simplici, vera & genuina sententia verborum Christi recedere : qui à vestra illa glossa toti orthodoxæ Ecclesiæ & sacræ scripturæ in primis inaudita, in pane, sub pane, cum pane latet inuisibile, incircumscriptum, illocaale corpus Christi, & ore corporeo tum à canibus & porcis impuris, quàm sanctis filiis Dei, tum ad vitam quam ad mortem manducatur. Ratio est : Quia ista non sunt verba Christi, sed vestra commenta : ista non est vera & simplex verborum Christi sententia, sed vestra somnia & figmenta.

Deinde in altero membro est fallacia à non caussa : Non enim nos authores primi sumus infelicitis istius & funesti certaminis de Cœna Dominica, sed Lutherus eiusque instigatores : neque nos sumus ij, qui idem certamen superioribus annis nonnihil consopitum, redintegrauimus : sed Brentij Testamentum tristissimum, eiusque editores

D E F E N S I O

immodesti : neque hodie vobis litem mouemus, qui nihil quàm Ecclesiæ pacem querimus : sed nolentes volentes cogimur vestra præiudicia, quibus nostram doctrinam grauatis, diluere nostramque innocentiam tueri.

Cæterum herculeum hoc Andreæ argumentum, quantū ponderis habeat, & quàm Andream ipsum iugulet, planum fiet, si in ipsum authorem retorqueatur.

Si vera est hypothesis Andreæ, videlicet eum non sentire communionem sanctorum postulare, vt sententijs simus vna-nimes, qui à simplicitate literæ verborum Cœnæ eorumque simplici sensu recedit, & alijs litem intendit: sequitur, Iacobum Andream id non sentire. Ratio est: quia Andreas iam multos annos multis bonis viris litem mouit, quia verba Christi non modò non retinet, sed etiam in alienam Synecdochē, quam omnia Sacramenta respuunt, commutat.

Atqui prius est verum: si Iacobo Andreæ ratiocinanti fides habetur.

Ergò & posterius verum esse, necesse omnino fuerit.

2. Negat hanc disputationem gloriæ Dei seruijsse: negat Christum ei interfuisse,

&

& præfuisse: & negat nostrorum dicta candidè interpretanda esse: atq; argumentū dūcit à suo testimonio, hoc est, puerili petitione principij & fallacia à non caussa.

Quorum disputatio non Theologica, sed profana est: qui non in nomine Christi, sed in abusu nominis Christi: qui non sunt υἱοὶ filij, sed pertinaciter in errore perseverant: eorum disputatio nec gloriæ Dei servit: nec ei interest & præest Christus: nec eorum dicta sunt candidè interpretanda.

Hæc propositio, ut quiuis intelligit, est falsissima, ne dicam extremè impia. Nam primò tollit axioma Theologicum: Fidelibus omnia in bonum operari, ac proinde gloriæ Dei servire. Deinde Christum à rerū gubernatione remouet, ac multa fortuitò, hoc est sine Dei providētia & administratione fieri. Tertio Iac, Andree doctrinæ ἀδελφὰν τωc contradicit: Si enim ista vox promissionis, Vbicunq; duo vel tres coacti fuerint in nomine meo, ero in medio ipsorum, ad eos nihil pertinet, quos Andreas pro impijs habet: quomodo quæso, hæc promissionis vox, Accipite, comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur, ad canes & fues, ad eos qui in negotio salutis nullam partem habent, pertinebit? quippe, cum pro-

D E F E N S I O

cum promissionum Dei semper & ubiq; eadem sit ratio & conditio, si subiectum & instrumentum percipiendi spectes. Quarto aliorum dicta, contra nonum Decalogi præceptum, contra charitatem Christianam, contra totam scripturam, contra fidem etiam politicam, vafre, dolose, & fraudulenter interpretari iubet.

*Atqui (subsumit Andreas) Zuingliano-
rum disputatio est profana, Zuingliam non in
nomine, sed in abusu nominis Dei coacti fue-
runt: & in errore pertinaciter perseverant.*

Et si hanc assumptionem probares Andrea,
& veram esse euinceris: tamen verè & con-
stanter inde non deduceres, quod tamen
iracundè & temerè concludis: id quod ex
modò dictis omnibus patet. Quamò igitur
minus id probaueris, cum hanc assumptio-
nem nullo argumento, nulla ratione pro-
babili stabilire coneris: scilicet satis esse ar-
bitraris, verbo tuo vel tribunitio vel Pon-
tificio nos profanos & nominis diuini pro-
fanatores, pertinaces hæreticos pronun-
ciare: interim verò neque cogitas testem
in propria causa idoneum non esse: refor-
matas Ecclesias te neque pro Pontifice, ne-
que pro Dictatore agnoscere: istas calu-
mnias

innuas tuas atram bilem spirantes, tam placide tamq̃ crebrò à nostris refutatas esse, vt toti mundo pateant: te denique toties in manifesta fraude deprehensum esse, vt hodie, qui tuis verbis fidem adiungat, non facile reperiatur.

II.

De sacro Sancta Domini nostri Iesu Christi Proposito Cœna, cum non idem omnibus, qui Euangelium profitentur, & à Babylone occidentali egressi à Pontificiorum matæologia alieni sunt, videatur. Propositum nobis est placide & verè ostendere, tum de quibus eius doctrinæ capitibus, & quatenus conueniat ijs, qui cæteroquin sententijs dissident: tum de quibus omninò non conueniat. Ita enim futurum est, vt nobis citra Andabatismum, & præiudicia iniqua, conferre in Domino liceat, et vt candida sententiarum partis vtriusq̃ collatio, seruiat eharitati declarandæ, & illustrandæ veritati, de qua præclare pronunciauit Clemens Alexandrinus. ἀνὴρ πρὸς τὸν ἀλήθειαν, ψευδοδοξία ἢ κτλ. Inn. Et est veritas, falsa autem opinio dissoluitur.

Quæ Andreas hoc loco de salute & condemnatione eorū, qui Pontificium iugum excusserunt, de hæreticis damnandis & proclamandis, de erroribus reprehendendis, de sententia Clementis rectè intelligenda, de

D E F E N S I O

fuo more disputandi, tumultuariè & sine ratione differit: quomodo ad præsentem quæstionem & locum faciant, viderit ipse, qui suæ causæ basin & præsidium in πολυλογία posuit. Nos operæ pretium facturi videbimur, si ea omnia tacitè prætereamus, ac vnum saltem crimen, quod D. Gryngo impingit, diluamus.

Grynæus, inquit, utitur verba Aristotelico δοκεῖ seu videtur:

Ergò in Grynæo nulla est πλανεσσις seu fiducia.

Consequens probat Andreas hoc modo. *Non enim quæ ex verbo Dei asserimus, nobis videntur, sed vera sunt, & ea verissima esse firmiter credimus & statuimus, iuxta Apostol. unicuique sua mens satis faciat.*

Respondeo: Erras Andrea in Grammatica & ludis ὁμοιουσιᾶ in verbo δοκεῖ: quod tam in profanis quàm sacris literis non semper dubitantis & ἰπέχοντι & est: sed etiam certò aliquid constituentis & pro vero, fixo ratoque habentis. Sic in Politia Atheniensium δοκεῖ verbum de decretis, plebiscitis, & legibus, quas certo consilio, subductis rationibus, rebus inter se collatis condiderant,

rant, quas ratas & sacrosanctas ab omnibus haberi volebant, de quibus nihil omnino dubitabant, usurpari solitum fuisse, norunt Græcæ linguæ periti. In sacra verò scriptura & in Ecclesia catholica, idem verbum de rebus certis, exploratis, immotis æternis usurpari omnibus sanis promptum est. Sic vocabulum *εὐδοκία*, ab *εὖ* & *δοκεῖν* de æterno illo, immutabili & minimè fallaci Dei patris decreto, quo nos in Christo filio suo elegit hæredesq; sui regni constituit. Passim à Paulo & Evangelistis accipitur. Sic vocabulum *δόγμα* à verbo *δοκεῖν*, pro Ecclesiæ doctrina certa, conspicua, æterna, & immota accipitur. Sic Ecclesia orthodoxa ab *ὁρθῶς δοκεῖν* nomen habet: non certè quòd *ἐποχὴν* Academicam laudet & sectetur: sed potius quòd de veris *δόγμασι* certa persuasione omnino est, eaq; magna *πνευφοεία* credit. Vides ergò Andrea, in D. Grynæ oplus esse *πνευφοείας*, quàm in te cognitio nis linguarum & Grammaticæ.

III.

Controversia de S. Eucharistia (quæ tamen est

D E F E N S I O

De quibus
nulla sit cō-
trouersia.

duriter Ecclesiam longo tempore exercuit: & Papistis magna, illiberali tamē, voluptati fuit: hoc tamen boni habet, quòd ad vindicandam sanctā Christi Iesu Cœnam ab ἀπολογία Missæ, & ad veritatem illustrandam, plurimum fecit) hactenus non est de Cœnæ Domini Principijs externis et internis: si, inquam, ea rectè considerentur, de quibus hæc nostra Σύνοδος, quā subiungimus, verè & perspicuè agit.

In hoc capite, quæ Andreas de autoribus certaminis Sacramentarijs agit, de industria prætermitti: partim ideò, quod à nostris sæpenumerò confutata sunt: partim verò quod de ijs hoc loco minimè quæritur. Nolim ego cum Andrea extra septa, quod habet prouerbiū, saltare. Itaq; sufficiat hoc loco id refutasse, quòd Andreas controuersiam Eucharistiam hoc boni habere, quòd ad vindicandam S. Cœnam ab ἀπολογία Missæ plurimum fecerit. Argumentum eius à non causa vt causa, hoc est:

Lutherus antè motam controuersiam Eucharisticam peculiari libello refutauit, & damnauit adorationem panis Papisticam.

Ergo hæc controuersia ad vindicandam S. Cœnam ab ἀπολογία nihil contulit.

Si huic paralogismo à non causa maiorē

rem

fem præmiserimus eius ἀλὸν & falsitas luce meridiana clarius erit: De quibuscunque Lutherus olim scripsit, ea ita sunt illustrata, ita perfecta & absoluta, ut ijs nihil lucis, nihil perfectionis addi possit. Quasi verò solus Lutherus omnia simul & semel perfecte viderit, scripserit, illustrauerit: ita ut Ecclesiarum ministris, qui Lutherum secuti sunt, plura elaborare & illustrare nec liceat, nec necesse sit: quasi verò hac nostra ætate multo fidei articuli multo plenius illustrati & ab erroribus vindicati sint, quàm tempore Lutheri. Prophetæ certè in veteri Testamento contra impietatem, contra errores, contra superstitionem non minori zelo, non minori gravitate, non minori perspicuitate scripserunt & disputarunt, quàm Lutherus: nemo tamen rectè sentiens negauerit, errores, superstitiones, & flagitia hominũ, Christo & Apostolis, qui post Prophetas euangelizarunt, occasionem dedisse Prophetarum conciones multis modis illustrandi.

Ceterũ & si tibi concedamus Andrea, Lutherum anno 22. de captiuit. Babylon. & contra Regem Angliæ Transubstantiationẽ damnasse, & adorationem Papisticam apertè & grauer refutasse: quid tamen respondebis, si in Luthero, magno alioquin Dei ser-

D E F E N S I O

uo, rem hac in parte Mandrabuli more successisse probauerimus? Nam eodem anno contra Prophetas cœlestes & in Serm. contra Sacramentarios corpus Christi in pane adorari & honorari debere scripsit. Item Eleuationem corporis Christi in pane rem suo genere esse indifferentem, quæ piè retineri possit. Item se eleuationem in inuidiâ Papistarum tantum oppugnare; & rursus in inuidiam Carolstadij eam diu in Ecclesia retinuisse, diuersis in locis scripsit. Vides ergo mi Andrea Lutherum hanc superstitionem non modò non sustulisse suis scriptis: sed etiam suo præconio retinuisse & indifferentem statuuisse. Atq; idcirco velis nolis concedes aliorum scriptis, qui post Lutherum vixerunt, ἀπολογία multò grauius, multò constantius & apertius confutatam & expugnatam esse. Cæterùm de his non necesse est pluribus differere.

IIII.

Nam si spectes principia externa, videlicet causas efficientes & finales sacrae Eucharistiae controuersia nulla est inter eos qui diligunt veritatem & pacem, nec quod dici solet, in scirpo nodum quærunt.

V.

De cœna domini causa efficiente Principe
hoc

hoc est, de eius auctore, conuenit alioquin dissidentibus de hisce aphorismis omnibus.

De efficien-
te causa
quatenus
conueniens

1. Cœna Domini instituta est à filio Dei Domino nostro Iesu Christo.

2. Qui etiam verè adest & præest legitimæ dispensationi Verbi sui et Sacramentorum.

3. Verba institutionis vera et immota sunt: summaç, τῇ πλ. νεγοφίαç, hoc est, certitudine, amplectenda sunt.

4. Iesus Christus, est omnipotens, & ipsa alled omnipotentia: nam si λόγος respicias, est Iehouah, natura Deus: æternus, immensus.

5. Omnia, quæcunq; & Cœnam instituens, & alijs quoq; nobis pollicitus est Dominus noster Iesus Christus, ea sanctissimè præstat.

In quartam thesin, quæ scribit Andreas, partim verba tantum sunt, partim dira & iracunda conuicia: atque idcirco vel solo silentio à nobis vindicari possunt: Si tamen aliud ad ea dicendum est, Deus rogandus fuerit, vt huic homini meliorem mentem & maiorem modestiam largiatur. Ad quartam igitur thesin quod attinet, Andreas primum Aphorismum eius concedit, quatuor verò sibi arroandas sumit. Ac primò nō let, pius & candidus Lector, Andream concedere & fateri in sacra Cœna non de præsentia, sed modo præsentia: non de

D E F E N S I O

veritate verborum, sed de genuino eorum sensu: non de omnipotentia Christi, sed de modo omnipotentiae: non de donorum collatione in sacra Coena, sed de modo collationis inter nos & ipsos controuersia esse. Hoc autem ideo moneo vt intelligat pius lector, quam sibi constet Andreas, quamque verè scribat, & in hoc suo & in alijs multis scriptis, nos praesentiam in S. Coena negare: verba Christi mendacij arguere: omnipotentiam eius negare: nobis in sacra Coena nil nisi panem & vinum dari docere. Deinde vt videat, iniquè vanitatis accusari D. Grynæum, cum scribit de re ipsa, si rectè consideretur, nullam esse controuersiam: quippe cum Andreas hoc ipsum concedat: cuius nomine D. Grynæum vanitatis insimulat. De modo verò praesentiae sic disputat Andreas.

Christus constat duabus naturis, diuina & humana, quarum neutra est Christus, sed Deus & homo Christus est: ac Christus tum demum verè adesse dicitur, quando non solum secundum diuinitatem, sed etiam secundum humanitatem adesse creditur.

Atqui Zuingliani dicunt Christum sua praesentia adesse: humanitate verò tam à pane & vino Coenae abesse: quantum summum cælum ab infima terra distat.

Ergo Zuingliani negant Christum verè in dispensatione Sacramentorum adesse.

Cur hoc loco nos Zuinglianos, vos verò Lutheranos bellè vocites, tu videris, & quo modo tibi ea in re cum Paulo & Luthero conveniat, iudicent alij. Ad assumptum autem tuum (quanquam etiam in propositione ambigua tua locutio argui meritò possit) respondeo, te nobis contra propriæ conscientię testimonium multis modis iniuriã facere. Quis enim, appello tuam conscientiam Andrea, quis nostrũ vnquã scripsit aut docuit Christum secundum divinitatẽ tantũ, in legitima Cœnæ sacræ administratione adesse? Monstra, si potes, literam vnam: profer, si habes apicem vnum: & viceris hoc loco Andrea. At, inquis, scribitis, carnẽ Christi tam longe à pane seiunctum esse, quàm summum cœlum ab ima terra. Respondedo vitandum tibi esse paralogismum à dicto secundum quid ad dictũ simpliciter seu ignoratõnem Elenchi, eamq; duplicem. Non enim ideo negamus Christum verè adesse in cœna, quia negamus Christum adesse in pane: quippe cùm panis & vinum non sint S. cœna, sed eius signa. Deinde neque hoc verè concludis: Zuingliani negant substantiã corporis Christi in Cœna adesse localiter,

D E F E N S I O

Phyficè, Capernaiticè, Vbiquisticè, qui mo-
 di ex vestra consubstantiatione & alligatio-
 ne corporis ad panem necessariò sequun-
 tur: Ergo Zuingliani negant omnem in Cœ-
 na sacra corporis Christi præsentiam. Sed
 quia clarissimum illum & de Ecclesia opti-
 mè meritum virum, Theodorum Bezam,
 hoc loco vt alijs multis potissimum velli-
 cas, libet tibi opponere ipsius sententiam de
 hac re veram & integram: quam aduersus
 F. Claudium de Sanctis exposuit: Theolog.
 Tractat. volumine tertio pag. 50. Quod ex
 Caluino subijcis, & à me in Possiaceno con-
 uentu declamatū dicis, corpus illud ipsum
 videlicet, quod pani tribuitur, censere nos
 tam procul esse dissitum à pane quàm cœ-
 lum, vbi nunc est & non alibi, abest à terra,
 vbi nunc & non alibi sumus, scito omnes no-
 strarum partium Ecclesias ita sentire: sed
 illud versutè à te (sicut hoc loco ab Andrea
 quoque fit) dissimulatum est, quod videli-
 cet nihilominus credamus fideles non ob-
 stante locorum interuallo, spiritualiter &
 tamen verissimè ac efficacissimè per fidem,
 non tantum Christi donorum, sed ipsiusmet
 verè fieri participes, atq; adeò ipsimet Chri-
 sto verè Spiritus sancti vinculo, inenarrabi-
 li mysterio, vniri, vnde vitæ æternæ succus
 hauriatur.

2. Con-

2. Contra tertium aphorismum sic argumentatur Andreas.

Si Zuingliani verba Christi vera & immota esse crederent: iam omnis controuersia de S. Cœna sublata esset.

At consequens non est.

Ergo nec antecedens.

Respondeo. In connexo tuo fallacia est à non causa. Nam quemadmodum huius tristicis certaminis hoc causse minimè fuit, quod nostri de verborum Cœnæ immota perpetuâq; veritate dubitarent: sic quoq; & si verissima ea esse, seq; de eorum veritate persuasissimos esse iam multos annos aduersus vestras calumnias, & voce, & scriptis suis testantur, tamen causa non est concordiae in eundæ. Cæterum si concordiae sancienda, si certaminis restringendi veram causam exponere voluisses, in hunc modum argumentari debuisses. Si nos Vbiquitarij verba Christi inaudita ista sua interpretatione & consubstantiatione in, sub, cum panè est aut latet corpus Christi, violassent & corrupissent. Item si eam Zuingliani tam veram esse crederent, quam verâ esse credunt verba Christi: tum concordia aliqua sanciri posset. Atqui nos verba Christi tali consubstantiatione, & in-

D E F E N S I O

panatione corrupimus, quam S. Scriptura non tradit, quam vera fides respuit, quæ à mente Christi abhorret, qua natura Sacramentorum euertitur, quam Catholica ignorat: neque Zuingliani eam veram esse vt credant, aut minis aut conuicijs adduci possunt. Ergò quamdiu Vbiquitariam nostram consubstantiationem, qua verbis Christi vis infertur, defenderimus, nulla concordia inter nos & Zuinglianos coiri poterit.

3. Contra quartum aphorismum sic argumentatur Andreas.

Ij negant omnipotentiam Christi, qui negant eius humanitatem communicatione realiter omnipotentem esse factam.

Atqui Zuingliani negant humanitatem Christi omnipotentem esse factam.

Ergò ijdem negant omnipotentiam Christi.

Respondeo. In propositione tua insignis est, mi Andrea, fallacia à non consequenti. Scis enim ex logicis: Non statim de toto negari, quod de aliqua parte totius negatur: multa alioquin absurda tam in Philosophia quam Theologia concluderentur: id quod tibi paucis exemplis ad oculum demonstrabo. Tua collectio hæc est. Zuingliani negant humanitatem Christi esse omnipotentem: Ergò

Ergò Zuingliani negant Christum esse omnipotentem. Procederet paralogismus, si pars cum toto posset reciprocari, aut non plus in toto esset, quàm in parte. Itaque absurdus planè essem, si iuxta tuam collectionem sic argumentarer: Corpus hominis nec immortale est, nec ratione præditum: Ergò homo nec immortalis est, nec ratione præditus. Vel etiam si: Humanitas Christi non est ab æterno: Ergò Christus non est ab æterno: cum tamen Christus dicat Ioh. 8. Antequam Abraham est, ego sum. Item Hebr. 12. Iesus Christus est idem, hodie, heri, & in secula. Vel etiam in hunc modum. Humanitas Christi non est Deus: Ergò Christus non est Deus. Sed res manifestior est, quàm ut verbis indigeat.

4. Contra quintum Aphorismum sic infert Andreas.

Zuingliani dicunt Christum non plus promississe quàm præstare possit. Christū verò non posse facere, & unum & idem numero corpus sit in pluribus locis simul & semel.

Ergò Christum non promississe realem præsentiam in his terris.

Maiorem propositionem, etsi eam, iracundia abreptus, blasphemiam appellites, ne tu quidē, sicut ego de te ominor, adeò blasphe-

dispensatione funguntur, Dei cooperarij, seu ad ministri sunt, 1. Cor. 3. 9.

2. Eos itaq; solos praconio verbi Dei & Sacramentorum liturgia, in Ecclesia defungi oportet: quum sint dispensatores mysteriorum Dei, et Ministri Christi. 1. Co. 4. 11. Mat. 28. 19.

3. Fidis hisce Domini nostri Iesu Christi Ministris, quando λειτουργῶντες, suas in Ecclesia partes decenter & ordine obeunt, non discedendum est vel latum vnguem, à Domini Iesu praecepto & exemplo. 1. Cor. 11. 23.

4. Sunt autem illi Ministri Spiritus viuificantis, non occidentis literæ, 2. Cor. 3. 6. Meminerint autē pii, Ministerio externo eius cohonestandi ergo, phrasi Sacramentali effectū ministerij interni hoc Pauli dicto, alijsq; similibus tribui.

Contra tres priores Aphorismos excepit Andreas, De ordinario ministerio illa vera esse: in casu autem necessitatis non item. In utroq; autem petit principium Andreas. Nam primò quæritur an sit ministerium in nouo Testamento aliud, quàm ordinarium: quo videlicet mulieres & alij qui nec à Deo, nec ab Ecclesia legitimè vocati sunt, defungi possint & debeant. Idq; eò magis quòd sacra Scriptura negantem partem sibi sumit. Christus Matth. 28. discipulos suos, Petrum, Ioannem, &c. viros, non discipulas, Mariam,

Mariam, Martham, mulieres Euangelium
prædicare & baptismum administrare iussit.
Et ne quis hæc inclusivè à Christo dicta esse
existimare possit, addam alia ex Paulo testi-
monia, quæ omnes mulieres omni tempo-
re, ut loco à functionibus Ecclesiasticis re-
mouent, & extraordinarium, quod somniat
Andreas, ministerium tollunt. Omnia, in-
quit Paulus ad Corinth. 14. versu ultimo,
εὐσχημόνως καὶ κατὰ τὰ ἔτι in Ecclesia fi-
ant. In eodem ca. v. 34. 35. Mulieres vestræ in
cõuentibus sileant: nec enim permissum est
eis, ut loquantur, sed ut subditæ sint, sicut &
Lex dicit. Quod si quid discere volunt, do-
mi viros suos interrogent. Nam turpè est in
conuentu loqui. 1. Thim. 2. ver. 11. 12. Mulier
cum silentio discito, cum omni subiectione.
Mulieri enim docere non permitto. De-
inde an talis casus necessitatis sit, & dari pos-
sit, propter quem mulieribus cõcedendum
sit, ut infantes baptizent, meritò quæritur:
quippe, cum sacra scriptura de eo nihil nos
edoceat: imò contrarium planè, ut modò
probatum est, præcipiat. Casus verò ne-
cessitatis non aliunde quàm ex lacunis &
corruptelis Papatus, quo Sacramenta ex o-
pere operato prodesse finguntur, proflu-
xit: cum verò Ubiquitas infelix nunc stabi-

D E F E N S I O

lire conatur: nec scilicet in superstitionibus
cumulandis Babylonice isti meretrici non
sit inferior.

Mirum auté est Andrea, te tantoperè pro
mulierculis hoc loco contendere, easq; Sa-
cramentorú administras facere: cū viros e-
ruditos, graues & pios, quales hodie sunt Iu-
riscōsulti, Medici, Philosophi, ab explicatio-
ne suæ sententiæ de Sacramentis, eiusq; iu-
sta & necessaria defensione, tot anathema-
tis, tot minis, tot conuitijs arcere & deterre-
re plurimùm labores. Scilicet Gynæcea tuq;
Vbiquitati hætenus plus adiuuenti attule-
runt, quàm virorum grauium & piorum iu-
dicia grauia, & sententiæ constantes. Et
hæc, de casu necessitatis fictitio, dicta pau-
cis sunt o.

In quarto Aphorismo duo potissimū cri-
mina intédit Andreas, quo verò successu &
quanta grauitate, paucis demonstrabitur.

1. *Grynæus per literam occidentem ceremo-
nias & elemēta externi ministerij intelligit. Er-
gò Grynæus suum errorem ex ignorantia ver-
borum Pauli 2. Cor. 3. v. 6. ortum prodit.*

Ad antecedens, Andrea, respondetur pri-
mò concessione: videlicet D. Grynæum per
literam intelligere externas ceremonias, si-
gna & elemēta: sed longè alia ratione, quàm
tu hoc

zu hoc loco interpreteris: quatenus nimirū
nuda, à suo fine & veritate seiunctæ consi-
derantur: quemadmodum à Iudæis tempo-
re Pauli considerabantur. Itaq; ex eorū hy-
pothesi Pauli dicta sunt profecta, ad quæ
Grynæus rectè hoc loco & alibi respexit.
Et quod est ex natura præputium, si le-
gem seruet, damnabit te, qui per literam
& circumcisionem transgressor es legis. Nō
enim qui in propatulo Iudæus, Iudæus est:
nec ea quæ est in propatulo, circūcisio est,
id est, in carne circūcisio est. Sed qui in oc-
culto Iudæus est, & circūcisio cordis, in
spiritu, non litera, cuius laus non est ex ho-
minibus, sed ex Deo. Rom. 2. v. 27. 28. 29. Tu
ergo Andrea iniurius es in D. Grynæum,
fallacia à dicto secundum quid ad dictum
simpliciter: id quod ex sequentibus magis
parebit.

Deinde respondetur quoque te vti fal-
lacia diuisionis: qua D. Grynæi sententiam
truncando, eam suspectum reddere cona-
ris. Nam Grynæo nec per febrim nec per
somnia vnquam in mentem venit, vt ne-
garet per literam occidentem, totam Le-
gem intelligi: quatenus videlicet Iu-
dæi, ex quorum hypothesi Paulus loqui-
tur, eam à Christo separatam, seorsim

D E F E N S I O

• & per se sibi applicabant, atque ad salutem sibi sufficere arbitrabantur. Me verò hoc loco ex affectu proprio nihil fingere, aut in gratiam optimi præceptoris mei nihil comminisci, probare facile possem disputationibus eius duabus, quas peculiare de hac quæstione, in Academia Basiliensi, anno 1581. 31. August. & 15. Septembris habuit. Sed quia mihi breuitati studendum iudico, & quia liber Disputationum D. Grynæi, superiori anno, Genevæ excusus passim in studiosorum manibus versetur: nolui eas hoc loco interficere: quippè, cum liber ille sufficiat ad Andræ calumniâ diluendam.

Iam verò de probatione sequentis tui habeo, de quo tecum disceptem: nam in ea quæ eruditis displiceant, nonnulla occurrunt. Verba igitur tua hæc sunt: *Etenim Paulus per vocabulum (LITERA) intelligit Legem seu Decalogum, quem ideò literam vocat, quod fuerit literis descripta, in tabulis lapideis.*

Primum igitur est fallacia diuisionis, in tua verborum Pauli interpretatione. Nam etsi Paulus in ista antithesi, literæ occidentis & spiritus viuificantis, maioris amplificationis gratia, ut videlicet Iudæorum confidentiam, quam in lege repositam habebât, eò for-

ed fortius deprimeret, de Decalogo potissimum agat: tamen cum totam legem omnesque eius partes ibi nomine Literæ intelligere & complecti, præter te, noua dogmata quotidie parrurientem, neminem ambigere arbitror: quippè, cum Paulus ad Rom. 2. v. 29. circumcisionem cordis in spiritu Literæ, manifestè opponat. Et tu quoque infra in Thesin 21. scribis: Per Literam Apostolus Paulus vniuersam doctrinam legis, moralis in primis intelligit, quæ occidat & damnet. Vides ergò, Andrea, quòd te iracundiæ tuæ procella abripiat, vt vel tibi ipsi parùm constes, vel Paulo quoque apertè contradicas.

Deinde in æthiologia tua cõmittitur fallacia à nō caussa, quæ robur antitheseos Paulinæ plurimum labefactatur: quippè, cum Paulus nō eam potissimum ob caussam Decalogum appellet Literam, quòd literis descriptus sit: sed eā maximè ob caussam, quòd Lex, collata cum Euangelio, nō plus nobis præstet, quàm mortua litera nullamq; vim ad vitam habeat: item quòd Lex nuda & à Christo seiuncta, quemadmodum à Iudæis considerabatur, mortuum quoddam & exangue scriptum est, nihil ad salutem conferens, morbum quidem indicans, sed non sa-

D E F E N S I O

nañs, peccatum in nobis excitans, sed non tollens. Nam alioquin si tua sententia vera esset, tum sequeretur Circumcisionem quoque tabulis lapideis insculptam esse: quia litera appellatur à Paulo: Item Evangelium quoque occidere, quia literis consignatum ad nos transmiserunt Apostoli. Et hoc est primum, quod Aphorismo quarto tibi carpendum esse duxisti.

Alterum quod graui & iusta scilicet ira percitus, reprehendis, hoc est.

Grynæus ait, Ministerio externo eius cohonestandi ergò, phrasi Sacramentali, effectum ministerij interni tribui hoc Pauli dicto. Ergò horribilis error, sub his verbis, Ecclesia Dei per Grynæum propinatur.

Antecedens probat Andreas his verbis: Nam phrascs Sacramentales secundum opinionem Zuinglij per significat intelligendæ & accipiendæ sunt, videlicet per Metonymiam, quæ signa rerum signatarum nomina & appellationes duntaxat sortiuntur. Quâ ratione Evangelium prædicatum, quod sonat in auribus auditorum, non erit potentia Dei ad salutem omnium credenti, sed iuxta opinionem hypocritæ nostræ significat tantum potentiam Dei, cuius cohonestandi ergò hæc potentia ei tribuitur, non autem reuera sit.

Tu verò Andrea fortiter calumniaris, sed D. Grynæum horribilis, quem dicis, erroris non conuincis : atq; cum ad absurdum deducendo, absurdissimū respondes ac te potius Ecclesiæ Dei tuosq; errores deplorandos propinas. De locutionibus sacramentalibus infra dicetur. Euangelium verò quod prædicatur, nihil aliud esse quam illā ipsam Dei potentiam, ac de Euangelio prædicato propriè prædicari, quod sit potentia Dei: ac per consequens in ea phrasi nullam esse Metonymiam, tu nullo argumento probas. Nos verò contrarium ex ipso Pauli loco probare, Dei gratia possumus. Euangelium Christi est potentia Dei ad salutem cuius credenti. Quare? Quia, respondet tota Ecclesia Christi, est *ὁ πρῶτος* instrumētum Dei verè potens & efficax ad seruandum: quam ob causam brachium quoq; dicitur ab Isa. 53. v. 1. Sed vnde probat hanc suam sententiam orthodoxa Ecclesia? Ex ipsis Pauli verbis, quæ superioribus, rationis loco, annectit 1. ad Rom. v. 17. Iustitia enim Dei per illud retegitur, ex fide in fidem.

Porro quod tu ita colligis: Euangelium, sacramentali phrasi, dicitur potentia Dei. Ergo Euangelium significat potentiam Dei, in eo admittis paralogismū consequentiæ. Re-

D E F E N S I O

gula Logicorum, apud Aristotelem 2. Top. cap. 2. est: Necesse est de quibus genus dicitur, de ijs specierum aliquam dici, sed non omnem aut quamlibet. Vt igitur non sequitur: Animal utitur ratione, Ergo Leo utitur ratione: Sic quoque, Andreas, non sequitur: In hac locutione, Euangelium est potentia Dei, est phrasis sacramentalis: Ergo est Metonymia adiuncti, qua signum accipitur pro re signata. Nam plures sunt Metonymiæ, ut tradunt Rhetores, species. Atque ut intelligas quæ sit, de hac causa, nostra sententia, dicimus nos, in hac & similibus phrasibus, Metonymiam effecti esse. Sic Euangelium dicitur potentia Dei: quia est instrumentum & organon potentia Dei, in fidelibus saluandis, declarandæ. Sed mitto ista, quæ vel pueri septennes intelligunt.

Quæ Andreas hoc loco addit de phantasmati Origenis, de extenuatione ministerij Schuueckfeldiana, eiusmodi sunt, ut nullum responsum mereantur: quippe cum Dei gratia, nos ab utroque errore alienissimos esse, nostrorum scripta, quibus etiam aduersarij nostri carere non possunt, luculentissimè testantur, ac Andreæ hasce calumnias diluant.

De finibus
quatenus
conueniat.

Iam verò, si de finibus sacra Eucharistia cogitur,

gites, neutri eorum quibus Dominus nondum dedit τὸ αὐτὸ φρονεῖν, seu idipsum per omnia sapere, de hisce capitibus, litigant.

1. Cæna Domini est efficax Sacramentum nostræ cum Christo Iesu consociationis. 1. Cor. 20. 16.

2. Homo internus spirituales alimonia in sacra Cæna percipit: quandoquidem in ea cibus, non ventris, sed mentis, fidelibus exhibetur.

3. Mors Domini nostri Iesu Christi, per fidem, Cæna hac utentibus, est annuncianda. Luc. 12. 19. 1. Cor. 11. 25. 26.

4. Unus panis & unum corpus multi sumus: nā omnes unius panis sumus partes. 1. Cor. 10. 17. Ideo diligendi sunt nobis ἐμὲ αὐτοὶ ὁμοῦ ὁμοῦ πατέρες, id est, mensæ eiusdem consortes fratres.

2. Tam verbum & Sacramenta foris, quàm Spiritus sanctus intus, testantur: nos iam per fidem incedere, & non per aspectum. 2. Cor. 5. v. 7. inhabitare Christum per fidem in cordibus nostris. Ephes. v. 17.

Quatuor Aphorismos huius Theseos sibi non placere ostendit Andreas: atq; idcirco primum hoc modo inuadit:

Nam etsi in eo conuenit, quod Cæna Domini sit Sacramentum nostræ cum Christo

D E F E N S I O

consociationis: In eo tamen non conuenit, qualis sit illa consociatio. Ergo, Andrea, non necesse fuit tam impotenti animo D. Grynaeum in praecedentibus verbis, audaciae, impudentiae, simulatae industriae & humilitatis accusare: quippè, cum non plus dixerit, nec in alio nobis conuenire scripserit, quàm quòd tu quoque concedis. Neque etiam de consociationis illius qualitate nihil hoc loco agit, neque de ea nobis conuenire affirmavit: quòd tu, quo pudore, qua industria, qua humilitate, ei affingas, iudicabunt ij, qui de tui quoque sermonis veritate dubitarunt hactenus, & etiam num hodie dubitant.

Quòd autem addis (Zuingliani nullam aliam consociationem norunt, aut nouisse volunt, quàm illam, quòd filius Dei factus sit homo, & nostram humanam naturam in unitatem personae assumpserit) tua calumnia est, non nostra doctrina. Profer autem si potes, vel ex Orthodoxo consensu, quem te item tuae putidae calumniae citas, vel alijs notoriorum scriptis, vnum apicem, & crimine falsi te liberabis: sin minus feceris, quid obstat, quin in posterum omnis te, apud omnes bonos, fides deficiat.

Sed ista quae sequuntur, (Carnem autem suam

suam & sanguinem in Mysterio per Sacramentum Realiter nobis, Cum, In, Sub pane communicari, & supernaturali ac cœlesti modo, nos cum illo consociari, pertinaciter negant) partim obscura & perplexa, partim ambigua & flexilôqua sunt, atque nihil aliud quam fallaciam, secundum plures interrogationes, complectuntur. Primum igitur ignoratur quid sibi velit illa noua & theologica locutio, *In mysterio per Sacramentum, in cum sub pane*. Deinde nos nunquam negauimus in sacra Cœna nobis realiter & verè communicari corpus Christi: oralem autem vestram, Capernaiticam, Vbiquitariam, verbo Dei repugnantem, merito & bona conscientia semper oppugnavimus, perceptionem.

His ita constitutis, repetis priorem tuam calumniam, & addis nonnulla, quæ vel tuam eruditionem parum commendant, vel grauem blasphemiam spirant. Verba tua hæc sunt: *Nam post incarnationem nullam carnis Christi cum nostra carne realem consociationem nouerunt, quæ Sacramenti propria est: sed duntaxat spiritualem illam per fidem, quam sola communicatione beneficiorum Christi, definiunt, quæ nobis sua carne & sanguine per passionem & mortem suam meruerit.*

D E F E N S I O

Præter tautologiam, Andrea, qua vnâ & eandem rem sepius iterare te coëgit atrabilis, in antecedentē est valdè insolens & obscura locutio: qua consociationem carnis Christi cum nostro carne Sacramenti propriam facis: quandoquidem cōmunionem carnis Christi nō Sacramentorum, sed fidelium S. scriptura proprium & solam esse docet: nec Christus cum Sacramentis, sed cum fidelibus suis in vnum corpus mysticum copulatur.

In consequente verò valdè ineptè, ne dicam impiè, cōmittis periculosissimum errorem ignorationis Elenchi: qua spirituales nostri cum Christo vnionem, quæ fide videlicet & virtute nexuq; Spiritus sancti efficitur, opponis reali vnioni. Quo certè nostræ salutis fundamenta planè conuellis ac labefactas. Nam si ea quæ spiritualiter & fide fiunt, nō sunt realia aut vera: erunt certè imaginaria & falsa. Si imaginaria & falsa, certè nostra iustitia, qua iustificamur, nostra regeneratio, qua noui homines efficimur, nostra sanctificatio atq; adeò vita æterna, quæ solus in nobis operatur Spiritus sanctus, quæ non ore, sed fide apprehenditur, imaginaria & falsa erit.

Huius etiam consequentis corollarium, quo

quo ais nos cōmunionem cum Christo definire sola communicatione beneficiorum Christi, tuus est diuisionis & falsi testimonij paralogismus, non nostra doctrina: qui tam arctè tenemus accurateq; defendimus, theologicum axioma, quod vestram oralem manducationem funditus euertit. Viuificā virtutem à carne Christi neutiquam seiungi posse, id quod scripta nostra passim testatur, teq; leuitatis arguunt.

Aphorismum secundum primò calumniatur Andreas his verbis: *Si de spiritali alimonia quæras, sibi ipsi non constant Zuingliani. Aliàs enim dicunt panem & vinum esse illam alimoniā spiritualem, quia sortiantur nomen & appellationem corporis & sanguinis Christi, quæ representent. Aliàs dicunt esse corpus & sanguinem Christi, quatenus pro nobis in mortem tradita sunt, adeoque ipsius meriti. Aliàs gratiam Spiritus sancti, quam in fidelibus in usu huius sacre Cœnæ operetur.*

Si tibi, Andrea, tam promptum esset calumnias confirmare, quàm facile est confingere, benè certè tuæ famæ tuæque causæ consuleres: cū verò sine ratione & omni probatione quicquid in iracundā tuam buccam venerit, effutias: quem sanum puras

D E F E N S I O

dubitare, te causam malam tueri : quippè, cum paucis argumentis eam propugnes : conuiuijs verò & calumnijs magnos centones farcias.

Constans, Andrea, & perpetua sibi quæ egregiè respondens nostrorum doctrinæ fuit, de cibo spirituali & cœlesti : Corpus videlicet & sanguinem Christi pro nobis traditum cibum illum esse, quo vi & virtute Spiritus Sancti, animæ fideles ad vitam æternam pascantur. Panem autem & vinum istius alimonie spiritualis Sacramenta, signa, tesseræ, sigilla esse omnes vno ore & constanter professi & confessi sumus. Habes nostræ doctrinæ simplicem explicationem : quam nostra scripta, nostræ confessiones, nostræ Ecclesiæ testantur, Tuæ verò calumnie rationem nullam adhuc habemus, nec in æternum habebimus.

Secundò Andreas paralogizando, Aphorismum euertere conatur ad hunc modum.

Zuingliani corpus Christi esse in pane, cœlesti & supernaturali modo præsens, pertinaciter negant & oppugnant.

Ergo nec percipi docent.

Ratione consequentis reddit his verbis :
Quod enim non adest, id quoque non percipitur.

Respondeo. Fallacia est, in probatione, igno-

ignorationis elenchi, seu à dicto secundum
quid ad dictum simpliciter, eaq; multiplex.
Nam primò corpus Christi non adest, situ
nimirum locali, qui ex tua sententia neces-
sariò sequitur: neq; adest in pane quia panis
non est promissum: neq; editur ore: quia ci-
bus est non ventre, sed mente percipien-
dus: non percipitur ad mortem: quia carnis
Christi perceptæ vnus idemq; est effectus,
videlicet vita. Deinde verò adest animæ fi-
deli, percipitur ab anima fideli, comeditur
ad vitam æternā. Atq; vt intercapedo tem-
poris, sic interuallum locorum non remo-
ratur aut impedit donorum vitæ æternæ di-
spensationem & perceptionem: Fides quan-
doquidem est hypostasis rerum quæ speran-
tur, & certissima demonstratio eorum, quæ
non videntur: si sacris literis potius quam
tibi creditur.

Rationem Aphorismi hoc modo allatrat
Andreas.

*Non solum mens, sed etiam venter, hoc est,
vniuersum corpus & totus homo corpore & san-
guine Christi redemptus est:*

*Ergò totus homo, id est, anima & corpus per-
cipiunt spiritualem illam alimoniam.*

Ridiculum profectò argumentum, &
tanto doctore indignus à non consequente

D E F E N S I O

paralogismus: Quandoquidem non sequitur, quò quid aliter & vegetatur totum, id percipiendi singulas totius partes esse instrumenta. Totus homo, qui constat anima & corpore, cibo sustentatur & vegetatur: non tamen inde sequitur, animam tam esse instrumentum cibi corporei percipiendi, quàm ipsum corpus. Sic totum corpus cibo alitur & conseruatur, & singula eius membra, hoc est, tam manus & pedes, quàm os, tam caput, quàm venter: nemo tamen tam insanus est, qui dicat inde sequi, tam manus & pedes, tam caput, quàm ventrem instrumentum esse cibum percipiendi. Sic Christus, vt te propius vrgeam, tam animam quàm corpus iustificauit, nemo tamen sanus vnquam dixit, nos corpore tanquam instrumento Christi iustitiam apprehendere: quanquidem firmissimum stat illud fundamentum: Nos sola fide, quæ non oris, sed mentis est, Christum iustitiam nostram apprehendere. Valeat ergò ista sophistica quæ cuilibet parti tribuit, quod toti competit,

Huius Aphorismi oppugnationem concludit Andreas occupatione, qua absurdum, quod ex sua doctrina sequi animadvertit, declinare conatur. *Inde verò (inquit)*

(inquit) nequaquam sequitur, quod instar alterius cibi in ventrem trayciatur, digeratur & in vniuersum corpus dispensatur. Hæc enim in mysterio fiunt, de quibus nihil carnale imaginandum est.

An non, Andrea, is sibi contradicit, qui de finitum vrget & concedit, definitionem vero negat. Atqui tu Andrea, cōcedis & vrges nos ipsam corporis Christi substantiam ore comedere: & eius definitionē, quod est dentibus terere, in ventrem demittere, ibiq; digerere & in omnia membra dispensare negas. Quid ergo reliquum est, quàm vt dicamus te vno & eodem ore idem negare & affirmare. Scis autem quorum hominum sit illud: Modò agit, modò negat.

Deinde dum hæc scriberes & Christo Domino bellum indiceres, an non tua conscientia tibi illud Christi suggessit: Adhuc & vos sine intelligentia estis? Nondum intelligitis, quicquid ingreditur in os, in ventrem cedere & per secessum emitte? Itaque Christi domini sententia, ratum fixumq; manet, Omne id, omne inquam, quod ore hauritur, in ventrem cedere, per secessum emitte: nisi Andream Christo prudentiorem & fide digniorem iudicemus.

Deniq; in ratione tuæ occupationis tam

D E F E N S I O

tibi, quàm orthodoxę antiquitati reclamationis.
Nam primò ore manducare, pię & eruditę
verustati non significat in ore seu oraliter
manducare: nisi velis oralem manducatio-
nem mysterium esse: quòd ex veteribus ne-
mo vnquam sensit, nec hodie quisquam si-
ne blasphemia sentire potest. Deinde ipsam
carnis Christi substantiã ore corporeo per-
cipi, dentibus corporeis teri, quis tibi con-
cessit, sine carnali imaginatione posse? quip-
pè cum, si subiectũ spectes, caro sit, si instru-
mentum caro sit: spiritus verò nihil.

Quartum Aphorismum hoc modo impu-
gnat.

*Zuingliani locum Pauli de spiritali vnitate
& coniunctione intelligunt, quę sit sine reali
presentia corporis, & quę solos fideles compre-
hendat. Nos verò de externo cœtu intelligimus
& sic etiam de illis, qui non sunt vera & viuũ
membra Christi.*

*Ergò non vna & eadem est interpretatio &
intelligentia (sic enim nouè hoc vocabulum ac-
cipit, sicut etiam vnitas pro vnione nouè accipit-
tur) verborum Pauli : Vnus panis, vnum cor-
pus multi sumus.*

D. Gryneus non plus dixit, quàm vtram-
que partem concedere, quòd Paulus ad Co-
rinthios

in thios 1. cap. 10. 17. scripsit: id quod Andreas concedit. De interpretatione verò & intelligentia (vt loquitur Andreas) loci Paulini non conuenire omnibus, Andree quoque libenter dabit, dat, & dedit haftenus.

Cæterum in nostræ sententiæ explicatione nimium liberalis est Andreas: ita tamen ambiguè & obscurè, vt benè ne an malè facere velit, difficulter dijudicari possit, dum ait: Nos vnitatem (sic enim *κοινωνίαν* seu *ἐνωσιν* nouè reddit) sine reali corporis Christi præsentia definire. Si Andreas præsentiam localem, Capernaiticam & Vbiquitariam intelligit: beneficium dat, quod eam à nobis remouet. Si verò intelligit veram illam præsentiam, quæ locali, Capernaiticæ & Vbiquitariæ è diametro opponitur, quæ Christus suis fidelibus verè adest, quæ eos membra corporis sui mystici, per vinculum spiritus sancti, membra facit, atque ad vitam æternam cibatur, iniuriam facit: quia tantum abest vt eam negemus, vt potius contra illos nouatores pro ea tanquam pro foecis & aris pugnemus.

In suæ autem sententiæ explicatione tam Christo, quàm Paulo Apostolo contradicit. Christus ait Matt. 6. v. 24. Nemo potest ser-

D E F E N S I O

nire duobus dominis. Andreas verò caput super Christum, Antichristi spiritu inflatus, ait non modò id posse fieri: sed etiam addit: posse cum duobus contrarijs dominis, Christo videlicet, capite Ecclesiæ, & diabolo, principe huius mundi, eiusq; membris, vnumq; eundemq; hominem in vnum corpus coalescere. Paulus deindè 2. Cor. 6. ver. 14. 15. negat vllum posse esse consortium iustitiæ cum iniustitia: vllam communionem luci cum tenebris: vllam concordiam Christo cum Belial: vllam partem fidei cum infidei: vllam consensionem templi Dei cum simulachris. Andreas porrò, intolerabili supercilio, illa omnia negando affirmat, iustitiam cum iniustitia, lucem cum tenebris, Christum cum Belial, fidelem cum infidei, templum Dei cum simulachris vnionè corporis communem habere.

Contra hanc apertissimam grauissimamq; Christi & Pauli sententiam suæ nouæ opinionis, hanc affert rationem Andreas. *Nam omnes vnus panis participes sumus, inter quos multi sanè sunt indigni, mali, & non verè penitentes.*

Respondeo. Manifestissima est fallacia diuisionis, qua verba Pauli in alienissimum sensum detorqueantur. Pauli igitur verissi-

ma

ma hæc est sententia: Eos omnes vnum panem (appellat autem hic panem verum Christi corpus) participare, qui sint vnum corpus. Vnum autem corpus à Paulo esse dicuntur: qui panem frangunt, qui poculo bene dicunt. Illi autem sunt soli fideles, id, quod rationibus addicitur, necessarijs. Nam Paulus eos suis proprijs notis & effectis ita describit, vt nemo sanus dubitare possit, quin de solis fidelibus loquatur: dum eos appellat dilectos suos, dum appellat prudetes, dum dicit eos poculo bene dicere, & panem frangere, hoc est, vera gratiarum actione & laudibus diuini nominis, seu commemoratione mortis Christi, rituq; à Christo sancto cenam Dominicam administrare: quæ certe omnia de infidelibus, nisi cælum terræ miscere velimus, neuiquam conueniunt.

Ast, obijcis, Andrea, in sacra cœna manifestum est, infideles eundem panem, cum fidelibus manducare. Respondeo, vitandum tibi esse ambiguitatis paralogismum, & sciendū non valere consequentiam murato genere prædicationis. Panis enim hoc loco non significat Paulo externum signū, sed ipsam Christi corpus: quod Ioh. 6. quoque panis appellatur. Rem verò ita se habere docent nos sequentia Pauli verba: Non potestis pocula

D E F E N S I O

Domini bibere & poculum dæmoniorum:
non potestis parcipies fieri mensæ Domi-
ni & mensæ dæmoniorum.

Quintum Aphorismum hoc modo aggre-
ditur Andreas:

*Grynæus definit verbum & sacramenta si-
ne spiritu.*

*Ergò quintus Aphorismus manifestum erro-
rem continet.*

1. Andrea, D. Grynæus hoc loco nec ver-
bum nec sacramentum definit, quod tu, ne-
scio qua opinione tractus, tibi imaginaris:
sed verbi & sacramenti externi proprium ef-
fectum tantum explicat: qui est foris testa-
ri, nos iam per fidem incedere & Christum
habitare in cordibus nostris per fidem.

2. D. Grynæus, quod tuum antecedens
confidenter affirmat, verbum & sacramen-
ta externa à spiritu neutiquam separauit: sed
tantum vtriusq; effectum distinxit. Nisi for-
tassis tibi distinguere & separare pro eodẽ
accipiantur.

3. Andrea, tuo more ludis & ecclesiæ Dei
illudis equiuocatione vocabuli sacramenti:
quod Ecclesiasticis Scriptoribus non sem-
per signum cum re signata significat. sed cre-
bro & vsitatè, pro signo tantum seu elemen-
to externo, usurpatur: quod sequentia Au-
gustini

gustini testimonia testantur. Sacramentum de mensa Dominica sumitur quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium. Res verò ipsa, cuius sacramentum est, nulli ad exitium, quicumque eius particeps fuerit, Tractat. in Ioan. 26. Qui discordat à Christo, nec panem eius manducat, nec sanguinem bibit etiam si tantæ rei sacramentum, ad iudicium suæ præsumptionis, quotidie accipiat. Sentent. Prosp. 339. Si sacramenta quandam similitudinem non haberent earum rerum, quarum sacramenta sunt, omnino sacramenta non essent. Vides ergo Andreæ, in his Augustini dictis sacramentum opponi corpori & sanguini Christi, item rei, cuius sacramentum est: ac proinde non Grynæus suum errorem prodit: sed tu tuam, benedicta, calumniandi malitiam nobis probas.

Porro quæ nugaris de præsentia corporis Christi, de inhabitatione Christi in nobis, nec ad hunc locum pertinent, nec nostra doctrina & confessio sunt: sed iracundi Andreæ animi somnia & virus: quandoquidem nemo nostrum vnquam dixit aut docuit, Christum fidei non esse præsentem, aut Christum symbolicè & figuratè in nobis habitare. Quare transcant isti

D E F E N S I O

atrebilis humores, ac suo auctori remittatur.

V I I I.

Porrò, si pia mens considerabit sacrosancta istius Cœnæ principia interna, animaduertet, ne quidem de hisce δ'ic δ'ic πασών, id est, bis per omnia differre aduersarias alioquin sententias sed de nonnullis capitibus conuenire dissidentibus: ijs, inquam, qui lugent contritionem Iosephi, & Ecclesiæ paci consultum esse cupiunt.

I X.

De correla-
tione quæ
dam conue-
nit.

Enim verò si Materialem causam spectes Eacharistiam duabus rebus, Terrena & cœlesti, constare Irenæo Martyri subscribentes, vtriq; consentitur. Ac illam quidem αἰσθητὴν sensibilem: hanc verò νοητὴν intelligibilem quæ per fidem intelligatur, rectè omnes censent. Res enim terrenæ, panis, inquam, & vinum Domini, etiam externis sensibus & organis dignoscuntur & discernuntur: Cœlestes autem, videlicet corpus & sanguis Christi, per fidem tum intelliguntur tum percipiuntur. Nec enim de istarum rerum participatione, quicquam constare posset, nisi fide intelligeremus, non panis & vini solum, sed etiam corporis & sanguinis Christi nos in mystico hoc Epulo magis magisq; participes fieri.

In nona thesi tria carpit Andreas. Primò, calumnia-

calumniatur nos Sacramenta signis tantum
externis definire, rei verò nihil relinquere:
idq; hac ratione probat.

*Zuingliani negant corpus Christi esse, vbi
cœna Domini celebratur. Ergo Zuingliani ne-
gant Eucharistiam duabus rebus constare: ac
per consequens in causa materiali nullus est in-
ter nos & ipsos consensus.*

Antecedens ambiguum, obscurum, &
falsum est: corpus Christi, vbi cœna celebra-
tur, adesse, nemo nostrum vnquam inficias
iuit. Sed suspicor & conijcio in cœna esse,
tibi idem significare, quod in pane esse: id
verò, vt nos negauimus semper, sic constan-
ter negamus, ex eo sequi, quod tu insolenter
infers, videlicet nos Eucharistiam, vna tan-
tùm re, definire. Nam in hac tua collectione
præter paralogismum consequentis, fallacia
quoque est à non causa. Vt enim inclusio, lo-
calis rei signatæ, in & sub signum non caus-
sa est Eucharistiæ: sic quoque negatio eius
inclusionis non tollit nec mutilat Eucha-
ristiam altera parte. Sic Andrea, nemo negat
pascha Iudæorum in veteri Testamento con-
stituisse duabus rebus: & si transitus tam præ-
teritus quàm futurus, nec in, nec sub, nec
cum agno paschali in eodem loco situs fue-

D E F E N S I O

rit. Idem iudicium esto de Eucharistia:

Secundo Andreas vociferatur D. Grynæum phrasin Irenæi longè aliter accipere, quàm veteres Patres eam acceperint:

Veteres patres istis locutionibus, Res terrena est sensibilis, cœlestis autem intelligibilis, per fidem intelligitur & percipitur; significare voluerunt, sola fide cognosci & ratione humana non percipi, quomodo corpus Christi sit in pane.

At Grynæus per rem intelligibilem non corpus & sanguinem Christi intelligit, sed relationem tantum ad corpus Christi.

Ergò Grynæus non rectè interpretatur phrasin Irenæi.

Antecedentis utrâq; pars mî Andrea, falsissima est. Nam prima pars nihil aliud est quàm miserabilis principij petitio, qua ex quæstione & rebus dubijs, quod tibi videtur, pueriliter exultaris concludis. *Queritur enim an veteres Patres istis phrasibus eo modo, quem tu vrges, vsi fuerint, quòd vt nulla ratione probari potest, sic tu animi securus nulla etiam probas.*

Atq; idcirco eadem facilitate à nobis negatur, qua à te affirmatur: quippè cùm tu nondum ea sit authoritas in Ecclesia, vt *αὐτοῖς & ἀντιῑδῶς* habearis. Dein
de

de verò patres vnquam aut vsquam docuisse, fidem intelligere, quomodo corpus Christi sit in, sub, cum pane: nulla ratione, nulla patrum testimonio, nullo signo probas. Ergo nemo tibi credet, nisi qui Tubingæ notum prophetam surrexisse sibi persuaserit.

Quis verò vnquam, mentis suæ compos, adduci potest, vt credat, aut saltem verisimile existimet, doctissimos illos patres, quorum sermonis genus magna ex parte est elegantissimum, adeò desipuisse aut potius insanisse, vt docuerint, hanc phrasin, Corpus Christi fide percipitur, æquialere seu respondere huic, Fides intelligit, quomodo corpus Christi sit in, sub, cum pane absconsum.

In altera antecedentis parte, in qua D. Grynæi explicare videri vis, te crimen falsi committere, tua ipsius conscientia tibi proculdubio dictitat. Quæ enim, quæso te, consequentia est, quam ex sententia nostra deducis? Grynæus docet inter signum & rem signatam seu inter panem & corpus Christi esse vnionem *χρησιν* seu relatiuam. Ergo Grynæus docet Eucharistiam constare tantum signo, & nuda relatione.

D E F E N S I O

Cur non eodem modo, mi Andrea, colligis? In testamento inter diploma seu tabulas & rem legatam est vnio *ἁρτὶς* relatiua. Ergo in testamento nihil aliud est, quàm diploma & relatio nuda.

Tertiò in verbis D. Grynæi fraudem & errorem subesse athleticè probat:

Grynæus negat in pane, sub pane, cum pane corpus Christi manducari: & sanguinem in, sub, cum vino bibi:

Ergò Grynæus fraudem & errorem committit, cum inquit: Nos in sacra Cœna non signorum solum, sed etiam corporis et sanguinis Christi participes fieri.

Respondeo paucis Andrea: etiam pueri suis nanijs te ridebunt, qui tam ridiculè ignoratione Elenchi & fallaciam à non consequente necis. Quòd vt omnibus pateat, propositionem tui argumenti subiungam.

Quicumque negat corpus Christi in, sub, cum pane manducari: & sanguinem, in, sub, cum vino bibi: is negat quenquam verè participem fieri corporis & sanguinis Christi.

O miseros patriarchas, ô miseros prophetas, ô miseros & miserandos omnes eos, quibus ad sacram cœnam adire non licet: si vera est hæc Andreæ sententia. Nam isti omnes proculdubio audire cogentur tristissimam
illam

illam Christi vocem: Amen amen dico vobis, nisi ederitis carnem filij hominis, & sanguinem eius biberitis, non habetis vitam in vobis.

X.

De rebus Terrenis in Eucharistia, utriusque negare non possunt vera esse, quæ hi Aphorismi indicant.

Panis et vinum Domini, tanquam avertituna adhiberi in Cæna debent.

2. Quum ad illa Elementa verbum Dei accedat, & usu illa sanctificentur, nequaquam eodem, quo profana, loco haberi possunt.

3. Caterum in solo legitimo usu, quem sua auctoritate sancivit Christus Iesus, non autem extra eum, Sacramenti rationem habent.

4. Detestanda est Papistica tum Transsubstantiatio, tum ἀποθέωσις: quia non substantiarum, sed finium ratione mutantur, id est Sacramenta corporis & sanguinis Christi, panis ille Domini vinumque eius, fiunt: nec ulla creatura, etiam si ea sacris priorum usibus divinitus destinata inserviat, adorari debet.

5. Sacramenta, non tanquam pharmaca virtute naturali necessario agunt: sed institutionis divinae & pacti nomine, usu serviunt fidelibus, quum in ἡσχατισίᾳ & sigillatim, etiam visibilibus signis adhibitis, fides in Christum cruci-

D E F E N S I O

fixum certitudo, confirmatur & obfignatur.

6. *Sacramenta ex opere operato, sine fide bene uolentium motu, non tantum non profunt ijs, nimirum abutentibus, sed etiam eis cedunt ad iudicium. Luc. 10. 16. 1. Cor. 11. 29.*

Quinque huius theses Aphorismos obelisco suo notat Andreas. In primo negat panem & vinum esse antitypa & figuras. Idque tribus rationibus probare posse sibi videtur: quarum prima hæc est.

Damascenus & Theophylactus docent Christum non dixisse, hoc est typus seu figura corporis mei.

Ergo panis et vinum in sacra Cæna non adhibentur tanquam antitypa.

Ad antecedens respondetur breuiter & expedite: Damascenum & Theophylactum, qui recentes scriptores sunt, & inciderunt in illa tempora, quibus Transsubstantiationis, quæ Consubstantiationis mater est, fermentum, cum alijs multis corruptelis in Ecclesiam Dei irrepsit, vel Transsubstantiationem (nisi videlicet æqua admittatur interpretatio) stabilire & asseuerare, vel tuæ Consubstantiationi minimè fauere: id quod Petrus Martyr in Tractatione de Eucharistia, Oxoniæ habita, multis argumentis docuit. Verum demus tibi Theophylactum, recensentem

tem admodum, & Damascenum recentio-
rem scriptorem, Transubstantiationis fer-
mento (nam de corpore inuisibili in, sub,
cum pane nihil scripserunt vnquam) infe-
ctum fuisse: attamen opponamus tibi vete-
rum Patrum, purioris Ecclesiæ doctorum,
chorum sibi suauissimè concinentem, & v-
no ore panem & vinum, typos, antitypa, figu-
ras, symbola, similitudines appellantem.

Cæterum obijcis, Christus non dixit, hoc
est figura corporis mei. Rectè sanè Andrea.
At Christus locutus est more & consuetu-
dine sacræ Scripturæ perpetua: ac proin-
de sua verba non nouis & inauditis phra-
sibus, quales Vbiquitas nobis peperit, sed in
sacra Scriptura vñtatis, notis & receptis in-
telligi & explicari voluit. *ἐπεὶ* autem illud
ἡρακλῆον, vt Athanasij verbis vtar, seu mo-
rē loquēdi nobis ex sacra Scriptura, mon-
strauit Augustinus, idq; pluribus in locis, ne
videlicet ei imprudenti aliquid excidisse vi-
deri posset.

Solet res, quæ significat eius rei no-
mine, quam significat, nuncupari sicut scri-
ptum est: Septem spicæ septem anni sunt.
Non enim dixit septem annos significant.
Hinc est, quod dictum est, Petra erat Chri-

D E F E N S I O

stus. Non enim dixit Petra significat Christum, sed tanquam hoc esset, quod vtiq; per substantiam non hoc erat, sed per significationem. Lib. 3. in Leuit. Idem repetit Augu. Tractat in Ioannem, Tractat. 67. & Epistola 102.

Altera ratio, qua vitur Andreas, hæc est.

Figura, typi, umbra sunt veteris Testamenti.

Ergo res & corpus, abolitis typis & figuris, in nouo Testamento præsens adest in mysterio.

Multum certè hoc loco falleris Andrea. Nam primò quàm absurdum est tuum ante cedens quod veteri Testamento præter umbras nihil relinquit, & quod Paulus Apostolis de ceremonijs externis, de victimis dixit, hoc tu impiè ad ipsius fœderis & promissionum substantiam detorques: quasi verò fœdus Dei non sit æternum, quasi fœderis istius non fuerit vna & eadem substantia tam in veteri Testamento quàm in nouo. Meritò igitur tu quoque audis, quod Diuus Augustinus libro decimo nono, capite decimo sexto, contra Faustum Manichæum grauitèr de communi Ecclesiæ orthodoxæ sententia scripsit. Aduersus calumniosam
Fausti

Fausti imperitiam demonstrare suffecerit, quanto errore delirent, qui putant signis sacramentisque mutatis, etiam res ipsas esse diuersas, quas ritus propheticus prænuñciauit promissas, & quas ritus Euangelicus annunciauit impletas; aut qui censent cum res eedem sint, non eas alijs Sacramentis annuari debuisse compleras, quàm his qui bus adhuc complendæ prænuñciabantur.

Deinde, Andrea, in consequente tuo est, partim ignoratio Elenchi, qua vetus Testamentum cum nouo *δὲ τὸ παλαιὸν* pugna-
re facis, cum tamen vtrique suauissima sit *παραφύσις*, partim verò fallacia à non con-
sequente: Quæ enim est consequentiæ aut ratio aut necessitas. In veteri Testamento fuerunt figuræ: Ergò in nouo nullæ sunt fi-
guræ, nulla signa, nulla signacula, nullæ tes-
teræ rerum promissarum & fœderis diuini. Nam primò, si hæc consequentia bona esset, eodem modo concluderem. In veteri Te-
stamento fuerunt Sacramenta: Ergò in no-
uo non sunt sacramenta. Ast, inquis, figuræ & typi veteris Testamenti sunt aboliti. Re-
ctè sanè: Et Sacramenta veteris Testamen-
ti sunt abolita: non tamen inde, credo, con-
cludes: Ergò in nouo Testamēto nulla sunt Sacramenta. Quanto rectius, quanto verius

D E F E N S I O

de hac re, ex sententia sacrarum literarum pronunciauit Augustinus libro 19. cap. 13. contra Manichæum, qui hodie in Vbiquitarijs reuiuiscit: Proinde, inquit, prima Sacramenta, quæ obseruabantur & celebrabantur ex Lege, prænunciatiua erant Christi venturi, quæ cum suo aduentu Christus impleuisset, ablata sunt, & ideo ablata, quia impleta: non enim venit soluere legem, sed adimplere: & alia sunt instituta virtute maiora, vtilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora, tanquam iustitia fidei reuelata, & in libertatem vocatis filijs.

Deinde verò si nulla signa & signacula, si nulla antitypa, nullæ tesseræ promissionum diuinarum in nouo Testamento sunt: tum necessario sequetur, nullam esse in nouo Testamento religionem. Nam verissimum est illud Augustini contra Manichæum lib. 19. cap. 11. In nullum nomen religionis, seu verum, seu falsum, coagulari homines possunt, nisi aliquo **SIGNACULORVM** vel Sacramentorum visibilium cōsortio colligentur: quorum Sacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum, & ideo contempta sacrilegos facit. Impiè quippè cōtemnitur, sine quo non potest perfici pietas. Hæc ille.

Tertia ratio, qua sine ratione nititur Andreas, hæc est:

Typi

Typi veteris Testamenti magnam similitudinem habuerunt cum Archetypo, ratione representationis.

At panis & vinum, in nouo Testamento, nullam habent similitudinem cum corpore & sanguine Christi.

Ergo panis & vinum non sunt signa tantum corporis & sanguinis Christi.

Assumptione probat Andreas his verbis: Quæ enim panis & vini similitudo, cum corpore & sanguine Christi.

Respondeo. Misere profecto me tui Andree, quod, mente cæcatus, ista scribis: sed multo magis misere miseræ Ecclesiæ, quæ istis ineptijs fasciatur. In minore (vt de maiore, & si aliquid haberem quod desiderare, nihil laborem) primum est fallacia ignorantis: qua fit, vt non habeatur respectus eius tertij, in quo panis & corpus, vinum & sanguis Christi conferuntur. Si enim substantiam panis & vini consideres, nullam habent cum corpore Christi similitudinem. Sicut nec suffitus & thura, nec manna & petra in veteri Testamento, ea ratione, similitudinem cum Christo aliquam habuerunt: quæ tamen Christi antitypa & Sacramenta non minus fuerunt, quàm Agnus Paschalis & sanguis pecudum.

D E F E N S I O

Ast hæc omnia longè alio modo & alio respectu inter se conferuntur, & summam similitudinem habent. Nam quemadmodum panis hominis corpus vegetat, alit & conseruat: ita caro Christi est viuus ille & viuificus panis, qui animam fidelem & internū hominem pascit & conseruat ad vitam æternam: quo nomine se Iohan. 6. cum manna contulit. Item quemadmodum vinum æternum hominem reficit & recreat, sitimq; explet: sic sanguis Christi internum hominem, iustitiam sitientem recreat & reficit ad vitam æternam: quo respectu Paulus Christum cum petra contulit. 1. Corinth. 10. cap.

Verū etiam si tibi demus, Andrea, inter panem & vinum sacræ Cœnæ nullum esse similitudinem; non tamen tibi cum Christo Domino & orthodoxa Ecclesia conueniet. Nam si vera est tua hypothesis: falsa & inepta erit concio Christi, Iohan. 6. in qua Christus se tam operose cum pane comparauit. Imò falsæ erunt omnes istæ similitudines, quibus se Christus nunc luei, nunc viæ, nunc ianux, nunc palmiti assimulat.

Deinde verò neque cum Ecclesia consenties, tua ista Cadmæa thesi. Si enim, inquit Augustinus, assentiente tota ortho-
xa Ec

ta Ecclesia, Sacramenta quandam similitudinem earum rerum quarum Sacramenta sunt, non haberent: Sacramenta omnino non essent. Vides ergo te tua teratologia sacram Cœnam è numero Sacramentorum planè eximere.

Secundum Aphorismum in hunc modum euertere conatur.

*Sacramenta solo verbo sanctificantur: et
ij, qui Sacramentis vtiuntur, sanctificantur.*

Ergo vsu Sacramenta non sanctificantur.

Respondeo. In antecedente non solum est Elenchi ignoratio, sed etiam principij petitio: qua pro confesso sumit Andreas, quod nemo sanus concesserit. Verbo Dei Sabbathum in veteri Testamento sanctificabatur, & Sabbathum seruantes quoque sanctificabantur: solo tamen Dei verbo & non vsu quoq; sanctificatum fuisse, nemo sacræ scripturæ peritus vnquam sensit. Itaq; negamus consequens: nostræq; negationis has reddimus rationes.

1. Si vera est illa Logicorum regula, contraria contrariorum sunt cōsequentia: cum certè sequitur, cum abusu profanentur Sacramenta, vt passim docet scriptura, verò vsu sanctificari eadem.

2. Cum præter & extra legitimum v-

D E F E N S I O

sum, nihil rationem habeat Sacramēti: quis mentis compos dubitet usu sanctificari quoque elementa.

3. Si Sabbathum in veteri Testamento, religiosa & pia obseruatione, sanctificari poterat, iuxta illud, Memento diei Sabbathi ad sanctificandum eum: quamuis Sabbathum seruantes sanctificabantur, & Sabbathum verbo Dei sanctificabatur: quid obstat, quominus etiam hodie Sacramenta usu sanctificari dicantur: modò vitetur paralogismus ignorationis Elenchi, quo Iacobus & sibi & alijs hoc loco imponit.

Tertium Aphorismum in hunc modum arrodit.

Zuingliani hanc regulam, Nihil habet rationem Sacramenti extra legitimum usum, interpretantur de spiritali usu, quando cōmunicans fide cogitat de corpore Christi tradito & sanguine effuso. Nos verò dicimus hanc regulam oppositā esse Papistis & eorū idololatriæ missæ sacrificio. Ergò neq. de hac regula nobis cōuenit.

Non ideo Andrea, quia apud te res Manarabuli more procedit, & quia tu *πλεῖστον τῶν πραγμάτων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ*, vt Æschini's verbis utar, nulla est de hac regula inter nos & vestros cōsensus. Repetam verò tibi breuiter & dilucidè nostrā de hac regula sententiā: quando-

quandoquidem video te eū vel planē ignorare, vel studio adulterare. Extra vsum diuinitus institutū nihil habet rationem Sacramenti, id est, nec recipiuntur nec obsignantur beneficia in Euangelio, & Sacramentis oblata & promissa. Cōfirmant enim nos Sacramenta, ex pacto legitimi vsus. Is verò est, cum vsurpantur à credentibus Euangelio, ritus à Deo præscripti, tanquam signa seu pignora voluntatis Dei erga ipsos. Hæc est nostra sententia, quam dudum viua voce & scriptis testatam fecimus. Quæ hic de spiritali vsu & fide scurriliter disseris, differam in eum locum, vbi ex professo, de ea questione, disputabitur.

Nunc tuam, regulæ huius, interpretationē attendamus, quā ante hoc tempus ignorauimus. Nos, inquis, eam regulā sacrificio Missæ tantū opponimus. Ergò in alijs abutibus locum non habet. Audio quid dicas Andrea, quid velis teneo, quo tendas video: te tamen falsum dicere, te falsum velle, te ad falsum finē tēdere, rebus addicā necessarijs.

1. Hæc regula non locum habet in sola Cœna Dominica, sed in omnibus alijs Sacramentis, quæ sunt & fuerunt. Nam in ijs quoque nihil habet rationem Sacramenti, si à legitimo vsu recedatur. Ac proinde non

DEFENSIO

in sola Eucharistia, sed in omnibus Sacramētis obseruanda est: nisi velis ea, abusu nō cessare, esse Sacramenta.

2. Hæc regula vsurpari & obseruari cœpit, longè ante cōfectum & in Ecclesiam introductum Missæ idolum. Sic enim Paulus 1. Corinth. II. de Cœna Corinthiorum, de Missa nec per febrim, nec per somnium cogitantium, sed Cœnam in immodicam & profanam computationem mutantium, nō esse Cœnam Domini, ac proinde nec Sacramentum pronunciauit:

3. Tertio toti sacræ scripturæ tuæ interpretatio, è diametro, repugnat. De abusu sacrificiorum, quæ Sacramenta certè fuerunt, & in quibus Missa nulla fuit, Deus per Isaiam Prophetam cap. 66. v. 3. in hunc modum pronunciat: Qui immolat bouem, perinde peccat atque qui interficit virum: qui immolat pecus, vt qui iugulat canem: qui offert oblationem, est, vt qui offert sanguinem suillum: qui recordatur thurs, vt qui benedicit idolo. Item per Ieremiam cap. 7. ver. 21. 22. 23. Sic dixit Iehoua exercituum, Deus Israel, Holocausta vestra addite victimis vestris, & comedite carnes. Non enim sum locutus cum patribus vestris, nec præcepi eis dic, quo eduxi eos è terra Egypti, de hec

de holocaustis & victimis. Sed verbum hoc præcepi eis, dicendo, Obtemperate voci meæ, &c. Plura in hanc sententiam afferri possent, nisi res ipsa, te turpissimè hallucinari, loqueretur.

Aduersus quartum Aphorismum sic argumentatur Andreas.

Grynæus ait panem & vinum Domini, non substantiarum sed finium ratione mutari, hoc est, Sacramenta corporis & sanguinis Christi fieri.

Ergò in quarto Aphorismo Grynæus errorem suum occultat.

Consequens probat Andreas his verbis: Falsum esse dicimus, quod tantum ratione eius finis mutantur, de quo Zuingliani loquuntur, videlicet ut significet & representent duntaxat corpus & sanguinem Christi. Sed cum orthodoxa antiquitate docemus & intelligimus de eo fine, quod realis unio fiat corporis Christi cum pane, & sanguinis eius cum vino Cœnæ.

Primò te obtestor Andrea, & quæro an non contra conscientiam agas tuam? Nam multum debacharis in D. Grynæum, quod dixit, vinum & panem in Eucharistia non substantiarum, sed finium ratione mutari: nec tu, hoc loco, aliud multum deblaterando affirmas.

E

D E F E N S I O

Deinde in fine, quem nos statuere aise-
explicando, committis fallaciam diuision-
nis: quandoquidem docemus panem & vinu-
num, in sacra Cœna, non nuda esse signa
nec solum repræsentare, sed etiam ac mul-
tò magis obfigmare & confirmare commu-
nionem corporis Christi. Hunc signorum
finem, vt semper, constanter docuimus, ita
cum quoque euidentissimo Pauli testimo-
nio Roman. 4. cap. vbi de fine & vsu Sacra-
mentorum sic pronunciat, confirmamus: Et
signum accepit circumcisionis, quod obfig-
maret iustitiam fidei.

In explicatione fictitij tui finis, est pa-
ralogismus à non caussa. Quis enim, com-
pello omnes pios, vnquam audiuit, signo-
rum Sacramentalium hunc esse finem, vt
cum re signata consubstantientur, seu quod
eòdem reuoluitur, cum ea realiter in eo-
dem loco coniungantur? An, quæso te An-
drea, Circumcisionis hic finis fuit, vt cum
Circumcisione realis vnio fieret fœderis seu
circumcisionis cordis, seu iustitiæ fidei, vt
Paulus loquitur? An aquæ in Baptismo hic
finis & vsus est, vt cum sanguine Christi re-
aliter vniatur? Non certè mihi persuadeor
te adeò dementem esse, vt hæc sis affirma-
turus: nisi simul affirmare velis Sacramen-
ta, pro-

ta, propter externa elementa, instituta à Deo esse.

Quintum Aphorismum duabus strophis arrodit Andreas.

1. *Grynæus in quinto Aphorismo nostros tacite accusat; quòd doceant Sacramenta, tanquam pharmata, vi naturali agere, quòd minime faciunt.*

Ergò Grynæus calumniatur.

Primum, Andrea, exemplo es versus istius veteris, quem etiam pueri in ore semper esse non ignoras:

Consciens ipse sibi de se putat omnia dici.

Deinde verò etiam verissimæ istius gnōmæ: Animus æger semper errat. Collige te ipsum, atque ad mentem redi: & statim, inspecto Aphorismo, senties ad se tuum *ſe*, tantumque abesse ut D. Grynæus hoc loco te accuset, ut potius excuset. Ac certum est hirundines Bessi te dies noctesque turbare.

2. *Christi naturalis vis est, in legitimo vusu Cœnæ adesse non otiosum, sed siue impij siue pijs accedunt aut iudicium aut vitam operari.*

Sed Grynæus neutrum horum corpori et san guini Christi tribuit.

Ergò Grynæus fraudulenter errorem suum tegit.

D E F E N S I O

1. *Ἀμας ἀπήτην, οἷδ' ἀπηνήεντο σκάφας*, Falces petebam, hi verò negabant ligones. D. Grynæus agit de vi signorum Sacramentalium: Andreas respondet de effectu rei signatæ. 2. Multa sunt *σημεία τῶν λόγων*, verborum monstra. 1. Legitimum esse usum Cœnæ ubi ab impijs celebratur, sacræ Scripturæ repugnat, ut antea diximus. 2. Christum & iudicium & vitam siue impij siue pij accedant, *ἀφ' οὗτος* operari, valdè insolens est dictu. 3. Unius eiusdemque rei duo contraria & ambo naturalia effecta esse, *ἀγατὰ μάχης* cum veritate pugnat. 4. Corpus & sanguinem Christi pro Christo ipso, qui Deus & homo est, accipere, absurdum & impium est. 5. Maximè verò à vero abhorret hoc eius enthymema, quod coronidis vice addit.

Grynæus vino & panis tribuit, quod sint sigilla, quibus certitudo fidei nostræ in Christum crucifixum confirmetur & obsignetur.

Ergò Grynæus fallitur.

Consequens probat Andreas his verbis: *Non enim pane & vino duntaxat, sed suo corpore & sanguine prasente, tanquam pretiosissimo pignore promissionem remissionis peccatorum obsignat, &c.*

Mirabi-

Mirabilis profectò Logica pariter & Theologia Andreæ, quæ contradictionem implicando comminiscitur, vnam & eandem rem vnius eiusdemque rei signum, sigillum & rem signatam seu obsignatam esse: quod sani alioquin Logici & Theologi inter *ἀδύνατα* referunt. Mirum autem est, Andrea, te nobis tantoperè indignari, quòd phrasin sacræ Scripturæ & Ecclesiæ Catholice sequuti, dicimus panem & vinum esse signa & sigilla corporis Christi: cum tu corpus Christi, ipsius corporis Christi pignus & sigillum monstrousè fabricare coneris. Ista paradoxa probet, quicumq; cum insanis insanire pulchrum ducit.

I X.

De celesti autē re, cuius in sacra Cœna præcipua ratio haberi debet, consitentur vtriq;.

1. Rem Sacramenti esse corpus Christi pro nobis traditum: & sanguinem Christi pro nobis effusum.

2. Corpus & sanguinem Christi in S. Cœna verà adesse & exhiberi: verum nec localiter nec vllò modo, terreno aut sensibili.

3. Per fidem nos intelligere, in sacro hoc epulo, nobis qui in Christum Iesum credimus, etiam celestia illa dona verè exhiberi & donari.

D E F E N S I O

4. Non solum τὴν ὁσίαν, essentia, vivifici corporis Christi nos fieri participes: Sed etiam τὴν ἐνεργείαν, efficacitatis, cuius effectum est vivificatio. Ioh. 6. 54.

5. Pium esse Canonem Niceni Concilij. In divina illa mensa, ne rursus humiliter (quasi in hæc præcipue defixis oculis) attendamus in panem propositum & in poculum: Sed exaltantes cogitationem mentis nostræ, fide intelligamus & statuamus iacere in sacra illa mensa Agnum illum Dei, qui peccatum mundi tollit: sine immolatione à sacerdotibus oblatum. Honorabile quoniam etiam ipsius corpus & sanguinem VERE percipientes, credamus hæc esse nostræ resurrectionis symbola. Tantum illud interpretationis causa monemus, nihil in sacris istis mysterijs, tam VERE adesse & percipi, quam quod Spiritus sancti virtute exhibitum, fide percipitur: Sed spiritualiter, puroq; corde.

Contra primum huius thesios Aphorismum sic argumentatur Andreas.

Zuingliani & Calviniani verba primi Aphorismi, longè aliter quam nos, interpretantur: Ergo nulla est in eo consensus.

Antecedens probat Andreas his verbis. Illi enim duntaxat opus respiciunt, videlicet, quatenus corpus Christi sit pro nobis traditum, & sanguis eius, pro peccatis nostris effusus. No
bis ve-

bis verò res Sacramenti nō est opus corporis & sanguinis Christi, seu illius effectus, sed ipsum corpus Christi, quod pro nobis traditum est, & ipse sanguis Christi, in mysterio verè & realiter præsens, qui pro nobis effusus est.

Respondeo. In nostræ sententiæ explicatōne iniuriam facis Andrea, corrumpendo eam fallacia diuisionis. Quomodo enim opus, quod appellas, sine corpore rem Sacramenti esse diceremus, qui toties & tot annos iam viua voce scriptis docuimus & confessi sumus: Viuificam virtutem, à corpore Christi, separari nullo modo posse. Aliter autem nos sentire calumniaris quidem audacter, sed timidè probas. In tua verò sententia quid aliud dicamus inesse, quàm contradictionis implicationem, hoc est, atræ bilis somnia. Nam primò, opus seu effectū corpus Christi, è sacra Cœna prorsus tollis, corpus nudū relinquis: paulò post corpus traditum & sanguinem pro nobis effusum, hoc est, corpus & sanguinem cum suo opere in Cœna esse statuis. Adeò te atrabilis vexat, ut in vna & eadem re à teipso dissentias: ita ut mirum nō sit, cum nemine te conuenire posse.

Alterū Aphorismū in hunc modū tentas.
In Aphorismo secundo est status cōtrouersis.

D E F E N S I O

Ergò in ea nullus est, inter nos & vos, consensus.

Respondeo. Rursus tuo more calumniaris Andrea. Nemo siquidem nostrum unquam negauit, corpus & sanguinè Christi, in legitimo sacræ Coenæ vsu, verè adesse & exhiberi, vereque percipi. Hoc verò, mî vir, in controuersiam vocatur. Vtrum corpus Christi adsit in, sub, cum pane? An ore corporeo non minus quàm panis percipiatur? An ore impuro & blasphemò, & reprobo nò minus quàm anima fidei, manducetur? Hunc statum, vt tuas ineptias colorare, nobis verò, vt soles, inuidiam conflare possis, strenuè tu tuique dissimulare soletis, quasi de, qua perfidia vos videte. Cuius verò causa Helueticæ & quatuor ciuitates suam confessionem Imperatori Carolo V. obtulerint, sexcenties à nostris explicatum: ita vt planè actum agere viderer, si eadem hoc loco repeterem, idque eò magis, quòd non in tempestiuis narrationibus, multò minus fabulis, quibus hunc tuum librū condire voluisti, sed argumentis firmis & breuibus tecum certare animus est. Sed quia hoc loco D. Zuinglij de Coena Domini confessionem parum fideliter, vt alia multa exponis: addam duo loca ex scriptis Zuinglij, quæ te, in
eius

eius cineres, iniurium esse indicabunt. Vter
que autem locus est, in confessione fidei, ad
Franciscum Regem. Prior ita habet: Chri-
stum credimus verè esse in Cœna: Imò non
credimus Domini esse cœnam, nisi Christus
ad sit. Alter ita habet: Afferimus, non sic car-
naliter & crassè, manducari corpus Christi,
ut isti perhibent, sed verum corpus Christi
credimus in Cœna sacramentaliter (id est,
sumpto panis symbolo) & spiritualiter (id
est non dentibus vel ore, neq; naturali mo-
do, sed fide & spiritus sancti virtute) edi à re-
ligiosa, fideli, & sancta mente. Qui hanc Zui-
nglij sententiam cum tuis verbis conferet, fa-
cile intelliget te parùm fidum interpretem
Zuinglij esse.

Tertium Aphorismum in hunc modum
labefactare conatur.

*Grynaeus nobiscum loquitur, sed planè con-
trarium nostræ doctrinæ sentit. Ergo nullus est
in hoc loco consensus.*

Antecedens probat Andreas his verbis:

Nos docemus per solam fidem intelligi, quòd
in hoc conuiuium sacro, cœlestia dona verè & rea-
liter præsentia, nobis exhibeantur ac donentur.
Hypoerita verò noster cum suis socijs longè a-
liud intelligit, videlicet in hoc sacro epulo ne-
quaquam cœlestia illa dona corpus & sangui-

D E F E N S I O

Item Christi donari, sicut Rex literis regnum dat: Item corpus Christi in pane esse, ut domus vel potestas eius in clavis traditione, sicut Oeco Lampadius in suo Antisyngrammate loquitur.

Vide, Andrea, an non tibi ipsi, in nostræ sententiæ deprauatione, iusto videlicet Dei iudicio excæcatus, contradicas, teq; pueris ridendum propines hac tua consequentiæ fallacia:

Zuingliani docēt nobis in sacra Cæna corpus et sanguinem Christi dari & distribui: quemadmodum rex literis suis tradit regnum & eius usum: aut quemadmodum tradens clauem tradit domum eiusq; usum. Ergo Zuingliani negant corpus et sanguinem Christi in Cæna dari.

Vide Andrea, quò te discordiæ insania perducatur. Nonne quæso ex te, rex, qui testamento suo legat alicui regnum, & qui tradit clauem, verè tradit regnum & domum, & vtriusque usum? etiamsi nec regnum, sub, cum testamento, nec domus in, sub, cum clauue inuisibiliter lateat. Cæterum quomodo tibi nobiscum conuenire possit, qui hoc loco, à Luthero & Sueuico Syngrammate, dissentis? Nam Sueuicum Syngramma, quod Lutherus anno 25. probauit, hanc eandem similitudinem, quam reprehendis, usurpauit, eaque perceptionem corporis Christi illustrauit.

strauit. Verba eius hæc sunt. Cum datur clauis, addito hoc verbo: En habes hic potestatem domus: clauis fit potestas domus, non quia clauis est, sed quia verbum habet: Sic panis, quod verbum habet, est corpus Christi.

Quartum Aphorismum in hunc modum vellicas,

Grynæus 19. thesi asserit, carnem Christi iam gloriose super cælos non in terra, nec alibi sitam esse, & modum præsentiae merè spirituales & ἀνεπηχὺδὲν per fidem, qua beneficia Christi in spiritualia eius membra deriuentur.

Ergo Grynæus negat nos essentiae corporis Christi fieri participes.

Ad primum respondeo, quod iam sæpe responsum est, vtendum tibi esse paralogismo à dicto secundum quid. Christi caro dicitur esse in cælo, & dicitur esse, non in pane, sed in Cœna, diuerso respectu: In cælo est situ locali: in Cœna modo spirituali. Ad alterum quod attinet respondeo re hallucinari fallacia consequentis. Quis enim hanc tuam consecutionem feret? Modus, præsentiae carnis Christi, verus quidem est, sed spiritualis. Ergo nemo, in S. Cœna sit verè, particeps corporis Christi. Ad

D E F E N S I O

tertium respondeo, te in errorem induci paralogismo diuisionis, qua sic colligis: *Grynæus docet modum præsentia Christi, esse ἐνσυντυχόν seu effectiuum, quo beneficia eius in spiritalia membra deriuantur. Ergo Grynæus docet nos substantia carnis Christi non fieri participes. Quasi verò qui virtutem & beneficia illa dicit ex Christi carne ad nos manare, carnis communicatione tollat: ac non potius ostendat cur & in quem finem nobis communicetur.*

In Aphorismo quinto duo reprehendit Andreas. Primò, insinuat D. Grynæum fallacia diuisionis: qua scilicet non integrum canonem recitarit, sed ea verba omiserit, quæ eius instituto maximè seruire non viderentur: hæc videlicet verba: Ideò non multum, sed parum accipimus, quia non ad saturationem, sed ad sanctificationem.

Primùm, Andrea, quid attinuit totum Canonem recitare? quippè cùm satis fuerit totum verum pronunciare. Deinde, vt videatur in tua coniectura inesse fallaciam causæ, aio & probo verba illa, quæ tu omissa esse queris, non modò non obesse, sed plurimùm adiuuenti afferre causæ & proposito D. Grynæi. Nam primò sacramentorum finis non est, vt corpori saturando seruiant: quòd sequitur

vestra orali manducatione: ea quandoquidem ore corporeo demùm sumimus, quæ saturitati corporum seruiunt.

Deinde sacramentorum finis non ad condemnationem, si canon credimus, sed ad sanctificationem spectat: ac proinde impiorum manducatio, quæ ad condemnationem faciat, nulla à canone statuitur.

Vides ergò verba, quæ tu addenda censuisti, pro nobis & contra te esse. Alterum, quod reprehendit, est interpretatio D. Grynei: in qua tria desiderat. 1. Quod D. Gryneus ait fide, puroq; corde, non ore agnum Dei manducari, ad hunc modum impugnat Andreas.

Canon ait, In sacra mensa duo proposita esse, panem vinumq; & agnum Dei in altari iacere & pretiosum eius corpus sanguinemq; verè percipi, iuxta verba: Accipite, comedite.

Ergò non sola fide, sed ore accipitur.

In antecedente duplex est fallacia: prior est æquiuocatio in vocabulo, corpus & sanguis, quæ hîc ὁμοῦτως, & sacramentaliter corpus & sanguis Christi appellantur: ita ut signa, nomina rerum signatarum, sortiantur. Cur enim canon, hoc loco corpus & sanguinem agni Dei, appellat, quæ antea corpus & panem nominauit? quia, respondet

D E F E N S I O

Canon) symbola sunt nostrę resurrectionis.
 Altera fallacia est principij petitio : qua ex
 verbis cœnę, de quorū nō veritate, sed sensu
 quæritur, ipse oralē manducationē extruit
 quam tota S. & orthodoxa Ecclesia ignorat.

2. Ait Andreas D. Grynæo, fide intelligi
 re, idem esse, quod fide percipere. Hoc ve-
 rò, Andrea, si ex D. Grynei disputatione pro-
 baueris, viceris: sin verò non probaueris, mi-
 lignus esto. Deinde, vbi, quæro ex te, quod
 hoc loco tam audacter affirmas. Canon ait
 corpus Christi ore manducari? Monstra
 potes, & audacia tanta te liberaueris.

3. Ais D. Grynæum per vocabulum, spi-
 ritualiter, intelligere, cogitationem fidei.
 Quam verò rationem affers? Nullam pro-
 fus. Profectò, Andrea, miseret me tui, quod
 non solùm in interpretatione S. Scripturę
 sed etiam nostrorum dictorum tam pueri-
 ter hallucineris, eaq; temerè affirmes, quo-
 rum nullam rationem reddere possis.

XII. Hactenus etiā de correlatiuis, siue ut
 loquuntur de essentialibus sacrę Eucharistię
 partibus, egimus, reliquum est, vt quatenus
 ueniat de Formali causă, candidè et breuiter
 gratiā veritatis et uirtutis studiosorū exponam.

De forma
 quatenus
 conueniat.

1. Conuenit, alioquin dissidentibus, de
 materia quę constituit, seu constituens dicitur, ac
 sacramentis omnibus est communis.

Quis enim sanus & intelligens dubitat, sacramento Visibili & Re sacramenti invisibili, Eucharistiam sic constare, ut horum sit unio quædā non physica aut essentialis: nec artificiosa aut localis: non etiam personalis: sed sacramentalis: qualia in Circumcisione quidem, inter præputij et cordis circumcisionem: in Baptismo verò, inter Aquam eius & inter sanguinem Christi, ac inter utriusq; asperersionem intercedit?

2. Hactenus autem & de forma *ἡγιατικῆς* (quæ Eucharistia propria est, et eam à Baptismo discriminat) dissidentibus convenit, videlicet nos adhibitis Elementis et Ritibus à Christo Jesu præscriptis, edere corpus Christi & bibere sanguinem Christi: quum Cæna Domini iure optimo dicatur eibus animæ, novum hominem a-lens atq; corroborans: & Christus velit esse ci-bus noster, & pascere animam solam, quandoquidem fides nullam aliam vitam requirit, ut etiam D. Lutherus p.m. in Catechismo maiore & in Paschali suo Hymno, pie pronuncians.

In primo Aphorismo, quatuor capita sibi reprehendenda, duxit Andreas.

1. Primò, generale & ambiguum esse dicit, quòd ait D. Grynæus: Convenire, alioquin dissidentibus, de forma quæ *οὐρανικῆ* est. Huius verò suæ animadversionis ratio-

D E F E N S I O

nem reddit, his verbis. Si enim intelligatur de signo & verbo addito signis, rectè dicitur, quòd hæc duo constituent sacramentum, quæ ratio omnibus sacramentis veteris & noui Testamenti communis est.

Respondeo. 1. Vocabulum, Formæ *ουσιᾶς*, generale & ambiguum esse tantum abest, vt potius cum genere coniuncto speciem certam constituat, ac ambiguitatem tollat. Ijs verò, qui logica præcepta nec didicerunt, nec intelligunt, hæc non modò generalia & ambigua, sed etiam planè ignota sunt.

2. Tuam, mi Andrea, cognitionem logicam pariter & theologicam parum nobis probas: dùm verbum Dei, quæ sacramentorum causa efficiens est, sacramentorum formam constituis. Verbum Dei, mi Andrea, causa efficiens prima & principalis est omnium sacramentorum. Quo sensu, ab Augustino, dicitur: Accedit verbum ad elementum & fit sacramentum. Tractat. 8. in Ioan.

3. Valdè quoq; insolens est & barbarum, quòd formam systaticam rationem systaticam nominas, atque ea barbarie, tanquam fulgore gemmâ, marginem libri tui exornandam duxisti.

4. Ait D. Grynæum vel non ipsum intelligere quòd dicat, vel à nemine intelligi velle.

Respondeo

Respondeo, fallacia est à non consequenti. Nam nullo modo sequitur, quòd tu non intelligis, idem quoq; vel ipsum autorem vel alios non intelligere. Noli Andrea, eos, qui multorum piorum exemplo, puriorem Philosophiam cum studio theologico vtiliter coniunxerunt, tuo ingenio iudicare. Nam ante annos aliquot doctissimus liber è vestra Academia prodijt, de vnione personali, quem nec tu nec alij tui similes intellexerunt: fuerunt tamen alij, quorum eruditio maior erat, qui vobis eum explicarunt, explicatumq; vobis exosum reddiderunt. Sed iudicium tuum, vt non facilè cedis, probare conaris verbis. Etenim partes essentielles, & earum vnionem explicare conatur cum formalis caussa exponenda esset. Respondeo. Repentè è vestigio Andrea, proficiscere: nam modò fessus es, te non intelligere quid dicat D. Gryneus: nunc verò quid dicat intelligis & explicas: ita tamen, (adeò nihil ex omni parte beatum) vt contradictionem implices. Nam concedere & fateri, aliquè partes rei essentielles earumq; coniunctionem explicare: negare verò eam causam formalem exponere, contradictionis implicatio est. Nisi is, qui hominis partes essentielles earumq; coniunctionem explicat, (vt Mo-

F

D E F E N S I O

ses, Genes. 2. v. 7. fecit) rectè dici possit, formam hominis non exposuisse.

5. Ait: In verbo Dei, quo Sacramenta instituta sunt, Sacramentorum etiam formam comprehendi. Si enim à verbo tantillum recedatur, forma Sacramenti mutata est, neque etiam amplius his res contineri dicatur.

1. Quis negat formam Sacramentorum in verbo Dei contineri; & ex eius fontibus hauriri? quippè cùm extra verbum Dei nulla omninò sint Sacramenta propriè dicta.

2. Quis te tibi hoc loco tam fœdè contradicentem feret? Antea dixisti verbū Dei formam esse Sacramentorum *ουσαν*: nunc eorum immemor, innuis verbum Dei esse causam Sacramentorum efficientem: quia, inquis, Verbo Dei Sacramenta instituta sunt. Sciunt autem omnes sani, vnam eandemque rem vnius eiusdemque rei causam efficientem & formam esse non posse.

3. In alio quoque tibi contradicis. Nam thesi 10. dixisti regulam illam: (Nihil Sacramenti ratione habet extra legitimum usum:) soli Papistarum idololatrico Missæ sacrificio opponi: nunc id oblitus formam adeoque ipsum sacramentū perire affirmas, ubicunq; & quociescunq; vel tantillū à verbo dei recedatur.

4. Deniq; quomodo impij, secundū hanc tuam

tuam regulam corpus Christi ad iudicium manducabunt, si corpus Christi, simul ac à verbis Christi deflectant, non amplius in Sacramentis contineantur? Ex his igitur intelligis, opinor, commodissimè de te istam fabulam narrari: te videlicet nō intelligere, quid dicas, nec ab alijs intelligi velle: quàmvis tuæ fraudes iam multorum conscientijs constrictè teneantur.

4. Reprehendit D. Grynæum, quod signum visibile Sacramentum nominavit, & contra id in hunc modum argumentatur.

Sacramentum constat duabus rebus, terrena & cœlesti:

At signum visibile non constat duabus rebus.

Ergo signum visibile non potest dici Sacramentum.

Ad maiorem brevis & expedita est responsio. Primò, Irenæum & veteres Doctores non Sacramentum, sed Eucharistiam duabus rebus constare dixisse: quod vos, ut simplicioribus imponatis, perpetuò in ore habetis. Deinde ludis ambiguitate vocis Sacramenti: quæ interdum per synecdochē à veteribus pro signo & signato accipitur: interdum verò pro signo tantum: quod antea ex Augustino probauimus. Hac postrema significatione, vocabulū Sacramenti, de signo rectè & vsitatè vsurpatur.

D E F E N S I O

In sequenti Aphorismi examine, partim teratologiæ sunt aliquot, partim calumniæ, quas paucis persequemur. Ac primò quidè paradoxum nouum est, quòd ais, vnionem sacramentalem à personali dependere vnionis virtute: quid enim istud sibi velit, multi mirantur. Nam si vnionem personalem causam facis vnionis sacramentalis: sequetur nec circumcisionè, nec agnum paschalem, nec etiam baptismum fuisse & esse cum rebus signatis vnitum: quia istorum sacramentorum res signata non est persona: siquidem fides & circumcisio cordis non est persona: transitus non est persona: sanguis Christi non est persona.

Deinde verò disputas de duobus particulis, Localiter & Essentialiter. De primo ais: *Nam illi dum negant: Localiter corpus Christi cum pane Eucharistiæ vñiri: hoc intelligunt corpus Christi eo loco non adesse vbi panis est.* Rectè sanè Andrea. Nam Christus pani affuturus nusquā promittitur. Sed hoc falsum est, ais. Quis sic, bone vir? Nam sic quoque (inquis) de Deo dici posset, quod non adsit in terris quia non localiter adsit. O acumen tuum: quod spiritum cum corpore, rem finitam cum infinita, localem cum illocali confers. Scimus Deum vbiquè esse repletuè: corpus Christi

Christi hoc modo ubiq; esse à Luthero accepisti, sed nondū probasti. Multò minus hoc euicisti, corpus Christi est in loco panis, sed non localiter, non esse contradictoria. Verum addis: *Aliud autem est, eo loco participatione Maiestatis propriae adesse, ubi panis est, & aliud ibi localiter adesse.* Petis principium, Andrea: partim quia obscurè loqueris, partim quia multa dicendo nihil dicis, partim denique obscurum & dubium per dubium probas. Nam corporis Christi maiestatem (te enim hoc intelligere arbitror) in eo consistere, ut ubiq; sit sicut Deus, ut incircumscriptum sit & infinitum: non citius probabis, quàm corpus Christi non esse creaturam, aut desisse esse corpus probaueris.

De secundo ais: *Sic quoque sub vocabulo (Essentialis) opinionem suam occultat, dum negat: Corpus Christi cum pane Eucharistiae essentialiter uniri.* Quid ita Andrea? Intelligit, ais, Realiter seu essentialiter non adesse. At, mi Andrea, Grynaeus hoc loco nec de reali, nec de essentiali praesentia corporis locutus est. Tu verò quomodo Realiter & Essentialiter pro synonymis habeas, etiam atq; etiam cogita. Cæterum ais, *Id quoque falsum est. Cedo rationem. Plurimum enim, inquis, differunt, si dicatur: aliquid essentialiter adesse: & ali-*

D E F E N S I O

quid cum altero essentialiter vniri. Audio profundas tuas cogitationes: quę tamen me non ita latent, vt sibi contradicere non intelligam: quod paucis verbis planum faciam. Primo Andrea, particulis Realiter & Essentialiter pro iisdem vteris: deinde negas Essentialiter corpus Christi cum pane vniri seu essentialem vnionem esse. In hoc verò tuo scripto passim inculcas, Inter panem & corpus Christi realem esse vnionem. Vide quàm tecum ipse pugnas. Sed pergo.

Tertiò exempla quibus Grynęus vnionē Sacramentalem illustrat in hunc modū reprehendis. *Hanc vnionem dum exemplis explicare nititur hypocrita adeò absurdus est, vt facile ostendat, se, quid res sit, prorsus ignorare.* Nam exempli causa Circumcisionem & Baptismum proponit, quę exempla longè dissimilima sunt. Respondeo. Tu verò, Andrea, quod loquaris semper habes: quid verò & quomodo loquaris non modò non intelligere, sed ne cogitare quidem, præ iracundia posse, aperte nobis probas. Quomodo enim quæso is, quid dicat prorsus ignorat, qui vnionem Sacramentalem cum vnione Sacramentali confert & illustrat? quasi verò hominis ignari sit, res generatim consideratas, speciebus

speciebus & exemplis clarius exponere & declarare. Sed, me non fugit, quid te tantoperè mordeat: nempè ferre non potes doctrinam de Coena Domini, quæ Sacramentum est, cum alijs Sacramentis conferri: ne scilicet tuæ Consubstantiationis ἄτοπον & enormitas detegatur: vtpotè quæ Sacramentum è diametro repugnat.

Exempla verò Circumcisionis, & Baptismi longè dissimillima esse probat Antithesi: cuius prior pars his verbis explicatur. Nam circumcisio duabus rebus constat, videlicet externa ceremonia, & verbo annexo, in quo verbo fœdus inter Deum & hominem circumcissum comprehensum est, quod Deus illi propitius fuit. Quale autem est verbum talis quoque est res Sacramenti. Hic nequaquam circumcisio cordis, res Sacramenti circumcisionis fuit, sed est effectus eius. Quos enim Deus in gratiam recepit, eorum etiam corda circumcidit. Res autem Sacramenti huius, fuit semen Mulieris, seu Christus adumbratus, propter quem circumcissus in gratiam receptus est.

In his verbis tuis plurima desiderari possunt Andrea, ego pauca tantùm perstringam. Primum ais: Circumcisionem duabus constare rebus, externa ceremonia & verbo

D E F E N S I O

annexo, in quo fœdus fuerit comprehensum.

Rectè Andrea: sed hoc modo nondum differt Circumcisio à Cœna Domini & Baptismo. Nam & illa duo Sacramenta constant duabus istis rebus, ceremonia videlicet externa, & verbo promissionis. Cæterum dic tu nobis, quid fuerit externa illa Actio? Nonnè signū & signaculum? Ita nempe, si verbo Dei, quod est Genes. 17. & Rom. 4. v. 11. credendum existimas. Quid verò verbo promissum? An non res, quæ externa ceremonia signabatur & obsignabatur? Vis & natura relationis, verbumque Dei te id fateri cogetur. Nunc verò cum ista duo Sacramentum constituent dic nobis, an alia sit eorum vnio, quam sit panis & corporis Christi in sacra Cœna, aquæ & sanguinis Christi in Baptismo? Si negaueris, alterutrum Sacramentum esse negaueris: si affirmaueris, iniuria D. Grynæum à te vexari hoc loco affirmaueris.

Deinde Andrea, fœderis definitionē mirabilem affers, atque puerilem diuisionis fallaciam committis: *Fœdus, ais, est quòd Deus sit illi propitijs.* Nam cum duæ partes sint, inter quas fœdus feritur, necesse est vt vtrique parti suum officium attribuat. Dei ergo est, Nobis esse in Deum: nostrum, verò, Ambulare

bulare coràm eo seu in vijs eius. Vtrumque hoc Gen. 17. exprimitur. Iam verò Andrea, quæso te, quid est Deum nobis esse in Deū, & nos esse ei in populum? An non ex parte Dei, circumcidere corda nostra, id est, nos purgare à peccatis: è nostra verò parte circumcidi, hoc est, à peccatis purgari, & Deo victimam puram, sanctam & inculpatam sisti. Ita profectò, si sacris literis, quæ nobis fœdus hoc ita explicant & cōmendant, credimus, se res habet omninò. Deuteron. 30. v. 6. Et circumcidet lehoua Deus tuus cor tuum & cor seminis tui: vt diligas lehouam Deum tuum toto corde tuo & tota anima tua, propter vitam tuam. Hæc fœderis descriptio pæssim Scriptura sacra repetit. Tercio ais: *Quale verbum est, talis quoque est res Sacramenti.* Benè habet. Sed inde infero: At qui verbum circumcisionis promittit fœdus Dei, quod in eo consistit, vt Deus circumcidat corda nostra, & nos circumcisi ei inculpatè & in nouitate vitæ seruiamus. Ergò circumcisionis res promissa est cordis seu interna circumcisio. Ceterùm tu, vt mirabilis Logicus es, contrarium inferis, & circumcisionem cordis effectum circumcisionis externæ constituis: idq; hoc enthymemate:

D E F E N S I O

Deus circumcidit eorum corda, quos in gratiam recipit:

Ergo circumcisionis præputij effectus est cordis circumcisio.

Ec quando te, Andrea, istarum ineptiarum pudebit? Sed ne scopis istis dissolutis diutius inhæream, de re ipsa pauca dicam. *Circumcisionis præputij effectum esse, ais, circumcisionem cordis.* Sed nunc quæro ex tæ hæc tria: 1. An circumcidatur etiam cor hominis, qui circumcissus præputio non fuit? Hoc si concedes, videbis circumcisionem externam internæ non esse causam. Nam effectus sine causa esse non potest. Si negabis, damnabis omnes eos, qui ante circumcisionem institutam ex hac vita excesserunt. 2. Deinde quæro: An omnis qui præputio circumciditur, corde etiam circumcidatur? Si affirmabis, Saullem & alios impios saluos factos esse affirmabis. Nemo siquidem perit, cuius cor à Deo verè circumciditur. Si negabis, te quoque hoc loco falsum affirmare, tibi que contradicere deprehenderis. 3. Denique quæro: vtrum cordis circumcisio præcedat circumcisionem præputij, nec ne? Si negabis, te falsum affirmare tuo ipsius testimonio comprobabis. Nam nullo modo fieri potest, vt effectus tempore prior

prior sit sua causa. Sin verò affirmaueris, quod te facturum pręvideo, D. Paulo aperte & audacter contradices, qui ad Romanos quarto de circumcisione cordis & pręputij ad hunc modum pronunciat: Quomodo ergò imputata est? (intellige iustitia per fidem) quā esset in circumcisione: an in pręputio? non in circumcisione, sed in pręputio. Multò igitur tutius erit, Andrea, cum Deo Genes. 17. statuere circumcisionem esse signum fœderis. Cum Paulo Rom. 4. ver. 11. verò esse *σφραγίδα* sigillum iustitiæ fidei, quæ fuit in pręputio: quàm ambitione turgentes, circumcisionem pręputij effectum cordis circumcisionis tam insolenter affirmare.

Quartò & ultimo ais: Rem circumcisionis fuisse Christum adumbratum. De vocabulo adumbrato possent etiam multa dici: quippè cum Christus in Sacramentis veterum non solum adumbratus, sed etiam verè exhibitus fuit: quia Agnus occisus inde ab initio mundi. Apocalyp. 12. cap. & Iesus Christus est idem hodie, heri & in secula. Attamen cum antea quoque ea de re aliquid dictum sit, & in posterum quoque dicendum erit, hoc loco vnum monebo: vide licet Andreæ, hoc quoque loco, vt in eo genere

D E F E N S I O

felix est, contradictionem neetere. Christus ait, fuit res Sacramenti circumcisionis non praesens, sed adumbratus. Paulò verò antea, thesaurus videlicet nona, multis verbis & magno conatu probare conatus est: Nos minimè docere Eucharistiam duabus constare rebus: quia negemus in pane, sub pane, cum pane in eodem loco esse corpus Christi. Quasi verò, in veteris Testamenti Sacramentis, res Sacramentorum esse potuerit, etiam localiter cum signo non fuerit copulata: in nouo verò id fieri nullo modo possit. Haec de prima antitheseos parte.

Altera ita habet: Sic in Baptismo est unio aquae cum sanguine Christi non adumbrato, sed realiter nunc praesente. Respondeo Andrea paucis: Veteres non habuerunt tales umbras, quæ corporis, hoc est, veritatis solidæ, planè essent expertes. Neque nos hodie corpus habemus absque vllis Sacramentorum umbris. Itaque Paulus sæpe nobis veterum Sacramenta, & contra veteribus nostra Sacramenta tribuit: non alià ob causam, quàm quod utrinque res eadem est: vt etiam multis in locis docuit Augustinus. Quando verò Paulus veterum Sacramenta umbras vocat futurorum bonorum, loquitur comparatiuè & ex hypothesis suorum aduersariorum

rum

ram. Nam primò vmbre dicuntur, quoniam
erāt duntaxat Christi & beneficiorum eius
ὄντα γὰρ φῶς: neq; in illis emicabat plenus
ille lucis Euangelij fulgor: atque erant ve-
luti scintillæ duntaxat in tenebris emican-
tes, quæ Christum verè quidem & satis ef-
ficaciter ad salutem commonstrabant, sed
eminētis tamen quodammodò apparentem.
Deinde verò aduersarij Pauli & pertinaces
Iudæi, quod Christi proprium erat, ceremo-
nijs legalibus tribuebant. Rectè igitur Pau-
lus eas, cum Christo collatas, vmbas appe-
lat. Intelligis ergò, Andrea, te nullo modo
probare hæc exempla esse dissimilia, quod
tanto supercilio tibi paulò ante sumpseras.

Sed transeo ad alterum huius theses
Aphorismum, quem insolenter vexat An-
dreas. Ac primò simulat se non intelligere,
quid sibi velit sacræ Eucharistiæ forma *ἡ αἵ-
ματις*: cùm tamen D. Grynæus eam tam a-
pertis verbis exposuerit, ut vel mediocriter
erudito patere possit. Sed Andreas so-
mniat duas opiniones, quas ex verbis D.
Grynæi elici posse putat, easque tanquam
suas vmbas, strenuè oppugnat. Adeò can-
didus & acutus vir est Andreas. Prius som-
nium his verbis explicatur. *Si per formam*

D E F E N S I O

Ναυπηγικὴν intelligit eam, qua signa externa à rebus signatis discernuntur: Eucharistia nequaquam hac distinctione à Baptismo discriminatur, cum hoc nomine eadem sit utriusque ratio. Hæc sunt tua verba censoria. E quibus ego subsumo. Atqui neque Grynæus nec aliquis alius, vel mediocri literatura tinctus, formam *Ναυπηγικὴν*, qualem hoc loco melancholicus Andréas somniat, unquam constituit: qua videlicet partes eiusdem rei essentialiales à se inuicem distinguuntur. Forma *Ναυπηγικὴν*, dicunt pueri in scholis trivialibus, est, qua species eiusdem generis distinguuntur: non autem qua parte aliquius rei substantiales à se distinguuntur, quod hic talis tantusque Doctor sibi imaginatur.

Alterum somnium his verbis effertur. *Sin verò in ipso usu Sacramenti hæc diuiditur & separat, quod per formam Ναυπηγικὴν intelligere videtur, toto cælo errat.* Atqui, mihi Andrea, non est quod tantopere sudas hoc loco: nam D. Grynæus, tuū illud somnium ebriosum pro sua sententia, minimè agnoscat. Neque certè eius verba tibi ista somnandi occasionem præbuerunt. Quid enim apertius istis verbis, quibus formam, quæ facta

sacra Cœna à Baptismo discriminatur, expressit: Videlicet nos adhibitis signis & ritibus à Christo Iesu præscriptis edere corpus Christi & bibere sanguinem Christi.

Quæ de separatione duarum in Christo naturarum aspergis, consultò prætereo: partim quia sexcenties à nostris refutata sunt, partim verò, quia non rationum momenta, sed tuas tantum ibi calumnias proponis. Non etiam attingo depravationem tuam verborum D. Grynæi: cum antea satis excusata sit. Nolo enim tecum eandem cramben sapius recoquere. Lutherum etiam tibi intelligendum & explicandum, quacunque ratione voles, relinquo: solo Christi verbo, non Lutheri autoritate nobis standum esse intelligimus.

XIII.

Speramus eos, quibus non est propositum li- Transitio.
tem ex lite serendo, Ecclesiam & pias mentes
turbare, ἀναρριπνίαν, seu dulcissimum con-
tentum & consensum, de ijs quæ iam adduxi-
mus, ita ut Sanctos decet, non solum iam agno-
scere & eius causâ religioso affici gaudio: sed
etiam pro sua turpi pietate in doctrina, alia quo-
que Capita, de quibus ij, qui non sunt plane ἰσ-
χυροί, & ἐκταράται, & ἐκταράται, non contendunt,

D E F E N S I O

quum erit opus, addituros esse, ut ceteri quoque experiantur, illis nihil magis esse cordi, quam veritatem (qua scientibus facilis, ignorantibus difficilis est, Lactantij sententia) & charitatem (qua tessera est fidelium) ac optima conscientia, nos quidem in toto hoc negotio illa diligentissimum, velut Cynosuram Christianorum respicere.

Postulat autem instituti nostri ratio, ut per talenti, quod nobis diuina gratia largita est, paulo: secundo loco, bona fide, indicemus, in quo potissimum cardine, controuersia de Re Ecclesiastica, vertatur. Hic verò amantissimè, tamquam in Domini vinea conserui, rogamus, ut qui diuersam à nobis sententiam profitentur, hoc sibi persuadeant, hanc à nobis pugnantem sententiarum Antithesin tantum veritatis illustrandæ gratia esse institutam (contraria enim iuxta se posita illustriora fiunt) ac nos verò studio & conscientia confirmatos, citra contumeliam, ab illis dissentire: habereq; nostræ erga illos beneuolentiæ, Dominum Iesum Christum, & apud Deum, omnium exoptatissimum, in testem solum, sed etiam iudicem: cuius presentia & gratia freti, in publica Disputatione veritatem à nostris stare partibus, nos solidè demonstraturos esse, confidimus.

In hac thesi flagellanda valdè tumultuatur Andreas, ac variè, sicut ij qui atra bili laborant, quibusque ellebore potu opus est, facere solent, iactatur, nec villo loco consistere potest. Videtur tamen tria potissimum reprehendere ex professo. Nam in transcurso multa carpit, quæ nullum merentur responsum,

1. Homo durus D. Grynæum impudentiæ, vanitatis ac cæcitatæ accusat, quæ à Deo percussus sit: quod scribit, convenire eatenus de Capitibus, in prima huius Disputationis parte explicatis, quatenus ipse dixit.

Cæterum Andrea. nolit in optimum & doctissimum virum iniquus esse iudex, ne à bonis viris, quos nondum planè fascinaſti, eodem crimine condemneris. Nam in omnibus Thesisibus. ut nostra analysiſ docuit, quarum margines arrosiſti, non in pluribus convenire scripsit, quàm tu concessiſti: in quibus verò tu controuersiam esse, magno conatu ostendere laborasti, in ijs tibi assentitur D. Grynæus. Imò in sequentibus Thesisibus, in ijsdem nos discordare docuit. Tua verò, Andrea, vanitas, tua impudentia, tua cæcitas omnium euidentissimè apparuit: qua abreptus, in omnibus ferè Thesisibus

D E F E N S I O

bus vobis ea affinxisti, quæ, rumpantur vtilia tuæ dignitatis, nunquam probare poteris. Sed maluisti D. Grynæum mendacijs insultando in multis notorijs mendacijs, calumnijs & falsis criminibus deprehendi, quàm concedere, aliquam saltem esse inter litigantes consensionem.

2. Andreas grauissimè succenset ægerimeq; fert, quod D. Grynæus eū eiusq; socios, ab ista agresti immodestia & intolerabili *ἰσχυρῶς ὠμότητι*, qua hætenus hæc controuersiam tractarunt, ad maiorem modestiam traducere conatur: vtpote qua publicæ tranquillitati cōmodius consuli possit. Tām autem Andreæ rigor iste animi & inhumanitas, qua tamen, vt nemini sano dubium est, acerbè excarnificatur, arridet, et nolit ea liberari: nihil dissimilis ei, de quo Horatius in Epistolis:

*Fuit haud ignobilis, Argis
Qui se credebat miros audire Tragedos
In vacuo lætus scissor plausorq; theatro.
Hic vbi cognatorum opibus curisq; refectus
Expulit elleboro morbum bilemq; meraco,
Et redit ad sese polme occidistis amici
Non seruastis ait: cui sit extorta voluptas
Et demtus per vim mentis grauissimus error.*

Sed

Sed mentis suæ gratissimū errorem hoc
argumento roborare conatur.

*Falsi doctores grauitur sunt reprehenden-
di, erroris valide conuincendi et nullo modo
diligendi.* Hanc propositionem probat An-
dreas exemplo Christi, Apostolorum, Ba-
uidis, Doctorum veteris Ecclesiæ. Qui qui-
dem falsos doctores eo modo tractarunt,
quo Andreas innuit: non autem calumnias
ti & conuiciati sunt, non falsis criminibus
pugnarunt, quod strenuè facit Andreas.

Atqui Zuingliani sunt falsi doctores. Hanc
assumptionem Andreas non probat, ac pro
inde petit principium. Falsos enim doctores
nos nequaquam esse, hætenus, Dei gra-
tia, luculentissimè ostendimus; nec vilius
hæreseos Vbiquitas contentiosa nos con-
uincere potuit. Potuit sanè & adhuc po-
tèst nobis maledicere, nostram doctrinam
calumniari, in Gynæceis nobis inuidiam
constare: potuit deinde diris suis, sed brutis
anathematismis subijcere. Errorem verò
monstrare, hæreseos conuincere nunquam
potuit, nec poterit, rumpantur vt illa Pon-
fici eius. Illa verò arma, quibus hætenus
pugnastis, Andrea & Vbiquitarij, vestram
que causam propugnastis, non causæ bo-

D E F E N S I O

nz, sed confictæ perfidiæ certissima documenta sunt. At enim, mi Andrea, si tibi, si tuis socijs tam certò constat nostram doctrinam falsam, impiam, blasphemam esse quid, rogo vos, causæ est, cur Synodum legitimam, primitivæ & Apostolicæ Ecclesiæ exemplo instituendam, in qua nostræ piæ doctrinæ aduersus vestras criminationes, rationem reddere prompti paratiq[ue] sumus, tanto operè horrescatis, tanto conatu, totq[ue] artibus impediatis. Scilicet satis esse putatis florentissima regna, tot liberae Respublicas, tot ciuitates, quibus vos multum debetis, ab Andrea fabri ferrarij filio, Sueniæ Antichristo, & Luca pessimi hæretici sobole, eiusdem dicecesios Cardinales pro hæreticis proclamari, vndique proscribi, anathemate feriri: illaq[ue] omnia calumnijs, mendacijs, conuitijs lanciri & confirmari. A quo agendi modo, Dauid, Christus, Apostoli, Patres quam longissimè abfuerunt.

3. Andreas probat D. Grynæum malam fouere causam & conscientiar[um] læsar[um] stimulis exagitari.

*Grynæus obtestatur Christum Dominum
& implorat auxilium diuinum.*

Ergo

Ergo Grynæus nobis in fallibile indicium
probat sancta conscientia, qua vexatur, & cau-
sa mala, quam tuetur.

Ergo, Andrea, si contraria contrario-
rum sunt consequentia, ij qui diabolum suæ
causæ testem implorant, qui Sathanæ auxi-
lium expetunt, qui temerè peiorare, nun-
quam verò precari Deum consueverunt,
tranquilla fruuntur & serena conscientia,
causamque optimam tuentur. Et certè te
ita sentire, Nicolaus Selneccerus, peregri-
nationum tuarum Ubiquitariorum socius
& æmulus eam pluribus persuasit. Nam per
petuum (utinam ne etiam verum) de te iu-
dicium eius esse, narrant viri fide dignissi-
mi, te nullum omninò habere Deum, si quis
Mammonem & Liberum patrem excipiat.
Rationem autem sui iudicij eam affert, vt
nemini non fidem faciat. Nam, ait & multis
refert, se nunquam audiuisse aut nulla vn-
quam coniectura animaduvertere potuisse,
toto illo tempore, quo venalem Ubiquita-
tis formulam circumuexistis, quòd vel cu-
ritum iturus, vel de lecto surrecturus, aut
orationem Dominicam recitaueris, aut vl-
lam diuini nominis mentionem feceris. In
reliqua verò vita, dictis, factis, consilijs nul-
lam pietatis scintillam, summam verò leui-

DEFENSIO

ratem deprehendisse. Sed quando Dei
pem implorares, qui alterum, id piè facien-
tem, ferre non potes, qui id malæ conscien-
tiæ & profligatæ causæ indicium infallibi-
le nominas.

XIII.

Intelligunt autem eruditi & prudentes vi-
ri, gravissimè & verissimè dictum ab Irenæo
Martyre: Coguntur multa malè interpretari, qui
nolunt vnum rectè intelligere. Id etiam in hac
controversia videre licet. Etenim, quum semel
nonnullis visum esset, pro Transubstantiatione
Papistica, Consubstantiationem Cardinali Ca-
meracensi infelicitè probatam, in Ecclesiam in-
troducere: pro tuenda hac, Ecclesiæ iam longè
tēpore, proh dolor, funesta thesi: corpus Christi
corporaliter in, cū & sub pane latens: & sanguis
eiusdem, cum & sub vino, oraliter, percipiuntur
ab omnibus, qui utuntur Cœna Domini, tam fide-
libus quàm infidelibus (quandoquidem verum
vnum & simplex est: falsum autē multiplex &
sibi ipsi non constans) ea absurda patronis eius
theseos, admittenda & propugnanda fuerunt
quibus alioquin piæ & liberaliter instituta
tes magnis de causis maximoperè abhorre-
verant. Ut autē ὁ ἑὸς βιάζεται τὴν ἐλπίδα
opinio vim facit veritati: sic illa parit multa
absurda

absurda: ut est videre in Cadmea theseos de consubstantiatione defensione, quæ confutionem Articulorum fidei, & alios errores perperit: & triste contentionis pomum Ecclesiæ obiceit.

In hac thesi exagitanda, homo valdè verbosus est Andreas. Nos igitur ex eius *πυλὺ* λογία pauca capita, in quibus aliquid momenti inest, decerpemus & nostro more retexemus: reliquum verò, inanem horridorum verborum strepitum, taciti præteribimus: ne studioso lectori molestiâ creemus.

1. Principiò igitur, nescio qua occasione, Lutheri & nostrorum, de sacra Cœnæ sententiam repetit & explicat, atq; sibi inuicem, maioris videlicet euidentiæ gratia opponit. Ac primò quidem quasi fundamenti loco substernit controuersię cardinem, quem hætenus strenuè dissimulauit. Certamen est, inquit, de vera, propria & genuina sententia verborum Christi: Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus. Ergò tandem aliquando fateris, aliud esse verba, aliud sententiam verborum & significationem. Fateris etiam, Lutherum sententiæ potiorē rationem, quàm verborum habuisse: quod ante hoc tempus, in nostris, tanquam blasphemum damnasti. Fateris

D E F E N S I O

denique non de veritate verborum Christi, non de omnipotentia Dei, sed de vero sensu verborum Christi, certamen esse quod hactenus quoque inficiatus es. Sed habet Euripus suas mutationes.

Deinde subiicis Lutheri sententiam, his verbis: *Horum verborum literalem, ut vocatis sensum* (quis præter te, ita vocavit nouator Andrea?) *retinuit Lutherus, nec tantillum ab illorum verborum germana & genuina sententia recessit* (quid ergo opus fuit Synecdochē nouam, quid opus fuit ista monosyllaba, toties recocta, comminisci?) *videlicet quod per Pronomen (Hoc) Christus monstrauerit panem.* Cur ergo Marbachius, cur tui discipuli nuper id negarunt in Disputatione Heidelbergensi? Sed præterea ridicula est tua hoc loco consecutio & falsa. Quis enim non rideat ista? Lutherus per Pronomen (hoc) intellexit panem. Ergo Lutherus retinuit verum sensum Christi verborum. Item quis non videat te falsum dicere? Nam Lutherus per Pronomen (hoc) non simpliciter panem, ut tu gloriaris falso, sed locum in pane intellexit: hinc illa vestra bellaria: *In cum, sub pane est, siue latet & porrigitur corpus Christi, non secus ac infans in cunis, pecunia in loculo, vinum in cantharo.* Præterea

terea annon hæc quoque pugnant? Corpus Christi est in pane, & panis est ipsum naturale Christi corpus.

Nostram sententiam in hunc modum explicare conatur: *Zuingliani verò non modo suis interpretationibus se invicem oppugnant, sed etiam alia quam plurima Scripturæ loca, in primis verò germanam sententiam Articulorum fidei corrumpunt.* Hæc tua accusatio est. Cuius posteriorem partem tantum dicis, non probas: quia scilicet probare magnam eum difficultate coniunctum erat. Priorem verò partem, probabiliter tantum confirmas: sed ita ut, perpetuum ignorationis eilenchi paralogismum, committas, hoc est, quid garrias, plane ignoras. Ac primò quidem noli nobis hac in parte annumerare Carolstadium, quem aureus nummus, temerè datus, ad hoc certamen mouendum obstrinxit, cuius sententiam, quod tua tibi conscientia dictitat, nunquam nostri probarunt. Noli etiam nobiscum coniungere Campanum, Schuuenckfeldium Schuuenckfeldijque discipulos: ne nimis impudenter calumniari videaris. Quis enim nescius est, nobis cum istis non plus commercij esse, quam cum Transsubstantiatione Romana, aut Consubstantiatione Sueuica?

D E F E N S I O

Deinde verò quod attinet, ad Zuinglium, Oecolampadium & Calvinum, tria præstantissima Dei organa, citius tu à calumnijs abstinebis, quàm probabis inter se dissentire. At, inquis, Zuinglius verbum, Est, per se significat exposuit: Oecolampadius vocabulum, Corporis, per figuram corporis interpretari consuevit: Calvinus, per corpus efficaciam corporis, intellexit. Quid audio, Andrea? Cur non eodem modo orthodoxam Ecclesiam, quæ Apostolorum tempora proximè consecuta est, eiusq; doctores à se invicem & vnum quemque à se ipso discedisse plurimum? quia apud ipsos & sæpe apud vnum eundemq; istæ locutiones omnes reperiuntur. Verùm videamus quomodo isti tuo iudicio, à se discrepent. Ad Zuinglij igitur & Oecolampadij sententiam quod attinet, respondeo paucis, si verborum sonum, si literas & syllabas spectes, aliquid apparere discriminis: si verò rem ipsam & sententiam quod ut facias, æquo iure à te postulo, consideres, summam consensionem reperies, & vnum idemq; ab eodem dici animadvertere teq; hoc loco fallacia ignorationis Elenchi deceptum esse lugebis. Nisi fortasse curculis tua Dialectica, has duas locutiones pergnantes, & se mutuò euerrentes facias: Circumciso

circumcisio est signum fœderis: Circumcisio significat fœdus. Nisi signum esse & significare contraria sint, nec de vna eademq; re vno eodemq; modo & sensu, tanquã duo coniungata ab eodem principio deducta, enunciaripot possint. Id quod tibi, hoc quoq; loco principium petenti, probandum fuerit. Mirum autem est te in doctrina contradictionum optimè versatum, & contradictoria conciliandi tanto acumine præditum, vt etiam cum Duo, ea in re, pugnare ausis, contradictoria querere, vbi planè nulla sunt. Ad Caluini verò sententiam quod attinet, aio te in ea falli paralogismo consequentię, quo sic argumentaris. Calvinus per corpus efficaciam corporis intellexit. Ergò Calvinus à Zuinlio & Oecolampadio dissentit. Nam nõ ideò Calvinus ab istis duobus dissentit, quia calumniator Andreas Caluini sententiam, paralogismo diuisionis, truncat & mutilat. Calvinus quandoquidem nunquam negauit panem esse signum corporis, seu quod eodem recidit, significare corpus Christi: Calvinus quandoquidem semper & constanter docuit, efficaciam à corpore Christi nullo modo separari, aut seorsim percipi posse: id quod ex eius libris, qui in pulpitis vestris vobis stipendia merent, faciliè intelligetis.

D E F E N S I O

Quòd si hoc loco tecum agerem meo iudicio, aut tuo potius more, non in tribus Lutheris, sed in vno Luthero: non tres Lutheranorum de Cœna Domini sententias, sed quatuor: non verbis discrepantes, sed reipsa pugnantes ostendere possem. Sed quid verbis opus est? Illud ipsum vestrum commentum, In pane, sub pane, quo hodiè templa vestra personant, secum *αὐτὸ καὶ τὸ πᾶν* pugnat: quod ipse Lutherus in maiore Confessione olfecit, atque idcirco hæ duæ particulae ei sordescere cœperunt: quia eas conciliari non posse vidit. Ne verò eas penitus abijcere cogeretur, omnibus alijs armis spoliatus, eas duobus dictis scripturæ colligere & consociare voluit, sed magnorum virorum iudicio, parum feliciter. Verba eius hæc sunt in Maiore Confess. Etenim Paulus ipse, inquit, Christus est Deus: & rursus Deus erat in Christo, & tamen ambo hi loci in sua significatione certissimi & verissimi sunt, nec sibi inuicem contrarij. Hæc sunt verba Lutheri, quæ à te paulò post citantur in quibus vides, primò duas istas particulas non conciliari, sed id tantùm agi, vt probetur ista non pugnare: Panis est corpus Christi: Et in pane est corpus Christi. Quis verò non videt, hic quoque nihil minus probari. Nam

Nam locus 2. Corinth. 5. ver. 19. si hoc modo
 (quod citra Lutheri, quem magnum Dei ser-
 uum fuisse agnosco, contumeliam, ad Dei
 laudem, omnium bonorum pace dictum vo-
 lo) accipiatur, ut etiam ab Arianis accipi-
 tur, deprauari duobus paralogismis, figura
 nimirum dictionis, & diuisione eorum quæ
 componenda erant. Verba enim Pauli hæc
 sunt: Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον κατὰ μάσ-
 σαν ἑαυτῷ, quæ si ex Græci sermonis pro-
 prietate interpretari velimus, sensus hic e-
 rit: Deus reconciliabat sibi mundū in Chri-
 sto seu per Christum. Norunt enim Græca-
 rum literarum periti, participium, cum im-
 perfecto verbi Substantiui, per imperfectū
 verbi à quo participium est, reddi debere.
 Sic Iohannes, ἦν ἐν ῥήματι κυρίαςων. Erat
 prædicans in deserto, id est, prædicabat.

His ita constitutis, Andreas hunc locum
 concludit his verbis. Sed quæ audacia vel
 temeritas, seu potius (nam valdè facundus
 est) quæ impietas est, affirmare: per nullam
 potentiam fieri posse, ut manente substan-
 tia panis, & per Pronomen, Hoc, monstrato
 pane, vera sit, hæc propositio: Hoc est cor-
 pus meum. Hæc tu Andrea. Sed quis hoc vn-
 quam dixit, scripsit, aut sensit, quod tu hoc

D E F E N S I O

loco tibi fingis? Non cum nostra doctrina
sed cum vmbriis tuis pugnas, Andrea. Hoc
verò Andrea tibi tuisq; , hac in re Praxeam
imitantibus, propositum fuit: An vlla vi fieri
possit, vt vera sit hæc propositio? Panis
est corpus Christi, si panis maneat panis, vt
reuera manet in sua substantia, & corpus
Christi maneat corpus humanum & organ-
nicum, vt reuera manebit in omne æuum
& nihil ominus verba propriè & vt sonant,
seu secundum literam intelligantur & expli-
centur. Nam hac ratione sequeretur, Panem
substantialiter esse panem, & eundem sub-
stantialiter esse corpus Christi: atque ita ve-
nam numero substantiam, duas disparatas
numero esse substantias.

Hic Rhodus, hic tibi saltandum Andrea.
Nam non quæritur, An Christi enunciatio
sit vera? sed de tua opinione, quâ de ea imbi-
histi, simplicesq; homines infecisti, merito
queritur & dubitatur. Sed quomodo saltas?
Extra τὰ ἰσχυρὰ. An non, inquis, Deus
omnipotens est? Ita sanè Andrea. Non ta-
men, vt fallaciam tuam à non causa videas,
facit, vt duo contradictoria sint vera: non ta-
men seipsum negat: non tamen mentitur.
Quid amplius habes? Apud Deum, inquis,
nullum

nullum verbum est impossibile. Ita sanè mi-
vir: modò vitandi paralogismi, à dictò secun-
dum quid, causa: adde, quod Deus, Deus in-
quam, non Andreas dixit. Omne Dei ver-
bum est verum, possibile efficax: tua verò
verba pleraque falsa sunt, ipsis solijs leuora
sunt, impotentia sunt.

2. Secundò Andreas de sua sententia pro-
lixè disputat, ac aliquot absurda, quæ eam
necessariò consequuntur, amouere & exte-
nuare studet, magno quidem conatu, sed vel
exiguo vel nullo planè successu. Ac primò
quidem consubstantiationem tali argumen-
to à se reijcit:

*Quemadmodum se habet Deus ad reliquas
creaturas, quibus essentialiter adest: sic se habet
corpus & sanguis Christi ad panem & vinum,
cui realiter inest, subest & adest.*

*Atqui nulla est Dei cum creaturis, quibus
essentialiter suaq; essentia (sic enim loquitur
metaphysicus Andreas) realiter adest, con-
substantiatio.*

*Ergò nulla quoque est panis & vini consub-
stantiatio cum corpore & sanguine Christi, et-
iamsi essentialiter & realiter in pane, sub pa-
ne, cum pane statuatur.*

D E F E N S I O .

Respondeo. Nego Andrea proportionem propter dissimilitudinem corporis & spiritus, essentiae finitae & infinitae. Quae enim quæso infania est, praesentiam Dei, qui spiritus infinitus est & cælum terramque implet quem cæli cælorum non capiunt, conferre cum praesentia, cum coniunctione & mutatione inclusionis duorum corporum finitorum. Sed quid opus est verbis? Scio te tuoque haudquaquam improbare illam Lutheri phrasin, in Cœna Domini è duabus substantijs, corpore nimirum Christi & pane unam fieri substantiam: quod de praesentia Dei in creaturis nemo sanus dixerit. Sed perge.

Deinde de autore Consubstantiationis, utve existentiae corporis Christi in pane, sub pane, cum pane, acutè disputat, eamque non à Cardinale Cameracensi aut Luthero, in Ecclesiam introductam esse, hoc argumentum conatur euincere.

Orthodoxi patres 1200. annis constanter asseruerunt corpus Christi in, sub, cum pane esse accipi.

Ergo Lutherus & Cameracensis consubstantiationem in Ecclesiam non primi introduxerunt.

Ad antecedens respondeo paucis, non est

lere consequentiam, si sint ambigui termini in argumento. Concedimus tibi, Andrea, istas locutiones apud orthodoxos patres plerosq; reperiri: sed existentiam aut inclusionem realem corporis Christi in pane ex ijs concludi, aut ijs ab orthodoxis patribus astrui, id verò contra Cameracensem, patronum vestrum, & vos Papistarum si-
mias negamus & pernegamus: nostræq; negationis eas rationes reddimus, ad quas vos ne γὲν quidē, si coccysmos, si *δοκίμῃσιν* & calumnias excipias, respondere potestis.

1. Norunt omnes, quibus patrum scripta non vt tibi, ex indicibus & aliorum citationibus nota sunt, in pane, sub pane & cum pane esse, patribus idem significare, quod in, & sub mysterio, sacramento, figura & typo adesse. Quæ tamen loquendi formulæ non localem situm, seu rerum signatarum in eodem loco cum signis existentiam & inclusionem, sed relationem mutuam, quæ est inter signum & signatum, declarant. Vtrunq; probabo tibi Andrea, ne me tui similem existimes. In pane igitur & sub pane idem significare, quod in mysterio & sacramento esse & accipi, argumento sint hæc patrum testimonia. Hilarius libro 8. de Trinit. eodem plane sensu vsurpat hæc. Nos verè sub myste-

D E F E N S I O

sterio carnem corporis Christi sumimus.
 Item. Hæc (intelligit autem panem & vi-
 num) accepta & hausta faciunt vt nos in
 Christo & Christus in nobis sit, quo ibidem
 dicit: Verè verbum carnem, cibo Domini-
 co, (hoc est pane Domini) sumimus. Augu-
 stinus de Consecrat. 2. Distinct. Christus in
 Sacramento quotidie immolatur. Item.
 Quod in Sacramento visibiliter sumitur, in
 ipsa veritate spiritualiter manducatur & bi-
 bitur. Ad alterum quod attinet, tribus ratio-
 nibus, verum esse euincam. Nam primò, eor-
 dem planè sensu, dicitur veteres in suis ce-
 remonijs, vmbreis, typis habuisse Christum.
 Nemo tamen adeò insanus est, vt Christum
 localiter in, sub, cum ceremonijs & typis ve-
 terem latitauisse, ex eo statuatur. Deinde Au-
 gustinus eodem planè orationis genere in
 Sermon. de Sacramento fidelium inquit: Ibi
 vos estis in mensa, & ibi vos estis in calice.
 Quis quæso adeò insanit, vt ex his verbis re-
 lem fidelium in, sub, cum mensa & calice ex-
 istentiam concludat? ac non potius inde
 colligat, hæc non nisi Sacramentaliter intel-
 ligenda & interpretanda esse: videlicet men-
 sa & calice fideles significari & adumbrari.
 Tertiò, vt nullum dubium relinquatur, Petri
 sententiam Bertrami. duobus testimo-

hijs explicabo : quæ tam ἀξιόπιστα esse iudicabunt omnes intelligentes , quàm testimonia Cameracensis & Lutheri. Sub velamento, inquit Bertramus, corpori panis & corpori vini , spirituale Christi corpus & spiritualis Christi sanguis existit : non quòd (audito Andrea , intentumque os tuum teneto) duarum sint existentiae rerum inter se diuersarum , corporis videlicet & Spiritus : Verùm vna eademque res secundum aliud, species panis & vini existit : secundum aliud autem, corpus & sanguis Christi. Habes primum Bertrami locum consubstantiationem tuam funditus conuellentem. Cedo alterum . Sicut in mysterio panis ille Christi corpus accipitur : sic etiam in mysterio membra populi credentis in Christum intimantur , id est , significantur. En Andrea relationem. His tribus rationibus adde, si placet , quartam. Augustinus alibi ait : Christus per partes manducatur in Sacramento. Item , Christus quotidie immolatur in Sacramento. Quod si ergò vera est Cameracensis, Lutheri, & Andreae, de Consubstantiatione opinio, tum ex his sequeretur ipsam corporis substantiam victimæ instar, immolari , & in multa frustra dissecari. Vide Andrea, quò redigaris ?

D E F E N S I O

2. Certò certius est, nec ab vlllo homine, in quo aliquid pudoris est, negari poterit, Berengarium istas particulas eo modo intellexisse, quo iam dictum est, corpus videlicet in, sub, cum pane, hoc est in Sacramento, seu Sacramentaliter, seu Sacramentotenus, seu Sacramentū corporis Christi (nam hæc omnia apud Patres pro eodem accipiuntur, & rei veritati opponuntur) sensuualiter dentibus atteri & frangi. Hoc cum Papistæ animaduernerent, coegerunt eum, quæ sciebant in Patrum scriptis optimè verisum, hanc sententiā recantare, & eam, quam vos à Papistis arreptam tuemini, pro vera proclamare coegerunt. En Andrea, unde tua sit consubstantiatio? En quàm bellè nobis imponere velis, tua causæ fallacia, dum affirmas, te hanc tuā Consubstantiationem ex Orthodoxum Patrum fontibus hausisse? En quàm astutè nobis pro tritico paleam vendere coneris? Vbi verò Andrea candor theologicus? Vbi religio? Vbi veritatis studium? Certò ab eo, qui in tam manifestâ fraude deprehenditur, non plurimum abesse non potest.

3. Andreas probat Lutherum suam Consubstantiationem non à Cameracensi aut Niccolao didicisse, sed ex verbo Dei limpido fonte

fontibus hausisse: taliq; argumento nititur.

Lutherus suam doctrinam ex apertissimis Testamenti Christi verbis hausit: Hanc probat inductione testimoniorum Lutheri.

Ergò non à Cardinali Cameracensi.

Respondeo, Si Andrea, ex pumice aquâ elici, aut ab asino lanam colligi posse probaueris, tum demum prudentibus viris impurissimam Cameracensis consubstantiatione, è purissimis verborum Domini fontibus, deriuatam esse persuadebis. Verùm enim uerò quid aut cui persuadeat ille, qui in vno & eodem loco, vna eademq; sententia sibi contradicit. Modò antea summo studio, sed frustra neo, vt ostendi, conatu probare voluisti Lutherum suam Consubstantiationem à Patribus didicisse: iam verò cum videas te isto præsidio denudari, confugis ad verba Cœnæ Dominicæ, & ibi tanquam sub scuto Vlyssis delitescere posse speras. Vide Andrea, quomodo mens tua vagetur, & quàm nullo loco tutò subsistere possit. Cæterùm, ais, *Lutherus ipse fatetur se protestatur se suam doctrinam è verbis Cœnæ apertissimis didicisse.* Verba Cœnæ, Panis est corpus Christi, in suo verò sensu apertissima sunt, fatemur: at vestram ratione, qua vestrum illud somnium, In, Sub, cum pane eodem loco abscon-

D E F E N S I O

sum latet inuisibile & incircumscriptū corpus Christi, non modo implicatam & obsecram, sed nullam esse rectè contra nos urgemus. Quis enim queso vos, tam insanus fuit, si vestrum illū Phœnicem Cardinalē & Patre Nicolau excipiat, qui vnquā Sacramentalis phrasēs, inter quas nolētes volētes verba Cœnæ numerare debetis, per inclusionē rei in signū, interpretandas esse, ac cū infanti in cunis vagienti, cū cantharo vinū continente, cū loculo pecuniæ pleno cōferendas duxerit? Maneant sua figmenta Nicolao, maneant Cameracēsi, prophetis vestris, ne Christus veritatis doctor, ne orthodoxi Patres in eorū societate, tāto piaculo, pertrahantur.

Cæterū, Andrea, vbi os tuum, vbi mens peregrinata fuit, cum negares Lutherum vestram istam opinionem ex Lacunis Cameracensibus eruisse & confirmasse? An vbi illi Lutheri libera confessio, quæ in captiuitate Babylonica captiua tenetur, ex animo tuo effluxit? Dedit mihi quondam cum Scholasticam Theologiam haurire occasionē cogitandi D. Cardinalis Cameracensis (ergo non apertissima verba cœnæ) in libro sententiarū quarto, acutissimè disputans, multò probabilius esse, & minus superfluum miraculorum poni, si in altari verus panis verum

verumq; vinum, non autem sola accidentia
astrueretur, nisi Ecclesia determinasset con-
trariū. Postea videns quæ esset Ecclesia quæ
hoc determinasset, nempe Thomistica, hoc
est Aristotelica, audacior (audis Andrea al-
teram radicem opinionis tuæ, verba Cœnæ
apertissima nondū audis) factus sum, & qui
inter sacrum & saxum hæream, tandem sta-
biliui conscientiam meam (audi Andrea sta-
bilitatem vestræ conscientiæ & opinionis)
sententia priori: Esse videlicet verum panē
verumq; vinum, in quibus Christi vera ca-
ro (si Cameracensi & Nicolao credas) ve-
rusq; sanguis, non aliter (attende quantum
consubstantiatio distet trāssubstantiatione,
quantum videlicet ouū ouo) nec minus sit,
quā illi sub accidentibus ponunt. Quod fe-
ci, quia vidi Thomistarum opiniones, siue
probenitur à Papa, siue à concilio, manere
opiniones, nec fieri articulos fidei. Nā quod
sine scripturis asseritur, (tu verò Andrea,
in hoc tertio Lutheri fundamento, sine scri-
pturis imò contra scripturas asseris corpus
Christi non aliter, nec minus, quàm Papistę
docēt in pane esse) aut reuelatione probata,
opinari licet, credo non est necesse. Hęc au-
tē opinio Thomæ sine scripturis & ratione
(vt eius proxima agnata consubstantiatio)

D E F E N S I O

fluctuat, vt nec Philosophiã, nec Dialecticã suam nouisse mihi videatur. Longè enim aliter Aristoteles de accidentibus & subiecto, quã sanctus Thomas loquitur, vt mihi dolendum videatur pro tanto viro, qui opiniones in rebus fidei, non modò ex Aristotele tradere, sed & super eum, quem non intellexit. (Ergò, Andrea, si Transsubstantiatio non repugnaret doctrinæ Aristotelicæ Thomam potius, quàm Cameracensem præceptorem sequeremini) conatus est stabilire infelicissimi fundamenti, infelicissima structura. Permitto itaque qui vult, vtramq; opinionem tenere. (Iam vbi datur optio Andrea tam Thomæ quàm Cardinalis opinionem eligendi) hoc solum nunc ago, vt scrupulòs conscientiarũ de medio tollam, ne quis se reum hæreseos metuat, si in altari verum panem verumq; vinum esse crediderit: sed liberum sibi esse sciat, citra periculum salutis. (Vbi hinc Andrea verba Christi? Vbi illa vestra *πνευματικία*?) alterutrũ imaginari, opinari & credere, cum sit hic nulla necessitas fidei.

Hæc verba Lutheri (nam sic alloqueris D. Grynæum) si expendisset Andreas notiter, vel legisset saltem, Luthero, hac in parte, & qui cum ipso faciunt, sua censoria virga superba, minimè illud tritum & vulgatũ reprehend-

prehendisset, *ὁ δὲ βιάζεται τὴν ἀλήθειαν*,
Opinio vim facit veritati. En Andrea quàm
bellè bellæ tuæ fabulæ de te, mutato nomi-
ne, narrentur.

Quartò Andreas suæ consubstantiationis
absurda excusare conatur, hoc argumento:

*Absurda, quæ ex nostra doctrina consequun-
tur, in sensus humanos, & cæcum humanæ ra-
tionis & captus iudicium incurrunt, & quæ p̃ij
homines non attendunt.*

Ergò non sunt verè absurda.

Respondeo. Primò Andrea, concedimus
& fatemur vestræ Consubstantiationis &
Ubiquitatis absurda tam crassa, tam mani-
festa esse, ut sensibus quoque percipi, oculis
videri, manibus palpari possint. Quod verò
ais cæcæ tantùm rationi absurda esse, & à
pijs hominibus nō attendi, id verò tibi nun-
quam dabimus. Quomodo enim mens pia,
quæ ex verbo Dei & articulis fidei edocta
est, Christum saluatorem suum non nisi so-
la fide, percipi, applicari, retineri, non atten-
det absurdissimā esse vestram oralem Chri-
sti & corporalem manducationem? Quo-
modo eadem cū intellectum suum in ob-
sequium verborum Pauli, Christi spiritu lo-
cuti, duxerit captivum, non potestis parti-
cipes fieri mensæ Domini & mensæ dæmo-

D E F E N S I O

niorum, quomodo, inquam, potest non attendere, absurdam esse impiorum manducationem: in qua proram & puppim vestrae opinionis collocatis. Quomodo denique, & alia penè innumera prætermittam, eadem in symbolum Apostolicum respiciens de ascensione corporis Christi in cælos, de eiusdem sessione ad dexteram Dei in cælis: de eiusdem reditu è cælis ad iudicandum, non potest absurdâ vestram, & nullo S. Scripturæ apice confirmatam, approbare. Ergo vestra absurda non cæcæ rationi tantum absurda sunt, sed ijs qui prudentes sunt sicut serpentes: ijs, qui ἐπερωτοῦν τὰς γέγραπταις rimantur & scrutantur scripturas: ijs, qui spiritus probât ex præscripto verbi Dei, ijs qui persuasum habêt, eum spiritum ex diabolo esse, qui non confitetur Iesum Christum in carnem venisse, hoc est, tam verum hominem, quàm verum Deum esse negant: ijs, denique qui se Ubiquitatem cæcare non patiuntur, sed eius fumos radijs verbi divini disijciunt.

Ridiculum verò est quòd subijcis: *Mirum est, si vllum articulum fidei credant* (intelligit autem, Philosophiæ veræ hostis, Philosophiæ studiosos) *qui pariter omnes rationi humanae eiusque iudicio repugnant.* Sic ita sanè Andrea, quoniam tu ita vis. At isti articuli non pugnant

pugnant cum verbo Dei, quod verum esse nemo, qui Philosophiam rectè discit, dubitare potest: At verò, mi Andrea, tua figmenta non sunt articuli fidei, sed hominum somnia: non cum verbo Dei consentiunt, sed ei è diametro, vt modò probaui, repugnant. Agnosce tandem tuum istum paralogismum: Articuli fidei, rationi humanæ repugnantes sunt credendi ab omnibus: Ergò Andreae sociorumque eius figmenta rationi repugnantia simpliciter sunt credenda. Nam articuli fidei cum tuis figmentis hoc commune habent, quod rationi humanæ repugnant magna sui ex parte: in eo verò, *ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ* bis per omnia, pugnant, quod isti cum verbo Dei constantissimè consentiunt, imò sunt ipsum Dei verbum: tua verò monstruosa somnia à verbo Dei longius absunt, quàm Oriens ab Occidenti.

Cuiusmodi verò est illud, quo absurda & extenuare & in angustum contrahere conaris. Quæ autem, inquis, absurda sunt alia quàm illud vnum: Si corpus Christi simul & in cælo & in terra præsens esse dicatur, non posse esse verum & naturale corpus. Sunt Andrea multa alia absurda, vt paulò superius monstraui: sed hoc, vt rectè sentis, est veluti equus Troianus, è quo pluri-

D E F E N S I O

ma alia Græca absurda, ad expugnandam veram religionem, prodeant.

Cedò autem, quibus argumentis fecundum illud tuum absurdum excusas, aut refutas, aut saltem eleuas? *Siquidem, inquit, iuxta Aristotelis doctrinam corpus verum, & naturale non potest simul & semel in pluribus aut omnibus locis esse præsens.* Scilicet Andrea, hoc dictum & hæc sententia ideò falsa est, quia ab Aristotele quoque usurpatur. Minimè profectò Andrea. Neque enim falsa est illa sententia, Anima est immortalis: quia Plato, principijs Physicis motus, in ea quoque sententia fuit, eamque crebrò usurpauit. Sed ad rem. Tu verò, si viros prudentes axioma illud parui facere vis, monstra ex sacris literis vnum apicem, quo dicatur Christum vel ante vel post resurrectionem & ascensionem in cælos, aliquam proprietatem physicam, inter quas *ὡσεὶ ἐξ ὧν* haud postremum locum obtinet, deposuisse: Demonstra sacras literas non ubique localitatem & circumscriptionem tribuere. Proba sacras literas corpori Christi vspiam inuisibilem omnipræsentiam assignare. Hic verò obmutescis Andrea, hic quod respondeas deesse aquamque hæcere sentis. Physicum est, inquis, & Aristotelicum illud axioma

ma. Sed quale est illud, mi homo? Viderè, palpate, spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Agnoscis ne vocem communis Doctoris? Intelligis ne, quod videtur, loco circumscriptum esse: quod palpat, non ubiquitarium esse: quod carnem & ossa habet, haud illo locale esse? Tolle spacia locorum corporibus, & nusquam erunt: & quia nusquam, ergò non erunt. Agnoscis ne communem vocem Ecclesię, eiusque orthodoxi Doctoris Augustini? Aut verbum cum carne sua loco continetur, aut caro cum verbo ubique est: sed quia verbum ubique, caro autem ubique non est, apparet vnum eundem Christum vtriusque esse naturę: & esse quidem ubiq; secundum naturam diuinitatis suę, & loco contineri secundum naturam humanitatis suę. Vigilus contra Eutych. lib. 4. Cuius vocem hic audis, Andrea? Respondet Vigilus, quem superioribus annis, pro tua pietate Dormitium vocasti: Hęc est fides & confessio Catholica, quam Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt. Ecce Andrea, quot & quantis testibus axioma illud, quod Aristotelis esse dicis, & quod eleuare studes, confirmetur.

Sed quid amplius, quomodo Aristote-

D E F E N S I O

lem excusas? *Aristoteles*, ais, de corpore hominis naturali duntaxat disputat, qui corpus Deificatum ignoravit. Cuius aliæ sunt proprietates & cōditiones respectu aliorum hominum quàm corporis duntaxat naturalis. Quod si credidisset, corpus Christi nequaquam proprietatibus tantum corporis naturalis metitus esset.

Quid audio *Andrea*? At Christus & Patres, quorum testimonia antea modò citavi, exploratissimum habuerūt, firmissimè crediderunt, corpus Christi Deificatum esse, & id constantissimè aduersus hæreticos propugnarunt, dicunt & statuunt ore & corde, idem ipsum Deificatum corpus loco circumscribi. Et certè parum apud dicticè conijcis *Aristotelem* ideò Ubiquitatem euasurum fuisse, si mysterium incarnationis credidisset: quippe cum tot summi viri, tot Patres, tot Martyres, qui id crediderunt, Ubiquitatem tamen oppugnarunt, modò probavi.

Cum autem me non fugiat te multarum mentes perstringere & oculos, amplius bologia vocabuli, Deificatū, libet pauca de eo dicere. Deificari igitur corpus Christi non significat in Deum mutare, aut Deum facere, aut, quod eodem relabitur, essentiam Deitatis propria in corpus realiter transfundere.

fundere : sed Orthodoxis Patribus nihil aliud significat , quàm corpus seu naturam humanam in personam filij Dei assumi : quemadmodum antea diuinitas humanari dicitur , cum formam serui assumit. Tu igitur Damascene , qui omnium Orthodoxorum iudicio , de persona Christi , orthodoxè scripisti , prodi , & nostram sententiam confirmas , Andreæ verò , qui Euthychen olet , opinionem refuta. Scire operæpretium est , non secundum transmutationem naturæ , aut conuersionem , aut alterationem , aut confusionem , carnem Domini Deificatam dici. Damascenus de Orthodoxa fide libro tertio , capite decimo septimo : Quomodo ergo fit Damascene illa Deificatio ? Non secundum transmutationem naturæ , sed secundum œconomiam , hoc est , vnionem secundum personam. Damascenus ibidem. Verùm age Damascene , explana tuam sententiam à comparatis. Quemadmodum *ἐκ ὑποστάσεως* , id est , humanationem verbi seu filij Dei sine transmutatione & conuersione confitemur : sic & carnis Deificationem glorificamus. Intelligimus ista : hunc igitur locum conclude : Deificatio non vnā efficit compositam naturam , sed duas , earumque vnionem secundum hypostasim.

D E F E N S I O

Hæc Damascenus. Tu verò Andrea, quomodo ex hîc Vbiquitatem tuam elicias, ipse videris.

Sed instas & ais : *Corporis huius multæ sunt proprietates & conditiones respectu aliorum hominum.* Impropiè, obscurè & ambigùè loqueris Andrea, confundendo proprietates cum conditionibus. Nemo nostrum vnquam inficiatus est, corpus Christi nobis & etiam sanctis angelis incomprehensibilia dona, & hyperphysicas conditiones accepisse : proprietates verò antiphysicas qualis est Vbiquitas, accepisse nihil eruditius nos sacra scriptura. Tuum igitur, qui per principium, fuerit, istam tuam opinionem sacrarum literarum testimonijs probare : alioquin eadem facilitate repudiatur quæ te, qui homo es, à quo nihil humani aliter num, affertur.

Postremò neque cum Prisciano tibi hoc loco conuenit, adeò obuium quemque veritas. *Aristoteles* ais, *metitus* esset. Iunioribus verò author sum, vt non solum errores Theologicos, sed etiam vitia grammaticæ vitent & fugiant, verbiq; metiendi periculum, cum Cicerone ad Q. Fratrem in hunc modum forment & usurpent: Sum ipse metus (nō metitus) ab eo ponticulo. Sed quæ verum

Verum est illud Comici: Quale haberes ingenium, fuit indicio oratio.

Quinto & ultimo loco Andreas absurdum de confusione articulorum à suis removere conatur; tali argumento.

Docemus Christum verè non putatiue humanam naturam cum omnibus proprietatibus assumpsisse, secundum eam verè & non putatiue passum, mortuum, sepultum, resurrexisse, ascendisse ad cœlos, sedere ad dextram Patris, & inde rediturum ad iudicium.

Ergo singulos Symboli Apostolici articulos, in simplici, propria & germana sententia de Christo retinemus.

Hæc quidem à vobis dicuntur, Andrea, verbo, sed negantur re ipsa, hoc est, doctrina vestra Ubiquitaria. Quomodo enim, quæse te, & tuâ cōscientiam appello, verè creditis & docetis, humanam Christi naturam in vtero Virginis conceptam, ex ea natam & in hanc lucem editam esse: si vera est illa vestra monstrosa hypothesis, statim in ipso puncto cōceptionis Christi corpus cœlum & terram impleuisse? Quomodo deinde verè in cruce pepedit, quomodo in sepulchro verè iacuit: si corpore suo realiter & substantialiter cœlū & terra impleuit? Nam necesse

D E F E N S I O

omnino erit, Christum tam in cœlo quam Hierosolymis, & tam in India alijsque terrarum partibus, imò in omnibus cantharis ceruisiarijs & folijs arborum, quam Hierosolymis passum, cruci affixum, mortuum, sepultum fuisse: aut Christum vna tantum corporis parte passum, mortuum, cruci affixum & sepultum fuisse. Vtrumque falsum, impium, absurdum, articulis fidei contrarium. Quomodo denique Christus verè & locali motu ascendit in cœlum, quomodo verè redibit ad iudicium, si ante ascensionem cœlum, terram, infernum, & omnia omnino loca impleuit, & etiam num hodie implet? Hæc, hæc sunt monstra illa Martionitica, hæc sunt portenta Eutychiana, quæ omnia ea quæ Christus verè pro nobis sustinuit & fecit, in phantasmata, spectra & ludibria, magno cū dedecore religionis Christianæ, commutant. Possunt quidem hæc eleuari, possunt vanis distinctionibus eludi, possunt denique sophisticis integumentis & inuolucris obscurari: sed verè conciliari, verè solideque refutari nullo modo possunt. Quod cum authores horum monstrorum animaduertissent, cœperunt ascensionem Christi spectrum & phantasma in suis scriptis nominare. Hinc præclara illa verborum

borum & opinionum môstra Ecclesiæ Dei
 propinata sunt. Ascensus Christi post re-
 surrectionem **EX TERNVM & DI-**
SPENSATORIVM SPECTACVLVM
V S Q V E AD NVBES: CVM IAM
 ANTEA IN INCARNATIONE IN
 COELVM ASCENDERIT. Brentius
 in *Recognit.* f. 159. 165. 166. 167. Christus non
 quadragesima demũ à resurrectione die in
 cœlum ascendit & ad dextram Patris conse-
 dit: sed id longè ante istam ascensionem fa-
 ctũ est: idq; duobus modis. Primũ in con-
 ceptione & cum in utero materno humana
 natura diuinæ vnita est. Secundò cum for-
 mam serui deposuit, in cruce efflata anima
 & emissio spiritu. Tertia verò & visibilis a-
 scensio **TANTVM DISPENSATIO**
FVIT. Marbach. in lib. de Cœna Domini
 150. 151. 152. Et in Cõcionib. 3. Argentinæ ha-
 bitis, Anno 1565. Ascendere nihil aliud est
QVAM DISPARERE: & ascensio filij ho-
 minis in cœlum, nihil aliud est quàm **IN-**
VISIBILIS DISPARÉNTIA. Muscu-
 lus in *Artic. de Cœna D. Christo in die ascen-*
sis suæ ad latum vnguem aut pilũ **RECE-**
DENDVM A TERRA NON FVIT:
 vt ad Patrẽ veniret. Iac. And. in *Thef. Vuit.*
 an. 80. *thef. 287.* Hæc est illa vestra germana
 articulorũ fidei interpretatio.

D E F E N S I O

Huic verò argumento subiungit Andreas distinctionem Incarnationis & Sessionis ad dextram Dei. Nec verò meminit se superioribus annis in sua Assertionem de vnione hypostatica duarum in Christo naturarum duos istos Articulos, realiter distinctos, eodem modo & per se mutuò definiuisse. Sed quomodo distinguit? *Ante ascensionem in cælum habuit gloriam illam dixerunt hoc est, potentia: post ascensionem verò actu.* Potentia habuisse, probat in hunc modum: *Deum enim altissimum esse, adeoque ipsis cælis altiore, nemo sanus negabit. Vnde sequitur, carnem assumptam, quia cum altissimo Deo personale vnum facta est, eoq̃ne ipso summi exaltatam, atque ipsis cælis altiore factam esse, de quo in Epist. ad Hebr. 7.* Sed Andreas quis tam insanus est, vt non videat te tibi ipsi contradicere: si enim, vt tu contendis in ipso incarnationis puncto humanitas ita fuit exaltata, vt postea per sessionem ad dexteram Dei altior fieri non potuerit: quomodo, quæso te, ista sessio in vtero Mariæ ab ista post ascensionem, sicut potentia ab actu differe potuit? An verò potentia & actus in eodem gradu collocantur? Nemp̃e si verum est tuum illud figmentum.

Sed ad

Sed addis. *Quia verò propter redemptionem generis humani hanc maiestatem usque ad resurrectionem carnis forma serui assumpta texit, post resurrectionem hæc forma deposita, ad dexteram virtutis & maiestatis collocatus est.*

Cæterum Andrea, vt hoc primò respondeam, qui in scholis loquuntur, cum quibus te hic loqui ais, ridebunt, si audierint tuam istam descriptionem *Συνάμωμος* seu potentia, ac planè negabunt se ita loqui. Quis enim vnquam in scholis ita locutus est, videlicet potentiam esse, qua actus tegitur, seu esse actum tectum. Sed hæc mitto. Hoc verò secundo loco moneo te, dum tibi contradicis, quoque petere principium. Quis enim Orthodoxus concessit tibi, quod pro confesso sumis, videlicet Christum statim in puncto conceptionis gloriam habuisse, sed statim eodem puncto eam texisse ac ex actu potentiam fecisse? Vnde nobis delirium id probabis? Num hic quoque rationem nostram captiuam duces in tui obsequium? Item, Cur tam audacter tibi sumis formam serui hoc loco de forma accidentaliter interpretandam esse, & Christum nunc illam formam serui deposuisse? Ex quo loco scripturæ aut Orthodoxo Patre tuum istud nouū somnium probabis? Noli

D E F E N S I O

Andrea tam falsis hypothesibus, iactis ædificium extruere. Porro cum potentia ista ruata, quomodo Luthero consentias, iudicato ex hisce, quæ in Serm. Natalit. Heb. 1. scriptis. Nō necessaria est hæc glossa: Filius hoc ignorat, hoc est, non vult eloqui. Quorsum ista glossa? Humanitas Christi æquè ac alius sanctus & naturalis homo, non semper omnia cogitavit, dixit, voluit, animadvertit & quæ sequuntur.

XVI.

Quum autem pijs & rectè iudicantibus valde probetur illa amabilis & verbo Dei modis omnibus consentanea Συζυγία & collatio ministerij externi & interni: Rei terrenæ & celestis: Hominis externi & interni seu noui: Oris animæ & corporis, eius sententiam breuiter exponemus.

Quemadmodum in Baptismo (in quo Christo inserti coaluimus. Rom. 6. 5. & Christum induimus, Galat. 3. 27.) Minister externus aqua corpus perfundendo aut immergendo, abluunt: Christus Iesus autem, cuius est adiunctum proprium Spiritu & igni baptizare. Matt. 2. 11, sanguinis sui aspersione, corda nostra expiauit & sanctificauit: ut iam nostri muneris sit noua vita am-

ta ambulare. Rom. 6. 4. Sic etiam in sacra Cœ-
na, Minister externus, homini externo, panem
vinumq; Domini, hoc est, Sacramenta, ore cor-
poris percipienda, manu sua porrigit: Pater au-
tem cœlestis, homini interno seu nouo, panem
illum verè cœlestem, qui dat mundo vitam, hoc
est, corpus & sanguinem Christi, Ioan. 6. 32. ore
animæ percipiendum, verè exhibet, vt videli-
cet eundem viuificet.

Enimuerò si, vt scitè dixit alicubi, Chryso-
stomus, natura nostra tota spiritualis esset; in-
star Angelicæ: non nisi Spiritualia dona nobis
in mysterijs istis, exhiberet Christus. Sed quia
partim Spiritu intelligente & immortalis, par-
tim corpore organico constamus: illi quidem
Spiritualia & voepà, intelligibilia: huic au-
tem corporalia & αἰσθητὰ sensibilia exhibet:
ea tamen lege, vt fructus nostræ cum Christo co-
alitionis totis nobis instaurandis, seruiat. Spiri-
tualia igitur, cum ijs quæ Spiritualia sunt, con-
iungentes. 1. Cor. 2. 13. dicimus, non minus ab-
surdum esse (rerum videlicet ordine inuerso)
dicere, Ore corporis, non solum Sacramentum,
sed etiam ipsam Corporis Christi substantiam
corporaliter manducari: quàm inconueniens est
dicere, panem & vinum, seu res terrenas, ore
animæ manducari: aut oculis nos audire, cer-

D E F E N S I O

*gere verò auribus. Vident pie mentes nostra
sententia aduersariam hypallagen, ordinis diuini
sancito è diametro repugnare: & manife-
ste absurdam esse.*

Thesi 15. candide Lector, idcirco or-
mittendus censeo. quia in eam, cum sit tan-
tum modò transitio, nihil nisi maledicta cõ-
tulit Andreas, nullam autem nobile argu-
mentum tractauit. Accusat quidem nos Ne-
storianismi, quomodo verò prober, res ipsa
testatur: multa quandoquidem loquendo
pauca dicit. Ad eam autem criminationem
cum millies à nostris responsum sit, quid ac-
tinet hoc loco plura de ea disserere: atque
quæstione proposita ad alienam deflectere,
quod Sophistarum proprium est. In hac
thesi 16. homo iracundus est Andreas, &
cum sentiat sibi vlcus tangi, duras quoque
dat, virus acerbitalis effundit, & D. Gryna-
um conuitijs penè obruit. Illa tamen om-
nia, ne cum furenti furere videar, sacro silen-
tio præteribo, satisq; habeo si sophismata
eius, quibus veritatem obscurare conatur
nubeculâ firmis rationibus discussim.

1. Itaq; indignatur Andreas & reprehendit
D. Grynaum, eam ob causam, quòd &
quam, panem & vinum Domini, Sacramen-
ta appellauit, eaq; à ministro porrigi & or-
accipi, dixit.

Si Sc

Si Sacramenta duabus rebus constant, tum sequitur Grynæum non recte panem, vinum, & aquam Sacramenta nominare. At antecedens est verum. Ergo & consequens.

Assumptum probat Andreas, testimonio Orthodoxi consensus & Patrum. An verò non meministi, inquit, Cacodoxi compilatorum vestri consensus, Tiguri impressi, verba? ex quo plerumque tua (nam Andreas D. Grynæum suo ingenio & moribus iudicat: quippe cum ipse ferè totam suam confusionem ex Orthodoxi consensus confusione compilaverit) descripsisti: visibilem formam & invisibilem gratiam: rem terrenam & celestem: figuram significantem et rem significatam: Res sensibiles seu corporalia symbola, & spiritusalia atque intelligibilia dona, passim à Patribus quasi partes ad integram Sacramenti rationem coniungi. Hæc Andreas.

Ad propositionem autem nos respondemus, negando Andree consequentiam, nostramque negationis rationem addendo, à fallacia ambiguitatis, qua ludit Andreas, & bonis viris illudit: eoque lusu animum suum ita pascit, ut sæpius eum reponere non dubitet nec erubescat. Sacramenti igitur vox dupliciter, ab Ecclesiæ scriptoribus, usurpari nemo ignorare potest, qui eorum scripta vel à

D E F E N S I O

primo limine salutarunt. Etenim interdum accipitur pro signis duntaxat & externis elementis: hoc sensu res & sacramentum rei apud Augustinum opponuntur: hoc sensu impij dicuntur corpus Christi sacramentum tenus manducare: hoc sensu sacramenta quibusdam ad vitam, quibusdam ad mortem, res verò sacramenti omni homini ad vitam accipi ab eodem Augustino affirmatur. Interdum verò vox sacramenti, vnà cum signo rem quoque, cuius signum est, denotat, propter mutuam illam signi & rei signatæ relationem: quo sensu sacramenta duabus rebus constare dicuntur. Hanc distinctionem si tu obseruares, non opus esset ita stomachari, & cælum terræ miscere. Nam facile videres D. Grynæum vocabulum sacramenti, in priori illa significatione, vsurpare.

2. Ex isto, fundamento tam egregiè iactato, analogiam baptismi & cœnæ Dominicæ conuellere conatur, hoc paralogismo.

Quemadmodum Christus in baptismo spiritu baptizat: ita in S. Cœna corpus suum distribuit:

Atqui Christus, spiritu sancto, per manum ministri baptizat.

Ergò in cœna Domini per manum ministri corpus suum distribuit.

Ad

Ad propositionem respondeo, & si in ea, meo iure, aliquid desiderare, possim quia spiritum, infinitam essentiam, cum corpore materiato & finito confers, tamen eam aliquo modo concedam. Hoc autem moneo: Si tibi licet Andrea, argumentari analogicè à λειτουργία Baptismi ad Cœnam, quid sibi volunt ista verba, quæ tuo argumento præmittis? Ex quo manifestum est, in analogia Baptismi ad Eucharistiam, Hypocritam toto cœlo à veritate Doctrinæ Sacramentorum aberrare. Quid verò hoc loco dicam aliud Andrea, quam illud comici mecum repetam: Homine imperito nihil iniustius, qui nihil rectum putat, quàm quod ipse facit.

Ad assumptionem venio, quam duabus rationibus probat. Prior est in his verbis: Nam etsi verum est, Christum spiritu baptizare: tamen ex verbis Christi constat per manum ministri id facere. Hæc tu satis pro imperio. At mi homo, ne necesse habeam, te λαμβάνειν τὸ ἐν ἀρχῇ, dicere, prome nobis verbum illud Christi, quo dixit: In, sub, cum aqua per manum ministri distribuo vobis Spiritum S. Prome Andrea, non tuum, qui neque Propheta neque Apostolus es, sed Christi verbum, de quo hoc loco gloriaris. Hoc si feceris manibus pedibusque in

D E F E N S I O

quam sententiam discedemus. Hic verò cum lepidò illo verbo, quo D. Gryneum alloqueris, cur non in te vitamur? An adhuc dubitas Andrea, te in errore versari. Sed quia te video dubitare, en paucis absurdis, (non enim omnia consuetari lubet) quibus te implicas hoc figmento, recensendis omnem dubitandi ansam præcidam.

1. Si vera est Andreae sententia, tùm falsò dixit Iohannes se aqua baptizare; Christum autem qui post se venturus sit, baptizaturum igni & aqua. Nam aliud est aqua externè baptizare, quòd Iohannes se facere testatur: aliud est aqua & spiritu eadem manu baptizare, quod Andreas affirmat facere ministrum, Iohannes verò negat.

2. Si vera est sententia Andreana: tùm inepta erit & ridicula antithesis Iohannis Baptistæ, qua inter se & Christum distinguit: infirmum quoque erit & elumbe Iohannis Baptistæ argumentum, quo, tanquam proprio adiuncto, Christi Deitatem probare voluit. Nam si Iohannes, & aqua foris, & spiritu intus per suam manum baptizabat, quomodo à Christo baptizaturus igni & spiritu opponitur? Item si Iohannes sua ipsius manu intus spiritu baptizabat, quomodo id Christi proprium adiunctum officium dicere potuit?

3. Si

3. Si vera est Andreæ sententia: tum sequetur, aut Ioannem falsum dixisse, aut eius baptismum imperfectum fuisse. Ratio est: quia se aqua non spiritu baptizare dixit, nec Christum per suam manum eodem momento spiritu baptizare affirmavit, sed futuro tempore usus est.

4. Si vera est Andreæ sententia, omnes ex æquo accipere *χαρίσματα* dona & gratiam spiritus vivificantis & sanctificantis, ac proinde omnes baptizatos saluari. Nam dona Dei *ἀμύτητα* sunt, inquit Paul. Ro. II. ver. 29. Atqui consequens falsum, absurdumq; esse vel solius Simonis Magi exemplum docet: qui nec Spiritum sanctum, nec regenerationem accepit. Et si confutatores Orthodoxi consensus affirmare audent, Simonem Magum accepisse regenerationem, sine vi regenerationis. Novum, inauditum, falsum commentum, & σοφὸν φάρμακον ad imponendum simplicioribus.

Altera ratio, quæ tuum lemma munis, hæc est: Non separata est actio, inquis, *ministri à Spiritus sancti virtute, qui præsens est & non absens, in administratione baptismi.* Sed quid inde Andrea conficitur? Nempè, inquis, *ministerium eodem instrumento foris aspergere*

D E F E N S I O

aquam, & intus baptizares spiritu sancto. Nihil verò minus, mi homo. Nam spiritus S. a concione Pauli non magis abfuit, quàm abfit à baptismo, & spiritus S. non minus cooperatus est concioni Pauli, quàm baptizanti infantem: non tamen inde Paulus concludit, se & plantasse & incrementum dedisse vno eodemq; ore: sed ad Dei gloriam libenter confessus est, se nihil fecisse quàm plantasse, Deo autem incrementum totum totum inquam acceptum tulit.

3. Tertiò Andreas, testimonio Patrum veteris Ecclesiæ, conatur probare, corpus Christi non solum ore animæ, sed etiam ore corporis accipi, manibusque ministrorum distribui.

Patres, inquit, orthodoxi simul omnes agnoscunt & scribunt, corpus Christi & sanguinem eius non solum ore animæ, sed ore corporis accipi, manibusq; ministrorum distribui.

Ergò falsum est, quòd scribit Grynæus, corpus & sanguinem Christi, ore animæ tantum percipi.

Respondeo. Antequàm ad antecedentis probationem examinandam veniã, exponam triplicem fallaciã, qua utitur Andreas in his & similibus Patrũ testimonijs producendis.

1. Est fallacia à dicto secundũ quid ad dictum

etum simpliciter, qua simplicioribus fucum facit. Omittit enim respectum, quo Patres corpus Christi ore manducari dixerunt: videlicet visibiliter, sacramentotenus, in sacramento, in mysterio. Sic Augustinus ait, corpus Christi immolari quotidie & per partes distribui, non simpliciter, sed *kata n* secundum quid: Addit enim, In Sacramento. Et hic est primus huius hominis candor.

2. Fallacia est diuisionis, qua strenuè dissimulat alias hyperbolicas, si videlicet literæ inhæreas, Patrum phrasas, easq; ab hac sola distinguit & seiungit. Nam si bona fide ageret, aut si veri studio duceretur, non hanc solam phrasin corpus & sanguinem Christi ore percipi, de substantiali corpore Christi interpretandam, vrgeret, sed eam cum alijs Patrum locutionibus cõferret, eiq;, cum ijs eundem sensum assignaret. Etenim quo sensu & qua mente Patres, corpus Christi ore manducari sanguinemq; eius ore bibi, dixerunt: eodẽ planè sensu & mēte, corpus Christi in frustra secari, p partes distribui, immolari, oculis videri, manibus tractari, dētibus premi, cōfici & cōsumi, gustu eius sapore sentire, particulas eius in terrā cadere, reliquias asseruari, sanguinẽ effundi, videri, gustari, eius colore labia nostra rubescere, humectari

D E F E N S I O

& si quæ sunt alia. Atqui nemo sanus eò adduci potest, vt credat Patres his locis propriè locutos esse, aut sensisse ista omnia in rei veritate; non autem in sacramento seu sacramentotenus fieri. Nam aliàs corpus Christi, in sacra Cœna; quæ ad memoriam eius celebrandam laudesq; decantandas, instituta est, maiori contumelia afficeretur, & maioribus cruciatibus subijceretur, quàm in ara crucis factum est. Quæ cum ita sint reuera autem esse nec Iacobus negare potest, quæ quæso insania est, quæ sophistica & impietas est, ex priorè illà phrasi, quam Iacobus semper in ore habet, oralem veritatem, substantialis corporis Christi manducationem, velut aquam ex punice elici velle? Sed hic est alter hominis istius candor.

3. Est fallacia æquiuocationis, quæ ex duabus superioribus existit. Nam vocabulum, corporis & sanguinis, perpetuò propriè accipit, propriè accipiendum contendit: quod tamen Patres, in hisce locutionibus, non nisi sacramentaliter & *quasi* usurpasse, inter omnes veritatis amantes constat, atque duabus firmissimis rationibus comprobari potest. Etenim primò, sancti illi Patres semper & perpetuò in huiusmodi locutionibus obseruauerunt & secuti sunt.

sunt, auream istam & in S. literis fundatā regulam, sæpeq; ab Augustino repetitam, lib. 3. in Leuit. li. 3. cont. Maxim. c. 22. Tract. 67. Epist. 23. & 102. In Sacramentalibus locutionibus, videlicet, ita comparatum esse, vt res significantes seu signa accipiant nomina rerū significatarum. Huius igitur regulę obseruatione Patres perpetuò locuti sunt. Deinde verò Patres ita locutos esse, ita sensisse & ita sua dicta accipienda voluisse, cui dubiū esse potest, si consideret, eos suas locutiones passim nominibus signorum, symbolorum, figurarum, typorum, antityporum, similitudinum, signaculorum, sigillorum explicasse & declarasse. Adeò quidem vt potius lugenda sit quàm exagitanda eorū cæcitas, qui in tanta luce nihil vident aut videre saltē nolunt.

Sed hic est tertius istius hominis candor. Nunc ergò sequitur, vt inductionem in manus sumamus, ac paucis perstringamus.

1. *Augustinus ad Neophytos. Hoc accipite in pane quod pependit in cruce. Hoc accipite in calice, quod effusum est à Christi latere. Respondeo.* In pane, in calice Augustino idem significat, quod in Sacramento, in mysterio, sacramentò tenus: vt patet ex ijs, quæ in thesin 14. cōparauimus. Quòd pependit in cruce, effusum est à latere, loquitur Augustinus

D E F E N S I O

sacramentaliter & metonymicè, observans suam regulam: Res quæ significat (qualis est hoc loco, panis & vinum) nomen eius rei, quam significat (qualis est corpus Christi cruci affixum, & sanguis eius effusus) accipit, inquit ipse Epist. 202.

2. Idem contra Aduersarium legis, lib. 2. c. 9. Nos mediatorem Dei & hominum, carnem suam manducandam, bibendumq; sanguinem dantem, fidei corde & ore suscipimus. Respondet ex ipsa Augustini regula: carnem manducandam & sanguinem bibendum dare Christus spiritualiter fidei corde, sacramentaliter ore. Sed Augustini verbis vim fieri elamabis. Certè nò iniuria vociferaberis. Nam à te fallacia diuisionis astuta & græca murulantur: Addit enim ibidè Augustinus, quod si tu ex omni memoria deletum velles, ISTA VERBORUM MANDUCATIONEM ESSENTIALLY FIGURATE INTELLIGENDAM. QVOD ALIOQVIN SIT HORRIBILIVS CARNEM EDERE (ore non mirum corporis et realiter, ut monstròse dicitur cet Andreas) QVAM PERIMERE: ET SANGVINEM POTARE, QVAM FVNDERE. Hocceine Andrea, est bona fide agere?

3. Placuit spiritui sancto, ut in honorem tui Sacramenti prius Dominicum corpus in d. Christi

*dictum Augustini
in quatuor
vide folio 178*

Christiani hominis intraret, quàm exteri cibi. Augustinus eo loci disputat, utrū ieiuni ad cenam Domini accedere debeamus: ac tandem videtur id concludere, quod docet hæc sententia. Loquitur autem suo more signatū tribuens nomen rei signatæ, panī videlicet nomē corporis Christi: id quod modò à nobis allata testimonia luculentissimè docent.

4. Chrysostomus. O quot modò dicunt, vellem formam & speciem eius videre, vellem vestimenta ipsa; vellem calceamenta videre. Tu vestimenta eius desideras videre, ipse verò seipsum tibi tradidit, non ut videas solū, verum etiam ut tangas & in te habeas. Et paulò post: Non sufficit ipsi hominem fieri, flagellis cædi; sed nos secum, ut ita dicam in vnam massam reducit. Neque id solū fide sed re ipsa nos suū corpus facit, quia igitur in re non mundiorum esse oportet eum, qui hoc sacrificio participaturus est? quos radios solares non deberet excedere manus illa, quæ hanc coronam pertrahit, os quod igne impletur spiritali, lingua, quæ trahatur hoc admirabili sanguine. Idem hoc facis; cum ad mensam Domini accubueris illa ipsa die, qua dignus habitus es carnem eius lindre attingere. Ne igitur hæc fiant, purifica dexteram tuam, labia tua quæ facta sunt vestibulum, per quod aditū ad nos facit Christus.

D E F E N S I O

Primum, Andrea, miror satini' sanus fueris, cum Chrysostomi testimonia de Sacramentali manducatione tuo proposito, hoc est, veri & substantialis corporis Christi, orali manducationi accommodare animum induceres: quo sane nihilo plus effecisti, quam ut te omni praesidio denudatum ostenderes. Nam cuius oculos in meridiana luce ita caligaturos esse sperasti, ut non videret Chrysostomi locutiones merè Sacramentales esse, hoc est, signis tribuere, quod rerum signatarum proprium est? secus enim falsissimas esse. Etenim oculis ne corporeis ipsam met corporis Christi substantiam vides? manibus te & tactu ipsam met corporis Christi substantiam sentis & percipis? lingua ne ipsa met substantia sanguinis Christi cruentum redditur? Si negas Andrea, fatere quæso nomine Domini nobiscum, Sacramentaliter illas esse locutiones, Sacramentaliter intelligendas & explicandas: atque desiste ab oppositione veritatis, quæ ita oculos tuos sua acie perstringit, ut non videas quid amplius loquaris. Sin verò affirmaueris & proprie secundumque literam, istas Chrysostomi phrasas, intelligendas esse contenderis, primum nemo erit, qui non phrenesi laborare atque de mentis potestate exiisse, helleborique potius digere

digere existimet, tantum abest ut quisquam tibi fidem habeat. Deinde verò tibijpsi tuiq; doctrinæ fœdissimè contradices: hætenus enim, quòd lippis & tonsoribus notum, totum mundum compleuisti, tua inuisibili corporis Christi in, sub, cum pane occultatione: cui opinioni Chrysostomi sententia, maxime si secundum literam accipiatur, *ἀμείνω* contradicit. Porro quod ad illa Chrysostomi verba, ad quæ D. Grynæum attendere iubes, attinet: *Nō solum fide, sed re ipsa nos corpus suum facit*, respondeo, me non arbitrari te ita miserum esse, ut tibi imagineris, nostra corpora *συναρπεία*, seu contactu reali cum corpore Christi coalescere: vel, quod eodem reuoluitur, nos ipsum met essentialem Christi corpus fieri: sed potius vnâ nobiscum (benè enim de te ominari libet) credere illam vnionem veram quidem esse sed spiritali & mysticâ, quæ coeat & conseruetur arctissimo S. sancti & indiuiduo nexu. Sed addes, *At Christus re ipsa nos corpus suum facit*, inquit Chrysost. Rectè sanè & rei conuenienter. Nam in cœna Domini nō fide solum, sicut ea quæ adhuc in spe habemus, sed re ipsa corpus Christi nobis cōmunicatur. Vides ergò Andrea, quàm ista tela quæ immittis nostram iuuent causam, tuam verò planè confodiant.

D E F E N S I O

5. *Leo. Sic sacra mensa communicare debetis, ut nihil prorsus de veritate corporis ambigatis. Hoc enim ore sumitur, quod corde creditur. Respondeo. Quis non videt in hoc quoque dicto esse sacramentalē locutionem, sic ut sit sensus, hoc ore sumi sacramentaliter, quod corde creditur, hoc est, fide spiritualiter accipiat. Nam primò Leonē nequaquā contra substantiationi vestræ fauissē iam dudū Martyr noster aduersus Papistas: Theodo. verò Beza aduersus vos non ita pridem docuit. Quando Leo eos reprehendit, qui ore indigno carnem accipientes, sanguinem eius declinabant. Hæc verba si, ut superiora quoque de substantiali corporis in pane existētia interpretari volueris: quid reliquū erit aliud, quàm ut dicas corpus sine sanguine in pane & sanguinē sine corpore in calice esse? Hoc verò est, Christū rursus crucifigere: hoc est corpus & sanguinē mortuū in S. cœna propinquare, contra illud Christi: Ego sum panis ille viuus. Deinde idē Leo, quod nostri tunc quoque iam docuerunt, affirmat, nihil aliud agi, ista sanguinis & corporis Domini participatione, quàm ut in eum quē accepimus transeamus, & eū spiritu & carne gustemus in quo commortui, consepulti & conresurrecti sumus. Hæc autē quis intelligens, de essentiali seu corporali transitione, ac non de spiritu*

rituali nostri cum Christo vnione, accipiat?

6. *Tertullianus.* Caro corpore & sanguine Christi vescitur, vt & anima à Deo saginetur. Respōdeo, Andrea, hoc dilemmate, qđ te ita constringet, vt quo te veritas nescieris. Tertulliani verba aut propriè & secundum literam sunt accipienda, aut phrasi sacramentali interpretanda. Si propriè accipias & secundū literā, simul quoq; ipsam corporis & sanguinis substantiā in ventrē traijci & ibi cōcoqui nolens volens cōcedes. Sin verò phrasi sacramentali verba illa interpretandacenseas, cur ea cōtra nos citas? Verū vt de mente Tertul., tibi certò constare possit, recognosce mecū eius verba, quę in eodē li. quę citas, legūtur. Christus caro fact⁹ est, auditu deuorādus, intellectu ruminādus, fide deniq; digerendus.

7. *Ambrosius.* Quomodo huiusmodi manibus suscipies sanctum Domini corpus? Quatenus meritate ore tuo poculum pretiosi sanguinis percipies? Respōdeo. Ambrosius à superioribus Patrū testimonijs, quę omnia pro nobis faciunt, nihil discrepat: quippè cū sacramentaliter loquatur. Id quod ex aliq loco eius intelligere potes. Testamentum, inquit in 1. Cor., sanguine constitutum est, quia beneficij diuini sanguis testis est, in cuius typū nos ea licē sanguinis mysticū, ad tuitionē corporis & animę nostrę suscipimus.

D E F E N S I O

4. Quartò, in allegatione testimonij Chrysostomi duo reprehendit Andreas crimina, morte scilicet expianda in alijs, in Andrea verò modeste ferenda, inò etiam laudanda. Primum est, quod præcedentia verba non omnia citauerit. Respondeo, Satis fuit ea citare, quæ huic loco & proposito apprimè conuenirent & sufficerent. Neque enim quilibet amat, sine iudicio & methodo omnia omni loco accommodare: sicut tu in hunc tuum confusum codicem obuia quæq; collegisti & confudisti. Sed noli tam iniquis esse in nos iudex, ne eodem crimine à nobis condemneris, quod non totum Chrysostomum in tuam Babylonem contuleris. Sis ergo animo quieto, cum verba illa quæ tu afferes, nec contra nos faciant, nec à nobis improbentur, nec tuam oralem manducationem, vel tantillū, iuuent. Secundò, ais, D. Grynæum verbis Chrysost. eum affingere sententiā quæ non modò cum mente, sed etiam cum verbis Chrysost. allegatis (sic enim loqueris, quasi verba non sint rerū notæ) pugnent. Hoc est crimen alterum. Atqui, acutissimè Andreas D. Grynæus nullam omnino affingit verbis Chrysostomi sententiā, sed ea sicut sonant recitat. Sed proba tuum crimen Andrea, si potes. Hic nulla apparet ratio, altum silentium

tium est. Cedò ergò, quem tu sensum ver-
bis Chrysostomi tribuis? Nempè in hunc
modum argumentaris.

*Chrysostomus ait per sensibilia præberi in-
telligibilia.*

*Ergò Chrysostomus ait nostram corpoream
ore & labijs corpus Christi, quam panem ac-
cipi.*

Respondeo. Expono Andrea antecedens,
ut pateat insulsum & falsum esse tuum con-
sequens. Intelligibilia igitur dona dicuntur
nobis dari in rebus seu per res sensibiles,
non certè quòd, ut somniat Andreas, in &
sub ijs res intelligibiles, tanquam sub vehi-
culis aut latibulis lateant & abscondantur:
sed quòd Deus ijs utitur tanquam instru-
mentis, ad res internas & spirituales confe-
rendas. In hunc sensum Hilarius lib. 8. de
Trinit. dixit, nos per Christi corpus unum
esse: & illum per Sacramentorum myste-
rium in nobis esse credi. In hunc ipsum sen-
sum Chrysostomus in 1. Cor. 10. dixit, nos
Christo per panem hunc uniri. Itaq; negan-
dum est Andrea consequens, quia in eo est
fallacia figuræ dictionis. Nam præpositio
Per & In, hoc loco nò consubstantiationem
aut latibulum, aut continens, sed instrumen-
tum, quo Deus nos suorum bonorum ma-

D E F E N S I O

gis magisque participes facit, & fidem in nobis accendit.

5. Quintò & vltimo hypallagen suam rerum ordinem absurdè inuertentem, ordinique diuinitus sancito reclamantem excusare conatur, atq; vt id magnificè præstare videatur, tribus nritur rationibus.

1. *Christus nõ seorsim dicit, manducate panem ore corporis, & corpus meũ fide, sed loquitur duntaxat de manducatione, quæ fit ore, nec ullam mentionem fidei sub vocabulo manducationis facit, aut sub ea intelligit.*

Ergò non absurdum est dicere corpus Christi ore manducari.

Respondeo. Nego consequentiam. Nam in ea est fallacia à non consequente. Nam si ita argumentari liceret: *Christus non dixit manducate meam carnem fide: Ergò non manducatur fide.* Cur non eodem modo colligerem? Christus non dixit Ioh. 6. *Qui manducauerit carnem meam fide, sed simpliciter, Qui manducauerit: Ergò Christus Ioh. 6. de fidei manducatione non est locutus, nec eam intellexit.* Item Christus Ioh. 4. non dixit, *Quisquis biberit ex aqua, quam dabo, fide, sed simpliciter, quisquis biberit: Ergò Christus nõ fecit ibi mentionẽ fidei potius, nec eum intellexit.* Vides Andrea tuam rationem

tionem nihil habere roboris, neq; ex ea oralem manducationem concludi constanter posse. Imò esse petitionem principij.

Nam hoc tibi probandum incumbit, an Christus diuersum aut contrarium, toti S. Scripturæ, sui manducandi modum instituerit. Idq; eò magis, quòd vbique in sacra Scriptura verbum manducandi & hibendi, etiamsi fidei vocabulum nò cum eo coniungatur, fide, nò ore, Christum cum omnibus suis beneficijs percipere significat. Ratione si queras, respondemus tibi cum Augustino & tota orthodoxa Ecclesia: Si præceptiua locutio est, aut flagitiũ, aut facinus vetans: aut beneficentiam iubens, non figurata. Si autẽ flagitium aut facinus videtur, aut beneficentiam vetare, figurata est. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & sanguinem biberitis, nò habebitis vitam in vobis, facinus videtur, vel flagitiũ videtur iubere. Figura est ergò, &c. Aug. lib. 2. de Doctr. Christ. cap. 16. His adde, quod idem docet lib. 2. cont. Advers. legis ca. 19. Manducatio ista oris (loquitur autem de manducatione in Cœna) figuratè intelligenda est: quòd alioquin horribilius est, carnẽ edere, quàm perimere: & sanguinem potare, quàm fundere. Vide Andrea, quò te oralis illa tua & planè Capernaitica

D E F E N S I O

substantiæ carnis Christi in, sub, cū pane abripiat: & quàm parùm ei cum verbo Dei & vera Ecclesia conveniat.

2. *Orthodoxis patribus in hoc mysterio summa admirationi fuit, quod rationis humanæ iudicio metiri non potuerint, quomodo corpus Christi sit in pane, & ore manducetur.*

Ergo vanum est, quod dicit Hypocrita, Hypallagen illam, qua spiritualia ore corporis percipi dicuntur, ordini, diuinitus instituto, repugnare.

Respondeo. Orthodoxos patres omnes de inclusione corporis in pane, aut orali substantialis corporis manducatione, nec per febrim nec per somnium cogitasse, antea firmissimis rationibus contra tuas corruptelas demonstraui. Itaque quàm verè scribas, eam Patribus causam fuisse tantæ admirationi, iudicium esto penes alios. Neque verò adeò magnum mysterium esset, si sub pane & in pane, ore corporis, Christi caro manducaretur. Hoc, inquit Gregorius, magnum & pauendum est mysterium, quia aliud videtur & aliud intelligitur.

3. *Absurditas istius hypallages in sensus & intellectum humanum incurrit.*

Ergo non est vera absurditas.

Ast ego in thesi 14. ostendi, absurda illa vestra

vestra non solum rationi humanæ, sed multo magis verbo Dei è diametro repugnare. Quare, hoc loco, rursus petis principium. Nam quæritur, utrû vestra illa absurda verbo Dei repugnent, nec ne? Tu pro tua auctoritate, iatis esse arbitraris, sola negatione concludere sine omni ratione addita. Quod idem te factitare in sequentibus verbis, luce meridiana clarius est. Cui aliam falsam hypallagen, inquis, adiungit, videlicet tam absurdum esse, ore corporis percipere corpus Christi, quam absurdum sit, panem & vinum seu res terrenas ore animæ manducare aut oculis nos audire, cernere verò auribus. Nam hæc posteriora non ordinavit Dominus, sicut contra nos, manifestè demonstrauimus, Christum ordinasse, ut ipsius corpus ore accipiamus. Hæc tu quidem falsò gloriaris: at nos demonstrauimus, te non modò nihil demonstrasse, sed etiam totius sacræ scripturæ & orthodoxæ Ecclesiæ contradixisse. Ergò dum tuæ hypallages nullam afferes aliam rationem, tam absurda & ridicula erit, quam si dicas: manum tuam audire, aures verò scribere: corpus uti ratione, animam verò esse brutam.

XVII.

Iam verò ordine de Ευσοιχειώσεως, istius 2. Ministri

D E F E N S I O

Capitibus primarijs, agemus, initio facto à Ministris.

1. Nos solos verbi Dei Ministros (Ecclesia restituta ministerio) Cœnam Domini administrare debere, nec sacrificulos Missaticos ad eius liturgiam adhibendos esse, idcò statimus quia verbi & Sacramentorum dispensationem eiisdem mandatam scimus. Matt. 28. 19. 20. 1. Cor. 11. 17.

Aduersa autem in hoc negotio pars non dubitavit affirmare: Malle se, vel à sacrificulo pœpſtico Cœnā sibi administrari, quàm circa eius vsum ē viuis cedere. Quum etiam Baptismi à mulierculis (in commentitio necessitatis causa) administrari velint, quid ni eadem licentia Cœnæ administrandæ ius eiusdem quoq; permiserint: quando, vt res ipsa loquitur, illis non venit in mentem commemorabilis illa sententia Damnat, non priuatio, sed contemptus Sacramenti?

2. Nos verbi Dei Ministros, Verbū externum prædicare, 1. Corint. 2. 6. Aqua baptizandi Matt. 3. 11. Panē vinumq; Domini in sacra Cœna præbere dicimus.

Alij ē contra, cum manibus Ministrorum etiam rem Sacramenti, quæ nullo tamen externo sensu percipitur, hoc est, ipsum Corpus Christi & sanguinem eius, tradi, & in ora hominum poni

ponit, inerudite aiunt: non vident, se eadem ratione Baptisma Spiritus & interni verbi præconium, quo nemo alius quàm Christi Spiritus defungitur, sibi falsò arrogare. Eiusdem enim est, isthæc omnia, ad instaurationem saluandorum præstare.

In hac thesi Andreas primò omnium Sacrificulorum patrociniū & mulierum suscipit, quibus in casu, quem vocat, necessitatis Sacramentorum administrationem, committendam esse contendit. Pro Sacrificulis igitur, contra Orthodoxos, in hunc modum argumentatur.

1. Neq; substantia, neq; virtus Sacramentorum à dignitate ministrorum pendet, sed à voluntate instituentis.

Ergò si accidat, ut aliquis eo loco constitutus sit, in quo Papatus adhuc dominaretur. Minister verò paratus esset secundum Christi institutionem morituro Cœnam Domini administrare: propter ministri impietatem, in alijs doctrinæ partibus se tanto thesauro & verè spirituali viatico spoliare non debet.

Respondeo. Putas ne Andrea, fieri posse, ut si Sacrificulus suos errores, in quibus miseri isti versantur, omnes mordicus retineret, tamen secundum Christi institutio-

D E F E N S I O

nem ritè Cœnam Domini administraret. Deinde quando putas futurum, vt Sacrificulus in eo loco, vbi Papatus dominatur, iuxta ordinem legitimum diuinitus institutum Cœnam Dominicâ administret? Nempe si quando concordia inter Christum & Belial, aut consensio inter templum Dei & templum simulachrorum sancietur. Præterea quæ est necessitas; cur quis in agone mortis constitutus, à Sacrificulo Cœnam Domini accipiat. *Non debet, inquis, se spoliare tanto thesauro & vere spirituali viatico.* Est sanè pretiosissimus thesaurus & optimum viaticum, Cœna Domini ritè administrata & celebrata: tu verò hoc proba, An eo thesauro & viatico spoliatur homo fidelis, qui in Papatu moribundus, nolit Cœnam accipere à Sacrificulo? Hoc tibi etiam atque etiam cogitandum erit, quàm rectè & consideratè à te dictum sit: præsertim cum ab Augustino verissimè dicatur Epist. 118. ad Laurentium. Solum contemptum non vult esse, sed ille sicut manna fastidium. Imò cum ipse paulò post scribas: *Longè verò alia, & dissimillima ratio est, quod ad Cœnam Domini attinet, in cuius usu talis casus necessitatis cum non habet, cum non semel sed saepe valentes ea vsi sint, qui egrotant & in illes angustias* (in quibus

(in quas quæso mi homo) *non rediguntur.*
 Vbi illud locum habet: Damnat non priuatio, sed contemptus Sacramentorum. Vide Andrea, quàm lubricus homo sis. Cæterum quàm ridicula est illa tua collectio, qua Sacrificulis mirum in modum indulges.

2. *A Sacrificulis baptizatos, recte baptizatos (ne quid nimis) nec rebaptizandos esse certum est.*

Ergo a Sacrificulis ænā accipere possumus.

Nihil ad scopos istos dissolutos respondet: quorsum enim attinet dissoluta dissolvere? Hoc vnum in memoriam reuoco à ne mine reprehendi Theodosium illum Magnum, qui, vt author est Socrates lib. 5. cap. 6. cum Thessalonice grauer ægrotare coepisset, Christianoq; baptismo vellet initiari, Episcopum vrbs ad te accersuit, eū in prius rogans, quam illa Ecclesia fidem profiteretur, Arianam scilicet, an Orthodoxam? Cumq; ipsam audiuisset *ὁμολογῶν* confiteri, & alienam ab Arianis esse; iussit se animo alacri baptizari. Laudatur etiam meritò Valentinianus iunior, cum in Gallia baptizari potuisset, tamen ob hæresium suspiciones, quibus Ecclesiæ tum laborabant, Mediolanum contendit; vt ab Ambrosio illic initiaretur, cuius Ecclesiam sciebat synceram &

D E F E N S I O

orthodoxam fidem sequi. Commemorabili quoque est exemplum Satyri, Ambrosij fratris qui cum è naufragio periculosissimo evasisset, neque baptismum diutius vellet differre, Arianorum ecclesijs quam diligentissimè vitatis, ad Catholicam, ubi tingeretur, sese celerissime contulit. Horum constantium virorum exempla magnificiamus: Andreas vero quamdiu velit, *ὅπως ἔν τῷ μάλιν, Παπίστων ἐχέτω.*

A Sacrificulis ad mulieres transit Paternus, ac pro ijs ita argumentatur.

1. Paulus mulierem vetat docere in ecclesia qui ex utroque sexu, viris & mulieribus, ecclesia est.

At qui in casu necessitatis cæcis constat mulieribus tantum.

Ergo Paulus non vetat mulierem in casu necessitatis baptizare.

Respondeo primò ad propositionem, retere principium, dum verba Pauli generaliter dicta, secundum quid dicta esse interpretationis quoque interpretationis planè nullam afferam rationem, multò minus eam exemplis orthodoxis & veteris Ecclesiæ comprobas. Quoniam enim præter Marcionem proferres tunc opinionis *ὁμοῖον*. In quo. Nos igitur Paulum affertur mus munia Ecclesiastica tam inter viros quam

quàm inter mulieres ademisse: idq; tam diu
asseremus, donec tu cōtrarium ex Paulo dō
ceas, tuumque *αὐτὸς ἔφα* firmis rationibus
probes: quod ad Calendas Græcas fore præ
uideo. Est præterea in tua collectione, quæ
ex cōtrarijs te argumentari putas, in doctis-
sima Elenchi ignoratio. *Mulieribus nō licet
inter viros baptizare: Ergo mulieribus licet, ab
sentibus viris, baptizare.* Sed pergo.

2. *Mulier inter mulieres licet concio-
nari & reliquas verbo Domini consolari, mi-
nime est prohibitum.*

*Ergo in casu necessitatis mulier baptismū
quoq; potest administrare.*

Sed quis nō videt in argumento tuo esse
andabatismum, quo inscius te oppugnas &
aduersus superiorem argumentationem tu-
am cōcludis. *Mulier mulierem ex verbo Do-
mini erudire, cohortari, consolari non magis li-
cet, absentibus quàm præsentibus viris.* Ex quo
sequetur, si vera est tuæ collectio, etiam mu-
lieres posse baptizare præsentibus viris:
quod tamen tibi contradicit, & determina-
tionem illam casus necessitatis funditus tol-
lit. Itaq; breuiter cōcludo hunc locum: mu-
lieri mulierem priuatim instruere & conso-
lari non modò licet, sed etiam passim in sa-
cris literis præcipitur. At mulierem Sacra-

D E F E N S I O

orthodoxam fidem sequi. Commemorabile quoq; est exemplū Satyri, Ambrosij fratris qui cū ē naufragio periculosissimo eua-
fisset, neq; baptismum diutius vellet differ-
re, Arianorum ecclesijs quā diligētissimū
vitatis, ad Catholicā, vbi tingeretur, sese co-
lerrimē contulit. Horum constantium virō-
rū exempla magnificiamus: Andreas verō
quamdiu velit, *ὡρᾷ ξὶν ὑπὸ μάλης* Papistā-
rū ἐχέτω.

A Sacrificulis ad mulieres transit Patro-
nus, ac pro ijs ita argumentatur.

1. *Paulus mulierem vetat docere in ecclesia
qui ex utroque sexu, viris & mulieribus, con-
stitutus est.*

*At qui in casu necessitatis ecclesius constat et
mulieribus tantum.*

*Ergo Paulus non vetat mulierem in casu
necessitatis baptizare.*

Respondeo primò ad propositionē, tepe-
tere principium, dū verba Pauli generaliter
dicta, secundum quid dicta esse interpre-
taris tuq; interpretationis planē nullā affert
rationem, multò minus eā exemplis ortho-
doxis & veteris Ecclesię comprobas. Quod
enim præter Marcionem proferres tuā opo-
nionis ὁμολογῶν. Nos igitur Paulum affer-
mus munia Ecclesiastica tam inter viros
quā

quàm inter mulieres ademisse: idq; tam diu
asseremus, donec tu cōtrarium ex Paulo do-
ceas, tuumque *αὐτὸς ἐστὶν* firmis rationibus
probes: quod ad Calendas Græcas fore præ-
video. Est præterea in tua collectione, quæ
ex cōtrarijs te argumentari putas, in doctis-
sima Elenchi ignoratio. *Mulieribus nō licet
inter viros baptizare: Ergo mulieribus licet, ab-
sentibus viris, baptizare. Sed pergo.*

2. *Mulier inter mulieres licet concio-
nari & reliquas verbo Domini consolari, mi-
nime est prohibitum.*

*Ergo in casu necessitatis mulier baptismū
quoq; potest administrare.*

Sed quis nō videt in argumento tuo esse
andabatismum, quo inscius te oppugnas &
aduersus superiorem argumentationem tu-
am cōcludis. *Mulier mulierem ex verbo Do-
mini erudire, cohortari, consolari non magis li-
cet, absentibus quàm præscentibus viris. Ex quo
sequetur, si vera est tua collectio, etiam mu-
lieres posse baptizare præscentibus viris:
quod tamen tibi contradicit, & determina-
tionem illam casus necessitatis funditus tol-
lit. Itaq; breuiter cōcludo hunc locum: mu-
lier mulierem priuatim instruere & conso-
lari non modò licet, sed etiam passim in sa-
cris literis præcipitur. At mulierem Sacra-*

D E F E N S I O

imenta administrare debere, quod publicorum personarum proprium officium est, Scriptura, tantum abest ut concedat aut precipiat, ut potius grauissimè prohibeat. Quare valeat illud Marcionis inuentum.

In primis verò admirabilis est illa logica tua, qua hoc loco ais tritum illud: *Non per uisum, sed contemptus Sacramentorum damnatio in ijs demum locum habere dicit, qui non sensu, sed saepe Cæna D. vsi sunt.* Sed multò admirabilior mateologia est, quâ hoc loco in Ecclesiâ inuehere conatur Andreas: qua eos omnes damnationi subijcit, qui sine Sacramentorum perceptione decedunt. Nâ si regula ista in ijs demum locum habet, qui Sacramentis saepe vsi sunt, & in agone tantum mortis ea habere non possunt: certè sequetur gratiam Dei Sacramentis ita alligatam esse, ut nemo saluari possit, qui Sacramentis priuatur, hoc est, nunquam accipere potuit: Falsum dogma, tanto Doctore indignum, ex Ecclesiâ Christiana explodendum. Sed pergamus.

Hactenus Andreas defensoris personam sustinuit, nunc repentinè est vestigio, & τὴν εἰσὶν φωνὴν περὶ τοῦ Θεοῦ ἵκεν, ad ingenium redit, accusatorisque personam sumit, & nostros Schuuenckfeldij erroribus reos

reos agere conatur, hoc argumento vsus.

Zuingliani docent Eucharistiam vino & pane tantum constare, Baptismum nuda aqua: item negant manibus ministrorum corpus Christi in ora hominum imponi, & Baptismum non esse regenerationem, & regenerationem non nisi in electis fieri: deniq; ministros externum verbum prædicare.

Ergo Zuingliani sunt Schuuenckfeldiani.

Quæ sunt Schuuenckfeldij deliria, & qui cum eo colludunt, vt minimè ignoremus: si ea nos seriò improbare, nostrasque Ecclesias, vt ab omnibus alijs hæresibus alienissimas esse, apertius est & inter plures constat, quàm vt tua calumnia nobis fraudi & præiudicio esse possit. Itaque ne tecum extra oleas diuager, ea omissa, ad tuos paralogismos examinandos me accingo. Accipiam, quæ, quæso te, ista tua est consequentia:

Zuingliani docent, in Sacramentorum dispensatione, ministrum verbi panem Domini & vinum Domini, iuxta ordinem diuinitus institutum, porrigere, & aqua externum hominem aspergere: Spiritum verò sanctum esse qui

D E F E N S I O

ei cooperetur ac internum hominem pascat, p
tet, mundet & regeneret ad vitam æternam
(Quæ nostra vera est sententia vt thesis ipsi
per se ostendit.)

Ergò Zuingliani docent Cœnam Domini
constare aqua & vino tantum, Baptismum
aqua nuda. Hac quomodo ex nostra doctri
na sequantur velim, nobis probare Andrea
prius, & postea tam strenuè calumniari.

Ceterum ais, ideò Schuuenckfeldianic
stis, quia negatis ministrum tam internè quàm
externè agere. Hoc est, Vna & eadem manu
in Sacramentis signa & rem signatam di
stribuere, in Verbi prædicatione vna & e
dem voce plantare & incrementum dare
Neque hoc sequitur Andrea. Nam alioquin
Iohannes Baptista tibi Schuuenckfeldia
nus esset, qui toties (Christo enim ex sua
gloria nihil decerpere voluit) protestatur
se non spiritu, sed aqua baptizare : Christi
verò seu Messiae proprium officium & no
tam esse, quòd Spiritu sancto baptizet. Ti
bi quoque Schuuenckfeldianus erit Chris
tus ipse, qui Iohannis sexto accuratè do
cet, non Mosem esse eum, qui dederit po
nem cœlestem, sed Patris cœlestis prop
um esse panem illum ζωοποιόν dare. Tibi
denique

denique Schuuenckfeldianus erit Paulus, electum illud Dei organum, qui primo ad Corinthios tertio tam exquisitè, tam perspicuè inter suum ministerium, quod plantationi confert, & Spiritus sancti efficaciam, quàm incrementum appellat, distinguit. Quare ne nimium efferaris Andrea, ne te Mosi, ne Iohanni, ne Paulo, cum quibus nullo modo conferendus es, tanto supercilio anteponas. Sufficiat tibi & tuis gregalibus ministros Ecclesiarum vinitores esse in vinea Domini, plantatores in eius viridario, rigatores in eius aruo: quorum laboribus Deus suo Spiritu benedicat, ipsæque tanquam medijs vratur ad fidem in nobis accendendam & spiritualia dona conferenda.

Antequam verò progrediar, duas calumnias, quas de Baptismo interserit, paucis attingam & diluam. *Primum* ais, nos negare Baptismum lauacrum esse regenerationis, sed duntaxat eius signum. Andrea calumniaris. Nam primò non dicimus duntaxat signum, sed signum Sacramentale, id est, cum quo, quò ad Deum attinet, res significata verè semper fide accipienda præbetur: neque regenerationem tantùm Ba-

D E F E N S I O

ptismi sic considerati, sed etiam vel in pri-
mis abluitionem à peccatis dicimus esse ef-
fectum. Hæc dudum & sæpe vobis respon-
sa sunt, adeo vt vestram impudentiam, qua
conficta à vobis crimina toties à nobis refu-
tata, subinde inculcare non erubescitis.

Deinde ais : *R. generationem verò non
nisi in electis fieri, idque extra Baptismum, in-
terdum in senectâ demum.* Ad primum quod
attinet iam pridem tibi quoque responsum
est. Nos de omnibus baptizatis bene spe-
rare. Cùm verò certò certius sit, nos, ex so-
lo Christo per fidem apprehenso, iustifica-
ri & regenerari : fides autem cùm non o-
mnium sit, (intelligimus autem fidem sal-
uificam) sicut vnum Baptisma, si Deum
promittentem & offerentem spectes, ita
contra, si effectum consideres, duplicem
Baptismum constituimus : non secus ac Pau-
lus duplicem circumcisionem, in cuius lo-
cum successit Baptismus. Hæc Andrea, si
potes refuta.

Ad alterum verò hæc respondeo nos fa-
teri & doceri aliquando regenerationem
Baptismum antecedere : quòd docet ex-
emplum Cornelij atque familiæ eius : ali-
quando verò in Baptismo fieri : interdum
verò

verò baptismum subsequi. Dic autem nobis
 Andrea, quod dudum tibi soluendum pro-
 positū est à nostris, Qui in infidelitate posi-
 tus, & tamen seipsum infidelem profitens,
 baptizatur, num baptismi gratiam consequi-
 tur? Si hoc affirmaueris, haud profectò mul-
 tum aberis, ab eorū errore, qui opus opera-
 tum defendendum sumpserunt. Si verò ne-
 gaueris eum, qui hodie in infidelitate bap-
 tismū accepit, postea fide donari posse, redde
 nobis tuæ negationis ex S. L. rationē. Verū
 & hoc à te quærimus Andrea, vtrum is, qui
 ex infideli fidelis euasit, rursus baptizari de-
 beat, nec ne? Vix, puto, affirmabis. Ergò in
 hoc homine, vel tanto post tempore, secuta
 fuerint ipsius effecta, quantum inter bap-
 tismum & conuersionem eius intercesserit,
 quod nos docemus: vel si fuerit in eo inuti-
 lis baptismus, qui eo ipso tempore quo fuit
 administratus illi nō profuit, conuersus iste
 sine vlllo Baptismo, seruabitur, quod vix au-
 debit dicere Andreas.

Porro Andreas, vt suam cathedram,
 quam in sublimi posuit, suffulciat, abutitur
 ad eam rem etiam locis scripturæ tribus.

1. Paulus Timotheo tribuit verbum $\sigma\omega\sigma\alpha\iota$
 seruare: quod Matth. 1. de Christo ponitur.

D E F E N S I O

Ergò ministri sua manures cœlestes quoque distribuunt.

Noli Andrea falli, noli fallere, noli odio nostri motus, Papistis arma subministrare, committendo paralogismum à dicto secundum quid ad dictum simpliciter, seu etiam fallacia diuisionis & non causa. Tàm fecundum est hoc sophisma. Timotheus & ministri Verbi dicuntur *σώζου* seruare se & sup^{er} auditores, nō simpliciter, sed secundū quid, non in se & separatim considerati, nō quòd sint authores salutis, aut salutem vnā cum mysterijs, quorū dispensatores sunt, sua manu & voce hominibus reipsa conferant; sed seruare dicuntur, si cum ijs coniungatur is, qui per eos in cordibus hominū efficax est, seu salutem operatur, atq; in ijs posuit sermonem reconciliationis. Vel vt planius dicam. Si Spiritus S. actio interna, cum ministrorum actio externa, coniungatur, ita vt ex duobus vnum quoquo modo confectur, tropo synecdoches, quod vnus est, alteri tribuitur. Hoc adeò verū est, vt ministri, si cum Christo conferuntur aut per se considerantur, nihil horum præstare dicantur: ac tantum pro organis & instrumentis, quibus Deus ad plantandū & rigandum vtitur, habeantur. Huc facit illud Apostoli 1. Cor. 3. v. 5. 6. 7.

5.6.7.8. Quis igitur est Paulus, qui autē Apollos, nisi ministri per quos credidistis, & ut cuique Dominus dedit. Ego plantaui, Apollos rigauit: sed Deus dedit incrementū. Itaq; neq; is qui plantat, est aliquid, neq; qui rigat: sed Deus qui dedit incrementum. Is verò qui plantat & is qui rigat, vnum sunt: vnusquisq; verò suam mercedē accipiet secundum suum laborem. Vide Andrea, quā verbum Dei thronum tuum, quem inter nūbila condis, deprimat.

2. Christus, inquit, non vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris, qui per illos loquitur.

Ergò ministri non modò externè agunt, sed etiam internè.

Quis verò, Andrea, non videt te ita perplexum esse, ut quid loquaris non attendas? An non vides in hoc tuo argumento esse adabatisimum, quo superius planè euertitur. Ex Paulo enim modò docuisti, ministros verbi *σώσαι* seruare, & inde probare voluisti ministros etiā internè agere: nunc planè contrario argumento tua ista figmēta stabilire conāris: quo tantū abest ut ministris interna actio & salus tribuatur, ut ne sermo quidem externus ipsis relinquatur. Præterea Christus hoc loco nihil de dispensatione vel externarum rerum vel internarum differit: sed Apostolos aduersus pericula &

D E F E N S I O

crudelitatem hominum munit & confortat, pollicendo ipsis prestantissimum doctorem, qui est spiritus sanctus, corroborans corda nostra & inducens nos in omnem veritatem. Vbi verò thronus tuus Andreas, quem spiritus Antichristi per te extruere conatur?

3. *Paulus, inquit. Rom. 1. Euangelium est potentia Dei ad salutem cuius credenti.*

Ergò Apostoli sua manu et voce distribuunt interna verbi & Sacramentorum dona, hoc est corpus & sanguinem Christi, Spiritum S. salutem, vitam æternam, &c.

Fallacia est à non causa. Non enim eam ob causam Euangelium, potentia Dei ad salutem dicitur, quod ministri in, sub, cum voce & literis Euangelij fidem, iustificationem, regenerationem, salutem & vitam æternam conferant: sed quia iustitia Dei per illud regitur ex fide in fidem. Hanc responsionem cum tu, homo sagax, prospiceres & odorareris, aliam D. Grynæo per calumniam affinxisti, adeò liberalis es. *Vbi (ais) Hypocrita noster duce Schuuenckfeldio, dicet (rectè equidem Andreas suam sellam iuxta Deum ponit, quia etiam futuras hominum cogitationes multò ante prævidet) hoc nequaquam de externo verbo intelligendum esse.*
Ego
 Hæc tu.

Ego verò edico tibi, ὅπερ καὶ τετελεσμένον vides. D. Grynæum duce Paulo non aliam daturum responsionē: quàm eam quæ nunc tibi data est. Ac proinde ipse exitus probat, te nō prophetam, sed impudentem & procacem calumniatorem esse.

XVIII.

Secundò, si consideres conuiuas Filij Dei in hac Cæna, diuersitas sententiæ nostræ & opinionis, quæ eidem re clamat, in hisce capitibus consistit: de quibus iudicium permittimus pjs omnibus.

i. Nos diserte testamur. Eos demum esse Dominum Iesu verè ὁμοῦ καὶ πρέζεις & conuiuas, & corporis sanguinisq; eius verè participes, qui vnum cum eo sunt, quosq; ipse viuificat: tametsi horum magnā interdum est infirmitas.

Alij è contra, quasi impiorum & infidelium patrociniū suscepissent, probant hanc tristissimam, et veteri orthodoxæ Ecclesiæ manditam vocem: Panis est naturale corpus Christi, quod Iudas ille proditor, & omnes impij Cæna vten-tes, nō minus oraliter manducant, quàm Petrus & omnes Sancti. An ne autem pia mens; illud sibi vnquam persuaderi patietur, tantisper donec sanctum (nihil autem sanctius corporis & sanguinis Iesu Christi communione) canibus minime dari: Mat. 7. 6. et partem fidei cum infide

D E F E N S I O

li nulla esse, 2. Co. 6. 15. certò persuasum habebit.

2. Nos externum hominem, in S. Cœna, res terrenas physicè: internum verò hominem, res cœlestes, corpus videlicet & sanguinem Christi, spiritualiter per fidem, percipere, idè credimus, quia quod in verbo promissionis adest & offertur, idem non nisi per fidem percipitur.

Alij contra, Hominem externum, in, cum, & sub terrenis rebus, cœlestia dona, ore corporis percipere et manducare contendunt: quod equidem non minus est inconueniens, quàm si quis dicat, in circumcisione ordinaria, in, cum, et sub præputio, cordis quoque præputium manu eiusdem Administri, eodemque instrumento, olim fuisse præcisum.

Antecedens thesis, defensionem sacrificiorum & mulierum in se recipiendi occasio nem dedit: hæc verò præsens impiorum, quos Christus canes & porcos nominauit, patrocinium suscipiendi ansam præbet. Adeò simile similis est amans. Primò igitur canes illos & porcos in mensa Domini, tanquàm canes & porci, & veros conuiuas collocat, atque ab exemplo Iudæ & Corinthiorum in hunc modum argumentatur.

Si ij demum conuiuæ Christi sunt, & Christi verè participes sunt, qui vnum cum eo sunt, tum sequitur nec Iudam, nec Corinthios

brios etiam Domini accepisse.

Atqui consequens est falsum. Ergo & antecedens.

Assumptum probat Andreas tribus locis, eadem pagella, adeo implicatus est.

1. Quod falsum esse & historia Evangelica de Iuda proditore; & D. Paulus exemplo Corinthiorum aperte demonstrat. 2. Fuit sane Iudas conuiua Christi, quod nullo modo negare potest hypocrita. Et habuit D. Paulus conuiuas, non paulo ante, aut paulo post, sed in ipso actu S. cene, ebrios, quos Deus etiam grauius puniuit. Et rursus. Quomodo ergo hypocrita tam audacter asserere audet, conuiuas Christi eos duntaxat esse in hoc sacro conuiuium, qui cum eo vnus sint, & quos viuificet? Cum Iudas neq. vnus cum Christo fuerit, nec ab eo viuificatus sit, sic & Corinthij, &c.

Ludis, Andrea, in assumpto eiusq. probatione, primo diuisionis fallacia, qua omittis particulam VERE, quam D. Grynæus, vitandæ amphibolias gratia, usurpat. Deinde vero, pio lectori, fucum facis æquiuocatione vocabuli, Conuiua, quæ nascitur ex astuta illa & subdola præteritione particulæ, VERE. Fuerunt, damus tibi Andrea, Iudas & ebrij Corinthij, clientes tui, conuiuæ Christi: at conuiuæ non Veri, sed ὁμολύμωες sic dicti.

D E F E N S I O

Quemadmodum veste nuptiali carens, de quo Matth. 22. scribitur, inter conuiuas nuptiarum numeratur, qui tamen verè conuiua non erat, quia propria illa verè & *πρωτη* *τῶν* *ἐσθῶν* dictorum conuiuarum nota carebat, & symbolo destituebatur. Miror autem te Corinthiorum ebriorum patrocinium tanto studio suscepisse, vt etiam D. Paulo contradicas, eumq; mendacij arguas. Tu ais, ebrios esse conuiuas Christi. Paulus verò de ebrijs hoc pronunciat. Cum conuenitis in vnum, hoc non est cœnam Dominicam edere. Nam vnusquisq; propriam cœnam præoccupat vescendo: & hic quidem esurit, ille verò ebrius est. Quomodo, mī homo, ebrij Corinthij Christi conuiuæ fuerunt, cum a Paulo; cœnam Domini edisse, tam apertè negentur.

In Iudæ autem & cæterorum impiorum defensione, miror quid tibi in mentem venerit, vt contra Augustinum de Ciuit. Dei lib. 21. cap. 25. eos Christi conuiuas nominare non verearis? Dicendum, inquit ille, non est, eum comedere (ergò nec conuiua dicendus propriè & verè) corpus Christi (intellige non Sacramentale, sed verum & propriè dictum Christi corpus) qui in corpore Christi non est.

Nec

Nec isti ergò dicendi sunt manducare corpus Christi, qui nec in membris computandi sunt Christi. Vt enim alia taceam, non possunt simul esse membra Christi, & membra meretricis. Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet & ego in ipso: Ostendit quid sit non SACRAMENTOTENVS, sed REVERA comedere corpus Christi. Hoc enim est in Christo manere, vt in illo maneat & Christus. Hoc enim sic dixit, tanquam diceret, Qui nō in me manet, & in quo ego non maneo, non se dicat aut existimet manducare corpus meū, aut sanguinem meū bibere.

Sed sunt alia in tuis istis probationibus, quibus virgula censoria opus est.

1. Obscurum, ambiguum & ineptum est, quod ais Corinthios ebrios fuisse in ipso ACTV COENAE. Si per actum celebrationem intelligis, vide, quo exemplo, qua ratione, & quibus autoribus id facias. Si aliquid aliud intelligis explica luculentius, vt de tua sententia constare possit.

2. Et hoc quoq; insolens est & σολοικόν, quod ais Corinthios Pauli coniuiuas fuisse: quasi verò Paulus Cœnam instituisset, & suo corpore communicantes ciber. Hic nobis dic Andrea: An Tubingenses, si Cœna à te

D E F E N S I O

administratur, rectè tui dicantur coniuncti
nec nè? Si affirmaueris, vide cui Spiritu
istam doctrinam acceptam feras. Si negaueris,
memento te iracundia excæcatum, val-
dè insolenter scribere & loqui.

3. Tecum quoq; pugnas. Nam supra ma-
gno conatu probare voluisti locum Pauli
Corinth. 10. qui de communione & vnione
corporis Christi agit, ad Iudam & Corin-
thios quoq; pertinere: nunc, Prothei instati
alia forma assumpta, negas Iudam & Corin-
thios vnum fuisse cum Christo: alterutram
igitur sententiam abijcias necesse est, atque
confiteri vnam tantùm veram esse, teq; sal-
sum dicere.

Hactenus Andreas impios defendit: nunc
probat se eos non defendisse: adeò hominẽ
vexant absurda suæ doctrinæ.

*Si vera sententia verborum Pauli Rom. 7.
(Num incredulitas hominũ fidem Dei in-
nem reddet?) non potest retineri, nec sci-
ri, num Sacramentum habeamus, nisi mon-
ductio impiorum sanciat: tum sequitur, nos
in gratiam impiorum, sed Pauli et Christi, eam
propugnare.*

Sed antecedens est verum.

Ergò & consequens.

Assumptio Andræ fuerat probanda: sed
de

de probatione altissimum silentium: fortasse enim probare hoc opus, hic labor erat. Nos igitur hanc insignem principij petitionem fallacia à non caussa grauissimè laborare paucis demonstrabimus, vanumque Andree prætextum esse ostendemus.

Nam primò quò ad locum Pauli attinet, tantùm abest, vt manducationis impiorum subsidio indigeat, vt potius eam ex professo tollat & oppugnet. Etenim, suorum aduersariorum obiectionem præoccupans Paulus, ostendit etiam si Iudæi sua impietate & incredulitate, se priuilegijs istis, quibus Deus eos, præ cæteris gentibus, ornauerat, priuauerint, & maxima eorum pars promissa diuina repudiarint, non tamen inde Deum esse mendacem & non præstare ea quæ promisit: quippè cùm hominum *ἀπιστία*, Dei *πίστις*, fidem datam, non euacuet. Atq; rem ita se habere probat Paulus ab exemplo eorum, qui Christo fidem habuerunt, ac proinde gratia eius seruati fuerunt. Ita Andrea, tibi ex mente aduersariorum Pauli nobis obijcienti, Si impij nō manducāt corpus Christi: tūc falsum erit, quod Christus promisit in Cœna: videlicet se nobis daturū esse corpus suū & sanguinē suū, rectè ex sententia Pauli replicamus tibi illud. Et si multi sunt impij &

D E F E N S I O

contumaces, qui sua impietate & incredulitate corpus Christi, in sacra ~~Ecce~~ oblatum, respuant & repudient, non secus ac olim Iudæi obstinati sua incredulitate fœdus Dei repudiarunt, non tamen inde sequitur Deum esse mendacem, Deum non verè dare corpus suum. Vides ergò, quàm bellè Paulum defendas.

Ad verba verò Christi quod attinet, ridiculum est, quod ais impiorum manducationem facere, vt sciamus nos habere Sacramentum. Ex quo Propheta, ex quo Apostolo didicisti, Dei promissa non posse esse vera, non posse sciri & credi, nisi ab impijs percipiantur. Valeat ista matæologia, valeat iste inanis metus. Nam alioquin, quis nos certiores faciat, de fide, de spiritu sancto, de vita æterna, de alijs Dei donis, quæ in verbo Dei promittuntur, quia ἀνάμνησις βίτης τοῦ αἰῶνος & extra controuersiam est, impios canes, & impuros porcos eorum nihil accipere? Cogita quæso Andrea, quàm, tuo impiorum patrocinio, fundamenta nostræ religionis labefactes.

Cæterùm benè habet. Andreas tam occipatus est in impijs propugnandis, vt non solum sacrâ Scripturam oppugnet omnem, sed etiam seipsum confodiat. Nam paulò ante

antè vehementer gloriatus est se & Lutherum de hoc Sacramento nihil aliud habere, quàm simplex & solum Dei verbum, Hoc est corpus meum : nunc illo fundamento posthabito, testatur, homo profectò miserabilis, se nulla alia ratione scire posse Cœnam Dominicam esse Sacramentum, nisi impiorum manducatio statuatur. O miserum fundamentum, quo verborum Christi veritas nititur : miseriorem verò te Andrea, qui fallax istud fundamentū verbis Christi subternis: miserrimos eos, qui se à te seduci patiuntur. His ita constitutis subijcit Andreas duas *ᾠγλῆσεις*, quibus nostrā responsa antevertere, eaq; in contemptum adducere & extenuare se posse falsò speravit. Prior proleptis est in his verbis. *Sed dicet fortassis hypocrita, Iudæ & ebrijs Corinthijs non corpus Christi, sed duntaxat panem & vinum proposita fuisse.* Hæc tu. Quid hoc loco respondeamus in præcedentibus partim dictum est, partim paulò post dicetur. Sed tu dic, quomodo hanc responsionem confutabis? neque eludes eam calumnia duplici, dupliciq; divisionis fallacia, qua nostram doctrinam miserè corrumpis. Cui respondemus (ais) ne quidem ieiunis, sobrijs, & pijs, de sententia hypocrita et sociorum opinionis eius, aliquid am-

DEFENSIO

plus apponi. Bona verba quæso homo bilio-
 se: cur tam acerbè nos insectaris? Primò ais.
Sacramenta definiunt duntaxat pane & vino.
 Hæc tu. Sed ego respondeo breuiter: Non
 ideò Sacramenta semper pane & vino defi-
 nimus: quia tu æquiuocum vocabulū non
 distinguis eo modo, quo superius semel at-
 que iterum à Scriptoribus Eccl. iasticis di-
 stingui docuimus. Quid verò habes ampli-
 us? *Cum relatione,* ais, *ad corpus Christi.* Neq;
 hæc est nostra doctrina. Quid modo enim ex
 nostra doctrina hoc consequitur? Panis &
 corpus Christi vniuntur seu potius coniun-
 guntur *ἁπλῶς* relatiuè: Ergò cœna Domi-
 ni definitur duntaxat pane & relatione ad
 corpus. Imò hoc potius sequetur: Ergò de-
 finiunt cœnam signo, id est, pane, & re signa-
 ta, id est, corpore, quæ vnione *ἁπλῶς* con-
 iunguntur. De *ἁπλῶς* portò paulò post ca-
 audies, quæ te non parum vrent. Sed perge
παρακαλεῖν. In cœlo tam absens, permanentis
 (sic loqueris vt sermonem insulsa parano-
 masia condias) quàm procul summum cœlum
 ab infima terra abest, & nullo modo realiter
 præsens sit, siue quis pius siue impius sit. Pauca
 sunt verba, sed multa crimina intenduntur.
 I. Loqueris ambiguè: *sumendo simpliciter*
 quod

quod nos ~~ut~~ dicimus. Corpus Christi absens est à pane: abest situ locali: abest præsencia Ubiquitaria illa & Capernaïtica. 2. Falsum loqueris. Corpus Christi enim nullo modo realiter adesse, quis nostrum unquā docuit? Imò adest verè quidē, sed spiritualiter. 3. Idem falsum est, quòd scribis, Nos docere Christum suo corpore nec p̃is adesse. Vnde hoc quoque probabis? Imò corpus Christi per fidem, nexu Spiritus S. scimus & docemus fidelibus tam præsens esse ut cum eo vnum fiant, & spiritualiter tanquam membra cum capite coniungantur.

Altera prolepsis hæc est: Si verò, inquis, Respondebit: Corpus Christi manducare. Et eius in hoc conuiuio participem fieri eos duntaxat, qui verè in Christum credunt. Hæc tu. Etsi hoc tibi responderemus, tamen ad rem præsentem non admodum faceret: quanquam ista ita vera sint, ut tu ne verbo quidem ea refutes. Sed audiamus tuam subiectionem. Nos vicissim, inquis, ex eodem querimus, ut nobis vnā literam, vnā syllabam, vnum verbum, in verbis Testamenti monstret, quòd in illis verbum manducare, significet credere in Christum. Hæc tu. Iugulabis profe-

D E F E N S I O

Etò hominem, vel potius teipsum, vt paulò post dicitur. Sed pergis, ac omnes rimas ocludere studes, ne D. Grynæus, quem te constrictum tenere putas, elabatur. *Quod si, ais, urgere aut impudenter instare voluerit, Iohan. 6. cap. sic accipi: eundem ad Caluini commentarium in Iohan. ablegamus, qui eo toto cœlo errare affirmat, qui Iohan. 6. Christū de Cœna Domini concionatū esse affirmant.*

Audio quo tendas Andrea, & video vnde istud σοφὸν παρρησιον depromas, videlicet ex fugili illa Orthodoxi consensus refutatione, ad quam in hac tua συγχύει toties nos ablegas. Sed respondeo & te & istos confutatores confusos toti Ecclesiæ illudere fallacia diuisionis, dum Caluini verba magna sui ex parte truncatis, ac in alienum sensum rapitis, vestriq; candoris & fidei luculentissimum documentum datis. Sed integra Caluini verba recitabo, vt vestra fraus toti mundo detegatur. Ex his verbis palam apparet (inquit Caluinus) perperam de cœlo exponi totum hunc locum; nam si verum esset, quicunq; ad sacram Domini mensam se ingerunt, carnis & sanguinis eius fieri participes, omnes similiter vitam referrent: scimus autem multis in exitiū cedere. Et certè ineptum

ceptum tunc fuisset & intempestiuū, de Cœna differere, quam nōdum instituerat; ideo de perpetua fidei manducatione eum tractare certum est. Hæc sunt verba Caluini, quæ vobis patrocinari videntur: sed quis quæso nostrum vnquam aliter docuit, quis nostrum aliter sensit. Christus nō loquitur de Cœna, sed loquitur de altera Cœnæ Dominicæ parte, hoc est, de carne Christi, & ostendit modum, quo māducetur. Cæterum quā Caluinus nobiscum pugnet, & quā tuam illam bellam responsionem iuuet, accipe ex sequentibus verbis, quæ vos astutè præterijstis. Simul tamen, addit Caluinus, fateor, nihil hic dici, quod non in Cœna figuretur ac verè præstetur fidelibus, adeoq; huius concionis Christus sacram Cœnam quasi sigillum esse voluit. Atque hæc ratio est, cur apud Iohannē Cœnæ nulla fiat mentio. Itaque genuinum ordinem sequitur Augustinus, dū inter explicandum hoc caput, Cœnam non attingit, donec ad finem vsque ventum est. Tunc autem docet mysterium hoc in symbolo repræsentari, quod Ecclesiæ sacram Cœnam celebrant, alibi quotidie, alibi tantū diebus Dominicis. Hactenus Caluinus. Itaque ridicula est illa tua antiphrasis quam subijcis his verbis:

D E F E N S I O .

*V*sq̃ue adeò constans & firmum est istorum *Opinatorũ consensus*. Istiverò sunt opinatores, qui eum Doctorem sequuntur, à quo hanc licentiam acceperunt, vt citra periculum salutis tam consubstantiationem Cameracensem, quàm Transubstantiationem Pontificiam vobis imaginari, opinari & Credere possitis: cum sit hìc nulla necessitas fidei. Nobis autem in omnibus, & per omnia cū magno illo Caluino, rumpat inuidia & calumnia, conuenit.

Quid verò hæc subsequitur? Andreas duo agit: probat enim suo more, panem esse naturale Christi corpus, & id ab impuris porcis & rabidis canibus deuorari. Prioris igitur probatio hæc est.

Christus aliud corpus non habet, quàm naturale illud verum corporis, quod ex substantia D. virginis Mariæ assumpsit.

Ergò panis est illud ipsum naturale verum corpus, quod ex utero Mariæ assumptum est.

O os impurum; quis vnquam præter vos tam duriter, tam blasphemè & impiè locutus est, docuit aut sensit? Primum namque quis non videt in tuis verbis, & in tua collectione, præter intolerabilem impietatem & blasphemiam, esse apertam contradictionem diuini iudicij & animi ira, odio, vino, auaritia

avaritia, ambitione & otio cæcati indicium.
Nam si panis est corpus Christi non Sacramentale solum, quod docet orthodoxa Ecclesia, sed naturale, quomodo panis essentia manet? quippe cum vna & eadem substantia numero, duæ substantiæ disparatæ naturaliter esse non possint. Item quomodo corpus Christi manet corpus humanum, sensu & ratione præditum, si naturaliter est panis? O opinionum monstra. Denique, Andrea, quomodo te reconciliabis cum sacra Scriptura, quæ apertè testatur Filium Dei ex Maria carnem, non panem, semē Abrahamæ non panem, formam serui, non panem accepisse, Deum non in pane, sed in carne patefactum esse. O tua opinionum ostenta. Præterea quid ex tua opinione sequeretur? nōne panem pro nobis passum, mortuum, sepultum, resuscitatum, in cœlū eleuatum, ad iudicium rediturum. O opinionum portenta. Tu verò pusille Christi grex, pastori tuo sacrificia laudis & vitulos labiorum tuorum offer, quod te ab istis haætenus custodiuit.

Pro pōrcis & canibus, clientibus suis, sic argumentatur.

D. Augustinus, cum reliquis doctoribus, apertè scribit Iudam etiam corpus Christi na-

D E F E N S I O

purale accepisse: & Christus in sacra Cœna institutione nullo alio instrumento manducare docuit, quam ore.

Ergo naturale corpus Christi manducatur à canibus & porcis.

Antecedentis prius lemma sequenti pagina 150. (sic enim necesse habeo scopas colligere) probat inductione testimoniorum Patrum huiusmodi: Chrysostomus 1. Cor. 11. Proditor cum Christo & cæteris discipulis discubuit, Christus proditorem à Cœna non depulit, quia illi cibos obtulit, & diuinorum munerum participem fecit. Gregorius cont. Fulgent. Donatistam: Cibus dulcis est corpus & sanguis Christi, quod Iudas accepit indignus. August. Epist. 162. Nam & Iudas proditor bonum corpus, & Simon Magus bonum baptisma Christi accepit. Item tolerat ipse Dominus Iudam, diabolum, furem, & venditorem suum, sinit accipere inter innocentes discipulos, quod fideles norunt pretium nostrum. Idem, Christus traditorem suum, qui iam pretium eius acceperat, vsque ad vltimum pacis osculum, inter innocentes secum esse perpeffus est. Idem: Corpus Domini & sanguis Domini nihilominus etiã erat, quibus dicebat Apostolus, qui manducat indigni iudicium sibi manducat & bibit.

Respondeo. Ex ijs, quæ in thesin 16. cõparauit.

parauimus, facile erit ad hoc testū Andreæ
sophisma respondere. Ego illa omnia bre-
uissimè repetam.

1. Fallacia est ambiguitatis in vocabu-
lo Corporis, quod hoc loco non significat
verū ipsum & substantiale Christi corpus,
sed corpus Sacramentale, hoc est, panem &
vinum. Nam alioquin Patres, vbi de vero
& propriè dicto Christi corpore loquun-
tur, ab eius manducatione impios penitus
excludunt. Quòd si ergò Patres in his testi-
monijs, quæ profert Andreas, propriè &
non Sacramentaliter loquerentur & expli-
carentur, sibi apertè contradicerent in his
& similibus dictis. Dicendum non est eum
comedere corpus Christi, qui in corpore
Christi non est. August. de Ciuit. Dei cap.
25. Qui non manet in Christo, & in quo non
manet Christus, proculdubium nec spiri-
tualiter manducat eius corpus, nec bibit ei-
us sanguinem: licet carnaliter & visibiliter
premat dentibus Sacramentum corporis
& sanguinis Christi: sed magis tantæ rei Sa-
cramentum ad iudicium sibi manducat &
bibit, in Ioh. Tractat. 26. Quod infert, non
comedent & bibent, subauditur corpus &
sanguinem saluatoris. Loquebatur autem
de Hæreticis. Hieronymus lib. 4. in Hierem.

D E F E N S I O

cap. 22. Dùm non sunt sancti corpore & spiritu, nec comedunt carnem Iesu nec bibunt sanguinem eius. Idem in Esa. cap. 66.

2. Fallacia est diuisionis: qua omittit explicationes & limitationes, quibus Patres corpus Christi ore impiorum manducare dicuntur, videlicet, in Sacramento, in mysterio, sacramentaliter, sacramentotenus.

3. Fallacia est ignorationis Elenchi, qua non attendit regulam in Ecclesia receptam, & secundum quam Patres suas phrasas direxerunt, atque intelligi voluerunt: tribuentes nimirum nomen rei signatæ ipsi signo: de quo paulò ante copiosius.

Alterum assumptionis lemma probat Andreas, in hunc modum: Num verò, inquis, in sacra Cœnæ institutione, Christus alio instrumento manducare docuit, aut præcepit, quàm ore? cū inquit: Accipite, manducate, Hoc est corpus meum. Num verò dixit panem manducate ore, corpus autem meum fide? Vbi quæso hoc dixit Christus? Quis Euangelistarū hoc scripsit in quo Euangelio, aut in qua Epistola reperies illud? Aut vbi seorsim dixit Petro: Tu cū decem fratribus manduca, non solū ore panem, sed etiam fide corpus meū? Tu verò Iuda tantū panem, quia non potes meum corpus manducare, cū non verè in me credas, nec vnū es meū? Ne

Ne nimium sudes Andrea, ne tantope-
 rè tumultueris. Nam vltro parati sumus,
 duobus tuis quæstis respondere. Primò
 quæris: *Vbi Christus iusserit nos ore manduca-*
re panem, corpus verò suum fide? Respondeo,
 Tota sacra Scriptura nihil aliud docet, quàm
 corpus & sanguinem & beneficia Christi,
 solo fidei instrumento, percipi, applicari, &
 retineri. Hoc si tibi non sufficiat, noli quæ-
 so tam impudenter calumniari: quin potius
 rationum momentis labora nostram doctri-
 nam confutare. Tu verò (nam communi di-
 sputantium iure, licet nobis etiam à te, ra-
 tionem tuarum opinionum, reposcere) dic
 nobis ex quo Evangelistæ, aut Apostolo di-
 diceris verba Christi, Accipite, comedite,
 hic panis est corpus meum, in hanc inaudi-
 tam & monstrosam loquendi formulam cō-
 mutare. In, Sub, Cū pane, tam ab immundis
 canibus & lutosiis porcis ad æternum exi-
 tium ore, quàm ab electis Dei filiis ad vitam
 sempiternam fide manducari. Profer An-
 drea, si potes, non verborum Christi, quæ
 ἀξιόπιστα, ἀνυπόθετα, ἀμετακίνητα
 sunt, nec vlla probatione indigeat, sed tuæ,
 tuæ, inquam, nouæ interpretationis ratio-
 nem ex sacra Scriptura. Hic Rodus, hic sal-
 ta. Hoc loco autem tibi imperiose Andrea

D E F E N S I O

in mentem veniat, grauissimum illud Ciceronis : Turpissimum est ab alio rationem vitæ, morum & doctrinæ reposcere, si tuæ ipsius rationem reddere non possis.

Porro secundò quæris, *Vtrum Christus dixerit, aut vbi dixerit Petro & ceteris Apostolis, Vos fide manducate corpus meum: Iudæ verò tu tantum panem manduca?* Respondeo. Te verò dominatorem alienæ fidei, pudeat rogando duas admittere fallacias tam apertas, vt etiam pueris promptæ esse possint. Primò enim ignoratione Elenchi vagaris extra quæstionis cancellos. Non enim quæritur, quid Christus Petro aut Iudæ dixerit: sed hoc quæritur, quid Petrus, quid verò Iudas in sacra Cœna acceperit. Deinde te in errorem rapit fallacia à non caussa: quæ sic, perpetuò, sed imperitè argumentaris. *Christus idem dixit verbum Petro & Iudæ.* Ergò eodem planè modo Petrus & Iudas illud verbum acceperunt.. Non enim, nisi homo, eternum Dei verbum caussa est sola & totalis, vt omnes homines promiscuè & sine discrimine id percipiant, quod offert & promittit: sed ij demùm promissionem accipiunt, in quibus Dei spiritus internè agit, eoque fidei dono instruit.

Quapropter huius tuæ tragœdiæ extremum

num actum, quo D. Grynæum alijs ridendum propinare te posse putasti, rectè tibi reponimus, atq; dicimus: Vide hypocrita, quàm nudus, quàm confusus hic stes, nec quidquam habeas, quod respondere aut quo te vel verbis Christi, vel Pauli, vel vetustatis orthodoxæ testimonijs, tuèri possis.

Sic Andreas canibus & porcis suam operam nauauit: nunc, vt eosdem, quos planè in suam tutelam suscepit, extrà omnem teli iactum colloquet, nobis etiam pedum, quo eos à vinea Domini arcemus, extorquere conatur, ad hunc modum.

Christus Matth. 7. discipulos suos instruit, vt in prædicatione Euangelij prudenter agant & sciant peruitaces Euangelij hostes eius prædicatione in dignos esse, apud quos non modò nihil proficiant, sed simul etiam se in periculū vitæ adducant. Sic Paulus quoq; fideles à conuersatione infidelium reuocat, quod contraria sint illorum studia, voluntates & actiones.

Ergò Grynæus vtramq; sententiā tam Christi, Matth. 6. quàm Pauli 2. Cor. 6. deprauat & falsò allegat, dùm ex ijs probare conatur, impios non esse verè conuiuas Christi.

Respondeo. Audio quid loquaris Andrea: tu verò vicissim audi, quid tibi dicam. Putas ne Christum ijs dare spiritualia & cœlestia

D E F E N S I O

sua dona, quos etiam verbi externi & Sacra-
 mentorum externorum communione in-
 dignos iudicat ac privari iubet? Hoc si tu
 probaveris, dabimus tibi libenter, D. Gry-
 næum Christi sententiam depravasse, &
 falsò ad præsens institutum accommo-
 dasse. Hoc verò dum non feceris, quid aliud dici-
 re possumus, quàm te, puerili principij per-
 titutione, operam & oleum perdere. Deinde
 dic quoque nobis, Num isti canes & porci
 quos non potes nò in delicijs habere, cum
 tanta cura eos tuearis, si quando ministris
 per imprudentiam, aut eorum hypocrisis de-
 cepti, ijs corporis & sanguinis Christi sub-
 ministrèt Sacramenta, res spirituales & con-
 lestes quoque percipiant, nec ne? Si asserue-
 ris, manifestè Christo Domino contradic-
 ces: qui hoc loco ideò ait, margaritas & san-
 ctum non eam ob causam non dandum es-
 se, ne id indignè manducant, aut ore deglu-
 tiant: sed ne, inquit, *ἵνα τὰ παρὴν ὡς σὺν ἐξ*
ποσὶν αὐτῶν conculcent pedibus suis atque
 abijciant. Si verò negaveris: quid causè es-
 cur nobis idem negantibus, cum Christo &
 tota sacra Scriptura, tam impotenter insul-
 tes? Cum ergò certò certius sit, fide defec-
 tos Dei dona, inter quæ præcipuum est cor-
 pus & sanguis Christi, nò accipere, possunt
 ne dic-

ne dici illis dari propriè? quippe cùm dare & accipere relata sint, atque idcirco simul tempore. Quare Christus quidem porrigit & offert omnibus quoque impijs, suum corpus: propriè tamen dare, dici non potest, quia impij id oblatum & porrectum repudiant & respuunt. Sic Deus omnibus impijs offert vitam æternam: non tamen, dare, propriè dici potest: quia impij sua incredulitate id non accipiunt. Sed quorum hæc dices Andreas? Ut intelligas D. Grynæum nō valde à te vrgeri, quando hunc locum his verbis concludis: Ideoq; Christus non dicit, sanctis canibus non dari, sed ait, nō dandū esse.

Sed locum Pauli malè à Grynæo allegari & deprauari ostendis, eumq; eleganti interpretatione pristino nitori restituis, cum ais: *Sic Paulus quoq; fideles à conuersatione infidelium reuocat, quod contraria sint illorum studia, voluntates & actiones.* Egregia profecto verborum Pauli analysis & digna, quæ ad pastores transmittatur, qua Paulus in hunc modum argumentari ridiculè fingitur.

Fidelium & infidelium contraria sunt studia, voluntates & actiones.

Ergo fideles abstinere debent à conuersatione infidelium.

D E F E N S I O

At verò, mî homo, quem intelligentem putas hanc tuam analysin probaturum esse, ac non potius, tuam miseriam & cæcitatem deploraturus? Paulus, si nescis, dehortatur & auocat suos Corinthios à societate in externa idololatria tanquã remedia. Hæc Pauli est propositio. Postea subiungitur ratio grauissima ab antithesi rerum planè contrariarum: qua ostendit nihil omninò fideli cū infideli commune esse posse, nec vllò modo fieri posse, vt quis particeps sit simulachrorum, & simul membrum Christi. Hæc verissima verborū Pauli est sententia: qua vestra oralis manducatio & externa corporis Christi communio funditus conuellitur.

Cæterum, tuam istam verborū Pauli interpretationem, dūm testimonio Augustini palliare studes, non solū lutum cum ferro conglutinas, sed etiam tuam fraudem & malam fidem execrandam propinas, teque hæc, non sobrium sed ebrium scripsisse probas. Citas namq; tractatum eius in Ioh. 50. & multa addis, quæ in eo tractatu nemo vquam legit, nisi qui sibi visus est duos videre Soles. In toto autem tractatu nihil aliud agit Augustinus, quàm moneat nos, ne nimium morosi & rigidè simus ergà malos qui in Ecclesia sunt, sed patienter eos toleremus.

remus: quando nostræ salutis, dum boni manemus, nocere nihil possunt. Quomodo vero Petrus, & quomodo Iudas panem eundem accipiant, docet in eodem tractatu Augustinus. Si bonus es, si ad corpus Christi pertines, quod significat Petrus habes Christum & in præsentis, & in futuro. In præsentis per fidem, in præsentis per signum Christi, in præsentis per baptismatis Sacramentum, in præsentis per altaris cibum & potum. Habes, Christum in præsentis, sed habebis semper: quia cum hinc exieris, ad illum venies, qui dixit latroni, Hodie mecum eris in paradiso. Si autem malè versaris, videris habere in præsentis Christum, quia intras Ecclesiam, signas te signo Christi, baptizaris baptismo Christi, misces te membris Christi, in præsentis habes Christum (id est, videris habere ut modò dixit) sed malè viuendo, non semper habebis.

Post hæc relabatur Andreas ad defensionem Iudæ, ac eum corpus Christi manducasse probat hoc argumento.

Christus similiter cum Iuda, sicut cum alijs discipulis loentus est: Accipite, manducate, hoc est corpus meum.

Fuit ergò non minus Iudæ corpus Domini, quàm Petro, sed non ita ei profuit, ut Petro.

D E F E N S I O

Consequens probat Andreas his verbis : *Iudas enim panem Domini contra Dominum, Petrus autem panem Dominum manducauit. Nam per panem Domini, Sacramentum intelligit Augustinus, quod duabus rebus constat terrena & cœlesti, videlicet pane & vino elementari, & corpore ac sanguine Christi. Panis autē Dominus non significat Sacramentum, sed ipsum Christū, sine respectu Sacramenti, qua ratione panem Dominum edere, non est Sacramentum manducare, sed credere in Christum.*

Si vllus vsquam locus est, qui impiorum manducationem demoliatur, hic ipse Augustini est : attamen tanta est huius hominis miseria, vt eum pro se citare audeat, ac falsa inauditaq; interpretatione deprauare non vereatur. *Augustinus, inquit, per panē Domini intelligit Sacramentum.* Fateor & affirmo mi homo. Sed illud Sacramentum, inquis, constat duabus rebus, pane & vino elementari, & corpore & sanguine Christi. Hoc verò nego teque probare iubeo omnium disputantū iure : ac quā diu non probaueris tam diu te principium petere recte arguo. Interdum cum Augustinus hoc ipso loco, qui est in Tractat. in Iohan. 59. apertè dicat, *Iudam manducando, panem Domini, pœnam sibi manducando*

manducasse, audi quid significet, hoc loco panis Domini, & quid Iudas manducarit. Nam id ex eodē Augustino discēs, qui Tractat. in Ioh. 26. scribit: Sacramentū de mensa Dominica sumitur quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium. Res verò ipsa, cuius Sacramentum est, omni homini ad vitam, nulli ad exitium, quicumque eius particeps fuerit. Sed pergis: *Panis autem Dominus, non significat Sacramentum*: Vnde probas Andreas? solo videlicet verbo tuo, argumento planè nullo. Ego verò tibi dico, Augustinū hoc loco respicere ad Eucharistiam: Rationem hanc tibi affero: quia, tua confessione, cum de Iuda loqueretur, ad Cœnam Domini respexit, atque idcirco eius manducationem, quæ in Cœna facta fuit, cum manducatione Apostolorum, quæ itidem in Cœna facta fuit, dissimiliter confert. Nam alioquin comparatio nulla fuisset.

Nunc tandem progredieris ad alteram antithesin his verbis. *Quod verò ad alterā antithesin attinet, cū dicit hypocrita: Externū hominem res terrenas physicè: internū verò hominem res cœlestes, corpus & sanguinē Christi spiritua-liter per fidem percipere, idq; eos ideo credere, quia quod in verbo promissionis adest & offertur, idem non nisi per fidem percipitur.*

D E F E N S I O

Respondeo. Sed nihil, Andrea, ad rem respondes, nec sententiam D. Grynæi refutas, quod te, si Disputatoris officio fungi velles, deceret: sed distinctionem affers particulæ, Spiritualiter, qua probas nos non ita ut tu, eam particulam usurpare: quod iam totus mundus nouit. Sed quid loqueris? *Opinator noster*, inquis, *vocabulo, Spiritualiter ludit. Qui sic, bone vir, redde istius lusus rationem.* Quod nos, ais, *de modo Spiritualis Diuino & cœlesti, & supernaturali accipimus, & sola fide intelligimus, quo adesse corpus Christi, iuxta verba Testamenti Christi creditur.* Hæc tua est de voce, *Spiritualiter*, sententia. Hic autem duo miror: Primum, Vos non aliter, quam fide intelligere corpus Christi adesse, & tamen id ore percipere: nã alioquin quod ore comedimus scimus & sentimus. Deinde cum in nobis tantopere reprehēdas, quod docemus corpus Christi fide manducari: atq; toties à nobis petas, ut id ex verbis Cœnæ probemus, miror etiam quomodo ausis dicere (quanquam rectè dicas) fide nos intelligere corpus Christi adesse: quippe cum Christus nusquam dixerit, fide intelligite meum corpus adesse.

Sed perge. *Hypocrita verè noster*, ais, *cum suis Opinatoribus non de intelligentia fidei, sed de ap-*

de apprehensione beneficiorum Christi interpre-
tatur, quæ sit fide, ut spiritualiter per fidem cor-
pus Christi; sit credere in Christum pro nobis
mortuum, sine reali ipsius in *Mysterio presentia*.
Hactenus nostræ sententiæ interpretem e-
gisti, sed non ea fide, qua merito debuisti.
Primum enim fallacia diuisionis eam violas.
Nō solum enim beneficia Christi, sed ipsum
Christi corpus, vtpotè quod à saluifica sua
virtute nunquam separatur, fide percipi do-
cemus. Deinde dic tu nobis, an id quod sola
fide intelligitur, alio instrumento, quàm fi-
de percipiatur, necnè? Tertiò, rursus no-
stram sententiam figuræ dictionis adultera-
re conaris. Nam in sacra Cœna fide edere,
non significat nobis in sacra Cœna credere
Christum pro nobis mortuum esse: sed po-
tius fide Christum pro nobis mortuum ap-
prehendere, nobis applicare, corporis eius
membra fieri. Ex quo intelligis, te quarto lo-
co nos calumniari, cum inquis: *Nos credere*
sine reali ipsius in Mysterio presentia. Vide
Andrea, quàm verum sit illud Hieronymi:
Cui respondere non possunt, (loquitur au-
tem de hæreticis) caput auferre conantur.
Hactenus malè distinxisti, nunc, non mul-
tò melius, rationem nostram refutare aggre-
deris tali argumento.

D E F E N S I O

Si solo verbo promissionis adessent & offerrentur, corpus & sanguis Christi: tunc sequeretur ea, non nisi fide, percipi.

Atqui Christus non solum verbo promissionis, sed externo quoque elemento offert in sacra Cœna corpus suum & sanguinem.

Ergò falsissimum est quod dicit hypocrita, et quasi pro confesso sumit, duntaxat verbo promissionis offerri corpus & sanguinem Christi.

Nisi me coniectura fallit, concludere voluisti: Corpus Christi non sola fide percipitur nam alioquin medius terminus ingrederetur in conclusionem, quod vitiosum esse a iunt. Sed ad rē. Tua verò Andrea argumentatio est ridicula principij petitio: quidenim: rogo te, aliud sunt externa elementa quam promissionis verba? Iuxta illud Augustini: Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum, etiam ipsum tanquam visibile verbū. Et paulò post. Vnde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat, nisi faciente verbo. Non quia dicitur, sed quia creditur. Nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est verbum fidei quod prædicamus, &c. Deinde de Andrea, dic nobis, an Abrahamus alio instrumento iustitiam fidei in verbo, alio verò in Sacramento acceperit nec nē? Si probare poterat

potes diuersum fuisse, eam accipiendi, instrumentum: facile tibi dabimus aliter rem in simplici verbo percipi, aliter verò in Sacramento. Si verò nō probaueris, quid causæ est, cur minus in nostram sententiam tu quoque eas, nobiscumq; credas, vnum & idem instrumentum tam in verbo, quam in Sacramento esse, Christum percipiendi, videlicet solam fidem.

Tu autem Andrea, non solùm veram doctrinam in D. Grynæo, sed etiam eruditæ phrasæ, quas ex D. Paulo tanquam limpidissimo fonte hausit, tibi reprehendendas duxisti, hoc argumento.

Grynæus per internum hominem nouum intelligit.

Ergò in Grynæo inscitia & malitia reprehendenda est.

Antecedens, cum esset necesse, probat Andreas his verbis: sicut in thesi 16. expressè ponitur. *Hominis externi*, inquit, & *interni seu noui*. Consequens probat deductione ad absurdum, acutum scilicet caput. *Ex quo*, inquit, *consequens erit, si per internum nouum hominem intelligit, quod per externum hominem* (sic enim loquitur alienæ orationis Aristarchus) *etiam vetus homo accipiendus erit*. Respondeo. Tuæ ne, an D. Grynæi hoc

D E F E N S I O

loco maior & reprehensione dignior, malitia & inscitia sese prodat, paucis demonstrabo. Primum igitur, internum & nouum hominem apud Paulum pro eodem accipi, neminem vel mediocriter eruditum & in scriptis Pauli versatum ambigere statuo. Ratio est: quia vident Paulum, de utroque, eodem planè modolo: qui. Vnde talem demonstrationem aduersus tuam calumniosam, ut Augustini verbis utar, imperitiam extruo, tibiq; cogitandam propono.

Si eadem propria adiuncta & effecta homini nouo tribuuntur à Paulo, quæ tribuuntur homini interno: tum nemini dubium esse potest, hominem nouum rectè pro homine interne accipi. Ratio est manifesta. Nam cui propria adiuncta & effecta tribuuntur, eidem subiectum tribui necesse est.

At qui vera sunt, quæ antecedunt. Hanc præbimus collatione locorum Pauli. Rom. 7. 22. Internus homo dicitur delectari lege Dei. Eph. 3. Interior homo dicitur corroborari spiritu, in sordibus eius inhabitare Christus, in charitate radicari et fundari, assequi Dei mysterium, etc. Ephes. 4. Nouus homo dicitur secundum Deum conditus ad iustitiam & sanctimoniam veram. Coloss. cap. 3. Nouus homo dicitur renouari spiritu in agnitionem, congruentem imagini eius,

quæ ipsum condidit, & cetera.

Ergò rectè concludimus, Internum et nouum hominem pro eodem à D. Paulo vsurpari.

Ex his iam constat deductionem tuam ad absurdum, te absurdum potius malum, & inscium esse, quàm D. Grynæum, teq; non minus opus habere studia tua confirmare, quàm eum: præsertim cùm D. Paulus 2. Corinth. 4. scribat: Etiam si, externus homo no-ster, corrumpitur, internus tamen renouatur quotidie. Si externus homo renouandus est quotidie & renouatur: tum tuum & *τοῦτον*, quod fingis in fumum abire. Atqui renouatur externus homo, Paulo teste. Ergò nihil absurdi habet, si dicatur, externum hominem etiam veterem dici posse.

Cæterùm, vt his tandem finem imponamus, audiamus paucis, quomodo Andreas suum absurdum, quod ex orali manducatione consequitur: videlicet, non minus absurdum esse, si quis dicat, in circumcisione ordinari in, cum, & sub præputio, cordis quoq; præputium, manu eiusdem administri, eodemq; instrumento, olim fuisse præcisum, quàm si dicat in, sub, cum pane eodem instrumento res terrenas percipere: illud, inquam, absurdum palliare conatur Andreas tali quodam argumento, à simili ducto:

D E F E N S I O

Quemadmodum se res habet in Eucharistia ita se quoque habet in circumcisione:

Atque in Eucharistia non solum sunt terrena, sed etiam caelestia, eorumque actiones et propria distincta: quod aliud efficit panis, aliud corpus Christi: aliud vinum, aliud sanguis Christi.

Itaque in circumcisione non fuit duntaxat manus et cultellus ministri infantem circumcidentis: sed etiam manus S. S. quae sola cor hominis circumcidere, et eius praeputium auferri potest.

Ad assumptum quod attinet, quid dicamus aliud, quam illud tritum, ἀλλὰ ὁ ἀνθρώπος οἶον ὅτι ἀνθρώπου τοῦ σώματος, Falces petebam, illi verò negabant ligones. Non quaerimus hoc loco, Andrea, quid corpori, quid pani, quid sanguini, quid vino proprium sit: aut quid utrunque propriè agat: sed hoc quaerimus utrū, absurdum sit dicere, in, sub, cum pane tanquā latibulo aut vehiculo eodem instrumento corpus Christi percipiatur, nec nè? Ad hoc ne respondere cogaris, negaris de distinctis proprijs, & actionibus corporis & panis, vini & sanguinis.

Iam tua complexio cum assumpto tam cohaeret, quam si Delphinum sylvis appingas. In circumcisione, ais, non tantum fuit manus ministri. Quis hoc Andrea unquā somniauit? Sed etiam manus Spiritus sancti? Rectè sanctè.

sanè. Sed quid illa manus facit. *Sola*, inquis, *cor hominis circumcidere & eius præputium auferri potest.* Ita se res habet omnino, mî homo: sed respondistine tu ad argumentum? excusastine tuæ oralis manducationis absurdum? Imò ne verbo quidem id attigisti.

Itaq; cùm videas hac non procedere, alias tentas via, atque ab argumentando ad calumniandum relaberis. Errat autem, inquis, in eo *Hypocrita*, quòd *circumcisionem*, sola illa externa ceremonia, cum relatione quadam definit, non autem reali illa *Spiritus S.* virtute, sine qua *circumcisio* non est *circumcisio*, sed in *præputium* versa est, sicut *Apostolus ad Romanos* docet. Hæc tu. Sed vnde quæso tuâ istam putidam probabis calumniam? aut quomodo istam definitionem ex scriptis *D. Grynæi* elicies? Nempè vt aquam ex pumice. Quare tolle de margine libri tui istud tuum lepidū glossema: *Error Grynæi de circumcisione*: & substitue, si verum dicere pulchrum ducis, Calumnia *Iacobi Andreæ* in *Grynæum* de circumcisione. Quid verò putas viros pios & iudicio valētes de te existimatuos esse, si viderint te in re tam ardua non rationibus, sed nugis, non argumentis, sed calumnijs & fictis criminibus, aduersarios tuos vrgeri? An non arbitraris, eos sibi in memoriam re-

D E F E N S I O

uocatuſ ille Hieronymi: De perfidia cō
ficti, ad conuicia confugiunt.

Sed pergis, vt, cū rationum momento
non valeas, multitudine verborum pium lo
ctorem naſo circumducas & oculos mentis
perſtringas. *Fit igitur illa circumciſio cordis*
dūm miniſter circumcidit externum præputium.
Hoc non ſemper verum eſſe docent te illa
verba Protomartyris ad Iudæos præputio
circumciſos Act. 7. v. 51. ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ,
Dīq, Corde incircumciſi.

Sed perge. *Per illud, inquit, externam cir
cumciſionem, quæ erat instrumentum ſpiritus
ſancti, quā diu in veteri Teſtamento hoc Sa
cramentum durauit.*

Sunt quidem Sacramenta, vt etiam ver
bum, Spiritus ſancti instrumenta, ſed non
ſunt vehicula, non latibula, non canales, in
& ſub quibus Spiritus ſancti dona lateant
aut localiter includantur: ſed ſunt talia in
ſtrumenta, qualia ſunt ſigilla literis appen
ſa: quibus cœleſtia dona, in verbo promiſſa
& reuera fidelibus collata, ſignificantur, ob
ſignantur, confirmanur & augeſcunt. Hoc
modo in & per illa instrumenta agit Spiritus
ſanctus, & hac ratione tantū instrumenta
dicuntur Sacramenta. Sic enim Paulus
ad Rom. 4. de circumciſione Abrahami
loquitur:

loquitur : quod videlicet Abraham non eo momento, quo externam circumcisionem, sed antequàm signum circumcisionis acciperet, nec per circumcisiōē tanquam per vehiculum aut latibulū iustitiā fidei, quæ Christus est, accepit : sed iustitiæ, quæ collata & imputata fuerat, antequam circumcideretur, accepit *σφραγίδά* & sigillum. Sunt ergo, si Pauli sententiæ acquiescendum est, Sacramenta sigilla, quibus Spiritus sanctus sua dona nobis collata obsignat, confirmat, excitat & auget. Sed de his alij plura scripserunt.

XIX.

Tertiò, si cibum & potum Eucharistiæ, quis certè non est ventris, sed Mentis, 1. Cor. 11. 34. quisspiam respiciet, hæc controuersa esse animaduertet.

1. Nos Sacramentalē vñionem, *Χειρὸν ὁμοειδίαν*, qualis est signi & signati, agnoscimus : quia Sacramentum ad Relationis prædictæ mentum rectò referimus. Sicut autem in, cum, & sub Baptismi aqua, non latet sanguis Christi, quem tamen illa Sacramentaliter ei vnita, repræsentat : ita in, cum & sub Pane Domini, non corporaliter occultatum latet Christi corpus : sed ab eodem repræsentatur : & non nisi Sacramentaliter eidem iungitur.

D E F E N S I O

*Alij, Sacramentalem quidem vñionem vo-
cant, sed interim realem consubstantiationem
se se imaginari, satis testantur, quum Ministri
manu, rem vtramq, panem inquam & corpus
Christi, offerri, & in ora, impiorum quoq, inse-
ri, distitant. Negant se probare impanationem:
sed interim canunt: Verbor gen in dem Bro-
so Flein: Quod in tam paruo pane absconditum
latet. Quid eiusmodi contradictioni sit tribuen-
dum, etiã erudita inuentus facili animaduerti-*

*2. Nobis Cibum hunc Potumq, Spiritualem
nobis cum sanctis Patribus (vt & electionis, vo-
cationis, iustificationis benedictione) quotquot
in Catholica Dei Ecclesia, inde vsq, a Mundi
exordio fuerunt, ideò communem esse dicimus,
quia Iesus Christus hodie & heri idem est, &
in secula. Heb. 13. 8. Agnus videlicet mactatus
iam inde à iactis mundi fundamentis, Apo. 13. 8.
Neg, verò id mirũ cuiquã videri debet, quando
corpus Christi, quatenus pro nobis traditum est,
& sanguis eiusdem, quatenus pro nobis effusus
est, Cibus Potusq, fidelium est: quorum alij olim
crediderunt in incarnandũ Christum: alij nunc
in eundem incarnatum, credunt.*

*Alij contra, sic noui Testamenti Ecclesia pe-
culiarem esse contendunt, vt veteris Testamen-
ti Ecclesie umbras tantum relinquunt, & ta-
men infideles, canes videlicet impuros, hæc san-*

etiam, verè, corporaliter, oraliter, sibi ipsis tamen ad iudicium, percipere interim clamitent. Scilicet potior est infidelium huius ætatis, Cæna vten-
tium conditio, quam olim fuerit sanctorum Dei
Hominum: quum illi quidem manducent Chri-
sti corpus & bibant eiusdem sanguinem: hi ve-
rò vmbriis olim victitarint?

3. Nos corporis pro nobis traditi & sangui-
nis Christi pro nobis effusi (Christo ipso quo ad
carnem attinet, iam gloriose super cælos, non in
terris, nec alibi vsquam sito) præsentia modum
merè πνευματικὸν καὶ ἐνεργητικὸν, hoc est,
verum quidem, sed merè Spiritualem, & huc
tendentem profiteamur, non vt aliquo contactu
reali corpora credentium cum Christi carne co-
alescant: Sed vt Spirituali per fidem cum ipso
copulatione, omnia Christi beneficia, ac tandem
ipsa quoque vita æterna, in nos Spiritualia ip-
sius membra & palmites, deriuetur.

Alij autem σωματικὴν, id est, realem ip-
sius corporis in terra præsentiam, imò vbiq̃ue
παρασταίναν, seu præsentiam, & in alijs ad vitæ
in alijs ad iudicium efficacem, docent: quasi sint
vnius eiusdemq̃ corporis Christi (verè percepti
& re ipsa participati) tanquam causæ contrarij
effectus: & quasi vis viuificandi separari possit
a communionem ipsius corporis Christi?

D E F E N S I O

Quanto restius Augustinus. Tract. 26. in Iosannem, Qui, ait, manducauerit meam carnem, & biberit sanguinem meum, non morietur in æternum. Nempe virtutem Sacramenti, non visibile Sacramentum: & quidem INTVS non FORIS: qui CORDE comedit, non qui premit DENTE?

Figmento autem de reali ipsius corporis Christi in terris inuisibili presentia, opponimus nobile Tertulliani dictum: Quemadmodum nobis arrhabonem Spiritus reliquit, ita et à nobis arrhabonem carnis accepit, & vexit in cælum, pignus totius summæ illuc quandoq; redigendæ. Securæ estote caro & sanguis, vsurpatis & cælum & regnum Dei in Christo. De carnis resurrectione.

In hac 19. thesi duo agit Andreas: de quibus necesse erit, vt paulo diligentius agamus. Agitur enim hoc loco de vnione, quæ vocant Sacramentali, & vno eodemq; Dei Testamento.

Primum igitur ne cogatur nobiscum fieri, Christi carnem & eius sanguinem non vniri localiter & realiter, hoc est, secundum corporalem præsentia modum, pani & vino in S. Cœna propositis: nec denti sed menti, non corporali contactu rem cum pane & vino coniunctam, sumendam, sed fidei sursum

sum in cælum ascendentem, ut cum Augusti-
no loquar, verè exhiberi & ab ea teneri: tur-
bat omnia, negando scilicet, eam esse corpo-
ris & sanguinis Christi, cum pane & vino
Eucharistiæ coniunctionem, qualis est inter
mensuram & mensuratum vino, *χρημὴ* seu
relativa à Dialecticis appellata. Hanc sen-
tentiam ut videatur indoctis & rudibus in
omni Philosophia labefactasse, conatur ra-
tionem, qua rectè statuitur Sacramen-
tum ad categoriam relatorum pertinere,
funditus conuellere, imperitè scilicet ne-
gando, Sacramento huic in relatione locum
esse.

Sed vide quæso, lector optime, quam sit
hic noster Andreas ex eorum Sophistarum
pertinacium numero, quos, Aristoteles lib.
3. de cælo, ait, *φυλάττοντας τὴν θεοῖν, οἱ πάν-
τα βέλονται πρὸς τινὰς δόξας ὡρμημέ-
νους ἀνάγειν, καὶ ὑπομένεσσι ἅπαν τὸ συμ-
βαῖνον, ὡς ἀληθεῖς ἔχοντες ἀρχὰς*. Unde,
ut possit errorem semel conceptum tueri,
aliorum autem veras & constantes senten-
tias calumnijs obruere, in varias sese con-
uertit formas, ea acerrimè reprehendendo.
quorum tamen se ignarissimum prodit.

Sed ad rem. Quam vnionem, ait, *χρη-*

D E F E N S I O

πικρὴν relatiuam, qualis est signi & signati, se agnoscere affirmat (intelligit autem D. Grynæum.) Et paulò post: *Hæc orationis formula*, ait, *in hoc mysterio vt noua est, sic ratio quæque minimè conueniens, qua illam confirmat.* Quia, inquit, *Sacramentum ad relationis prædicamentum rectè referimus.* His subiungit Andreas genera relatorum tria, quibus sigillatim peruagatis, tandem athleticè concludit, per remotionem ab hoc negotio omnium generum, *hoc mysterium non esse in relatione, ideoq; hanc relationem χετιζω, tamquam figmentum, D. Grynæo remittendam esse.*

Ego verò, Andrea credo, nec, qui te noui, aliter animum inducere non possum, et non plus temporis & laboris antea in cognoscendis generibus relatorum posuisse, quàm recitationi & remotioni eorum ab hoc negotio impertijsti. Nos autem eam pridem, huius doctrinæ fundamentis ex ipso fonte haustis, liberè & citrà omnem cuiuslibet censuræ formidinem, negotium Sacramentale, explicandi & docendi gratia in hanc categoriam retulimus. Ad quam rectè referri tibi tuisq; qui hoc loco hastas tuas amputarunt, ostendâ, ac proinde vnionem esse χετιζω inter signum & signatum demonstrabo.

Hæc

Hec igitur fundamēti loco premittantur. Constat inter omnes veritatis amantes, in Sacramento Eucharistię multiplicem posse coniunctionem seu vnionem considerari. Prima hæc est, cum formula institutionis Cœnæ, quatenus verbo, vocali, describitur, & signa materiata panis & vinum, id vnum dicuntur esse, quod nos cum Augustino vocamus Sacramentum, qui Tractat. in Ioh. 8. ait, Accedit verbum ad elementum & fit Sacramentum.

Altera hæc est. Cum panis & vini, symbolorum videlicet veri corporis & sanguinis Christi, corporalis nobiscū, modo naturali, coalitio, cum rerum significatarū, in animas nostras, per fidē insinuatione, vniri dicitur.

Tertia est: quæ consistit in signorum (intellige panis & vini cum verbo promissionis) cum rebus signatis (corpore & sanguine Christi & fructu ad fideles ex Christi participatione, redeunte) coniunctione.

Hanc postremam dicimus, dicemusq; (vt cæteras duas hoc loco prætereamus) esse verè *γενικὴν* & relatiuam, quatenus videlicet, id quod ex ordinatione Dei verbo institutionis, menti nostræ per aures significandum offertur, symbolis quoq; in sensus oculorum incurrentibus, eidem menti no-

D E F E N S I O

stræ ita certò representandum exhibetur,
 quàm certò verbum percipitur auditus be-
 neficio, & panis vinumq; oris instrumento.
 Hæc ut plana & perspicua sunt, ita quoq; in
 omnibus ominino Sacramentis sunt vſitatissi-
 ma. Nonnè verò hic signorū ad rem signa-
 tam est ἀναλογία & ἁένσις, quam tamen tu
 non analogicam vis, (propter quam scilicet
 corporis Christi & sanguinis eiusdem, cum
 pane & vino, congruentiam, similitudinem,
 corpus de pane, sanguis de vino prædica-
 tur) sed ob realem præsentiam (quæ con-
 substantiatio est) & vnionem Sacramenta-
 lem (quæ utinam à te intelligatur) symbo-
 la de rebus signatis prædicari, & hæc vicissi-
 m de illis, magno errore in refut. Orthod.
 consensus, pag. 480. scripsisti. De cōiunctio-
 ne symbolorum cum rebus signatis inter v-
 trosq; constat. De modo lis nobis est. Tu cū
 tuis complicibus, statum realem in hisce ter-
 ris corporis & sanguinis Christi cum pa-
 ne & vino præsentiam ac coniunctionem,
 quam saltem ais esse mysterium, non autem
 yllo pacto explicas. Cum D. autem Gry-
 næo, veritas ipsa, sacrę Scripturæ funda-
 mentis nixa, & orthodoxorum Patrum con-
 sensu approbata, statuit esse vnionē ἁένσιν
 rela-

relatiuam, veram & efficacem, non tamen
crassam & corporalem. Si itaq; symbola, ad
significandum adhibita per *ῥῆσιν*, ostende-
rimus coniungi cum signatis, noli tantope-
rè exhorrescere, phrasis istius tanquam no-
uæ (vt tu nouator eam appellas) mentione
uadita, qua dicitur, inter panem & vinum,
corpus & sanguinem Christi, vnionem esse
ῥῆσιν.

Circumcisio (vt millies iam à nostris ti-
bi decantatum est) ex sententia Pauli Rom.
4. Abrahamo non eo fine dabatur, vt cum
ea circumcisio cordis & iustitia fidei reali-
ter, contactu physico (quem tamen voce ne-
gantes, refutemini) conjungeretur, vel in
ea contineretur, vel sub delitesceret, cuius
tamen ratio esset mystica: sed vt esset tesse-
ra, symbolū & sigillum illius iustitiæ, quam
antea per fidem, promissionibus Dei cre-
dendo impetrarat: vt citati capitis, versus
ii, habet, *σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς*, signū
accepit circūcisionis, *σφραγίδα τῆς δικαι-
οσύνης τῆς ἐν τῇ ἀπερβυσίᾳ*, sigillum iusti-
tiæ fidei, quæ fuit in præputio. Vides cir-
cumcisionem esse diciq; *σημεῖον* signum,
σφραγίδα sigillum rei signatæ & obsignatæ,
videlicet iustitiæ fidei. Si signum est & sigil-

D E F E N S I O

lum etiam significat & signat aliquid, nempe circumcissionem cordis internè factam. Quæ significatio & obsignatio, nōne est relatio inter signans & significans, atque signatum & significatum? Si relatio est significatio, certè & *χρῆσις* & significatio seu signatio *χρησὶς*, vt te torqueas istis contradicendo, tamen veritatem suppressere tuis calumnijs, non poteris.

Nolo de Baptismo, Paschate, alijsq; tecum diutius conferre, cum non sit alia ratio eorum Sacramentorum, ratione relationis, quā huius de quo egimus in præsentia. Sed illud Augustini tibi opponam lib. 3. in Leuit. Solet res quæ significat (vide, significat non realiter, id est, quod dicitur significare) eius rei nomine quam significat, nuncupari. Hinc est, quòd dictum est, Petra erat Christus: Non enim dixit, Petra significat Christum, sed tanquam hoc esset, quod verique per substantiam non hoc erat, sed per significationem. Audis hic & rem significantem, & rem significatam & significationem. Disce rem significatam & significatam inter se (significatione) Relatione conferri seu coniungi. Ita tu soles vocabulum (significare) vexare, quasi nihil ad rem præsentem pertineat, veluti cū quarto paragrapho tui ducto

tui duernionis scribis, Christum non significare voluisse institutione Cœnæ, sed dare, quod verbis Testamenti sui promisit. Iam audisti ex Augustini sentetia, Petram Christum dictam esse, non autem Petrâ significare Christû, eò quòd tanquâ hoc esset, quod certè nō erat per substantiam, sed per significationem. Ita panis & vinû dicta sunt corpus & sanguis Christi, non autē significare, eò quòd tâquam hoc essent, quod utiq; per substantiam non erant, sed per significationem. Et certè nō ita invocabulo (significat) ut tu falsò putas, est hærendû, cum de symbolis agitur, quasi nihil aliud, dū ea percipimus usu & ore corporeo, præter significationem percipiamus. Sed quod quemadmodû panis & vinum visibiliter, licet ad significandû & representandam corpus & sanguinem Christi, in S. Cœna proponuntur, iisdem tamen etiam utimur: ita Christi corpus & sanguis cum omnibus meritis, licet significentur per symbola, à nobis percepta, non tamen nuda solaque significatione mens nostra est contenta, sed eo modo, quo potest, videlicet ore fidei illis omnibus significatis bonis, fruitur, ijsque ad vitam æternam saginatur. Non ergò, per symbola significantur tantum corpus & sanguis Christi.

D E F E N S I O

sed etiam à vescentibus, mediante ore fidei
 percipiuntur. Cæterùm corpus & sanguis
 Christi dicuntur *πρὸς αὐτίκῃ*, panē & vinū,
 nobis repræsentari, significari, nobisq; com-
 municanda exhiberi, nō quod corpus Chri-
 sti sit sub pane & vino, tanquam sub signo
 (ut vos nudius tertius somniare cœpistis)
 sic enim signi esset signum: sed quod corpo-
 ris Christi panis sit signum, & sanguinis vi-
 num *αὐτίκῃ*: ideoq; corpus Christi non
 est sub genere illo, quod ratione signi nobis
 exhibetur, sed sub genere signati, quod no-
 bis piè credendum, non curiosè inquiren-
 dum, quomodo corpus illud & sanguis ille
 Christi nobiscum per fidem uniatur, & nos
 illis concorporemur, modo prorsus super-
 naturali. Nunc etsi planum sit, corpus & san-
 guinem Christi significatū quid esse, ideoq;
 mensuræ rationem obtinere: panem verò &
 vinum signi, ideoq; mensuratum quid dici,
 id tamen, quia adhuc negat Andreas, ne si fa-
 teatur idem nobiscum, ad relationis catego-
 riam pertinere hoc negotium, conceden-
 dum ei sit: age aliquot Patrum exemplis o-
 stendamus, ubi Panis & Vinum signa & fi-
 guræ dicuntur, sanguis verò & corpus Chri-
 sti signata vel significata.

I. Augu-

1. Augustinus libro contra Adimantum cap. 12. Possum etiam interpretari, preceptum illud in signo esse positum. Non enim dubitavit Dominus dicere: Hoc est corpus meum, cum signum daret corporis sui. Si est signum (hoc enim te mordet) certè alicuius signati signum erit, nempe corporis Christi: nihil enim ad se dicitur signum vel absolute, sed ad aliud relatum. Corpus ergo erit signatum. Idem iudicium esto de vino & sanguine.

2. Tertullianus lib. 4. contra Marcionem: Acceptum panem & distributum discipulis corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum dicendo, hoc est figura corporis mei.

3. Cyprianus in Serm. de Chrism. Dedit itaque Dominus noster in mensa, in qua ultimum cum Apostolis celebravit convivium, proprijs manibus panem & vinum, in cruce verò manibus militum corpus tradidit vulnerandum: ut in Apostolis secretius impressa sincera veritas, & vera sinceritas, exponeret gentibus, quomodo vinum & panis, caro esset & sanguis: & quibus rationibus causæ effectibus convenirent, & diversæ nomina vel species, ad unam reducerentur essentiam, & significantia & signi-

D E F E N S I O

ficata ijsdem vocabulis censerentur. *Quid*
 apertius hoc loco est, quàm relata?

4. Chrysostomus in Matth. 2. hom. 84.
 Quando hæretici dicunt, vnde patet im-
 molatum fuisse Christum: & alia multa: My-
 steria hæc afferentes ipsorum censuimus.
 Si enim mortuus Iesus non est, cuius fi-
 gnum & symbolum, hoc sacrificium est?

5. Theodoretus Dialog. 1. sub persona
 orthodoxi. Seruator certè noster nomina
 commutauit: & corpori quidè, id quod erat
 signi ac symboli, imposuit nomen: simbolo
 autem quod erat corpus.

6. Bertramus de Cœna Domini: Po-
 sitis sanctarum scripturarum testimonijs, &
 sanctorum Patrû dictis, euidentissimè mon-
 stratum est, quòd panis qui corpus Christi
 & calix, qui sanguis Christi appellatur, fi-
 gura sit.

Ex his omnibus planum est, cum veter-
 stissima veterum orthodoxorum Patrum
 sententiam nostram cõsentire, qua dicimus
 panem & vinum esse signa seu signantia, cor-
 pus & sanguinem Christi signata vel signifi-
 cata, iuxta illam Augustini sententiã Epist.
 23. Si Sacramenta quandam similitudinem
 earum rerum, quam Sacramenta sunt, non
 haberent: omninò Sacramenta non essent.
 Ex hæc

Ex hac autem similitudine plerumque, etiam ipsarum rerum nomina accipiunt. Vnde sicut hoc ritè concludimus panem & vinum esse Sacramenta significatorum: ita typi, signa, symbola, rerum significatarum. Iam verò signa & signata in tertio genere relatorum (hic Proteus in varias se metamutando formas) non esse, vnde probat? Conatur profectò nimis frigidè illinc probare, quia post renumerata genera relatorum tria (quæ tamen forsitan nec picta nec scripta videri vidit, sed perfunctoriè ex alijs audit) remotis duobus prioribus generibus, etiam tertium, videlicet mensuram & mensuratam nihil minus esse, quàm genus signi & signati probat inde: *Quia signum non sit causa signati, neque signatum causa signi.* Sed te, optime Logice, remitto potius ad Aristotelem, qui libro 1. Metaphysic. decimoquinto eruditè quidem, rudibus tamen minus accommodatè, propter summam rerum ἀνυπόβειαν, de his differit exactius.

In eo autem, quod pace tua assero, vehementer falleris, quod putas in tertio genere relatorum, relatum ipsum ad correlatum se habere, tanquam causæ ad effectum, quæ vocabulis mensuræ & mensurati à Dia

DEFENSIO

lecticis comprehenduntur. Non sic est, si
bet rem mecū recognoscere exactius. Nam
mensura, quia mensura, nec mensuratum,
quia mensuratum, est causa simpliciter vel
effectus. Siquidē causa φύσει natura, prior
est suo effectui, tanquam posteriori φύσει
natura. Relatum autem & correlatum, quatenus
habent ambo vnum æquabile, Relatum
esse, seu relationem vnam, non distin-
guuntur secundum prius & posterius, (nam
relatio est quiddam vnum, sed propter ab-
soluta quibus accidit, quodammodo duo
existens) sed sunt simul φύσει: ita ut verum
sit semper & ubique, quatenus est relatum
ad correlatum, relatione tanquam unitate
refertur, axioma hoc Aristotelis in Catego-
relatorum positum dist. 17. τὰ πρὸς τὴν φύσει εἶναι, Relata simul esse natura: si-
cut & definitione sunt simul eadem relata
ut idem Aristoteles lib. 6. Top. cap. 4. dist. 6.
explicat, his verbis: Αναγκαῖον ἐν τῷ τῷ
τίς λόγῳ συμπεριληφθαι καὶ ἑκάτερον.
Neque verò nos illud mouet, quod obijci
potest exempli causa: Scibile esse scientiā,
tanquam mensuram mensurati causam: ideoque
vnum relatorum φύσει prius existere, alterum
posterius: cum scibile, quatenus

hæc mensura & relatum, siue actu, siue potentia, referatur ad scientiam eodem modo, actu videlicet vel potentia consideratum, non sit causa scientiæ. Si enim nullo modo est scientia, ut maneat scibile, certè non relatum neq; mensura erit actu, nisi dicas potentia: & hoc dici, etiam de scientia, poterit.

Ut autem iam ad rem redeam, (istis enim Logicis hoc loco non immorandum esset nisi Andreæ calumniola imperitia eorum inuitos cogeret) cum dicimus nos, signum & rem significatam tanquam mensuratum & mensuratum referri, non asserimus simpliciter, nullum hinc causæ & effecto locum esse, sed id ad fundamentum & terminum horum relatorum pertinere dicimus. In tertio siquidem genere relatorum mensuratum fundamentum, tanquam posterius *φύσει*; transcribit suam essentiam termino substrato mensuræ, tanquam priori *φύσει*. Hoc sentiamus nos non negamus signorum & rerum signatarum, non quæ relata, sed rerum absolutarum, hoc est, fundamenti & termini esse causam & effectum, sed potius affirmamus eorum contra te negantem fortiter. Cæterum ut hoc intelligas, breuiter quoque exponam. In sacra Domini Cœna sunt signa & signata. Signa sunt mensurata. Signata sunt

D E F E N S I O

mensura. Fundamentum signato velut men-
 suræ substratum est, & significetur corpus
 & sanguis Christi cum omnibus meritis &
 fructibus, eodem modo per fidem comuni-
 nicari & vniri, quemadmodum panis & vi-
 num ad corporis nutritionem, per oris in-
 strumentum accipiuntur & nobiscum vniri
 untur. Terminus signo, velut mensuræ
 substratus est, vt panis & vinum ad hoc co-
 pulum Dominicum translata, verbo pro-
 missionis annexo, omnia Christi beneficia
 totumque Christum, quantus est, nobis ve-
 rè exhiberi, etsi per fidem spiritualiter (et
 ipsa symbola, verè & tractabiliter exhiben-
 tur corpori,) vniri significant & declarant.
 Hic terminus transcribit suam essentiam
 fundamento, tanquam priori *φύσει*. Prius
 siquidem semper illud est *φύσει*, quod *ἐν*
γείᾳ habet, vt possit & debeat repræsen-
 tari, quàm id quod vim accipit ad repræ-
 sentandum. Res enim repræsentandæ, qua-
 tenus ita comparatæ, vt necesse habeant
 repræsentari, non quatenus mensuræ sunt
 causæ existunt signorum, non quia signa
 sed quia taliter affecta, vt significandi vim
 habeant. Sic dicimus corpus & sanguinem
 Christi esse causam panis & vini Cœnæ Do-
 minicæ

minicæ, tanquam effectus, quatenus videlicet illa, vt significarentur, causæ extiterūt signorum, vt significarent.

Hic, si Scholasticè loquendum est, vides signum & signatum relata esse: fundamentū & terminus significare & significari, relatio est signatio seu significatio: à quibus certè vocabulis Augustinus, grauior certè Theologus, quàm tu, nō ita abhorruit, sicut tu, dicto iam loco lib. 3. in Leuit. vt adhuc formalia verba reperam: nosti enim illud *ὅς τις καὶ τῆς τοῦ καλὸν ῥηθὲν, ἔδ' ἐν βλάβῃ τει*. Non enim dixit, Petra significat Christū, sed tanquam hoc esset quod utiq; per substantiam non erat, sed per significationem.

Ex his itaque faciliè animaduertis, te falso concludere, cū sic ais: *Reliquum est itaque, vt hanc *χρησιν* relationem, tanquā signum auctori remittamus*. Non enim falso sed quā rectissimè, ex dictis iam hactenus patet, relationem inter panem & vinum, & corpus & sanguinem Christi, tanquā signum & signatum, mensuratum & mensuram intercedere: quæ relatio certè talis est, qualis esse debet & potest, in hoc genere constitui, videlicet *χρησιν* cum inter signum & signatum seu significans & signifi-

D E F E N S I O

catum, significatio vel signatio quæ quæ
habitudine ad signum & signatum optimè
describitur, intercedat. Habes iam causam
vocabuli huius (γεννη) quo rectè sumitur
vsi & utimur in hac vnione Sacramenta
explicanda, vt etiam alij alijs possunt vt
quibus volunt, modò dere constet & veritate.
Verè enim dixit Hieronymus: In sensu
su non in verbis est hæresis. Et alibi: Ne
nobis cura est de vocabulo, vbi sensus
in tuto.

Sed nihil tam rectè dici potest, quod
sycophantis & calumniatoribus ingenij
uitate non corrumpatur, vt Comicus rectè
conqueritur. Pergit igitur suo more
Andreas, & ait: Si verò nobis obijciat, a quibus
dam in prædicamento actionis collocatum
quod ad relationem pertineat, duplicis error
conuincetur.

1. Cum Actionis prædicamentum etiam
absoluta referatur.

2. Nec sola actione definiatur Sacramentum.

Certè, Andreas, instar Andabatarum clausis
oculis pugnas mentis & rationis totius
Nec multum dissimilis es anguillis limpidis
dissimas conturbantibus aquas, vt in limpidis
delitescunt ab urinatoribus non capiuntur.

tur. Ridicula autem est ratio tua prima, qua
dicis: *Prædicamentum actionis inter absoluta*
referri. Ergo actio non potest esse relatio. Siste
pedem. Nonne actio relatio est, quæ unitas
quædam & idea duorum relatorum agen-
tis scilicet & patientis dicitur, interim ta-
men hæc ipsa non sit in numero eorum quæ
sunt *αἰσῶν*? Nam si actio ideò non est re-
latio, quia actio est absolutum quid, certè
relatio, ex tua sententia, erit relatum. Si re-
latum, refertur ad alterum, tanquam cor-
relatum, & sic alia relatione opus habebit;
quæ rursus si referatur ad aliud, alia relatio-
ne opus ei erit: sicque progressus in infini-
tum producet, quod absurdum esse, ex
Analyt. prior. 1. lib. cap. 3. Distinct. *Αδύνα-
τον τὸ τὰ ἀπειρα διελθεῖν.* Deinde ad a-
ctionem non pertinere Sacramentum, (suo
quodam modo, quem nostri tamen tibi ex-
plicant) quia non sola actione definiatur,
ex insufficientis causæ fallacia, præsidium
petis. An nescis Actionem, vnum esse Rea-
liter mediante scilicet vno motu, qui inci-
pit ab agente & recipitur à patienti) cum
passione: non quatenus actio est in eo, qui
agit, absolutum accidens, & passio quan-
tum in eo, qui patitur, itidem est absolu-

D E F E N S I O

rum accidens, vtrisque subiectis realiter dis-
 crepantibus. Sed quatenus energiae vni &
 motui insunt? Sic Sacramentum si actione
 definiatur, non potest inde concludi, abs re
 non recte in actione collocari, quod non tam
 tum actio ministri, sed & passio communican-
 tium accedat, cum iam dictum sit, actionem
 vnum esse cum passione, non respectu agen-
 tis & patientis, in quibus tam actio, quam pas-
 sio absolute se habent, sed respectu motus
 cui tam actio, quam passio inest.

Subijcis mox orthodoxam vetustatem
 quae Sacramenta, suis essentialibus partibus, de-
 finiuit, re terrena & spiritali, quae res Sacra-
 menti vocabulo insignitae, cum non sint ipsae ac-
 tio, non rite à quibusdam, ad Actionis cate-
 goriam Sacramenta referri. Sed quis vnquam
 dixit, vel saltem verbo scripsit, eatenus ad
 Actionem pertinere Sacramentum, quate-
 nus re terrena & spiritali definitur? Osten-
 de, tibi respondebo.

ΕΞΙΠΙΧΙΟΥ tandem canit Andreas, haec
 verba subiungens; Ex quibus omnibus con-
 stat toto caelo errare Hypocritam nostrum,
 quod Unionem Sacramentalem nihil aliud po-
 tet, quam relationem *ἑτεροῦ*, qualis sit signi-
 & signati. Dignum profecto patella operculum
 Sacra-

Sacramentum non pertinet ad Actionem, ut putat hactenus à se satis demonstratum. Ergo vñio Sacramentalis non est ~~exerit~~. Rationem subiungit his verbis: Christus enim in sua Cœna non significare sed dare voluit, quod verbis in suo Testamento promisit.

Respondeo: Carneadeum scilicet argumentum. Quasi verò id quod Christus promisit, hoc pacto sequatur non dedisse vñlo modo suis discipulis, si panis & vinum ad significandum vel potius ad memoriam mortis Christi, & eius intercessione partorum omnium beneficiorum recordationem & *μνημόσυον* instituta dicatur. Quin potius, quia significauit externis & visibilibus signis, se pro mundi vita & salute iam dandum suum corpus, & sanguinem fundendum, cum omnibus æternæ vitæ fructibus, communicaturum per fidem omnibus credentibus. Ideò non putandum est eum nos fefellisse vñlo modo, sed quod corporis sensibus obuium proposuit, id ad certitudinem promissionis obsignandam, indulgentissimus Pater, voluit plurimùm valere. Etsi enim satis erat ad veritatem, promissionum Christi, fide amplectendâ verba ipsius proponi, quantum ad se attinet. Tamen quia maius & firmitus in Sacramentis

D E F E N S I O

nostræ fidei fulciendæ subsidium. Sacramentis etiam externis id figurare, quod nobis se præstiturum promittit, ideo symbola ad significationem & obsignationem, tanquam visibilem inuisibilem, sed fide tantum percipiendorum donorum, contestationem, nostra plurimum interfuit proponi.

Sequuntur porismata duo Andreæ, quæ ex superioribus tam commodè sequuntur, quàm lana ex asino expectatur. Ideo, inquit, non ait, *Accipite, manducate, Hoc significat corpus meum.* Item: *Ideoque Sacramentum non est relatio, neque in prædicamento relationis.* Hæc corollaria quàm necessario ex falsis præsuppositis sequantur, facilè est omnibus iudicare, qui causarum ad suos effectus necessitatem considerare, vel mediocriter norunt. Causis siquidem sublati, vel falsi, loco verarum, positis, effectus vel nullus vel certè peregrinus sequitur. Si enim panem Christus dixit esse corpus, & vinum sanguinem, cur & tu, Andrea, hoc non asseris, sed cur tu, Sub particulas monosyllabas ad interpretandum, vel potius deprauandum adhibes? Hoc non est τὸ πρῶτον, sed δὲ ἁπορίας sectari. Si panis est corpus Christi

Christi simpliciter, & non significat, tunc ne quidem cum eo, sub eo, cum eo est sanguis & corpus, sed illud ipsum est vtrumq; de quo dictum est, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus. Sicque vnum $\tau\acute{o}\varsigma\ \delta\epsilon\ \pi\iota$, vnum $\alpha\rho\upsilon\theta\upsilon\omega\varsigma$, vnum definitione erit Panis & Corpus, Vinum & Sanguis: quod quàm verum sit tu vide.

Deinde Sacramentum non esse in Relatione, quomodo sequitur? Sed vellem vt loquereris exquisitius, vt scirem per Relationem an intelligas vnitatem tantum duorum relatorum, vel etiam ipsa relata, ac tùm responsum, quod eruditis etiam faceret satis, acciperes. Obscurè loqueris, ne error tuus detegatur. Sed quicquid intelligas siue Relationem, quatenus Relatio, siue relata ipsa, quæ certè tamen $\delta\upsilon\tau\omega\varsigma$ differunt, & vt absolute & relatum, non tamen effugies. Cæterum semper in ore habes, inter signa & signata non posse constitui Relationem vel vñionem $\chi\epsilon\pi\alpha\lambda\omega$, quia non significetur, sed detur res significata. Atq; ià euicimus ad tertium genus, Relatorum aptissimè pertinere doctrinam hanc, in quo certè genere, non est tibi somnianda coniunctio, vel vnio realis, sed talis, qualis potest esse, videlicet $\chi\epsilon\tau\iota\varsigma$. Item tertium genus Relatorum, cùm

D E F E N S I O

non ita ἀκριβῶς, sic habendum pro Relatorum genere, ut primum & secundum, sed complementum suum & perfectionem Relationis habeat ex energia accessoria nostri intellectus, sequitur non esse talem coherentiam inter signum & signatum somnandum, qualem primum & secundum genus recipere potest, sed talem quæ non nisi beneficio nostri intellectus percipi & observari possit, qualis etiam est ἡσίσ inter symbola & rem significatam. Sic Aristoteles cap. II lib. 4. Phys. Tempus dixit suum habere complementum ab anima numeratrice & perfectum esse, (licet tempus etiam extra intellectum sit) quatenus videlicet perfecta ratio temporis, quæ nostri respectu debet & potest explicari, absq; anima numeratrice non est. Sed de his satis.

Sequuntur porrò hæc tua verba: *Sed, ut dixi, est res absoluta duabus partibus suis constans, re terrena & cœlesti: verbo Domini copulatis.* Hæc tu: quæ certè sunt ἀντιειρηνα, Sacramentum esse rem absolutam, & rem terrenam ac cœlestem verbo Domini copulari. Copulans enim & copulatum, nonne ut agens & patiens, referuntur in secundo genere, vel etiam, si ut causa & effectus considerantur, in tertio rectissimè? *Quid amplius*

plus habes? *Quod si verò, inquis, omnino in
prædicamento relationis reponendum esset, etc.*
Certè ea est efficacia veritatis vt etiam clau-
sos feriat oculos, vt cum Augustino loquar.
Et vereor, Andrea, ne tu quoq; in illo grege
annumereris, quos Apost. 1. Rom. v. 18. veri-
tatem in iniustitia detinere dixit. Torques
siquidem te, sed cum omnis veritas præce-
dentium causarum pondere æstimetur, eas
autem hæcenus eleuare conatus sis, sed nõ
potueris (vel tua ipsius *ἀνομία* id attestan-
te, quam hic prodis) vis tandem concedere
Sacramentum esse in relatione. Si concedis
siue eo sensu, quo nos accipimus, siue quo
tu, non tamen excusabis falsitatẽ eorũ, quæ
hæcenus ad destruendã in Sacramento Eu-
charistię Relationẽ attulisti. Si negas adhuc
cur Fundamentũ & Terminũ assignas duo-
rum correlatorũ? Certè omne Fundamentũ
& omnis Terminus sunt absoluta, in Relato-
rum doctrina, quibus Relatio innititur. Tua
tamen sententia de Fundamento & Termi-
no non potest esse vera, cum Fundamen-
tum in Relatis non id sit, cui Relatio sim-
pliciter innititur, sed quod immediatè Re-
lato subest & cohæret. Pani autem & vino,
sicut neque corpori & sanguini Christi, qua-
tenus simpliciter & absolutè cõsiderantur,

D E F E N S I O

Relatio non primò, non proximè cohæret, aliàs omnis panis & omne vinum symbola essent corporis & sanguinis Christi, nisi velis nihil esse quod non sit symbolum, certò certius est. Sed Fundamentum illud est nò Cui, illud enim subiectum & substantia est, sed per quod inest Relatio. Cum ergò panis & vino non insit Relatio per se, sed per alterum, videlicet per ordinationem Christi, ad significandum corpus & sanguinem suum istis symbolis, tua sententia aliquid coloris, sed nihil roboris, planè habet. Nam, vt exemplo id declarem, sensile tanquam mensura ad sensationem tanquam mensuratum referatur in tertio genere. At sensilis, fundamentum non est res quæ sentiri potest, sicut neque oculi sunt fundamentum sensationis. Verum sensilis rei fundamentum est, vis excitandæ in oculo ἐνέπρετας, per quam res sensilis mensura & relatum existit. Sed neque sensationis oculi sunt, vt dico, fundamentum, sed ἐνέπρετα patientis, quatenus ἐνέπρετα non est mensuratum.

Quod verò calumniaris, Non eam esse Relationem, quam Zuingliani et Calviniani in suo Cacodoxo consensu ponunt (καὶ οὖν interim tuis, cui omne ὁρθῶς dictum sordet, καὶ οὖν verò

verò arridet) *res aliquando rationem*. Sed ad rem. Nonne tibi iam enumeravi, considerationem præcipuè triplicem vnionis Sacramentalis? Certè cum Fundamentum Actionem externam institutum symbolorù: Terminum actionem internam spiritualium signatorum constituimus, non est ea *ῥέσις*, de qua nunc agimus, sed quæ secunda consideratione, vnionis Sacramentalis, posita à nobis est, cum videlicet symbola & res signata ita inter se conferuntur, vt illa quidem ita ad vsum accommodentur, vt actio externa ordinationi Dei, tam quòd ad distribuendum, quam quòd ad accipientem attineat. Hæc verò videlicet signata, vt, interna per fidem Spiritus sancti operatione, mente vniantur, spirituali modo. Nec est quod recurras eòdem, vbi dicis: *non tantum actionem, sed & passionem contineri in Sacramento, quatenus distribuitur & suscipitur*. Nam, vt iam responsum est, in hac tota cerimonia, ratione motus est vnum, quid Actio & Passio, cui hæ duæ insunt.

Sequuntur hæc tua verba: *Ad hunc modum etiam signum & signatum suam quandam Relationem habent, si inter se conferantur, quæ nequaquam tamen relata, sed partes rei constituentibus sunt essentialia, quod in Relatione lo-*

D E F E N S I O

tum non habet. Videte omnes, quos non facinavit Andreas, iudicate omnes, qui eius iugo non subiacetis, qualis sit Logicus, qui, quatenus Andreas, signum & signatū suam quandam relationem, si inter se conferantur, habere asserit, idq; vi veritatis adactus. At quatenus Iacobus, qui iam diu fuit, scribit eadem signa videlicet & signata, sub Relatione antea à se posita, nequaquam esse Relata, sed partes Rei essentialis. Certè de similibus farinae hominibus dixit Aristoteles verè, lib. 1. cap. 1. Sophist. Elenchorum distinct. 3. οἱ γὰρ ἀπέχουσι, ὡς περ αὐτὰ ἀπέχοντες πρὸς πᾶσι. *Deυ δεωρᾶσιν.* Sed hæc patent omnibus.

Post modum falsæ suæ opinioni falsò, applicata exempla de baptismo & Eucharistia, affert, ut probet Sacramenta suis partibus essentialibus constare, re scilicet Terrena & Spirituali, ideoq; panem & vinum & aquam non significare, sed in, & sub his distribui rem significatam. Multiplex certè est deceptio in his paucis verbis. Nam nemo tibi negat Sacramentū constare ex partibus his essentialibus, quas tu affers: sed quomodo constent, abs te non inuenitur: inuentum à nobis, à te non recipitur. Quibus enim abs te habenda esset fides, ea tu non vides. Spero tamen nos, hisce paucis, omni-

omnibus bonis planum fecisse inter signum & rem signatam, unionem *ἑνικὴν* relativam esse.

Nunc, vnâ cum Andrea, transeam ad alteram huius thesios antithesin, in qua Iacobus, qui hactenus muliercularum ministerium, Sacrificulos & impios acerrimè defendit, sanctos veteris Testamenti oppugnat, eosq; à mādicatione corporis sanguinisq; Christi, grauissimo sacrilegio, excludit.

Primò igitur ait: *Sed errorem suum in altera Antithesi magis prodit opinator noster, quando asserit: cibum potumq; spirituales, qui nobis in sacra Cœna offertur, nobis cum Patribus iam inde vsque ab exordio mundi communem esse. Quia Christus sit hodie, heri idem, & in secula, agnus mactatus iam inde à iactis mundi fundamentis. Qui spiritualis cibus & potus noster sit, quatenus corpus eius pro nobis traditum, et sanguis eius pro nobis effusus est.*

Hic est Andræ atræ bilis vomitus, quo piè & orthodoxè dicta conspergit. Nunc verò quomodo suam criminationem probet attendamus. Videbimus autem, si rem rectè perpendamus, eum planè nihil dicere, sed varijs vti ambagibus, varièq; tumultuare, candentem verò hunc carbonem tangere non sustinere. Nam ante omnia, suo mo-

D E F E N S I O

re, nostram sententiam tragicè exagitare & inuisam reddere conatur his verbis. *Quibus verbis aperte docet, se nullam prorsus præsentiam corporis Christi realem in mysterio sacræ Cœnæ Domini credere aut docere.* Expectabam à te sententię nostrę refutationē, tuęq; criminationis, quā eam errorem vocitas, rationem aliquam: tu verò, ut tibi est usus, nostram sententiam vexas & flagellas, de ratione verò parum sollicitus es. Sed quid garris nempe hoc.

Grynæus ait, se credere cibum potumq; spiritualem nobis cum patribus sanctis fuisse et esse communem.

Ergò D. Grynæus nullam prorsus realem præsentiam in mysterio sacræ Cœnæ credit aut docet.

Imò Grynæus cum nostris omnibus, nullo modo realem & veram corporis Christi, in usu S. Cœnæ legitimo, præsentiam inficitur: tuam verò, non veram, sed Cameracensem, sed Capernaïticam, sed ubiquitariā corporis Christi inuisibilem inclusionem negat & rectè reijcit. Tu interea Andrea hac tua consecutione satis probas omnibus intelligentibus te, nefando sacrilegio, panem verorum Israël filiorum capere & immundis canibus ac lutosiis porcis proijcere: quasi verò

si verò impij noui Testamenti, quibus certum est in Christo nullam esse partem, magis Christi participes fiant, quàm Sancti Patriarchæ, pij Reges & Prophetæ, qui, ante Christum carne natum, vixerunt, ac in eo eternam vitam adepti sunt, veraq; membra ipsius corporis mystici creduntur.

Sed quid secundo loco ad refutandam illam nostram piam sententiam proferes? Declinas nimirum, vt tui similis esse pergas præsentem quæstionem: quandoquidem etiam *ἡ ἀποκάλυψις* Sophistarū est *ἀποκρύπτειν*. Verum, inquis, in hoc mysterio non quæritur, de applicatione virtutis beneficiorum Christi, quæ fit per fidem, de qua nulla quæstio vel dubitatio est. Nemo enim negat hoc nomine, sicut Christus est idem hodie heri & in secula: sic etiam omnibus temporibus propter Christum fideles à Deo in gratiam receptos esse.

Imò, Andrea, rectè contrà vos quæritur & vestra deliria. Nam quis nobis vnquam concessit orthodoxus aut concedat, beneficia Christi seorsim & separatim ab ipso Christo, aut alio instrumēto percipi & applicari?

Sed quid ex tua sententia quæritur? De præsentia, inquis, Christi secundum carnem: An eadem fuerit in Sacramentis veteris & noui Testamenti? Quod Hypocrita noster cum er-

D E F E N S I O

coris sui socijs, affirmat, nos cōstanter negamus.

Audiam igitur, si placet, vestræ constanter
 tis pertinaciæ rationem, quam tu artificiosè
 scilicet & valdè theologicè deducis, à dissimili
 comparatione veteris & novi Testamenti. Protasis hæc est. *Cum enim in veteri Testamento Filius Dei nondum incarnatus fuerit, manifestum est, eum quoque in eisdem Sacramentis, quo ad se, non adfuisse. Quod enim non esset, illud quoque non adesse, seu præsens esse, rectè & verè dicitur. Sententia tuæ protaseos hæc est:*

Quod non est, illud præsens esse rectè & verè non dicitur. Atqui filius Dei in veteri Testamento nondum fuit incarnatus.

Ergò manifestum est, ea quoque non adfuisse.

Propositio syllogismi laborat ambiguitate, qua fucum facit Andreas simplicioribus. Illud demum non adest aut adesse non potest, quod simpliciter nihil est, aut nullo modo esse dici potest. At filium Dei in veteri Testamento hoc modo non fuisse incarnatum, nemo sanus dixerit. Fuit enim incarnatus promissione diuina in omnibus Sacramentis repetita: fuit etiam incarnatus fide multorum Sanctorum, quæ fides est hypostasis substantia rerum quæ sperantur, & elenchus

chus demonstratio earum quæ nondum videntur. Hoc modo filius Dei fuit incarnatus in veteri Testamento. *Sed, inquis, filius Dei ipso actu nondum fuit incarnatus.* Rectè sanè: sed quid inde conficies? Nempe patres eum non præsentem habuisse nec commedisse. Si intelligas corporale illà & caper nauticam præsentiam: item Cameracensem illam & sensualem oris manducationem, nihil verius à te dici potest. Si verò illam spirituales præsentiam, quæ imaginaria certè non est, si etiam fidei manducationem, quæ vera est, intelligas, nullo modo tecum sentire possumus.

Quod si autem meo iurè vterer, quærem ex te, quomodo fieri possit, ut quis virtutem & fructum, & effectum eius rei percipiat sibi quæ applicet, quæ nondum est inter naturam? Verùm bonitate causæ fretus, alia quoque ratione pio lectori satisfaciam. Corpus Christi actu primo, quonunc est in cælo, in veteri Testamento sanctis Patribus non fuit præsens, sicut nunc non est in hisce terris & elementis huius mundi, si piè licet Articulis fidei fidem habere. At verò fide ac promissione diuina, qua nempe eorum fides nitetur, tam illis fuit præsens in usu Sacramentorum;

DEFENSIO

quàm nobis hodie præsens est. Atq; ut nunc
interuallum loci, quo caro Christi à nobis
peregrè abest, ut cum Vigilio loquar, mini-
mè impedit veram illam & spirituale (nam
corporalem sacrę Scripturę non docent) ex-
ius nobiscum communionem, & nostri cum
eo vnionem: ita quoque intercapedo rem-
poris, quod inter ipsos & Deum in carne
manifestatum intercessit, ne tantillum qui-
dem impedire potuit, quò minus nobiscum
& cum Christo capite, mediante fide & or-
xu Spiritus sancti, in vnum mysticū corpus
coalescerent. Vnū enim est corpus & vnus
spiritus, sicut & vocati sumus in vnā spem
vocationis vestrę. Vnus Dominus, vna fi-
des, vnum baptisma, vnus Deus & Pater om-
nium, qui est super omnia & per omnia, &
in omnibus credentibus. Per vnum spiritum
nos omnes in vnū corpus baptizati sumus
& omnes vna portione potati sumus in vno
spiritu. Habes ad protestin tuam responsum
quod omnibus pijs satis facturum confido.

Antapodosis hæc est. In nouo autem Testa-
mento caro Christi non modo est, sed etiam cum
filio vna persona, & ad dexteram virtutis su-
pra omnia, in Thronum Deitatis proprium exal-
tata est. Quę impietas igitur est cogitare et
dum affirmare, tam præsentem in veteri Testa-
mento

mento fuisse patribus, quàm nobis præsens sit in nouo Testamento. Primum Andrea sic argumentaris.

Corpus Christi in nouo Testamento est cum filio Dei personaliter unitum, sedet ad dexteram virtutis, in thronum Deitatis proprium est exaltatum.

Ergò corpus Christi nobis aliter præsens est, quàm veteribus Patribus.

Tu quidè Andrea, sic argumentaris: sed, quàm turpe est, te nò attendere, quàm pueriliter labaris fallacia à non causa, & quàm malitiosè Ecclesiæ Dei imponas ambiguitate phrasium. Primum enim vnio personalis, sessio ad dextram Dei, exaltatio in thronū Dei non est causa corporalis & Cameraensis corporis Christi in, sub, cum pane inclusionis, aut omnipræsentix eiusdè, vt miles tibi iam responsum est. Deinde verò sci mus & concedimus Christum nobis aliter adesse, quàm veteribus Patribus, ratione æconomias: illis quandoquidè adfuit Deus incarnandus, nobis Deus in carne manifestatus: illis obscurius, nobis clarius. Si verò intelligas vera cōmunionem corporis & sanguinis Christi, qua tam ipsi, quàm nos membra corporis Christi fuerunt, tam necesse est eum ipsis adfuisse, quàm nobis: nisi velis

D E F E N S I O

eos alio modo saluos esse factos, quàm nos salui fiamus. Postea verò calumniaris, imò blasphemus es, dum hanc piam & veram doctrinam de perpetua communione omnium sanctorum impietatem appellare non vereris.

Sed tuę opinionis aliam quoque rationem addis.

Filius Dei in verbis Testamenti disertè dicit: Hoc est corpus meum, quod de carne Sacrificiorum veteris Testamenti nequaquam dictum est.

Ergò corpus Christi magis nobis adest, quam veteribus in eorum Sacramentis.

Ad antecedens. Sed quis te coegit Andrea, spiritui sancto iniuriam facere? Cuius quæso est vox illa? Pascha nostrum pro nobis sacrificatum est, Christus 1. Corin. 5. v. 7. Cuius illa? Petra erat Christus 1. Cor. 10. v. 4. Cuius denique illa? Agnus mactatus à mundi fundamentis, Apoc. 13. ver. 8. Sed valeant ista, ut pergamus nos & tertiam tuam rationem audiamus. Et supra, inquis, ostendimus manifestam verborum Pauli, 1. Cor. 10. de prauationem esse, quâdo dicitur: Patres edebant escam spiritualem nobiscum manducauerunt. Certè, Andrea, tua ista ostentatio, de qua hoc loco gloriaris aut incuria librorum tuorum intercidit, aut à muribus Bene-

benhusianis arrosa est, aut tu phrenesi laboras, qua tibi imaginariis ea fecisse, quæ ne extremo digito tetigisti: nam tale quod ostentas, in libro tuo non est. Sed ut isti fumi vanæ gloriæ prætereant, quomodo probas, nos verba Pauli manifestè corrumpere? Non enim, ais, addit *Apostolus voculam (nobiscum)* sed eo loco Israelitas duntaxat inter se cōfert, qui partim erant fideles, partim infideles, sed nihil obstante quorundā incredulitate, Eandem omnes escam spiritualē manducasse. Hæc tua est probatio, non vsq; adeo probabilis. Primum verò ad tuam criminationem respondendo: Si illa est deprauatio verborū Pauli, noli nobis eam acceptam ferre, noli nobis ea inuidiam conflare: quippe cum non nostra, sed grauissimorum autorum sit, Ambrosij, Cyrilli, Augustini & aliorum, quos tu Scripturā deprauasse, sine tua ignominia, dicere haud poteris, ac potius te Serueti, quā orthodoxorum illorū patrū sectatorem esse declarabis. Audi ergo Augustini huius loci non deprauationē sed orthodoxā & genuinā interpretationē, quæ extat in lib. de Vtilitate Pœnit. Sicut studiosi autem & bene vigilantes verba Dominica attendite, ut proficiatis & legere & audire noueritis. Eundē inquit, cibū spiritualē manducarunt. Quid est

D E F E N S I O

eundem nisi quia eum quem etiā nos? Idem multò clarius Tractat. in Ioh. 26. Hunc panem significauit Manna, hunc panem significauit altare Dei. Sacramenta illa fuerunt in signis diuersa sunt, sed in re quæ significatur paria sunt. Apostolum audi. Nolo enim vos ignorare, fratres, quia Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes per Moysen baptizati sunt in nube, & in mari, & omnes eandem escam spiritalem manducauerunt. Spiritalem utique eandem, nam corporalem alteram, quam illi manna, nos aliud: spiritalem verò quam nos: sed Patres nostri non Patres illorum, quibus nos similes sumus, non quibus illi similes fuerunt, &c. His adde verba eius aurea in Ioh. Tractat. 45. In signis diuersis eadem fides, sic in signis diuersis quomodo in verbis diuersis, quia verba sonos mutant per tempora, & utriq; nihil aliud sunt verba quam signa: significando enim verba sunt, tolle significationem verbo, strepitus inanis est. Significata ergò sunt omnia: num quid non eadem credebant, per quos hæc signa ministrabantur, per quos eadē quæ credimus, prophetata prænunciabantur? Utrique credebant: sed illi ventura esse, nos autem venisse, ideo autem sic ait, Eundem potum pici-

Spiritualem biberunt: si spiritualem eundem nam corporalem non eundem. Quid enim illi bibebant? Biberunt enim de spiritali sequente petra: Petra autem erat Christus: Videte ergo, fide manente, signa variata. Ibi Petra Christus, nobis Christus quod in altare Dei ponitur, & illi pro magno Sacramento eiusdem Christi biberunt aquam pro fluentem de petra, nos quid bibamus nostrum fideles. Si speciem visibilem intendas, aliud est: si intelligibilem significationem, eundem potum spiritualem biberunt.

Hæc sententia post Augustini tempora diu mansit, donec videlicet vos eam infringere & labefactare, sed frustraneo conatu, tentastis: id quod Bertrami sententia vos docere potest. Quæris fortasse quam eandem? Nimirum ipsam quam hodie populus credentium in Ecclesia manducat & bibit. Non enim licet diuersa intelligi, cum vnus idemque Christus est, qui & populum in deserto in nube & in mari baptizatum sua carne pavit, suo sanguine potavit, & in Ecclesia nunc credentium populū, sui corporis pane, sui sanguinis vnda pascit ac potat. Et mox: Mirum certè (quin incomprehensibile & inæstimabile) nondum hominem assumserat, nondum pro salute mundi mortē

D E F E N S I O

gustauerat, nondum sanguine suo nos redimerat, & iam nostri patres in deserto per escam spiritualem potumq; inuisibilem eius corpus manducabant & eius sanguinem bibebant, velut testis existit Apostolus clāmans. Eandem escam spiritualement nobiscū comedrūt, &c. Et mox: Ipse namq; qui nunc in Ecclesia omnipotenti virtute panem & vinum in sui corporis carnem & propriū cruoris vndam spiritualement conuertit, ipse nunc quoque manna de cōlo datum corpus suum & aquam de cōlo profusam propriū sanguinem inuisibiliter operatus est.

Hoc Andrea verē mysterium est, quod tu semper in ore habes, & multō verius, quā oralis manducatio, quod veteres Patres verē sed spiritualiter per fidem carnem Christi, nondum ipso actu natum, manducarunt. Hic ratio humana reprimatur, hic intellectus noster in obsequium Christi captius ducatur, hīc fides intelligat & percipiat, necesse est. Tu verō hoc loco rationem requirit, vociferando, Quomodo potest adesse id, quod nondum est? scilicet quando expressum Dei verbum habemus, & ei cōsentientia piæ vetustatis testimonia, ibi ratio quærenda, ibi modus inuestigandus: at vbi Andreas fari et inquit, vbi monstra

strarum & verborum parit, ibi contice-
scant omnes, ibi attoniti fiant ac in trunco
mutentur, necesse est.

Habes veram & orthodoxâ loci Paulini
interpretationem: nunc tuâ attendamus: Sed
eo loco, ais, Israelitas inter se cōfert, qui par-
tim erant fideles, partim infideles, sed nihil
obstante quorūdam incredulitate, eandem
omnes escam spirituales manducasse. Hæc
est tua sententia: sed cedo rationem: hic ve-
rò ratio nulla: solum verbum Andreanum
pro omni ratione habendum ac simplici-
ter credendum est ei, qui se naso circumdu-
ci patitur.

Ast, mi homo, si Paulus solos veteres
Patres inter se confert: quid attinebat ba-
ptismi, quid Christi mentionem facere? No-
li, Andrea, nimio nostri odio nervos argu-
menti Paulini incidere: qui potissimum in
eo consistunt, quod veteres, licet obscurius
& pluribus ænigmatū involucris tectū eun-
dem cibum nobiscum manducarint in suis
Sacramentis, & eundem potū biberint: ac ta-
men cum quidam eorum essent impij, in de-
serto miserè prostrati fuerint. Nā hac ratio-
ne Paulus Corinthiorū confidentiam & fal-
sam opinionem, quā de Sacramētis utrunq;
vsurpatis inbiberant, animiq; securi erant,
eximere conatur. Cæterū valdè insolēs est,

D E F E N S I O

quod sine omni ratione affirmas, tam credulos, quàm incredulos eandem escam spirituales manducasse omnes. Tanta te tenet cupido pugnandi pro impijs & incredulis, & oppugnandi pios, quibus nihil amplius concedis quàm impijs. Pie verò mentes qui Andream pro Deo terrestri nondum adorant, audiant piam orthodoxam, verbo Dei apprimè consentientem, Iacobandricæ verò opinioni è diametro repugnanti D. Augustini sententiam, quæ extat in lib. de De utilitate Pœnitēt. Nam qui manna illud, inquit Augustinus, ut tantummodo indigentia suæ corporali satis fieri putarent, & ventrem suum pasci, non mentem, nihil magnū manducaverunt: factum satis est eorum indigentia. Alios **DEVS PAVIT**, Alijs & **LIQVID NVNCIAVIT**. Hi tales & cibum corporalem manducaverunt: factum satis est eorum indigentia. Quos ergò dicit Patres nostros cibum spiritalem eundem manducasse? Quos putamus fratres, nisi qui verè Patres nostri fuerunt, imò Patres nostri sunt. Omnes enim illi viuunt. Et paulò post. Sicut ergò hoc loco dicit: Patres nostri manducaverūt manna in eremo & mortui sunt: non enim intellexerunt quod manducarunt: itaque non intelligentes cibum

non

non nisi corporalem acceperunt: sicut & Apostolus dicit Patres nostros, patres fidelium, spiritalem cibum manducasse, & ideo EVNDEM: Patres nostri, inquit, eundem cibum spiritalem manducaverunt, & eundem potum spiritalem biberunt: Erant enim ibi qui quod manducabant, intelligebant. Erant ibi quibus plus Christus IN CORDE, quam manna IN ORE SAPIEBAT. Et mox: Quicumque in manna Christum intellexerunt, eundem quem nos, cibum spiritalem manducaverunt: quicumque autem de manna solam saturitatē quaesiverunt, patres infidelium, manducaverunt & mortui sunt. Sic etiam eundem potum: Petra enim Christus. Eundem ergo potum, quem nos, sed spiritalem, id est, qui fide sapiebatur, non qui corpore hauriebatur. Audisti eundem potum, petra erat Christus. Non enim alter Christus, altera quidem illa petra, alter lapis, quem sibi posuit ad caput Iacob, alter agnus occisus, ut manducaretur Pascha, alter aries hærrens in vepribus immolandus, quando filio suo pepercit Abraham iussus, quem iussus obtulerat, altera ovis & altera ovis, alter lapis & alter lapis, idem tamen Christus: ideo eundem cibum, ideo eundem potum.

D E F E N S I O

Sed progredere Andrea : Et quomodo
 inquis, Christus hodie, heri, idemq; in secula fuit
 & iam inde ab initio mundi mactatus, paulò an-
 te posui. Hæc tu quidem gloriaris Andrea:
 sed ego, qui hæcenus tuum scriptum per-
 strinxi, aliter animum inducere nō possum,
 quàm te hæc Bebenhusij scripsisse, cum me-
 moria tua vino iam sepulta officium non fa-
 ceret, tuq; ruas Thebas duosq; Soles vide-
 res: nā de hac quæstione, quod suprā dispu-
 taueris, non vidimus. Cuius rei cum tu ipse
 conscius sis, hanc subijcis Pauli & Iohannis
 locorum interpretationem: *Nam ut Deus*
ais, non modò ab initio mundi, sed etiam ab æ-
terno fuit: secundum carnem verò sicut neq; ab
æterno, neq; ab initio mundi fuit, sed in nouissi-
mis temporibus incarnatus est, & mactatus: ita
etiam diuersam rationem præsentiae conceden-
dam esse necesse est, qua nunc adesse dicitur.
 Primum Andrea vim facis verbis Pauli fal-
 lacia diuisionis: *Vt Deus, ais, fuit ab æterno:*
secundum verò carnem non item. At Paulus,
 de ista distinctione nihil meminit. Iesus
 Christus, inquit, fuit heri, hodie, idem & in
 secula: respiciens nimirum fidem veterum
 patrum, quam paulò ante ab effectu magni-
 ficè descripsit, esse hypostasim, hoc est, co-
 ràm sistere & præsentem facere res, quæ in
 spe

spe sunt. Sed, Andrea, considera paulisper, quò te ista diuisionis fallacia abripiat. Nonne si vera est tua ista interpretatio, verum quoque erit hoc *ad vracv*, videlicet agnum, qui est Christus Iesus, ab initio mactatum fuisse, vt Deum. Nam quemadmodum Iesus Christus fuit ab æterno, sic quoque ab æterno mactatus fuit. Cæterum præstat, tuæ isti corruptelæ Cyrilli veram & orthodoxam sententiam opponere, quæ extat in lib. de Re-
sta fide ad Theodos. Imp, Porro, ait, de filiis Israel sanctissimus Paulus: omnes in Mose baptizati sunt, in nube & in mari, & omnes eundem spiritualem cibum comederunt, & omnes eundem spiritualem potum biberunt: biberunt enim ex spiritali petra, quæ sequebatur, petra autem erat Christus. Itaque vide in Christo Iesu ostendi secundum vniouem dispensatiuam, propriè verbi antiquitatem. Annon manifestus sermo? Benerem item illum, vt hominem, & ex muliere ab initio seculi exitus habere, & benedicere. In principio enim erat, & ante omne seculum incarnatum verbum, & ipse erat petra sitientem Israelem inasperatis & inexpectatis inebrians fluentis: quamuis factus secundum carnem & humanitatem, in nouissimis seculi temporibus.

D E F E N S I O

Nominatus enim est non alterius rei gratia
sed propter hoc, Christus: Christus autem
erat petra secundum Paulum. Confirmat
autem hunc sermonem & sapiens Iohannes
tantum non & naturas congregans, & vir-
tutum proprietatum utriusque accidentium in unita-
tem colligens. Vide enim quid dicit, *Quod*
erat ab initio, quod audimus, quod vidi-
mus oculis nostris, quod spectauimus, quod
manus nostrae contrectauerunt, de verbo
vitalis, & vita manifestata est, & vidimus & te-
stamur, & annunciamus vobis vitam aeter-
nam, quae scilicet erat apud patrem, & ma-
nifestata est vobis. Haec tenus Cyrillus.

Tu vero quid? *Secundum carnem, ait, non*
neque ab aeterno, neque ab initio mundi fuit.
ita etiam diuersa ratio praesentiae conceden-
da est. Si loquaris de actu primo, facile
concedemus utrumque: sed si loquaris de
actu secundo, siue spiritali praesentia, qui
solis fidelibus adest Christi caro, negamus
recte utrumque. Christus quandoquidem
eodem modo secundum carnem fuit cibis
Adamo, Patriarchis & fidelibus veteris Te-
stamenti, quo nobis hodie est: eodem plane
modo & instrumeto ab illis percipitur, quo
& nobis hodie eodem modo, eodem vincu-
lo eos corporis sui membra fecit Christus
veteres.

veteres, quo nos hodie: quare nulla necessitas nos cogit, ut aliam carnis Christi præsentiam & communionem in veterum Sacramentis, quam quæ in nostris est, statuamus.

Hæc subsequitur tuum istud porisma. Quapropter manifesta verborum Testamenti Christi depravatio, & somniū hypocritæ & scolarum eius erroris est, quod ait: Corpus Christi quatenus pro nobis traditum, & sanguis eius quatenus pro nobis effusus est, cibum potumque fidelium esse. Durus profectò homo es & satius imperiosus. Sed quam rationem tuæ dicitur & imperij nobis affers. Non enim dixit Christus, Hoc est corpus meum quatenus pro vobis traditum est, sed quod pro vobis traditum est. Si verò Andrea, caro Christi à nobis nullo modo manducari potest, quam qua pro nobis tradita est: tum verò sequitur pronomen Relatiuū Quod, rectè, per Quatenus, explicari, nec hoc modo, ut tu imperitè asseris, verba Christi deprauantur. Item si hoc sacræ epulæ non adornatur, quam ut sit *μνημόσυνον* memoriale mortis & passionis Christi, tum certè sequitur Pronomen Relatiuū, Quod per Quatenus, reddi. At antecedentia sunt vera omnia. Nam Christus ubicunque manducationis suæ carnis mentionem facit.

D E F E N S I O

eit, ibi semper subiicit, quam dabo pro men-
 di vita, quæ pro vobis traditur, &c. Vnde
 rectè Hefychius in Levit. lib. 1. cap. 2. Si non
 esset crucifixū corpus eius, minimè come-
 deremus: comedimus enim nunc cibum, su-
 mentes memoriam eius passionis. Præterea
 tam Christus quam Paulus vltimum illū &
 summū finem, qui est memoria mortis Chri-
 sti & celebratio eius, diligenter inculcat, ut
 pote sine quo Cæna Domini esse nō possit.
 Hinc natum est præclarū illud Ambrosij 1.
 Cor. 11. Memoria enim nostræ redemptionis
 est, ut redemptoris memores maiora ab eo
 consequamur, mortem Domini annuncian-
 tes donec veniat. Quia enim morte Domi-
 ni liberati sumus, huius rei memores, in e-
 dendo & potando, carnem & sanguinē Do-
 mini, quæ nobis oblata sunt, significamus.
 Ergo rectè contra Andreæ cōuitium, quod
 paulò ante fecit, concludimus, Pronomen
 Quod, per Quatenus, rectè & verbis Christi
 cōgruenter explicari, nec magis depravari
 illa, quam si quis hanc propositionē, Omnes
 qui credunt in Christum, saluantur, ad hunc
 modum resolveret, Omnes, quatenus cre-
 dunt, eatenus saluantur. Sed quid opus est
 verbis? Ipsi orthodoxi Cōsensus confusi cō-
 futatores, pag. 306. hanc ipsam interpretationem,
 vi veritatis adacti probant his verbis

Nisi enim pro nobis in mortē traditū esset, (corpus Christi) in Eucharistia non distribueretur.

Quid vis amplius Andrea? Admodū enim, inquis, fortē est hoc relatiuū vocabulū, Quod, aduersus omnium Sacramentariorum errorem, de absentia corporis Christi. Quos & cur Sacramentarios vocites, tibi aliquando ratio reddenda fuerit. Cum verò nobis Relatiuū, Quod, per Quatenus exponi, quod tamen verbis Christi est consonū maximē: quis tibi hanc potestātē dedit, vt illud de inuisibili & illocali corpore, quale pro nobis non est traditū, In, Sub, Cum pane latitante, contra Sacramentorū naturam, cōtrā fidei articulos, cōtrā mentē Christi interpretareris? Scilicet tibi verba Christi instar pilæ versare nulla religio est: alij verò si ea mēti Christi naturę Sacramentorū, verbo Dei & articulis fidei congruenter explicant, inexpressibile scelus concipiunt.

Tandē tuo more, calumniando cōcludis: in hunc modū: Quapropter nō beneficium corporis Christi (vt noui illi opinatores falsō interpretatur) sed substantiā corporis Christi hoc vocabulū relatiuū Quod, significat, quod nobis obsignat beneficium Christi, per corpus eius impletū pro nobis in mortem traditū, & per fidem usum huius sacri cōuinij applicatū.

D E F E N S I O

Primum Andream, cum ad nostram interpretationem euertendam nihil asserre possis, ad calumnias, extremas tuas te conuertis machinas, atque ijs tanquam Tenedia bipenni confodere conaris. Quis enim quæso vnquam nostrum docuit, beneficia Christi sine corpore Christi percipi & applicari præsertim cū contrā tuam impietatem inueteres Patres, tam arētē teneamus accurate quæ defendamus, eos beneficiorum carnis Christi, sine carne eius, participes fieri non potuisse. Tu verò secūdo loco vide quomodo, nimio reprehendendi studio & effrenata iracūdia transuersum actus, corpus Christi viuificum & perpetuò operans in truncum & stipitem, grāuissimo piaculo, cōmutes, dūm asseris, Non beneficium corporis, sed substantiam percipi. Corpus certē, sine suo beneficio, hoc est, energia & virtute truncus & stipes est. Tertiò, & hoc attendas velim, quomodo Relatiuum Quod, corporis substantiam denotet, ac non potius ad actū secundum seu energiam & efficaciam corporis referatur. Nam si vera est tua opinio, Pansensus omninò erit verborum Christi, Panis est corpus meū, quod est substantia corporis mei. Vides bellum tuæ opinionis consectorium? Vides, in quam, chimeram verba Christi

Christi transmutas? Intelligis quàm vehementer veritatis odium mentem tuam cæcavit? Quartò, hoc tibi etiam cogitandum relinquo, qua ratione adductus confirmes, corpus Christi obsignare in sacra Cœna suum beneficium. Hac enim ratione sacra Cœna duobus tantum signis seu sigillis constabit: pane nimirum, quod signum, sigillum, figura, tessera est corporis: & corpore Christi, quod ex tua sententia signum & sigillum erit, suorum beneficiorum à se separatorum. Nouerò hoc & impium dogma est. Quia tò, hoc etiam te meminisse hortor, tuum hoc figmentum, alterum tuum figmentum de oralimanducatione funditus euertere: adeò falsum inter se discordat, Nam si corpus Christi sua beneficia, fide ante usum Cœnæ applicata, obsignat & cõfirmat, quid quæso in impijs, qui gustum beneficiorum eius nullum habent, obsignabit, quid cõfirmabit? Ac proinde, tua sententia, ab ijs non accipitur. Sextò, & hoc tibi meditandum propono, quàm obscura, quàm perplexa, quàm implicati animi indicia sint illa tua verba: *Corpus Christi nobis obsignat beneficium Christi, per corpus eius impetratum, pro nobis in mortem traditum. & per fidem ante usum huius sacri coniuij applicatum.* Ecquando te istarum ineptiarum

D E F E N S I O

pudebit: quando tandem, duos soles vidēs, quieti te potius dabis, quàm frustra illa turbulenta vinū Bebenhusianum redolēcia, in sano & titubante calamo, literis prodas, totiq; mundo cōmiseranda propines. Postremo, quis te docuit fidem beneficia Christi sine Christo apprehendere, retinere, ijs quo frui? Noua illa est, noua, inquam, theologia, quæ salutis nostræ fundamenta plurimum labefactat.

Sed quid sequitur. *Cuius noua virtus se in usu huius sacræ Cœnæ exerit, videlicet confirmatio applicati beneficij Christi, quatenus pro nobis in mortem traditum est. Quo teneā virtus mutantem Protea nodo. Modò magno conatu, & multis verbis probare voluisti. Pronomen, Quod, non reciprocè, sed tantum relatiuè accipiendum esse: nunc in aliam formam mutatus, idem reciprocè per Quatenus explicas. Sentis ne iam verissimū esse, veritatem hominum improbitate depressam & obscuratam, per se ipsam tandem emergere, atq; etiam inuito excidere.*

Et si autem ita cōstrictus tenearis, vt, quò te veritas, planè ignores; tamen tuā opinionem conceptā rursus tuo more, verbis Christi & Apostolorum palliare conaris, ne planè impius esse videaris. *Quod autem, inquis, Hypocrita*

Hypocrita noster odiosè exagitat: nos ita noui Testamenti Ecclesiæ, Spiritualem hunc cibum & potum, videlicet corpus & sanguinem Christi, peculiarem facere, vt veteris Testamenti Ecclesiæ umbras tantum relinquamus: ea de re non est vt nobiscum litiget, sed cum Dei voluntate & decreto, & eius testibus contendat, qui idem apertis verbis confirmant.

Hic verò, Andrea, siste gradum, & mecum recognosce, quid concedas: Videlicet Ecclesiam veteris Testamenti umbras tantum habuisse, paulò verò ante concessisti eam beneficiorum Christi participem factam esse: quasi verò Christi beneficia, virtus & effecta, umbræ fuerint Christi. Valeat ista portentosa Theologia, & sibi nusquam non turpissimè contradicens. Nunc ergò audiamus testimonia Christi & Apostolorum, atque videamus vtrum tecum, an cum illis litigare & contendere debeamus. Verba, inquit, Christi aperta & manifesta sunt, qui in suo testamento dixit: Hoc est corpus meum, quod nunquam in Sacramentis veteris Testamenti dixit.

Antecedens verissimum esse ore & corde confitemur, atq; ideirò cum Christo Domino minimè nobis est litigandum. Consequens verò & falsum & impiū esse dicimus:

DEFENSIO

quia non Christi, sed tuum verbum est. Verba Pauli, per quem Christus locutus est, clara & aperta sunt de Manna, quod Sacramentum fuit, & petra, quæ Sacramentum veteris Testamenti fuit. Petra erat Christus. Eiusdem verba clara sunt: Iesus Christus idem heri, hodie & in secula. Verba Apocal, 13, clara & aperta sunt: Agnus (qui est Christus Iesus *ἁγνός*) mactatus, à iactis mundi fundamentis.

Sed quid amplius habes? Et expressè, ais, Apostolus scribit: Quod Lex umbram futurorum bonorum obtinuerit, non ipsam formam rerum. Item quæ sunt umbra rerum futurarum, at corpus est Christi. Item, Si esset in tetrīs, ne sacerdos quidem esset, manentibus illis sacerdotibus, qui secundum Legem offerunt dona. Vt qui exemplari & umbræ rerum deferuiunt, celestium, sicut diuinitus dictum est Moysi, cum esset absolutum tabernaculum. Non ideo, Andrea, hæc, à te adducta, & paulò à me prolata, Pauli dicta à se dissentiant ac inter se diglantur, quia à te paralogismo à dicto secundum quid ad dictum simpliciter depravatur. De qua re, cum superius quoque respondi mus, nunc breuius agemus. Primum ergo theologi, non usque adeo profundi indicium est simpliciter id accipere, quod Paulus non nisi

ὁμοιωσιν per comparationem scripsit.
 Veteres enim ceremoniæ dicuntur umbræ,
 quia operosè, inuolucris quibusdam & qua
 si per transfennam, non vanas umbras, sed
 Christum cum omnibus beneficijs repræ-
 sentabant, prænunciabant & proponebant:
 nostra verò clarius, simplicius, significan-
 tius & directius eundem Christum exhibent
 & obsignant. Vnde veterum ceremoniæ um-
 bræ, nostræ verò εἰκόνες imagines expressæ
 nuncupantur. Huc facit illud Augustini lib.
 19. contra Faust. cap. 12. Proinde prima sacra-
 menta, quæ celebrabatur in lege, prænuncia-
 tiua erant Christi venturi, quæ, cum suo ad-
 ventu Christus impleuisset, ablata sunt: &
 ideo ablata, quia impleta. Non enim venit
 soluere legem, sed adimplere: Et alia sunt
 substituta, virtute maiora: utilitate meliora:
 acta faciliora: numero pauciora: tanquam
 iustitia fidei reuelata, & in libertatem voca-
 tis filiis Dei, iugo seruitutis ablato, quod du-
 ro, & carni dedito populo congruebat. Huc
 etiam respexit Gregor. Nazianz. orat. de Pa-
 scha, Cæterum Paschæ fiamus participes, si
 guraliter tamen adhuc. Etsi Pascha hoc ve-
 teri sit manifestius, siquidem Pascha legale,
 audenter dico figura figuræ erat obscurior:
 at paulò post illo perfectius & manifestius

D E F E N S I O

fruemur, cum filius verbum ipsum, biberit
nobiscum in regno Patris nouum, reuelans
& docens, quæ nunc modicè demonstrauit.
Deinde non minus agreste & absurdū est,
simpliciter id velle accipere, quod non nisi
καθ' ὅσον à Paulo dictum est. Nam Iu-
dæi, ceremonias suas mordicus retinentes,
eas sibi salutem conferre opinabantur, atque
extra Christum, in quo suum complemen-
tum habebant, & qui earum basis erat, con-
siderabant. Rectè igitur Paulus & suo pro-
posito conuenienter legem, & ceremonias
ita consideratas, umbras & literam occiden-
tem, & egena mundi elementa nominauit.
ritè & decenter externum illum cultum de-
pressit & extenuauit, vt Iudæorum animos
in eum planè defixos, ad Christi considera-
tionē & λογικὴν λατρείαν traduceret. Quid
enim quæso externa sacrificia, quid ceremo-
niæ aliud sunt, quàm umbræ & nudæ imagi-
nes, contentione inter Christum & illas fa-
cta, aut ab ijs Christo excluso? Et certè ho-
diè, quid externa aquæ in baptismo aspersio
quid panis & vinū in cœna Dom. aliud sunt
quàm umbræ, quàm mortua litera, quàm egena
mūdi elemēta, si homo ijs intentus Christū
negligat, aut excluso Christo & Dei verbo
quod nos ad eum deducit? Ex quibus om-
nibus

nibus apparet, nobis dum impium esse clamamus, patribus veteris Testamenti non eundem cibum spiritualem, quo nos fruimur & viuificamur, concedere, neque cum Christo, neque cum Apostolis, neque cum voluntate & decreto Dei, sed cum Capernainis nouis, sed cum Eutychianis & Eunomiais nouis, sed cum Cameracensibus & Nicolaitis insolentibus contendendum esse.

Nunc reliquum est, ut, in hac tertia antithesi, paucis consideremus comparationem infidelium huius ætatis in cœtu piorum, & veteris Testamenti sanctorum hominum: atque quomodo ab infidelium parte stans, quos constanter defendit, quasi è tripode pronunciet conditionem eorum potiore esse: atque in hunc modum videtur argumentari.

Quibus Christi corpus substantialiter et realiter præsens est, & qui Christi corpus sacramentaliter manducant: horum potior est conditio, quam eorum quibus tantum adumbratur et præfiguratur, & qui umbram tantum manducant.

At qui impijs corpus Christi in noui Testamenti Sacramento realiter et substantialiter præsens est, atque sacramentaliter ab ijs manducatur, Veteribus verò non adfuit substantialiter, aut realiter, nec sacramentaliter fuit manducatum, sed umbra tantum.

D E F E N S I O

Ergo infidelium noui Testamenti potior est conditio, quam fidelium et sanctorum Dei hominum in veteri Testamento.

Totum hoc argumentum nihil aliud est, quam puerilis principij peticio, nitens tribus falsis & dubijs hypothesebus, quas Andreas pro veris & confessis sumit. Quis enim quæso orthodoxus, Andream concedet corpus Christi in cælum eleuatum, ibi sedens ad dextrâ Patris, inde venturum ad iudicium, nunc substantialiter omnibus adesse impijs? Deinde quis catholicus, cum Andream fatetur, ipsam sacratissimi & augustissimi corporis Christi substantiam ore & dentibus sensualiter deglutiri? Denique qui nam non extremè impius sibi ab Andream persuaderi, seque in errorem impelli patietur, ut credat, Sanctos Dei homines veteris Testamenti, qui non minus vnum cum Christo & nobiscum fuerunt, quam nos cum eodẽ Christo & inter nos ipsos vnum sumus, in suis Sacramentis præter vmbra nihil habuisse? Ab horrent piæ mentes ab infirmis istis hypothesebus, quas adamantinas esse sibi imaginatur Andreas. Cæterum ponamus Andream veris niti fundamentis, atque ad ipsam comparisonem paucis respondeamus. Corpus Christi in sacra Cœna ab impijs perceptum

prum & manducatū, tu tuiq; gregales mor-
tiferum, & quasi læthale venenum monstro
se & blasphemè fingitis: Nunc dic mihi, acu-
tissimè comparator, est ne illius potior con-
ditio, cui venenum substantialiter & reali-
ter adest, & cui hauriendum propinatur, an
verò illius, cui venenum tantum præfigura-
tur & adumbratur, non autem verè & reali-
ter infunditur? Si istius conditionem potio-
rem dices esse: quem putas te non effusè ri-
surum esse? Sin verò huius conditionē an-
teponendam esse pronuntiabis: quem pu-
tas non visurum esse tuam comparisonem
miserum coccysmum esse? Sed mitto hæc.

In tertia Antithesi Andreas vult proba-
re, carnis Christi substantiam non in cælo
tantum sitam, sed vbiq; esse: vtitur autē duo-
bus argumentis, ad quæ nostri dudum ita re-
sponderunt, vt mirum sit miserabilem hunc
hominem eadem repetere audere. Prius
itaque hoc est:

*Christus ascendit super omnes cælos, vt o-
mnia implet.*

Ergo caro Christi omnia implet.

Respondeo paucis ad consequens, non va-
lere consequentiam mutato genere prædi-
cationis, seu consecutionem laborare para-
logismo figuræ dictionis. Nam implere o-

D E F E N S I O

omnia, hoc loco Paulo non significat, in omnibus locis carnem Christi sitam esse, aut per omnia loca cœlum, terram, infernū extendi: sed significat Ecclesiam donis implere & cumulare: id quod antecedentia & consequentia Pauli verba declarant, & Davidis ad quod alludit Paulus, vaticiniū hunc sensum omnino requirit. Cæterum de hoc loco plura agere superuacaneum est: quippe cum à nostris sæpe ita illustratus sit, ut eius verus sensus omnibus pateat, qui non plañe sunt ab Andrea fascinati.

Alterum argumentum, pro Vbiquitate carnis Christi, hoc est:

Christus ait: Vbicunq; duo aut tres congregati sunt in nomine meo, ego sum in medio ipsorum: Item: Ego sum vobiscum, omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.

Ergo caro Christi est ubiq; præsens.

Consequens Andreas pbat his verbis: *Nisi quam enim est filius Dei sine sua humanitate, sed VBIQUE habet eam sibi personaliter non autem localiter præsente.* Ad testimonia Andree quod attinet, respondeo, in ijs committi fallaciam à non consequenti: nam nō sequitur, quod toti tribuitur, rectè quoque singulis eius partibus tribui. Sic non sequitur: Christus est ante Abrahamum. Ergo humanitas

manitas Christi, ipso actu, fuit ante Abrahamum. Sic quoque non sequitur: Homo utitur ratione: Ergo corpus utitur ratione: Sed libet hoc loco fallacię Iacobandricę op-
ponere testimonium Augustini orthodoxum, & orthodoxę Ecclesię calculo semper approbatum. Secundum maiestatem suam, secundum providentiam, secundum ineffabilem & inuisibilem gratiam impletur, quod ab eo dictum est: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Secundum carnem verò quam verbum assumpsit, secundum id quod de virgine natus est, secundum id quod à Iudæis prehensus est, quod ligno crucifixus, quod de cruce depositus, quod linteis inuolutus, quod in sepulchro conditus, quod in resurrectione manifestatus, non semper habebitis vobiscum. Quare? quia conuersatus est secundum corporis præsentiam, quadraginta diebus cum discipulis suis, & eis deducentibus vi-
dendo, non sequendo ascendit in cælum, & non est hic. Ibi est enim, sedet ad dextram Patris, & hic est. Non enim recessit præsentia Maiestatis. Tra. in Io. 50. Ad consequētis probatio-
nem, quę valde ambigua & obscura est, respō-
deo nobili Fulgētij dicto ad Thrasimundum regē, li. 3. c. 8. quod beatus ille Pater Arianis atque factiuz tuę Ubiquitati opposuit. Hu-

D E F E N S I O

manitas, inquit, vera filij Dei, nec tota in sepulchro fuit, nec tota in inferno, sed in sepulchro secundum veram carnem Christus mortuus iacuit, & secundum animam ad infernum descendit. Secundum eandem animam ab inferno ad carnem, quam in sepulchro reliquerat, redijt. Secundum vero divinitatem suam, quæ nec loco tenetur, nec fine concluditur, totus fuit in sepulchro & carne, totus in inferno cum anima. Ac per hoc plenus fuit ubiq; Christus, quia non est Deus ab humanitate, quam susceperat, separatus, qui & in anima sua fuit, vt solutus inferni doloribus, ab inferno victrix rediret & in carne sua fuit, vt celeri resurrectione corrumpi non posset.

Postquam igitur Andreas corporis Christi Vbiquitatem asseruit, hoc est, corpus non esse corpus probavit: tandẽ triumphabundus hæc verba subijcit: *Quapropter etiam nostros minime pudet* (cuius verò rei puderet eos, qui pudorem cum pudicitia amiserunt?) *assertionis, qua* $\sigma\omega\mu\alpha\tau\iota\kappa\omega$ *, id est veram & realem ipsius corporis in terris presentiam, imò ubiq; παρσούων seu presentiam, et in alijs ad vitam, in alijs ad iudicium efficiunt docent.* Nobis verò Andrea, magnæ laudis & gloriæ

gloriæ ducimus, contra tuum Vbiquitatis
somnia & Eutychianum portentum ar-
dè tenere accurateque defendere, illam or-
thodoxæ Ecclesiæ perpetuam, & cum ver-
bo Dei consentientem sententiam, quæ ex-
tat apud Fulgentium lib. 2. cap. 5. ad Thra-
sim. Filius ergo Dei tam auctoritate diuina,
quàm sanctorum Patrum fidei veraci-
que sententia secundum diuinam naturam infi-
nitus immensusque probatur, ubique presens
omnia replens. Quia verò idem filius Dei,
verus Deus, natus de Deo Patre, verus ho-
mo factus est pro nobis ex homine: factus
est enim ex semine David secundum carnem,
diuinæ humanæque naturæ in se continens
veritatem, quæ fuerunt veræ diuinitatis nō
amisit, & quæ sunt veræ humanitatis acce-
pit. Vnus idemque secundum carnem, de
matre temporaliter natus, qui secundum di-
uinitatem de patre permanet sempiternus,
vnus idemque HOMO LOCALIS ex ho-
mine, qui est Deus immensus ex patre, vnus
idemque secundum humanam substantiam
absens cœlo cum esset in terra, & derelin-
quens terram, cum ascendisset in cœlum: se-
cundum diuinam verò immensamque sub-
stantiam, nec cœlum dimittens, cum de cœ-
lo descendit, nec terram deserens, cum ad

D E F E N S I O

cœlum ascendit. Quod ipsius Domini ceterissimo potest cognosci sermone, qui vtilem ostenderet humanitatem suam, dicit discipulis suis: Ascendo ad patrem meum, & ad patrem vestrum, & Deum meum & ad Deum vestrum. De Lazaro quoque cum dixisset, Lazarus mortuus est: adiunxit, dicens: Ego gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi. Immensitatem verò suæ diuinitatis ostendens discipulis, dicit: Ecce ego vobiscum sum, omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi. Quomodo autem ascendit in cœlum, nisi quia localis & verus est homo? Aut quomodo adest fidelibus suis, nisi quia idem immensus & infinitus est Deus? Huic adde Vigilij sententiam, lib. 1. contra Eutychen Vbiquitatis Patriarcham. Vide, inquit, vtriusque naturæ mysteriū, Dei filius secundum suam humanitatem recessit à nobis: secundum verò diuinitatem recessit nobis: Ecce ego vobiscum sum. Est igitur nobiscum, & non nobiscum, quia quos reliquit, & à quibus discessit humanitate sua, non reliquit nec deseruit diuinitate sua. Itē. Quo modo cum verbum ubique sit, non ubique etiā inueniatur caro? Nam quando in terra fuit, non erat vtiq; in cœlo, & nunc quia in cœlo est, non est vtiq; in terra, & ita tantum non est, vt secundum ipsam Christi

Itum expectemus venturum de cœlo, quē
 secundū verbum nobiscum esse credimus
 in terra. Igitur secundum vos (attendite Eri-
 tychis sectatores Vbiquitarij) aut verbum
 cum carne sua locō continetur, aut caro cū
 verbo ubiq; est: sed quia verbum ubiq;, ca-
 ro autem ubiq; nō est, apparet vnum eun-
 demq; Christū, vtriusq; esse naturæ, & esse
 quidē ubiq;, secundum naturā diuinitatis
 suæ, & loco (audis locum Andrea) contine-
 ri, secundum naturam humanitatis suę. Cir-
 cumscribitur loco (ubi ergō Andrea, illocā-
 lis tua Vbiquitas consistit.) secundum natu-
 ram carnis suæ: & nō capitur locō per na-
 turā diuinitatis suæ. Hęc est fides & confes-
 sio catholica (ergō non Bergensis) quā A-
 postoli tradiderunt (valeat ergō auctoritas
 Patrum Bergensium) Martyres roborau-
 runt (multō igitur melius hęc fides & mul-
 tō certior, quā illa Bergensis ab auarīs, &
 ambitiosis, voluptatibusque deditis mini-
 stris Ecclesiarum confirmata) fideles nunc
 vsq; custodiunt (sint igitur infideles Vbi-
 quitarij omnes.) Hęc Vigilius Martyr, qui
 suo martyrio hanc doctrinam quoq; confir-
 mauit, nobisq; commendauit.

Secundō Andreas probat, corporis Chri-
 sti percepti duos esse contrarios effectus,

D E F E N S I O

atq; à similitum comparatione in hanc sententiam argumentatur.

Quemadmodum se habet sol ad lutum & terram: sic se habet corpus Christi perceptum ab fideles & infideles.

Atqui sol radijs suis lutum indurat: ceram liquefacit.

Ergo corpus Christi perceptum infideles occidit: fideles verò vivificat.

Proportio Iacobandreae ritè rectèque negatur: cū nihil aliud sit, quàm putida principij petitio. Nam res comparatæ in eo, in quo comparantur, sic *ὡς πρὸς ὅν*, bis per omnia dissentiunt: quas tamen argumentator Andreas consentire, pro confesso sumit. Etenim si duos priores terminos, Solem nimirum & corpus Christi perceptum consideremus, in illo tertio, in quo convenire eos somniat Andreas, summa discrepantia se offeret. Solis quandoquidem propria *ῥέπρεια* seu proprium effectum non est, corpora vel liquefacere, vel indurare: sed suis radijs res omnes collustrare, & calore suo fervere: quod verò deinde alia liquefunt, alia indurantur, alia mollescunt, alia arescunt, alia alio modo afficiuntur, solis calori alium de accidit. At verò corporis Christi percepti & communicati unus, solus & perpetuus

tuus effectus est vitam operari. Qui edit
carnem meam & bibit sanguinem meum,
habet vitam æternam. Iohan. 6. vers. 54. Ita-
que quemadmodum sol exortus nō potest
non orbem collustrare, & omnia, ad quæ
pertingit, calefacere: ita quoq; corpus Chri-
sti, solis iustitiæ perceptum non potest non
vivificare. Itaque, iustificatio cum corpore
Christi, tanquam proprium effectum, cum
sua causa, conuertitur: non secus ac lux cū
sole. Itaque tibi quoq; Andrea, qui res tam
discrepantes comparas, necessarium fuerit,
tua studia, si non in Theologica, saltē Philo-
sophica schola confirmare melius.

Deinde verò, si duos quoq; posteriores
terminos, lutū videlicet cū cera, & fidelē cū
infideli introspiciamus, ibi quoq; maxima
dissimilitudo cōspicietur. Cera enim & lutū
non nisi disparatē opponuntur: fideles au-
tem & infideles non nisi priuatiuē. Itaq; tam
lutum, quam cera affecta sunt & compara-
ta ad solis lumen & ardorem percipien-
dum: quia neutrum facultate & instrumen-
to eum percipiendi destituitur. At quò ad
fideles & infideles, res longè aliter compa-
rata est. Cum enim priuatiuē opponantur,
quis adeò rerum rudis est, & sensu commu-
ni destituitur, vt non videat, non vtrosque

D E F E N S I O

eodem modo ad corpus Christi percipientes
dum affectos & idoneos esse: quippe cum
infideles, qua ratione etiam infideles dicun-
tur, fide, qua sola corpus Christi percipitur,
priuentur. Probet igitur prius Andreas in-
fideles corpus Christi manducare, & tūc
demum speret, prudentes homines, hanc si
militudinem aliquid ponderis habere, iudi-
caturos esse.

Deniq; si illud tertium, in quo hi duo ter-
mini comparantur, penitus nobiscum re-
cognoscamus, tūc demum videbimus An-
dream cœlum terræ miscere. Nam sol calo-
re suo non magis conducit ceræ mollescen-
ti, quā luto indurescēti: nec maius detrimē-
tū affert luto indurescenti, quā ceræ lique-
fienti: nec magis ceræ molienti integritatē
largitur, quā luto indurescenti. At verò
corpus Christi à te, Andrea, monstruosè fin-
gitur infideles, à quibus percipitur & man-
ducatur, eternis supplicijs mactare. Horren-
dum & in communionem salutaris corpo-
ris Christi blasphemum delirium. *Hec ipsa
Philosophia te quoq; Andrea docere potuisset, si
tua studia Tubingæ prius confirmasses, quàm
te inmunditati Bibenhusianæ dedisses.*

Tertiò, Augustini dictum Tractat. 26. in
Iohan. contra suam opinionem, nihil fa-
cere

cere conatur ostendere duabus rationibus. Prior hæc est,

Alia est manducatio corporis Christi, de qua Christus agit Iohannis. 6. quàm ea quæ fit in Cæna,

Ergo Augustinus contra nostram assertionem qua docemus ipsum Christi corpus ab infidelibus ore manducari ad exitum nihil pugnat.

Antecedens Iacobandreanum petit principium; quis enim orthodoxus unquam docuit aut sensit alio instrumento, alio fructu, ac proinde ab alijs manducari ipsum Christi corpus? Profer, si potes, aliquem Andream, & tùm demum audacis istius tuxæ affirmationis aliquod pondus, apud sanos erit homines. Nam quàm bona fide, & qua conscientia Calvinum ad tuum dogma stabilendum producas, paulò ante à nobis dictum est. Verùm etiamsi demus tibi, quod quis & quod tibi sumis: tamen hac ratione Augustinum, in tuæ opinionis societatem, nequaquam pertrahere poteris. Nam Augustinum loqui de manducatione, quæ in sacra cæna fit, tã antecedentia, quàm consequentia ita manifestè indicant, ut mirum sit te modò conari August. te cum conciliare. Nam in antecedentibus veterum Sacramenta cum nostris confert, atque in re

D E F E N S I O

paria esse dicit vtraque: cui comparationi
immediatè subijcitur hæc Augustini senten-
tia. In consequentibus verò ad hanc senten-
tiam confirmandam adducit & accommo-
dat Pauli locum I. Corinth. 10. cap. Vnus pa-
nis, vnum corpus multi sumus. Quæ verba
ad sacram cœnam pertinere & de ea loqui,
ne Andreas quidem inficiari audet. Altera
ergo ratio Andræ hæc est:

*Augustinus manducationem, quæ sit per so-
lam fidem, hoc loco à sacramentali manducatio-
ne discernit, cum expresse dicit virtutem Sacra-
menti, non visibile Sacramentum: intus non so-
ris: corde non dente.*

*Ergo Augustinus hac sententia, manduca-
tionem ipsius corporis Christi ad exitium, non
oppugnat.*

Si Andreas, sacramentalem manducatio-
nem eam interpretaretur, quam Augusti-
nus & orthodoxa ecclesia intellexit, facile
omnis de hac quæstione controuersia sopi-
retur: sed quia nouus Theologus, nouâ do-
ctrinam commentus, nouè loquitur, liber
ex hoc eodem tractatu duo Augustini te-
stimonia, è quibus quilibet intelligit visibi-
le Sacramentum non significare Augu-
stino corpus & sanguinem cum pane,
sed externum tantum signum, ac proinde Sacra-

Sacramentalem manducationem, eidem non esse manducationem corporis Christi, spirituales & exitiosam. Prius testimonium hoc est. Huius rei Sacramentum, id est, unitatis corporis & sanguinis Christiani, ubi quotidie, alicubi certis intervallis diebus, in Dominica mensa, præparatur & de mensa Dominica sumitur, quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium. Res vero ipsa cuius Sacramentum est (audi quæ so Lector, Sacramentum opponi rei, id est, corpori Christi, nisi velis persuaderi ab Andrea, corpus Christi corporis Christi Sacramentum esse) omni homini ad vitam nulli ad exitium, quicumque eius particeps fuerit. Alterum testimonium paulò post sequitur. Qui non manet in Christo, & in quo non manet Christus, proculdubio nec manducat spiritualiter carnem eius, nec bibit eius sanguinem, licet carnaliter & visibiliter præmar dentibus, Sacramentum corporis & sanguinis Christi, (audis pie Lector impios non ipsum verum Christi corpus, sed Sacramentum, sed signum percipere) sed magis, tantæ rei Sacramentum, ad iudicium sibi manducat & bibit. Hæc ita plana ita perspicua sunt, ut neminem, nisi quem Ubiquitas planè excæcavit, latere possint.

D E F E N S I O

Quartò, Tertulliani dictum, homo ridiculus certè, suam Ubiquitatem confirmare arbitratur, adeò ab ea dementatus est. Sic autem argumentatur,

Tertullianus ait: Quemadmodum nobis arrhabonem spiritus reliquit, ita & à nobis arrhabonem carnis accepit, & vexit in cœlum, pignus totius summae, quandoq; illuc redigenda. Secura estote caro & sanguis, vsurpatis & cœlum & regnum Dei in Christo.

Ergò Tertulliani dictum Ubiquitati carnis Christi, non modò non contradicit, sed eam magis confirmat.

Si hominibus eruditis persuaferis Andrea, te ex pumice aquam elicere posse, tum demum persuadebis te ex hoc dicto, Tertulliani, Ubiquitatis præsidium petere posse. Nam duabus firmissimis rationibus, in hoc dicto, oppugnatur, quas iuniorum gratia, duobus syllogismis includam.

I. Contraria contrariorum sunt consequentia;

Atqui Christus spiritum suum, qui hoc loco carni opponitur, verè & realiter nobis reliquit, ut ubiq; nobis adsit, de gratia Dei confirmet, ac custodiat.

Ergò verè non autem inuisibiliter tantum carnem, à nobis accepit ac in cœlum vexit.

Complexionis ratio pēdet à comparatione Tertulliani: *Quemadmodū, inquit, id est eodē planē modo à nobis abduxit, vel tam verē à nobis abstulit suam carnē: ita, hoc est eodem modo, & tam verē spiritum suū sanctum nobis reliquit.*

Si corpus Christi elevatione in cœlum facta est Ubiquitaria: tū sequitur nostra quoq; corpora talia fore. Ratio connexionis est in his verbis Tertulliani: *Pignus totius summae (id est, omnium hominū) illuc (id est, in cœlū quo caro Christi vecta est) redigendę.*

Atqui consequens est absurdum

Ergo & antecedens absurdum, mentiq; Tertulliani planē contrarium est.

Consequens autem suū probat Andreas his verbis: *Non enim vexit carnem suam in cœlum, sicut caro Elię in cœlum vecta est, sed eam ad dexterā virtutis & maiestatis Dei collocavit, in quam sedem caro Elię non peruenit.*

Vt verissimū esse, quod hoc loco scribis, non inficiamur, ita quoq; falsissimū esse asseramus, quod, per fallaciam à nō causa, ex illa sessione ad dexterā, qua summa Christi gloria & maiestas nobis cōmendatur, Ubiquitatem nobis obtrudere conaris. Nā primō, symbolū Apostolicū non quidē dexterā

D E F E N S I O

Dei, tanquam certum locum, cōmonstret
 sed sessionem ad dexteram non nisi in cō-
 lo, in quod Christus non disparitione, non
 phantasticè, ut vos nuper loqui cōpistis, sed
 verè, sed locali motu ascendit: & vnde, ceteris
 bus angelis, ad nos locali motu, tanquam
 certo loco redibit in nouissimo illo die
 quo omnia reparabuntur. Quapropter, An-
 drea, ignosces nobis, si symbolo Apostolico
 quod ἀξιόμιστον & αὐτόμιστον est, fidem praeser-
 tius, quàm tibi, qui toties iam fidem fessisti,
 habendam nobis esse ducamus: praeser-
 tim cum Paulus & orthodoxi Patres eodem
 modo, de sessione ad dextram, nos erudiant.
 Quae sursum sunt (non quae ubique sunt)
 quaerite, ubi Christus est sedens ad dexte-
 ram Dei. Coloss. 3. vers. 1. Sedit ad dextram
 maiestatis in excelsis. Hebr. 3. Theodoretus
 Dialog. 2. Igitur corpus Domini cum sur-
 rexit, à corruptione quidem & interitu ali-
 num, & impatibile, & immortale & diuina
 gloria glorificatum, & à cœlestibus adori-
 tur potestatibus: corpus tamē est, & habet
 quàm prius habuit, circumscriptionem. Au-
 gustinus in lib. de Vnitate & Trinit. cap. 2.
 Per id quod Deus, est æqualis Patri, & ubi
 que praesens est: per id quod homo, & pal-
 sus ac mortuus est, & resurrexit, & ascendit
 in cœ-

in cœlum, sedetque ad dexteram Patris, & sic veniet ad iudicandum vivos & mortuos, quemadmodum est ire visus in cœlum in eadem forma carnis, & substantia, cui pro se sibi immortalitatem dedit, naturam non abstulit. His & similibus dictis, pleni sunt libri orthodoxorum Patrum, quorum apud sapias mentes maior debet esse auctoritas, quam novorum Ubiquitariorum.

Coronidis loco Andreas implicatus D. Grynaeo contradictionem, in quam incurrat, ostendere conatur, homo alioquin in contradictionibus texendis & palliandis valde exercitatus. *Suprà, inquit, in thesis II. apbo-rismo 4. posuit Grynaeus: Non solùm τῆς ἐσθίας* sententiæ vivifici corporis Christinos fieri participes, sed etiam τῆς ἐνεργείας. Hic verò præsententiæ τῆς ἐσθίας, non solùm prorsus non amplius meminit, sed eius contrarium apertè ponit, cum dicit: Christum, quo ad carnem attinet, iam gloriose super cœlos, non in terris, nec alibi usquam sitam esse: modum autem præsententiæ esse, πρὸς μὲν τὸν κατὰ ἐνέργειαν.

Non poteris amplius Andrea, ingeniosè iuventuti, quæ nostra quoque scripta legit, te iuvito, fucum facere tuis calumnijs, multò minus homines cōstantis ætatis, qui

D E F E N S I O

de controuersijs iudicare possunt, in fraudem induces. Quasi verò nobis contradicamus, dum docemus carnem Christi, si localem situm respicias, non nisi in cœlo esse, unde eam expectamus ad iudicium venturi & tamen verè per fidem nobis communicari & nexu Spiritus sancti nobiscum multo arctius & verius coniungi, quàm si in hisce terris coràm presens adesset. Neq; locorum neq; temporum interualla dispensationem donorum Dei, quorum basis & fundamentum est corpus Christi, impedire possunt.

X X.

Quartò, si manducationis instrumenta modicæ consideret mens veritatis cognoscenda cupida, deprehendet hanc sententiæ nostræ & eadem oppositæ opinionis, diuersitatem.

1. Nos in sacra Eucharistia, Terrena quidem, id est, Panem & Vinum Domini, ore corporis: Cœlestia autem, ore animæ, seu fide (responsum inquam instrumentorum accipientium) percipi, dicimus.

Alij contra, Non minus cœlestia ore corporis quàm terrena percipi aiunt. Id quod non minus agreste absurdum & ἀπερὶς ἄλογον est, quàm si quis per hypallagen rerum ordinem inuertentem, dicat: Panem et vinum corpore percipi

percipi: ipsum autem corpus et sanguinem Christi, ore corporis, Ministrum externum baptizare spiritu, Christum verò externo aquæ baptismò defungi. Deum circumcidere præputiū carnis, terrenum autem patrem circumcidere cor suū filiorū.

2. Iam si modum manducationis perpendas. Non ea quæ in cœna adsunt & nobis exhibentur, eo modo quo adsunt, exhiberi & percipi iudicamus. Adsunt autem terrena symbola localiter & αὐτῶς, seu sensibilibiter. Ideo & percipiuntur naturaliter, localiter, corporaliter. Cœlestia autem dona (corpus inquam & sanguis Christi) non adsunt nunc in terris, aut in cœna localiter: nec ante extremum diem adferunt, nisi menti & cogitationi in promissionem sacramentali perceptioni adiunctam, intuenti. Hæc igitur spiritualiter & verè nobis præberi, & earum per fidem participatione nos viuificari, dicimus. Ac disertè testamur, manducandi et bibendi vocabula, quum ad panem vinumq; referuntur, propriè: quum autem ad Christi corpus & sanguinem, translate sumenda nobis esse ut Psal. 14. 4.

Alij è contrario, Corpus & sanguinem Christi, quæ localiter non adesse fatentur: percipi tamen corporaliter, realiter, oraliter. Sed modo cœlesti, supernaturali, ineffabili (sibi ipsis

D E F E N S I O

scdē contradicentes) vehementer contendunt.
Memuisse enim uerò illos decebat Platonis
proverbij: ἴσθι ὅρθως δοθέντων, ἀπαίσεις δὲ
ἔστιν, Ea, quæ rectē data & concessa sunt, ante-
ri & negari minimē debent. Concedunt autem
illi & rectē quidem, non adesse localiter Cor-
pus & sanguinem Christi in sacra Cœna. Qu-
re igitur affirmant oraliter illa & corporaliter
manducari & bibi?

Prioris antitheseos priorem partem
qua nos statuimus in sacra Cœna res terre-
nas ore corporeo, cœlestia uerò dona ore a-
nimæ, id est, fide percipi, in hunc modū op-
pugnat Andreas.

Verbum, manducare non est ὁμοῦς ἑνὶ
sen equiuocum, quod duo habeat significatio-
nec significat credere, ut Iohannis 6. sed ore
edere.

Ergò cœlestia dona non fide, sed ore corporeo
manducantur.

Herculeum sanè argumentum, & cō-
gnum quod albo lapillo notetur. Ad ante-
cedēs igitur quod attinet respondetur bre-
uiter, te, iuueniliter exultando, petere pri-
cipium, ac pro confesso sumere, quod nō
mo sanus adhuc dedit. Quis uerò dubit-
cum uerbum, Manducandi, tam de pane
quàm de Christi corpore usurpetur, non
eodem

eodem modo vtrunque accipi & intelligi.
Nam quemadmodum verissima est illa Dia-
lecticorum regula: Talia sunt subiecta, qua-
lia esse permittuntur à prædicatis: sic veris-
simum illud quoque est, talia esse prædicata,
qualia esse permittuntur à subiectis. Et huc
facit illa Augustini regula lib. 3. de Doctrina
Christiana, cap. 16. Si præceptiua locutio
est, aut flagitium aut facinus vetans, aut v-
tilitatē aut beneficiā iubens, non est figu-
rata: Si autem flagitium aut facinus vide-
tur iubere, aut beneficiam vetare, figu-
rata est. Nisi manducaueritis carnem filij ho-
minis, & sanguinem biberitis, non habebi-
tis vitam in vobis, flagitium vel facinus vi-
detur iubere. Figura est ergò. Et ne quid
excipere possis, sciendum est Augustinum
hanc eandem regulam, ad verba Cœnæ Do-
minicæ, magno studio, in libro 2. aduersus
Aduersarium legis, cap. 9. accommodasse.
Vbi verbis expressis scribit, horribilius vi-
deri humanam carnem manducare, quàm
perimere, & humanum sanguinem potare,
quàm fundere: nisi secundum sanæ fidei re-
gulam, figuratè hoc dictum & factum, ex-
ponatur. Ex quibus facile est intelligere,
verbum, Manducandi, aliter de pane, aliter
de corpore Christi accipiendum esse, de il-

D E F E N S I O

Iſo quidem propriè: de hoc verò non niſi ſi-
 guratè. Ad alterũ verò, quòd ais, *Manducare*
in ſacra Cœna, ſignificat *ore manducare*, non
credere: ſicut Iohan. 6. *manducare ſignificat*
credere, non ore edere, Reſpondeo; nihil eſſe
 principium petere, ſi hoc non ſit: quis enim
 orthodoxus tibi conceſſit, verbum *Mandu-*
candi, ſi ad corpus Chriſti referatur, aliter
 Ioh. 6. aliter in uſu Cœnæ accipiendum eſſe.
 At qua tandem ratione, audax illud tuũ pro-
 bas figmentum? Deinde noli nobis invidia-
 am conflare, trito illo tuo figuræ dictionis
 paralogiſmo: *edere* quãdo quidem tam Ioh.
 6. quàm in Euchariftia non ſignificat ſimpli-
 citer credere ſed fide Chriſtum, cum omni-
 bus ſuis beneficijs, apprehendere, in Chri-
 ſto manere; & Chriſtum in ſe manentem ha-
 bere: vt videlicet manducatio carnis Chri-
 ſti ſit, fidei opus ſeu effectum. In altera anti-
 theſeos parte, Andreas absurdum, quod ex
 eius opinione, hoc eſt, orali corporis Chri-
 ſti manducatione conſequitur, excuſare co-
 natur, verbis quidem multis, ſed rationum
 momentis planè nullis: adeò vt nemo intol-
 ligens vel ex hoc ſolo loco nõ videat, quàm
 implicatus ſit Andreas, & quàm conſtrictus
 teneatur. Illuſtrauit autem D. Gryneus il-
 lud absurdum tribus exemplis. Itaq; ad ſin-
 gula

gula aliquid dicit Andreas.

1. Ait D. Grynæus non minus absurdum esse, dicere corpus Christi ore manducari: quam dicere, panem & vinum percipi. Ad quod hæc regerit Andreas: *Cum Chrysostomo fatemur, sensibus & rationi humanæ rem valde absurdam esse, & cum orthodoxa veritate, adeo absurdam, ut non nisi fides intelligere possit. Hæc verò absurda non solum cum ratione pugnare, sed cum verbo Dei perpetuum bellum susceptum habere antea multis modis demonstrauiamus. Neque verò est, quod simplicioribus persuadeas, patres oralem tuam ipsius corporis Christi tantoperè extulisse & suspexisse: quam eas penitus ignorasse antea probauiamus. Et ut hoc loco rursus intelligat pius Lector, quæ & Chrysostomi de orali manducatione mens vigesimo sexto, Homilia 83. de hac re disserit. Ipse quoque bibit ex eo (si vera est oralis Iacobi manducatio, sequitur Christi suo ore os suum comedisse) ne auditis verbis illis, dicerent: Quid igitur? san- guinem bibimus & carnem comedimus? Nam & quomodo prius de his (quæ de Eterna figurabat & obsignabat) verba fecit;*

D E F E N S I O

multi solummodo propter verba scandalis
passi sunt. Ne igitur tunc quoque id accideret,
primus ipse hoc fecit, ut tranquillo animo
ad communicationem mysteriorum indu-
ceret. Hæc ille.

Tu autem quid amplius habes? Neque
quã verò ἀποπέπης esse, ut per terrena celestia
nobis distribuantur, idem Chrysostomus confir-
mat, sicut supra in thesi 16. ipse opinator verba
eius, sed non bona fide recitavit, quibus testat-
ur in sensibilibus intelligibilia dari. Putas ne
Andrea quenkum esse tam stupido inge-
nio, qui non videat te uti ἀποπενήτες, ni-
hilque ad rhombum dicere? Non quæritur
hoc loco, quod tu inculcas, in quibus, sub
quibus, & per quæ cœlestia distribuantur,
dona: sed quo instrumento percipiantur, o-
te ne corporis, an verò fide? Hic Rhodus
Andrea. Quæ verò fide tu Chrysostomi tes-
timonium cites tuæque consubstantiationi
accommodas, ex ijs quæ in thesi 16. compa-
ravimus, facile cognoscer ingenuus Lector.
Quibus si velit addat & hoc. Si vasa sancti-
ficata transferre ad privatos usus pericu-
losum est, in quibus non est verum corpus
Christi, sed mysterium eius corporis con-
tinetur: quanto magis vasa corporis no-
stri, quæ sibi Deus ad habitaculum præpa-
rauit.

rauit, non debemus dare locum diabolo agendi in eis quod vult. Chrysostomus in opere Imperfect. Homilia II. Vides quàm tuę consubstantiationi patrocinetur Chrysostomus?

2. Ait Dominus Grynæus, non minus absurdum esse, si quis dicat, cœlestia dona ore corporis percipi, quàm si quis dicat ministrum externum baptizare spiritu; Christum verò externo aquę baptismō defungi. Hoc absurdum Andreas eleuat ad hunc modum: *Sic Deus ordinavit, ut non solum aquam baptismi effundat in baptizandū, sed quod per illam aquam, etiam velit suo spiritu baptizare, non animam tantum, sed etiam corpus.* Hic iudicet cœlum & terra, utrū Andreas ad scopum, ad quem collimandum erat, pertingat, ac non potius quā longissimè aberret, incautumq; lectorem abducatur. Hoc tibi excusandum est Andreas: Annon æquè absurdum, & à verbo Dei ordineq; diuinitus sancito alienum sit, dicere ore corporis nō minus cœlestia quàm terrena percipi dona, ac si quis dicat, ministrum intus & in corde hominis, per baptismum, non minus agere, quā Christi spiritus. Hic oleæ, extra quas cum tam impotenter euageris, tuę conscientię & causę malę, nec obscura nec leuia nobis das documenta.

D E F E N S I O

3. Ait D. Grynæus: Non minus absurdum esse, dicere cœlestia ore corporis percipi, quàm si quis dicat: Deū circumcidere præputium carnis: terrenū autem patre circumcidere eorū filij sui. Hoc Andreas extenuat his verbis: Eadē circumcisionis quoq; ratio est, qua non Deus ipse præputium carnis circumcidere voluit, sed hominum ministerio cōmisit, per quod ipse spiritu sua internam reuocationē operatur. Ergo concedis absurdam esse istā hypallagen, de qua loquitur D. Grynæus. Sed ridiculum est id quod addis: Sic et panem et vinum Eucharistiæ ore percipere, nō corde credere iussit. Ita sanè mi homo: sed dic nobis, est ne panis ipsum substantiale Christi corpus? Vinum verò substantialis Christi sanguis: ut quicunq; ore panem & vinum percipiat, ipsum Christi corpus ore percipere dicatur? Et certè ridiculum est ita argumētari: Christus iussit panem & vinū in Eucharistiā non credere, sed ore edere: Ergo Christus substantiale suum corpus non fide percipere, sed ore māducare iussit. Verūm aui mi tui sensum in sequentibus verbis exprimis: Per quæ terrena ipse promisit, se datum corpus et sanguinem. Per panem & vinum, Christus nos participes sui corporis facit, tanquam per instrumenta, non tanquā vchicula

cula aut latibula. Sic per verbū dat fidem, tanquam per instrūmentū, non tanquam latibulum aut vehiculū, in & sub quo fides hominibus lateat, aut realiter includatur, Hinc verò tu nequaquam concludes, fidem percipi eodē instrumento, quo externus verbi Dei sonus: ut neq; concludere poteris, eodem instrumento percipi ipsum corpus Christi & signa eius.

Contrā secundæ Antitheseos priorē partem, sic argumentatur Andreas.

Fides non facit Christum suo corpore & sanguine præsentem. Ergò non soli fidei adest corpus & sanguis Christi.

Antecedens probat Andreas: Sed omnipotēs virtus Spiritus sancti, sicut orthodoxi Patres et veteris Ecclesiæ liturgia, iuxta verba testamenti Christi, manifestè testantur.

Negatur consequentia; nam etiam si fides non sit causa præsentia corporis & sanguinis Christi, sed virtus Spiritus Christi: tamen est solum subiectum, cui res in verbo & Sacramento promittuntur, adsunt, & offeruntur; ut etiā sola causa instrumentalis est, res promissas apprehendendi, retinēdi & applicandi. Huc facit illa Christi salutaris, & consolationis plena promissio: ubicunque duo aut tres congregati fuerint in nomine meo:

D E F E N S I O

sum in medio ipsorum. Hinc illud quoque πολυθρύλλοντος Pauli, ut Christus habitet in cordibus vestris per fidem ad Ephes. 3. Sed quid opus est plura? Argumentum Iacobi nititur falsa hypothesis, ac proinde perit principium: quod statuit corpus Christi substantialiter, & ex æquo omnibus omnino creaturis præsens esse: id quod cū verbo Dei pugnatur, ac suis autoribus probandum incumbit.

Secundò Andreas modum manducandi corpus Christi, exponit, his verbis: *Modus manducandi non est carnalis, physicus, aut localis, quamvis in re sensibili, & per rem corporalem, à Deo ordinatam, iuxta verbum Testamenti Christi fiat: verus tamē & tam verus & realis, quam verū & reale (sic enim loquitur homo implicatus) mysterium.* Et tibi ipsi & verbis Testamenti cōtradiceis. Nam primò quomodo tibi modus nō est carnalis, si caro carnē substantialiter māducat? Deinde quomodo modus nō est physicus, si os, cū Capernaitis, carnis substantiā deuorat? Quomodo deniq; modus nō est localis, si In, Sub, Cū pane in eodem loco sitū est corpus Christi, & cū pane locali motu in os ingreditur? Audis hæc Germania, & tamē te ita ludificari finis, ut quædēs nō videas? Deinde quomodo tibi cū verbis Testamenti cōuenit? annō hæc pugnant?

Panis

Panis est corpus Christi: Et, in, sub, cum isto pane est corpus Christi? Sed perge in explanatione modi. *Quod non in eo consistit, sicut ex suo Cacodoxo (adeo Theologum, pietate & ætate iam grauem suæ oblectant & titulant natiæ) consensu opinator noster falso docet, quod panis & vinum, nomen & appellationem corporis Christi sortiantur, & ea significant atque representent.* Existimabam te vltius explicaturum modum manducandi, & tu quoque, vt mihi omnino videris, id facere cogitasti: sed vtrunq; sua spes fefellit. Nam à modo manducandi & applicandi corpus Christi, relaberis ad coniunctionem corporis cum pane: adeo vt multi iam plane persuasum habeant, tibi panem & vinum plus cordi esse, quam vera *κοινωνία* corporis Christi cum fidelibus. De vnione verò Sacramentali, qualem scilicet nos ex verbo Dei statuamus, antea modo copiose à nobis disputatum est, nec necesse, eadem hoc loco iterare. Tu potius perge, & modum nostrum quem odiose exposuisti, refuta. *Is enim, inquit, modus non est inscrutabilis, sed planus et apertus, quem non modoratio humana intelligit, sed etiam sensus externus comprehendit.* O acumen logicum: o refutationem nostræ doctrinæ grauem, tantoq; theologo di-

D E F E N S I O

gnam. Digna certè est, quæ hoc enthymamæ
te formetur, ac toti Germaniæ contempla-
da proponatur.

*Orthodoxus consensus modum unionis sacra-
mentalæ constituit, qui nõ est inscrutabilis, sed
planus & apertus.*

*Ergò modus ille non est verus. Spectatum
admissi risum teneatis amici.*

In quo ergo mysterium positum est? In
eo, inquis, quod corpus Christi verè & rea-
liter, in, sub, cum pane Eucharistiæ adsit, si-
cut orthodoxi Patres locuti sunt. Q. myste-
rium altum & profundum, dignum scilicet
quod cum mysterio infantis & cunarum, pe-
cunæ & loculi, canthari & vini conferatur.
Nemini sano vnquam, hoc mysterium esse,
persuaseris: nisi in hac mysterium lateat
quod istas tuas monosyllabas notas, quibus
non cum orthodoxis patribus, vt supra do-
cui, sed cum Nicolao Papa & Cameracensi
Cardinale, contra orthodoxam Ecclesiam
cuius veram sententiam Berengarius recan-
tare à vestris Patronis coactus fuit, vteris
maiusculis literis tuo contumaci consecrasti.
Sed de his satis,

In altera huius antitheseos parte Andreas
contradictionem, quæ eius doctrina de sub-
stantiali & illocali præsentia, de orali & su-
per-

pernaturalis manducatione implicita est, explicare conatur. Ac primò quidem, ut suæ orationi auctoritatem conciliet, D. Grynæum in contemptum adducere studet, utpote qui in doctrinâ de contradictionibus non bene institutus sit. Atq; idcirco optandum esse, ait, ut melius in ea doctrina sua studia Tübingæ confirmasset. Nos verò, Andrea, cum omnibus pijs D. Grynæo eam felicitatē gratulamur, quod acutos contradictionum veterum scopulos præteruectus, in portum simplicis & sinceræ, sibiq; per omnia correpondenti doctrinæ saluus euasit. Neq; verò, ut tu, modestè scilicet de te sentiens, arbitraris, à clarissimo D. Schegkio necesse ei fuisset discere. si omnino discenda fuisset ars contradictionum, sed à te, qui contraditiq;um faber es & architectus peritissimus: præsertim cum clarissimus Schegkius, quæ eius viri pietas & constantia est, non doctrinam contradictionum, sed vestras contradictiones diluendi rationem nobis tradiderit. Iam igitur, Andrea, in doctrina de contradictione optimè institute, quomodo tuam contradictionem explicando magis intricas?

Per vocabulum corporaliter, non localem modum præsentia corporis Christi intelligimus, sed realem: Item corpus oraliter manduca-

D E F E N S I O

si dicimus propter unionem Sacramentalē cum pane Eucharistie.

Ergo Grynæus falsò asserit, nos implicari contradictionem.

Non ignoramus Andrea te negare hoc, atque idcirco non nudam negationem, sed rationem, qua probares hæc non contradicere sibi, in, sub, cum pane est naturale Christi corpus essentialiter, corporaliter & realiter, & cum pane ore accipitur & comeditur, sed illocaliter, supernaturaliter, & nescio quot modis adverbialiter, à te expectabamus. Nam ad rem nihil facit quod obfusco tuo obelisco, N.B. ista verba notata subijcis: *Nam idèò in mysterio adesse dicitur, quod non adest localiter, & idèò non localiter.* Etenim dupliciter tuum istud authenticum N.B. petit principium. Nam primò qua ratione probas nobis, in mysterio adesse idem significare, quod in eodem loco substantialiter, essentialiter, realiter adesse corpus Christi, in quo panis est? Hoc proba Andrea. Deinde si hoc probaueris, (probabis autè post magnum Platonis annum) rursus proba an hoc sit mysterium, si duo corpora constabantur, & simul ore corporis deglantur. Hæc non sunt mysteria, sed portenta otiosorum hominum figmenta. Sed

XX.I

Sed enim dicit pius aliquis, animi hac in parte dubius & ἐν τῷ δ' ὡς λογισμῶν consti-
 tutus, Quæ tandem illius diuersæ opinionis,
 quam improbat, causa esse potest? Respon-
 deo, Ignorantiam veræ doctrinæ de Litera &
 Spiritu, erroneæ opinionis, fontem primum
 extitisse. Quum enim ita comparatum sit homi-
 num ingenium, ut, Christo facili neglecto, ex-
 terio cultu (qui litera proprius est) & cor-
 porali exercitatione maxime delectentur, fin-
 gantq; Deum Elementis mundi præcipue coli,
 & his sæpè usurpatis saluti maxime consuli:
 etsi miserrima seruitus esset signa pro rebus i-
 psis habere & accipere: illis tamen, propterea
 quod sensibus obnoxia sunt, plurimum semper
 deferunt, sacramentorum absolutam necessita-
 tem, vniq; naturalem quandam comminiscun-
 tur. Accesserunt autem & alij errores, ut Ma-
 nichæa imaginatio, quæ fingit signis sacramen-
 talibus mutatis, ipsas quoque res mutatas esse:
 opinio falsissima, quæ sic Christum & eius be-
 neficia noui testamenti propria facit, ut Patri-
 bus nihil præter umbras relinquat: quam hoc
 tempore cum Anabaptistis quidam communem
 habent: deniq; papisticum commentum de sacra-
 menti vim iustificandi & saluandi habenti-
 bus, quod recte dixeris esse ὡς πρὸς τὸν ψῆδ &

D E F E N S I O

id est, primam falsitatem in hoc negotio.

Occurrunt autem pij omnibus istis erroribus si illud persuasum habuerint; Iesum Christum heri & hodie eundem esse & fore in secula, hoc est, si eundem nobis factum à Deo sapientiam, iustitiam, sanctificationem et redemptionem contulerint: si redemptorem omnium saluandorum, lustrantem eos suo sanguine, pascentem eos suo corpore, verè agnouerint: ac didicerint veteris & nouum Testamentum non substantià differre, sed tantum dispensatione; & in verbo & sacramentis, non lucram seu res externas, ceremonias & elementa, sed spiritum; hoc est, Christum ipsum, & eius causà, verbum internum, asperersionem sanguinis Christi, regenerationis gratiam, escam, potumq; spirituales, denique benedictionis Iesu Christi ob signationem per Spiritum sanctum, præcipue expetierint et magis fecerint.

Huic thesi, quia vlcus eius tangit, grauissimè succenset Andreas, atque variè tumultuatur, varia quoque conuicia & crimina falsa, tanquam virus acerbitalis suæ euomit. Cum verò propemodum omnia, quæ hoc loco tumultuariè confundit, in præcedentibus thesibus, copiosè à nobis disputata sint; ideirco hoc loco breuiiores erimus.

i: An-

2. Andreas docere vult, D. Grynæum veram & germanam verborum Pauli, de Spiritu & litera, sententiam ignorare & depravare: atque ita argumentatur.

Grynæus literam ad elementa transfert & symbola sacramentorum, et de illis interpretatur.
Ergo Grynæus veram verborum Pauli sententiam ignorat & impiè depravat.

Antecedens probat his verbis. Cum sint pars Evangelij adeoq; appendix, quæ ad vitam à Christo instituta sunt, videlicet ad oblationem, non literæ occidentis, hoc est legis, sed Spiritus vivificantis, hoc est Evangelij de Christo Iesu, mundi Salvatore unico.

Ut hanc tuam consequentis probationem verissimam esse agnosco: ita tuum antecedens iracundam calumniam esse affirmo. Nam quod Grynæus mentem & propositum Pauli respiciens, secundum quid dicit, hoc tu calumniosè simpliciter dictum interpretaris. Ut enim Paulus circumcisionem, adeoque totam legem literam occidentem & hypothesi Iudæorum, qui externæ legis & ceremoniarum observationi, Christo neglecto & excluso, salutem attribuebant, appellavit: sic quoq; D. Grynæus ceremonias novi Testamenti, secundum quid, quatenus nimirum homines mentis suæ cogitationes, post

D E F E N S I O

habito Christo, in eas abijciunt, ne sursum
vbi Christus est, attollant, literam occiden-
tem ritè omniumq; sanorum consensu lite-
ram mortuam & occidentè appellauit. De
qua re antea satis multa diximus.

2. Secundò, Andreas Lutherum & eius
discipulos, nondùm accusatos, excusat, quæ
si non doceant Christo neglecto, externo
cultu & corporali exercitatione maxime
delectentur, fingantq; Deū Elementis mun-
di præcipuè coli. Atq; hanc D. Grynæi accu-
satione flagitiosum facinus appellat: adeo
non lædendi sunt pseudolutherani. Sed quæ
verum sit illud, conscius ipse sibi, de se pu-
tat omnia dici, videant hoc loco pij lecto-
res, ac iudicent quæ sit huius hominis con-
scientia & quæ monstra in animo suo alar-
um omnia quæ de Papistarum superstitione
præcipuè dicuntur, ad se quoque pertine-
re, sibiq; purganda arbitretur. Purgat igitur
se Andreas, & purgando de se augeat apud
omnes suspicionem. Hoc verò nobis
ferendum minimè est, quod *πῦρ πνεῶν* &
furibundus, postquam notam, quam sibi as-
persam homo miser imaginatus est, elatis
subijcit. *In primis verò ungues suos Leo*
giens, et Draco infernalis, in conductio famu-
lo suo & fideli seruo Grynæo (Deus tibi igno-
scat

scat Andrea, quia ira abreptus, quid loquaris, non attendis) monstrat dum tacite, imò expressè illud quoque in Luthero reprehendit, quod docuerit Sacramentis sæpe usurpatis, saluti maximè consuli. Non enim Lutherum notat duntaxat, sed Draco infernalis (calumniare audacter semper aliquid hæret) Apostolum Paulum, imò Christum ipsum ridet, quasi verò non multum, quoad salutis rationem, situm sit (nouè loqueris) vt sæpe Sacramentis præmar, quibus fides in nobis confirmetur. Vehemens quidem & grauis est illa tua accusatio: sed tamen non D. Grynæum Draconis infernalis famulū, multò minus ipsum Draconem esse euincit: te verò in felle amaritudinis ita positum esse, vt nihil amplius, quàm calūniari, quàm benè recteq; dicta deprauare & adulterare possis, ostēdit. Quod D. Grynæus hoc loco scribit, errori circa Eucharistiā ansam inter cætera quoque præbuisse, quod homines opinati sint, Deum externis & egenis mundi elementis, Christo neglecto, maximè coli, & ijs sæpe usurpatis salutis maximè consuli: Hoc Andreas ad legitimū & verum Sacramentorum vsum transfert, eumq; à Grynæo damnari, sine mente, sine fronte, sine religione scribit. Inspiciant Lectores locum D. Grynæi, & eum conferant

D E F E N S I O

cum Andreæ calumnia: atque ita facile animaduertent, qua fide, qua conscientia, qua pietate hoc negotium tractet. Sed, Andreæ cur non eodem modo Deum ipsum accusas, qui de Sacramentis & sacrificijs Iudeorum, quæ ipsi eodem modo, quo hodiè multi Sacramenta noui Testamenti, tractabant, apud prophetam in hunc modum loquitur: Quo mihi multitudo victimarum vestrarum? dicit Dominus. Ne offeratis vltra sacrificium frustra: Neomeniam & Sabbatum, & alias festiuitates non feram. Isa. Item. Hec dicit Dominus exercituum Deus Israël. Holocausta vestra addite victimis vestris, & comedite carnes. Quia non sum locutus cum patribus vestris, & non præcepi in die, qua eduxi eos de terra Ægypti, de verbo holocaustorum & victimarum: sed hoc verbum præcepi eis, dicens: Audite vocem meam & ero vobis Deus, & eritis mihi populus. Hierem. 7. Huc respiciens D. Grynæus rectè scripsit eos errare, qui, Christo neglecto, arbitrantur Sacramenta sæpe vsum pata ad salutem, ex opere operato, aliquando conferre. Tu interim Andrea, & tibi & Paupistis, & superstitiosis Iudeis, quousque libet, patrocinare: modò ne à nobis benedicta calumniare.

3. Andreas sese purgat crimine imaginationis Manichææ. *Et si enim, inquit, verum est, quod res Sacramentorum eadem, in Sacramentis veteris & noui Testamenti sit, videlicet Christus: tamen & hoc certum est, quod hæc res in Sacramentis veteris Testamenti tantum adumbrata sit, quæ in Sacramentis noui Testamenti reuera existit. Ergo secundum tuam opinionem, quæ reuera Manichæorum est, nulla omnino res, præter umbram, in Sacramentis veteris Testamenti fuit: tantum abest, ut utrobique res eadem, quod rectè statuunt orthodoxi, fuerit. Et certè mirum est, te affirmare paulò post, signis mutatis, res non mutari, cum in hac tuâ consarcinatione toties affirmes, veteres in suis Sacramentis nihil nisi umbras, nos autem ipsummet Christi corpus habere. Nam paulò post hæc scribis. Non eadem vel ipsius Christi præsentia, vel eadem Sacramentorum, in utroque Testamento, ratio est, sed discrimen tantum est, quantum inter corpus & umbram. Vides Andrea, quàm constrictus hoc loco tenearis, quàm tuam opinionem nec reuocare, nec apertè confiteri audeas, quàm modò neges, modò affirmes. An non, quæso te tam res, quàm signa Sa-*

D E F E N S I O

eramentorum vtriusq; Testamenti mutati sunt, si vera Vbiquitariamanichæorum opinio est? An non tantum est discrimen inter umbram & rem, quantum inter circumcissionem præputij & asperersionem aquæ, inter umbram & Christum, quantum inter agnû & panem? Cùm ergò fatearis signa esse mutata, cum circumcissioni præputij successerit asperasio aquæ, agno paschali panis & vinum cœnæ: cur non eadem modo fatearis homo miserabilis, rem esse mutatam, cùm umbræ, quam solam veteribus relinquit Christus successerit? Ludis quidem Andrea, & illudis Christi Ecclesiæ: interim tamen Deus non ridetur.

4. Andreas negat se veteribus umbras tantum relinquere, id quod hætenus tanto studio asserere laboravit. *Et si enim, inquit, Christum non habuerunt incarnatum, Christum tamen habuerunt sub typo & figura adumbratum, cuius beneficiorum tam fuerunt facti participes, in veteri Testamento, quam nos in nouo Testamento, qui Christum nunc incarnatum, sine umbris typo & figuris habemus.* Ono uam Theologiam: ô insolentem Logicam: ô inauditam Physicam: Quæ statuit umbrarum eadem esse effecta, easdem virtutes, quæ sunt ipsius corporis: quæ docet esse

ita ante causam suam esse: quæ beneficia Christi à corporis Christi perceptione separant. Quæ omnia noua sunt, inaudita sunt, à vera Theologia aliena sunt. Itaq; piæ mentes, quæ verbum Dei maioris faciunt, quàm ista figmenta otiosorum hominum morentur, nunquam sibi persuaderi patientur, veteres Patres, per solas vmbra & vanas imagines sine corpore Christi, participes fuisse factos. quandoquidem sciunt firmissimum esse illud principiũ: Viuifica virtus à corpore Christi nõ potest separari: adeò quidẽ vt nemo beneficiorum Christi consors & particeps fieri possit, nisi ipsius met Christi corporis per fidem verè fiat particeps. Quapropter, Andrea, quamdiu docebis veterum sacramenta nil nisi vmbra, nisi imagines fuisse: rãm diu non solùm coràm Principe Palatino, & illustri ac magnifico confessu præstantissimorum virorum, apertè hoc proponemus, sed etiam coràm toto mundo protequeremur, te patribus nihil nisi vmbra relinquant ea quæ corpus: etiamsi millicies centies Andreas impudenti ore id affirmet. Intertim hoc quoque à vero abhorret, & nouitatem redolet, quòd Andreas scribit, nos in nostris Sacramentis Christum habere si-

D E F E N S I O

ne omni typo, sine figuris. Hoc enim si verum est, primum nihil opus erit pane, & vino, & aqua in Sacramentis: deinde verò falsum erit, quod veteres Patres vno ore panem & vinum sacræ Cœnæ, signa, symbola typos, antitypos, figuras, tesseras corporis Christi traditi, & sanguinis pro nobis effusi appellarunt.

Cæterum quæ Andreas subijcit de Anabaptistis, de Ecclesiæ ministerio, de dicto Pauli Heb. 13. de spiritu & litera, cum partim Epistola Heidelbergensium Theologorum consolatoria responderit, partim nos eis abundè, vt confidimus, satis fecerimus, neminem nobis vitio daturum speramus, si ea hoc loco transiliamus. Vnam tantum questionem, quam huic thesi 21. opposuit Andreas breuiter perstringam.

Illam est de vna & eadem vtriusque Testamenti substantia, quam Andreas, Catapapistis operam suam nauans, in hunc modum oppugnat.

Substantia carnis Christi in Sacramentis veteris Testamenti non adfuit, sed vmbra, typus, & figura duntaxat fuit. In noui autem Testamenti Sacramentis, substantia corporis & sanguinis Christi adest.

Ergo vetus & nouum Testamentum substantia

na differre ad oculum demonstrauimus.

Antecedens quid quæso aliud est, quàm Iacobandrica principij petitio, eaq; varia & multiplex: primùm enim pro confesso sumit Andreas vetus Testamentum vmbri duntaxat constituisse: deinde, veteres spiritaliter per fidem carnis Christi non potuisse fieri participes, cum illa caro actu non dum fuerit: tertio, ipsammet substantiam, in, sub, cum pane existere & includi: quarto, nos non saltem fide, quæ res promissas etiam futuras & longè remotas, si locum spectes, verè apprehendit, applicat, & retinet: sed etiam ore corporeo ipsammet carnem Christi vorare. His quatuor languidis & dudum à nobis labefactatis hypothesisibus, Andreas suum illud antecedens superstruit, nulla omnino ratione addita. Probet ergo prius suas illas hypotheses impias & falsas, ac tùm demum istam principij petitionem nobis obtrudat. Dum verò illas probabit, opponam ei nobile illud Augustini, libro decimo nono, cap. 16. aduersus Faustum Manichæum, Andræ hæc in refocillum. Interim aduersus calumniosam imperitiam Fausti (audi Andrea, quid orthodoxa vetustas de tuo Patriarcha Fausto, diuersam Veteris, & Noui Testamenti

D E F E N S I O

substantiam constituyente, à quo tu infauſte
 eandem opinionem ſuxiſti) demonſtrare
 ſuffecerit, quanto errore delirent, qui pu-
 tant ſignis ſacramentisq; mutatis, etiam res
 ipſas eſſe diuerſas, quas ritus propheticus
 prænuſciauit promiſſas, & quas ritus Euan-
 gelicus annuſciauit impletas: aut qui cen-
 ſent cum res eædem ſint, non eas alijs ſacra-
 mentis annuſciari debuiſſe completas, quæ
 ijs, quibus adhuc complendæ prænuſcia-
 bantur. Si enim ſoni verborû, quibus loqui-
 mur, pro tempore commutantur, eaq; ſes
 aliter enuſciatur faciendæ, aliter factæ: ſicut
 iſta duo verba quæ dixi, Faciendæ & Factæ,
 nec paribus morarum interuallis, nec iſdẽ
 vel totidẽ literis ſyllabisq; ſonuerunt: quid
 mirum, ſi alijs myſteriorum ſignaculis paſ-
 ſio & reſurrectio Chriſti futura promiſſa
 eſt, alijs iam facta annuſciatur, quandoqui-
 dem ipſa verba futurum & factum, paſſurus
 & paſſus, reſurrecturus & reſurrexit, nec
 tendi æqualiter, nec ſimiliter ſonare potue-
 runt. Quid enim ſunt aliud quæque corpora-
 lia Sacramenta, niſi quædam quaſi verba
 viſibilia, ſacroſancta quidem, veruntamen
 mutabilia & temporalia? Deus enim æter-
 nus eſt, nec tamen aqua & omnis illa actio
 corporalis, quæ agitur cum baptizamus &

fit, & transit, æterna est: vbi rursus etiam illæ syllabæ celeriter sonantes & transeuntes, cum dicitur Deus, nisi dicantur, non consecretur. Hæc omnia fiunt & transeunt, sonant & transeunt: virtus tamen, quæ per ista operatur, iugiter manet: & donum spiritale, quod per ista insinuatur, æternum est. Hæc omnibus, aduersus Iacobum & Faustum satisfactura speramus, qui de rebus aliquid iudicare possunt. Hoc vnum monebo, infauitum hunc discipulum, suo præceptore Fausto, deteriorem esse: vtpote qui vetus & nouum Testamentum non solum substantia differre doceat, sed etiam insuper vetus Testamentum funditus eneruet, ac omni substantia priuet: nisi fortè vmbra & inanes imagines, rei alicuius substantia dici possunt. Huc homines adigit oralis illa impiorum manducatio.

XXII.

Plurimum etiam proderit piæ & ingeniose iuuentuti, consideratio, tum Analogiæ Verbi, & Sacramentorum (quæ visibilia Dei verba seu tē ab Augustino nuncupata sunt) tum phrasium sacramentalium, figuratarum in quibus de multis alijs nihil iam dicamus.

Annon enim piæ menti amabilis est hæc

D E F E N S I O

analogia, sicut Minister externus, quando E-
uangelion regni piè pureq; annunciat & eodẽ
verbum externam, quod auribus Auditorum
omnium percipitur, pronunciat: Dominus au-
tem Iesus Christus, & eodẽ, verbum internum,
quod fidei corde ab ipsius demum fratribus per-
cipitur, annunciat: Ita quoties te ipsum pro-
bans, ad sacrosanctam Cœnam accedis, Mini-
ster externus sacra symbola, hoc est, panem &
vinum Domini ore corporis percipienda, tibi
exhibet: Ipse autem Christus Iesus, sacrosan-
cti sui corporis pro te traditi, & sanguinis
pro te effusi, te magis magisque participem fa-
ciunt. Appello hic conscientias omnium piorum,
qui tamen in hoc negotio nonnihil hesitant, &
etiam atque etiam vel hoc secum ipsi repugnant,
Quum latentur non solum quia aqua à Mini-
stro verbi, sed quia Spiritu ab ipso Iesu Christo
baptizati sunt: nec Spiritus baptismum ab alio
quàm ab Iesu Christo sibi conferri intelligunt.
quid tandem causæ esse possit, ut malint manu
hominis, quàm Dei ipsius, in sacra Cœna, cor-
pus & sanguinem Christi sibi exhiberi? ut per-
cipere? denique ut malint sibi persuadere, illa per-
sanctissima dona, sibi cum huius ætatis impijs
seu infidelibus, non autem cum sanctissimis
Deoquæ nostro charissimis Patribus (quorum

penus, Abraham, fidelium, & proinde omnium nostrum quoque, Pater perhibetur) communia agnoscere? Sistant hoc loco pie mentes gradum, & quid sibi velint illa Christi verba: Panis quem ego dabo, caro mea est, quem ego dabo pro mundi vita. Ioh. 6. 15. quæ sit fidei, præ ore corporis, præstantia: quæ etiam communio sanctorum totius Catholice Ecclesiæ, quæ fidelium & infidelium seu profanorum segregatio, in timore Dei etiam atque etiam, perpendant.

Non fert animus, nec etiam nostri instituti ratio postulat, in singulis digressionibus cum Andrea, in huius thesæos examinatione, diuagari: nos pio & ingenioso Lectori satisfacturos esse speramus, si contra Andree calumnias verbi & Sacramentorum analogiam à D. Gryneo piè, eruditè, simpliciter & dilucidè propositam, veram esse ostenderimus. Valeat igitur & transeat digressio Andreana, de ingeniosa iuuentute, de calumnia in orthodoxum Cõsensum, de regula in rustica fide obseruanda, de prædicatione sui suorumque ingeniorum. Producatur potius Andreas, priorem Analogiæ partem seu protasin ad hunc modum inuadens, ac D. Grynæum Schuenckfeldianum esse probans.

D E F E N S I O

Gryneus externo ministro nihil aliud er-
buit, quàm quod externo suo vocis sono, aures
auditorum suorum feriat: nihil verò hoc ad cor
pertinere, vel pertingere, vel ferire.

Ergò *Grynei Analogia* eocysmus *Schuenck-
feldianus* est, in quo ministerium externum à
virtute spiritus & verba filij Dei prorsus se-
parat.

In antecedenti, ut vides pie Lector, falla-
cia committitur secundum plures interro-
gationes. Itaque ad euitandas *Andreas*, quas
hoc loco struit, insidias, id in duo membra
tribuemus. Prius membrum pro nostra do-
ctrina agnoscimus, verumque esse confir-
mamus, testimonio Pauli 1. Corinth. 3. quod
Augustinus in *Iohan.* pulcherrimè verissi-
meque nobiscum exposuit, Tractat. 26. Scri-
ptum est in Prophetis: Et erunt omnes do-
cibiles Dei. Quare hoc dixit, o Iudæi? Pater
vos non docuit, quomodo me potestis ag-
noscere? Omnes regni illius homines do-
cibiles Dei erunt, non ab hominibus audi-
ent: & si ab hominibus audiunt, tamè quod
intelligunt intus datur, intus coruscat, in-
tus reuelatur. Quid faciunt homines forin-
secus annunciantes? Quid facio modo ego
cum loquor? STREPITVM VERBO-
RVM INGERO AVRIBVS VE-
STRIS.

STRIS. Nisi ergò revelet ille qui intus est, quid dico, aut quid loquor? Exterior, cultor arboris: interior, est creator. Qui plantat & qui rigat, extrinsecus operatur: Hoc facimus nos. Sed neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Vides Andrea quanta testium nubes, quanta grauitas nos circumstet, ac contra tuas calumnias muniat. O vtinam, vtinam, tam humiliter & summissè de te tuoque ministerio sentire, sicut sentiuit Paulus, sicut etiam Augustinus: multò profectò meliori loco essent & multò profundiore pace fruerentur Ecclesiæ Germaniæ.

Posterius tuum membrum, quo ais: *Nihil verò hoc ad cor pertinere, vel pertingere aut id ferire, vt, quia obscurum, quia ambiguum, quia flexiloquum est, non intelligimus: ita quoque nostrum non esse ingenuè fatemur & profitemur: utpote qui tale nihil vnquam scripserimus. Serua tibi tua segmenta.*

Accedo ad tuum consequens: ac primò id nego: nam si verum esset & sequeretur, quod tu concludis, etiam Paulus & Augustinus Schuenckfeldiani essent: qui eodem ore & corde, vt modo probauimus, nobiscum loquantur. Deinde verò te audacter

D E F E N S I O

calumniari aīo : quod hanc analogiam à D. Paulo allegoria adumbratam, à B. Augustino expressam, vt modò vidimus, affirmat externum ministerium à virtute Spiritus sancti prorsus separare : aliud quandoquidem est, rem aliquam distinguere, quàm separare. Essentiæ diuinæ personæ, secundum suas proprietates caracteristicas, distinguuntur, non verò separantur. Disce Andreæ, disce, aliud esse, distinguere, aliud separare. Hoc ad primum tuum argumentū responsum est: affer, si ita lubet, alterum.

Paulus Rom. inquit, fides est ex auditu auditus per verbum Dei.

Ergò falsum est, ministerium verbo Dei aut restantium suorum auditorum ferire.

Expono antecedens: fides est ex auditu: hoc est, interueniente externo opere prædicationis & auditionis verbi, aures ferientis: & hoc est externū opus, quod Deus per misericordiam per seruos suos missos efficaciter exequitur: sed quod intelligitur & fide recipitur hoc verbū, hoc est, interius opus in quò nullum habet Deus *συμμετοχή*: sed solus est qui verbum suum, quod ministri, dispensatores mysteriorum Dei, prædicant, in corda hominum insculpit. Ergò rectè negatur idololatricum Iacobi consequens: quia in eo

in eo est fallacia cōpositionis & causæ: qua
opus Dei cum opere ministrorum confun
dit, & cuius solus Deus author est, id causis
secundis, hoc est ministris tribuit. Quæ om
nia Augustinus accuratè distinxit vnà cum
Paulo Tractat. in Ioh. 80. Ecce & ipse muni
dator est palmitum, quod est agricolæ, non
vitis officium: qui etiam palmites operarios
suos fecit: nam etsi non dant incrementum,
impendunt tamen aliquod adiuumentum:
sed non de suo, quia sine me, inquit, nihil po
testis facere. Audi etiam ipsos confitentes:
quid autem est Apollo? Quid autē Paulus?
Ministri per quos credidistis, & vnīcuiq; si
cut Dominus dedit: ego plantavi: Apollo ri
gauit: & hoc ergo sicut cuiq; Dominus de
dit, nō itaq; de suo. Iam verò quod sequitur,
sed Deus incrementum dedit, non per illos
sed per seipsum facit. Excedit hoc (attende
Andrea homo, à quo humani alienum nihil
puto) humanā humilitatem, excedit angelī
eā sublimitatē, nec OMNINO PERTINET,
NISI AD AGRICOLAM TRINITATEM.
Ergo neutiquam etiam pertinet ad Germa
niæ pontificatum iam multos annos partu
rientē. Habes igitur ad hoc quoq; argumen
tum responsum: habes ne aliquid, quo pro
bes non solum à fideli corde verbū internū
percipi: habes: nempe tale quiddā.

D E F E N S I O

Internum verbum tam adest verbo prædicato impænitentibus, quorum corda ferit, et in testimonium contra ipsos etiam eorum corda convincit.

Ergò internum verbum non solum à fidei corde à Christi fratribus percipitur.

Sed quis non videt, te ignoratione Elenchi, vagari extra questionis cancellos, te etiam nobis collocare insidias fallacia à nō causata. Primò enim non quæritur vtrum verbum internum adsit impijs, & ad corda eorum penetret: sed vtrum ab impio corde percipiatur & intelligatur. Deinde verò præsentia rei minimè est causa perceptionis sui ipsius, quod tu insolenter tibi imaginaris: sed tantum est obiectum, quod si absit causa ad id percipiendum rectè affecta, neutiquam percipitur. Sic lumen Solis tam adest cæco, quàm viso prædico: à solo verò videntur percipitur: sic sonus tam adest & pertingit ad aures surdi, quàm ad aures auditu præditi: sed à solo audiente percipitur. Quare? quia nimirum nō præsentia lucis & soni causa est instrumentalis, qua videatur & audiat, sed obiectum tantum: quod nō nisi à vidente & audiente percipitur. Sed inquit convincit eorū corda. Ita sanè: non secus ac lumen Solis cæcū, sonus surdū arguit. Quod verò

verò opus est plura, in re tã aperta: Omnes impij in verbo Dei reprehenduntur & damnantur, non quod verbum Dei acceperint & amplexi fuerint, sed contemserunt, repudiaverunt, & non intelligere voluerunt. Loca scripturę, quę Andreas subiungit, de prima verbi prædicati causa, quomodo ad præsentem quæstionem faciant, iudicent ij, quos non penitus fascinavit *ἀειλογία* Andreana. Nos ijs omisissis, ad apodosin seu alteram analogiæ partem, quam Andreas intentis viribus aggreditur, muniendam accedimus. Sic autem argumentatur Andreas primò.

Christus panem & vinum accipiens, dixit, hoc est corpus meum, hic est sanguis meus.

Ergò ministri sua manu In & Sub pane corpus & sanguinem Christi distribuunt.

Tuum, Andrea, consequens petit principium, nititur enim falso & lubrico fundamento. Probandum tibi prius est, utrum hoc sit verborum, Panis est corpus Christi, hinc sit sensus, In, Sub, Cum pane includitur & occultatur corpus Christi, antequam concludas, ministrum sua manu In, Sub, Cum pane distribuere corpus Christi.

Te autem hoc nūquam probaturum certum est: quippe cum natura omnium Sacramentorum, & ratio reclamet: quippe

D E F E N S I O

cum ipsa experientia repugnet. Nam primo: Non ideo, quia agnus paschalis transitus dicitur: ideo In, Sub, Cum agno transitus distributus & ore manducatus fuit: sed ideo sic dicitur, quia si Deo credimus, fuit *μνημόσυρον* memoriale & signum tam præteriti, quam futuri transitus. Deinde vero omnibus notum est, corpus Christi, postquam illa verba, Panis est corpus meum, pronunciauit, non fuisse pani inclusum, aut In & Sub eo absconsum, aut in manum cecidisse, sed corpus visibile, circumscriptum, palpabile mansisse, quale prius erat, adhuc est, & erit in omne ævum. Quare cum videas, te hoc loco pedem figere non posse, profer aliud argumentum, quo Iudam & totam impiorum cateruam, dilectos tuos clientes defendis.

Christus non dixit Petro duntaxat cum reliquis decem discipulis: Accipite, manducate, hoc est corpus meum: Iudæ autem: Accipite manduca, hoc est panis tantum, non autem corpus meum, quoniam tibi nolo dare, nec tu potes percipere corpus meum, sed panem duntaxat.

Ergo non tantum panem & vinum, sed ipsam corporis & sanguinis substantiam ministravit sua manu distribuit.

Eodem

Eodem carcinomate laborant hæscopæ
dissolutæ; quò superius Paulò *σφαῖρα ἐγὼ*
καὶ πρὸς ὑμᾶς laborauit. An verò non anile hoc
est argumentum & futile. Christus Iudæ
dixit: Hic panis est corpus meum: Ergò In,
Sub, Cum illo pane est corpus meum. Item:
Iudæ dixit Christus: Manduca corpus me-
um: Ergò Iudæ manducauit corpus Chri-
sti: Cur non eodem modo argumentaris?
Iohannes Baptista Iudæis dixit: Facite pœ-
nitentiam: Ergò omnes Iudæi pœnitentiam
egerunt. Aut etiam sic? Pater de cœlo tam
infidelibus quàm fidelibus sine discrimine
dixit: Audite filium meum dilectum: Ergò
tam infideles, quàm fideles audiunt filiū Dei.
Apoge istas ineptias. Profer tertium potius.

*Niceni Consilij confessio testatur: Agnum
iacere in altari, exterius panem, interius corpus
Christi esse. Item orthodoxi Patres testantur:
Corpus Christi manibus sacerdotum distribui,
& sanguinem in ora fidelium infundi.*

Ergò minister sua manu ipsam corporis Chri-
sti substantiam, In, Sub, Cum pane distribuit.

Non facies testimonijs Patrum citandis
suum candido Lectori, si ea sibi in memo-
riā reuocauerit, quæ in antecedentibus the-
sibus de phrasibus, quibus vsi sunt patres, ex-
plicauimus. Hoc tantum dico te contra pro-

D E F E N S I O

priam cōscientiam Patrum testimonia prae-
te citare: quia non ignoras nihil magnis illis
viris cum consubstantiatione commercij
fuisse. Cæterum ut hunc locum de analogia
concludam, te coronidis loco horror, ut fra-
gilitatis humanæ memor sedulo tecum me-
diteris, quod οἱ πατέρες ἡμετέροις dicere con-
sueverunt: *μὴ ζήτετε θεὸς γινέσθαι.*

Pagina 201. redit Andreas, à fabulis, ad
pristinum suum coccysum de manu mini-
stri, sibi suisque iniuriam grauem, à D. Gry-
næo, factam esse queritur, quod scripserit:
Nihil causæ esse cur pij malint, manu ho-
minis, quàm Dei ipsius, in sacra Cœna, cor-
pus & sanguinem sibi exhiberi. Excusat au-
tem se hac grauissima quæstione? *Quis enim*
ex nostris Doctoribus vnquam scripsit, aut do-
cuit: Christum non baptizare spiritu, sed Mini-
strum, quis dixit, docuit aut scripsit: Non Dei
manibus corpus & sanguinem Christi exhibe-
ri? Vides Andrea, quàm tua te conscientia
instar furis exagitet, quàm te nullo loco tu-
tum consistere patiatur? Vides, quàm tua
doctrina aliorum censuram exhorrescat, at
nullo modo ferre possit? Docuisti antea
nos è manu ministri in baptismo accipere
Spiritus sanctum, in Cœna verò corpus &
sanguinem Christi. Nunc cum pijs mentibus

bus optio datur, vtrum malint à Christo, Spiritu sancto baptizari, an ab homine, item, vtrum malint è manu Dei corpus & sanguinem Christi, quàm è manu Andreæ accipere? Hic homo furere incipit, ignem spirat, ac sibi iniuriam fieri vociferatur. Item D. Grynzum, non secus ac Bessus patrici- da immerentes hirundines, accusat, quasi scripserit Andream cum suo Ubiquita- tis manipulo, docere Christum non bapti- zare Spiritu, & dare corpus suum. Quid monstri in animo tuo alas, & quò aspires, dum tuum ministerium plus equo extollis, tu optimè nosti, & Deus videt: cur verò hi- rundines Bessi, antequam te sacrilegium ad- misisse dicant, tanto animi impetu inseque- ris, scio quid suspicentur eruditi & intelli- gentes. Deus pater humilium, det tibi ani- mum humilem, qui ταπεινῶς de se possit φερεῖν, qui Deo suam gloriam sartam rectā relinquat. Nam eam, crede prophetæ, nec tibi, nec alij Pontifici, vel Italiæ, vel Sue- viæ elargietur. Pergis verò Andreæ & quæ- ris amplius. Sed vicissim Hypocritæ appello conscientiam, ut ex orthodoxis Patribus mon- stre, quod negauerint, Christum suo spiritu per manum ministri baptizare? Christum suum cor- pus & sanguinē per manū ministri dispensari?

D E F E N S I O

Respōdeo Andrea. Quod Theodoretus
 alibi piè monuit, scripturam ἀνοήτως stolidè
 de intellectu, non esse scripturam. sic patres
 stolidè à te intellectos, nō esse patres. Nam
 quod Patres sacramentali phrasi enunciarūt,
 hoc tu propriè accipi stolidè (ignosce scapham
 scapham appellāti) cōtendis: id quod
 vno patrum exemplo planum faciam. Scri-
 bit alicubi Chrysostomus, corpus Christi
 sub pane & vino dentibus premi, lacerari,
 in frustra secari, sanguine Christi labia nostra
 rubescere & cruentari. Hæc si quis secun-
 dum literā intelligat, stolidè intelligit: nam
 in sacra Cœna corpus Christi durius & coar-
 tumeliosius tractaretur, quàm in ara cru-
 cis. Itaq; aliter intelligendum esse Chrysosto-
 mum necesse est, videlicet eo modo, quo ali-
 bi se explicat, vbi ait: In vasis sanctificationis nō
 esse verum corpus Christi, sed mysterium, si-
 ue Sacramentum corporis Christi.

A manu ministri reuoluitur Andreas ad
 suos, quos vt in delicijs, ita in recēti semper
 memoria habet, clientes, atque suam egre-
 giam voluntatem erga illos nonnihil immu-
 tatam esse ostendit, his verbis: Sic verè fide-
 les contrā suam voluntatem, cum huius ætatis
 hominibus impijs seu infidelibus, hæc dona com-
 munia habent, quos vellent procul abesse. An-
 drea

Andree ingenium ad liberalitatem natum esse videtur: quia eam etiam inuitus erga infideles & impios, contra & præter suam voluntatem exercet. Mirum est autem te contra voluntatem hæc dona cœlestia, cum impijs communia habere: cūm veritatem verborum Christi & Pauli, ab impiorum manducatione, dependeat, & illa tessera tibi sit, qua confirmeris de hoc Sacramento, ut supra scripsisti. Nam eodem modo contra tuam voluntatem vera erunt verba Christi & Pauli, & contra tuam voluntatem Cœna Domini tibi erit Sacramentum: quippe, cūm non aliter possis velle finem, quàm ea quæ ad finem destinantur. Quæ absurdorum deuia, ut nos vitemus rectè dicimus, voluntate Dei & nostra quoque, quæ se ad illam aggregat, fieri, ut impij, quò ad cœlestia dona, nullam communionem cum impijs & fidelibus habeant. Verūm quandoquidem est grauissimum illud Apostoli oraculum, contra ora tuorum pupillorū: Non potestis poculum Domini bibere & poculum dæmoniorum: non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorū. Ne impij de immutata, Andree patrōni sui, voluntate queri possint, in sequentibus declarat, quanti eos faciat, dūm sanctis ve-

DEFENSIO

teris Testamenti Patribus anteponebat, his
 verbis: *Nec patribus Deo charissimis plura
 tribuere possunt, quam Deus ipse tribuit, ut
 sub figura duntaxat haberent, quod nos in rei
 veritate habemus.* Loqueris ferè ut orthodo-
 xi, adeò vitia imitantur virtutem: sed quid
 sub ista simulatione monstri alas, ex antece-
 dentibus iam liquet. Tibi verò, Andrea, hoc
 loco rectè dicitur: Eripis panem veris filijs
 domus Israel, & cum proijcis canibus im-
 mundis. At, inquis, umbras tantùm & figu-
 ras Deus illis tribuit. Respondeo: Non ideo
 illi umbras tantùm habuerunt, quia scriptu-
 ra, ut paulò ante ostendimus, à te stolidè in-
 telligitur & adulteratur. Sed dic nobis
 Theologe umbratilis, fuit ne hæc umbra?
 Abraham desideravit videre diem meum,
 & vidit, & gavisus est, Iohan. 8. ver. 56. Fuit
 ne hæc umbra? Et accepit (Abraham pater
 credentium) signum circumcisionis, & ego
 ysa signaculum (non umbram) iustitiæ fi-
 dei: quæ non ex umbra, sed corpore Christi
 ad nos redit. Rom. 4. vers. 11. Iesus Christus
 idem heri, hodie, & in secula. Hebr. 13. ver. 8.
 Scilicet omnia umbræ & vanæ imagines
 sunt, quæ non os corporis, sed fides perci-
 pit. Nos verò cum Augustino Epistola 107.
 Non audemus fideles huius temporis præ-
 ferre

ferre amicis Dei, per quos nobis ista prophe-
tata sunt. Testimonio autē Chrysost. quo suū
sacrilegium palliare conatur, opponimus il-
lud Augustini Tract. in Ioh. 45. Tempora va-
riata sunt, non fides, quia & ipsa verba pro
tempore variantur, cum variē declinantur.
Alium sonum habet, venturus est: alium so-
num habet venit: mutatus est sonus ventu-
rus est, & venit: eadē tamē fides vtrosq; con-
iungit, & eos qui venturum esse, & eos qui
venisse crediderunt: diuersis quidem tem-
poribus, sed vtrosq; per vnum fidei ostium,
hoc est, per Christum videmus ingressos.
Nos credimus Dominum nostrum, natum
ex virgine, in carne venisse, passum esse, re-
surrexisse, in cœlum ascendisse, totum, sicut
verba auditis, præteriti temporis, impletum
esse iam credimus: in eius sunt fidei societa-
te nobiscum, & illi Patres, qui crediderunt
de virgine nasciturum, passurum, resurre-
cturum, in cœlum ascensurum. Illos enim
ostendit Apostolus vbi ait, Habentes autem
eundem fidei spiritum, sicut scriptum est,
credidi propter quod locutus sum: & nos
credimus, propter quod & loquimur: vt
scias autem quod non sunt fides, audi dicen-
tem sic & alio loco: Nolo vos ignorare fra-
tres, quia Patres nostri omnes sub nube fue-

D E F E N S I O

runt: & omnes mare transierunt, & omnes
 in Mose baptizati sunt in nube & mari: & o-
 mnes eandē spiritualē escā manducarunt, &
 omnes eundē potum spiritalem biberunt.
 Mare rubrū significat baptismū: Moses du-
 ctor per mare rubrum significat Christum:
 populus trāsiens significat fideles: mors A-
 gyptiorum significat abolitionem peccato-
 rum. In signis diuersis, eadem fides, sic in si-
 gnis diuersis, quomodo in verbis diuersis,
 quia verba sonos mutant per tempora: &
 utiq; nihil aliud sunt verba, quā signa: si-
 gnificando enim verba sunt: tolle significa-
 tionem verbo, strepitus inanis est. Signifi-
 cata sunt ergō omnia: numquid non eadem
 credebant, per quos hæc signa ministraban-
 tur, per quos eadem quæ credimus, prophe-
 tata prænunciabantur? Vtiq; credebant,
 sed illi ventura esse: nos autem venisse: ideo
 autem sic ait, Eundem potum spiritalem
 biberunt. Si spiritalem, eundem, nam corpo-
 ralem non eundē. Quid enim illi bibebant?
 Bibebant enim de spiritali sequente petra:
 petra autem erat Christus. Videte ergō, fide
 manente, signa variata esse. Ibi petra Chri-
 stus, nobis Christus, quod in altari Dei po-
 nitur, & illi pro magno Sacramento eius-
 dem Christi, bibebant aquam profluentem
da

de petra: nos quid bibamus norunt fideles. Si speciem visibilem intendas, aliud est: si intelligibilem significationem, eundem potum spiritalem biberunt. Hæc sunt, Andrea, quæ veteribus Patribus verbum Dei tribuit, orthodoxa Ecclesia vendicat, Ubiquitas verò, impiorum tutelarior Dea, intolerabili sacrilegio eripere conatur.

Cætera, quæ de quatuor articulis, ut ipse vocat, disputat coccyssini *αὐτὸς κοκκύζοντες* sunt, siquidem eandem cantilenam sæpius canere gestet: superat enim id quod in pro-verbio est: *Ὅτι καὶ εἰς τὰ καλὰ*. Vnum tantum articulum paucis attingam, qua Andreas os corporeum, fidei antepondere conatur, hoc usus argumento: Sed, Spectatum admissi risum teneatis amici.

Os pii & fidelis hominis, non minus Dei opus & donum est, quam fides: fides est propter os corporis: non os corporis propter fidem: fides est abolenda, os autem hominis pii in æternum viuet.

Ergo os corporis vel eodem loco, quo fides, habendum, vel fidei anteponendum.

Antecedentis primum membrum satis declarat, Iacobum etiam sensu communi orbatum esse, ac proinde hominē miserandū potius, quàm exagitandum. Sed cur, quæso,

D E F E N S I O

non etiam ita argumentatur? Pili capitis nostri sunt tam dona Dei, quam Spiritus sanctus & vita æterna: Ergò vitæ æternæ & Spiritus sancti nulla est, præ pilis, præstantia. Et profectò Andrea, si vera est tua consecutio illa, quid causæ est, cur os corporeum in S. literis non tantis laudibus celebratur? cur non tot modis nobis commendatur? Scilicet Spiritum sanctum hætenus latuit, parè esse oris & fidei dignitatem, parem præstantiam: quia vtrumq; est donum Dei.

Alterum membrum Andreæ, etsi nunc multos annos se pro coryphæo Theologorum iactitat, tamen Theologum minimè esse ostendit: quo quod Christus de Sabbato externa ceremonia, & typo futuri Sabbati dixit, hoc miser iste homo ad fidem qua sola iustificamur, non mitius impiè, quàm imperitè accommodat. Quod non aliunde oritur, quàm quod hic Theologus, alijs rebus intentus, sensum genuinum & verum verborum Christi vel oblitus est, vel semper ignoravit. Christo quandoquidem, Marc. 2. nihil aliud propositum fuit, quàm vt contra superstitiosos & querulos Phariseos ostenderet, quis verus esset & legitimus Sabbati usus, videlicet vt ad hominis salutem non verò exitium conuerteretur. Ibi Christus de Sabbati

Sabbati præstantia & dignitate, sed de usu, quem peruertebant Pharisei, differuit. O verissimam in hoc Theologo sententiam Pauli: Semper addiscentes, nunquam ad scientiam peruenientes. Nam si Iacob andrea-na ignoratio Elenchi valeret, cur non eodem modo colligere alij liceat: Corpus Christi est propter nos: non nos propter corpus Christi. Ergo corporis Christi nulla est præstantia, præ corporibus nostris. Valeat & faciat tandem matzologia, illa, nil nisi absurdorum monstra pariens. Tertium membrum quomodo huc traducatur, non necesse habeo ingeniosam iuuentutem admonere: satis est nos missis istis leptologemasi ad sequentia procedere: ne cum insano insanire velle videamur.

XXIII.

Prudenter autem Orthodoxi Ecclesia ex præscripto verbi Dei reformatæ doctores quidam, phrasas Sacramentales, quotquot sunt figuratæ, in quatuor classes distinxerunt, de quibus in juniorum gratiam brevissimè agemus.

Prima est earum locutionum, in quibus signo tribuitur nomen rei signatæ: ut quum de pane prædicatur, quòd sit corpus Christi, Matt. 26.

Secunda earum est, in quibus vice versa rei signo, tribuitur signi nomen: ut quum caro Christi

D E F E N S I O

sti viuifica, panis appellatur, Ioh. 6. 51.

Tertia est earum, in quibus effectus rei signatæ signo tribuitur: vt quando Paulus Baptismum vocat lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti. Tit. 3. 5. Item, quando Ecclesiam lauacro aquæ mundatam, scribit, Ephes. 5. 26.

Postrema classis earum locutionum est, in quibus signi effectus rei signatæ tribuitur: vt quum caro Filij hominis comedi dicitur, sanguisq; eius bibi. Ioh. 6. 36. Enimvero caro Christi ore corporis non editur, nec dentibus (vt tamē Berengariana palinodia habet) teritur: nec sanguis eius bibitur oraliter, & proinde corporaliter, vt Capernaitis olim est visum: quando, vt alicubi Augustinus docuit, manus scelus est humanas carnes mandere & deglutire, quā hominem occidere: & bibere humanum sanguinem, quā fundere: Sed quum Christi communionē fruimur spiritualiter, per fidem, Christi carnem edere, & sanguinem eius bibere, recte dicimur. Ac nota sunt pijs dicta Augustini: Crede, & manducaſti. Item; Quid paras dentem & ventrem, &c. Et illud Cyrilli, quo affirmatur, corpus & sanguinem Christi percipi sola, simplici & inexplorata fide.

Ceterum de sacramentalibus prædicationibus, quæ ideo propriæ dicuntur, quoniam quod signorum

ignorum est, signis: quod autem rerum significata
 non est rebus significatis, tribuunt, in ipsa collatio
 ne sententiarum, nobis, cum deo edifferendum erit.

Contra primam phrasium sacramentalium
 classem Andreas, ut conuitia hoc quoque, lo-
 co præteream tacitus, primum sic argumen-
 tatur Andreas.

Prædicationes, de quibus loquitur in hac the-
 si Grynæus, sunt sacramentales et inusitatae.

Ergo non sunt figuratae.

Est, ignosce Andrea, vitia Dialectica tibi
 verè obiectanti, in tua ista consecutione &
 secula principij petitio, & inepta Elèchi igno-
 ratio: id quod ex his paucis planè intelliget
 candidus & ingeniosus lector. Vnde enim
 probas, vnde, inquam, inusitatam istam in sa-
 cramentis prædicationem? quis non dico or-
 thodoxorum patrum, sed omnino sanorum homi-
 num vobis eam commendauit? quæ ratio ve-
 rissimilis tantum vobis eam confirmauit? An-
 tea, demonstrauimus Grynæum toto cælo erra-
 re, quod has locutiones figuratas dixit. Falleris
 Andrea. Nam D. Grynæus, in sua illa erudi-
 ta, aduersus tuas monstrosas & iracundas ca-
 lumnias, Apologia, te iam, cum tua demon-
 stratione nihil demonstranti, toti mundo ri-
 dendum propinauit: quare hic quoque, de tuis
 κατὰ φθῆμασι nimis ambitiosè loquens & sen-
 tiens, sumis tibi id quod est in principio. Itaque

D E F E N S I O

Sacramentales phrasēs inusitatas esse, nemi-
 ni adhuc, si cæcæ Ubiquitatis *μυνεῖται* ex-
 cipias, persuasisti. Quomodo enim, dic no-
 bis, inusitatæ sunt istæ phrasēs, quæ in omni-
 bus omnino Sacramentis frequentes, vſita-
 tæ, & perpetuæ sunt, quæ Sacramentorum
 propriæ sunt. En habes prioris fallaciæ ra-
 tionem, habes etiam in quo te post hac exer-
 ceas, vt nobis inusitatis rationibus, inusita-
 tas & inauditas vestras prædicationes pro-
 bes. Alteram, quam nunc nominauimus,
 tu tuis verbis refer. *Myſtica*, inquis, *sunt, non*
figurata. Primum tibi, ô homo, contradicis,
 & dicis quod non intelligis. Quomodo e-
 nim *myſtica* prædicationes, in *myſterijs* &
 de *myſterijs* enunciatae, non sunt vſitate *my*
ſterijs? quando vſitatiſſimum est de quali-
 bet re ita prædicare, vt eius fert natura & u-
 ſus. Deinde quomodo audes tuæ cerebro
 fingere Sacramentales & *Myſticas* prædi-
 cationes, opponi figuratis? An errauit Augu-
 ſtinus, atque ad eò tota Ecclesia cum illo,
 quando lib. 3. de Doctrina Christiana prædi-
 cationes de *myſterio*, de quo Christus lo-
 quitur Iohan. 6. figuras esse & figuratè intel-
 ligendas niſi Christum ſlagitium præcepit
 ſe dicamus, ſcripſit? An idem hæreticus
 fuit, quando de Cœna Dominica locutus
 aduerſus

paris: sed signant, & obsignant res significatas eorumque effecta: qua ratione signa & sigilla, à Paulo & orthodoxis Patribus, appellantur: qua ratione etiam, rerum signatarum nomina & effecta, illis tribuuntur.

Vides ergò Andrea, quid tibi demus, videlicet in baptismo, ne aquam quidē mundare, sed solū illud esse Spiritus sancti opus: quippe cū aqua non ideò adhibeatur in baptismo, vt mundet, vt regeneret, vt sanctificet: sed vt mundationem, vt regenerationem, vt sanctificationem, quæ omnia in cordibus fidelium operatur Spiritus mundans, regenerans, sanctificans, significet & obsignet nosque de ijs certiores reddat: sic Abraham accepit circumcisionem, non quæ operaretur iustificationem fidei, sed quæ iam operatam & collatam obsignaret: si Paulo potius in hunc modum de fine Sacramentorum differenti, quàm Andrea opus operatum constituenti fides habenda est. Sed hoc modo, ais, *Sacramentalis prædicatio non erit, in qua signo effectus rei signatæ tribuatur.* Non hoc sequetur ideò, quia tu, iusto Dei iudicio excæcatus, finem, vsum, & rationem Sacramentorum planè ignoras. Nam in Sacramentis, quæ rerum signatarum propria sunt, signis tribuuntur, tanquam hoc

D E F E N S I O

essent, quod utique per substantiam non sunt, sed per significationem: si licet nobis cum Augustino, lib. 3. in Leuit. loqui, *Quem cum tu nec legeris, nec intelligas, nec sequaris, idèò connexum tam languido nexu iugatum, nobis commiserandum proponis. Nunc venio ad tuam probationem. Sicut aqua, ais, non est Sacramentum, sic etiam Sacramentalis locutio non est, si de aqua solum effectus intelligatur, qui Sacramenti est proprius. Aquam non esse Sacramentum, si videlicet synecdochikòs loquaris, sumendo partem pro toto, concedimus: quod verò tu inde concludis, Ergò Sacramentalis locutio non est, si aquæ effectus rei signatæ tribuitur, id rectè negamus. Nam panis, hoc modo loquendo, in sacra Cœna non est Sacramentum, & tamen cum de pane prædicatur corpus Christi, Sacramentalis locutio est. Hinc locum habet illud Augustini, quod tu ignoras, accedit verbum ad elementum & fit Sacramentum. Hæc verò tua clausula: *Qui est effectus Sacramenti proprius est, quod non solum aqua, sed Spiritu constat*, Non minus absurda, quàm impia & sacrilega est: qua virtus Spiritus sancti, & efficacia cum aqua, communicatur, nec Spiritui sancto tota & propria relinquitur. Quis verò, Andrea propheta*

pheta, quis Apostolus, quis orthodoxus Pater te ita loqui docuit: Sacramentū nos mūdāt, Sacramēti propius effectus est nos mūdare: Desine Andrea, ita nouè, ita insolēter, ita Papisticè loqui, ne nimis palām fiat, te Germanicarum Ecclesiarum primatum Antichristianum ambire.

In quarta classe Andreas suum ingenium, ad calumniandum propensissimū esse satis declarat: vbi non solum D. Grynæi verba calumniosè peruertit: sed etiam eum puerorū ferule, magna sui cum ignominia & leuitatis documento, subijcit. Quæ, vt pius Lector facilius intelligat, verba, eius *πῦρ πνέοντα* subiiciam. In postrema, ait, classe harum locutionū non tam falsitas rei, quàm crassa ignorantia Opinatoris nostri conspicitur. In qua dicit: signi effectum, rei signatæ tribuitur. Non tā D. Grynæus suam falsitatem & ignorantiam, quàm tuam calumniandi insaniam & impudentiam, conspiciendam præbes. Et certè Andrea, si quis, non duo vitia Grammatica, quibus tui scatent centones, sed *ἀνεργολογίας*, insolentes, horridas, duras & ineultas locutiones ad viuū resecare vellent: in angustum, crede mihi, tuq; istę incōditæ farragines contraherentur. Cæterū perge. Vbi denuò Hypocritæ profuisset, vt sua studia melius in Scholâ triviali confirmasset.

DEFENSIO

Si tua ipsius vineta, mi homo, cedere pulchrum putares: non haberes otium in aliorum studia, quæ tuis tuorumq; luminibus, crepet invidia, plurimum obstruunt, vosq; acerrimè mordent, animaduertendi. Sed ita comparatum est inter genus humanum, ut aliena vitia multò facilius cernamus, quam *owna*, & ea quæ quotidie nobiscū circumferimus: idq; cum in omnibus hominibus, tum verò in ijs, qui se putant esse omnia octo ambitioneq; turgent, conspicitur. Quid verò amplius habes? *Quis enim, inquis, tam indoctus est & insulsus, ut dicat effectum panis & vini esse, comedi & bibi?* Imò indoctissimus est, & omni sale carens, qui hoc dicit, eo sensu quo tu à D. Gryneo dictum esse impudenter, ut consueuisti, calumniaris: quasi videlicet, comedi & bibi è pane & vino, tanquam efficienti causa oriri. Comedi igitur & bibi rectè dicuntur, effecta panis & vini quia homo duo ista efficit in pane & vino, tanquam materia subiecta. Vides ergò Andrea, quo candore & dexteritate hoc rotum negotium tractes: quo certè nihil plus agis, quàm ut omnibus intelligentibus probes, tibi omnes machinas præter calumnias ereptas esse. Tandem epicrisin suam, quam Gorgonem horribile subijcit: *An verò non dignus*

*dignus erat Doctor ille Seraphicus, qui in Scho-
 la Triviali Sturmiiana institutus, propter tam
 crassam ignorantiam virginis cadatur. In Scho-
 la Sturmiiana D. Grynæus, quod tu temerè
 garris, institutus non est. Ad virgas quod at-
 tinet, respondet cum vno adhuc Germaniæ
 lumine, reliquo Sturmio respondet D. Gry-
 næus: Furibus & adulteris paratas eas esse:
 nec tamen te, qui nuper è Saxonia, ibi tui
 haud iucunda relicta memoria, redijsti ex-
 cutiunt: nec quid olim Eslingæ acciderit,
 curiosè requirunt: memores istius veteris:
 διὰ τοῦτο οὕτως τὴν ἀλήθειαν ὁ θεὸς ἔδειξε.
 Cæterùm, istis omiſſis, vter vestrū flagris,
 potius admonendus sit, è scriptis & dispu-
 tationibus, quæ ab utroque extant, non dis-
 ficile est iudicare. Hoc certum est, ne tuos
 Tubingenses, vtut se ad pedes tuos abijci-
 ant, te pro docto viro habere: quid Saxonia
 de te iudicet, vulgò notum est. Porro cum
 contrà sanorum omnium iudicium locutio
 nem, quæ à D. Grynzo ex 6. Iohan. exem-
 pli causa adducitur, Sacramentalem esse ne-
 ges: nec hoc loco necesse sit, pluribus te-
 cum disceptare: vt tamen res ipsa vera esse
 intelligatur, dic nobis, an illa locutio: A-
 gnus, hoc est, Iesus Christus mactatus est ab
 origine mundi, Sacramentalis sit, nec ne?*

D E F E N S I O

Si negabis: te insanire omnes intelligentes iudicabunt: sin affirmaveris, quid reliquum est, quàm vt nobiscum fatearis: tales esse quoque phrasès Sacramentales, quales in hac quarta classe descripsit D. Grynæus.

Posthæc Andreas se suosq; Capernaitas non esse, sibiq; ideò & suis à nostris iniuriis, quod pro Capernaitis habeantur, in hunc modum probant:

Grynæus non ignorat, nos eiusmodi corporalem, carnalem & Capernaiticam manducationem carnis Christi nostros neq; credere, neq; docere, sed ingenuè & apertè damnare.

Ergò cum Zuingliani hanc Capernaiticam corporalem manducationem nihilominus nobis obijciant, omnes vident quantà audacia, impudentia & improbitas eorum sit.

Imò Andrea omnes vident, qui modò aliquid videre volunt, vos quidem, verbo & voce, Capernaiticam lanienam à vobis rejicere: sed re ipsa probare & stabilire. Nam Capernaitæ, tribules vestri, ore sibi vorandam carnem Christi imaginabantur: hoc idem vos magna contentione & importunitate asserere soletis. Ergò hætenus estis Capernaitæ, & Capernaitarum soboles. Capernaitæ sibi, ipsam substantiam carnis Christi den-

stidentibus terendum imaginabantur: hoc
idem vos, vos inquam, mordicus propug-
natis. Ergò hætenus Capernaitæ estis & Ca-
pernaitarum miserrima soboles. At effuge-
re conaris, ridiculo hoc cresphygeto: *Mo-
dus* ais, *est diuersus*. At, mi homo, vbi idem
instrumentum, & idem subiectum, quomo-
do modus est diuersus? cum modus agen-
di à subiecto & instrumento determinetur
& denominetur. *Modus*, inquis, *non est car-
nalis, aut naturalis, sed suprâ naturam, quod in
mysterio fit, vbi intellectus in obsequium fidei
captius ducendus est*. Hoc quidem tuum est
cresphygeton: sed tale quod tuæ causæ
παρολθε *ἵνα* secum trahit. Nam quomodo
modus non est carnalis, si substantia carnis
substantiam carnis realiter, substantialiter
manducat? totus, totus inquam, carnalis
est. Item quomodo modus supernaturalis
est, si substantia carnis ab ore corporis de-
glutiatur? totus, totus inquam, naturalis est.
Item quale hoc est mysterium, carnem Chri-
sti essentialiter, realiter, substantialiter in pa-
ne esse & latere, non secus ac auena in sacco,
pecunia in loculo, ceruisia in cantharo: atq;
ibi sensualiter ore percipi, dētibus teri? Hoc
non mysterium, sed carnificina crudelis est,
& laniena Capernaitica, in Dominū Christū

D E F E N S I O

ignominiosa & blasphema : quam fides respuit & repudiat. Vides ergò Andrea, te tantum à Capernaitis discrepare ; quantum ouum ab ouo.

Cæterùm Andreas etiam à simili probat, se, cum reuera sit, non tamen esse Capernaitam. Atque ad hunc modum argumentatur.

Quemadmodum Iohannes Spiritum sanctum, in specie columbæ, videt: ita corpus Christi in & sub pane videtur, tangitur, teritur.

Atqui Iohannes externis oculis Spiritum sanctum, in proprietate naturæ, non vidit, quinæque ascendit, neque descendit, sed illam externam speciem columbæ vidit, non autem solam, sed cum Spiritu sancto unitam : Ideoque Spiritum sanctum ipsum inuisibilem vidisse dicitur.

Ergò corpus Christi non naturaliter, in sue naturæ proprietate, sicut panis substantiam, sed in mysterio, verè & realiter videmus, dentibus terimus, tangimus.

Tu verò, pie Lector, annon commiseratione ducereis, si miserum hunc & miserandum hominem, secum in hunc modum colluctantem ac errore vagantem, vides? Nam primò, annon hæc magna barbaries est, ab emphasi ad vnionem Sacramentalem, à spiritali

Vide: reliqua p^a 4 folio 171

aduersus Aduersarium Legis, cui in hoc loco non aduersaris, phrasēs illius figuratè accipiendas esse vrget? quippè horribilius sit humanam carnem mandare, quàm perimere:

Secundò, in hunc modum argumentatur Andreas.

In prædicationibus Sacramentalibus, res signatæ cum signis realiter coniunguntur et vniuntur. Ergò falsum est, quod Zuingliani dicunt signo duntaxat (calumniaris Andrea) tribui nomen rei signatæ.

Tam consequens, quam antecedens vomicæ Iacobandreana laborat. Nam ante omnia, vt solet, petit, quæ eius insolens est auctoritas, principium in antecedente, contra priorum omnium iudicium, contra omnium omnino Sacramentorum naturam, contra & præter Dei verbum articulosq; fidei, corporis Christi, in collo ad dextram Patris sedentis, cum panis consubstantiationem pro confessio sumendo ratamque habendo: cuius præter Cameracensem vestrum nullum habetis autorem, nullum testem, nullam rationem. Deinde, tibi quoque contradicis duplici modo: altero, quod duorum corporum substantiam realiter coniungi & copulari dicis, & in eodem loco realiter &

D E F E N S I O

substantialiter statui, sed illocaliter: alterò
 quod cum Luthero statuis & vrges synec-
 dochen, qua continens pro contento acci-
 piatur, in verbis Cœnæ esse: hic verò figura
 tam locutionem esse, tam impudenter ne-
 gas: quasi verò Metonymia magis figura si-
 ue tropus sit, quàm synecdoche: & synecdo-
 chicæ prædicationes inusitatæ potius sint
 quàm figuratæ. Hæc pueri septennies intel-
 ligunt & rident Andreæ, multi verò Do-
 ctiores, qui manu & opinione sua cœlum tan-
 guat, videre non possunt. Tertiò ludis & la-
 beris figura dictionis, cum subijcis: *Non qui-
 dem naturaliter* (quomodo ergò panis à Lu-
 thero naturale Christi corpus appellatur)
aut localiter (quomodo ergò realiter & sub-
 stantialiter in eodem loco) *sed, ut vetustas
 locuta est mysterio.* Nam in mysterio adesse
 seu esse, seu fieri, non significat in, sub, cum,
 aliquo esse realiter, tanquam vinum in can-
 tharo, auena in sacco, infans in cunis, pecu-
 nia in loculo, si qui sunt alij feracis Vbiqui-
 tatis flosculi & colores fucati. Sic nos dici-
 mur Christi sponsa in mysterio, non quod
 realiter nostra corpora in, sub, cum corpo-
 re Christi collocentur, aut corporali con-
 tactu copulentur. Sed quoties de Sacramen-
 tis vsurpatur, significat Sacramentaliter. Sa-
 cra-

tramentòtenus aliquid esse. Huc facit illud Augustini in Sentent. Prosperi. Sicut ergò celestis panis, qui caro Christi est, suo modo vocatur corpus Christi, cum revera sit Sacramentum corporis Christi (vbi tuum in, sub, cum, realiter, substantialiter?) illius videlicet, quod visibile, quod palpabile, quod mortale in cruce positum est (vbi tuum inuisibile, illoca, Ubiquitarium, maiestuosum & phantasticum corpus, quale Christus non habuit, quale in cruce non pependit?) vocaturq; ipsa immolatio carnis, quæ sacerdotum manibus sit, Christi passio: mors, crucifixio, non rei veritate, sed significante mysterio. Abi nunc, & discem mysterium non esse continens, non operculum, non vehiculum, sed signum & symbolum rerum occultarum, quæ non oculis videntur, sed fide sola intelliguntur & percipiuntur. Quartò fallis Andrea, & falleris fallacia à non causa: qua signa Sacramentalia non ideo accipiunt nomen rei signatæ: quod realiter in, & sub se, tanquam panthari, sacci, cunæ, loculi, corpus & sanguinem Christi contineant: sed quod Sacramenta sint, rerum significatarum. Quemadmodum nos docuit D. Augustinus Epistola 23. Si Sacramenta quandam

D E F E N S I O

similitudinem earum rerum, quarum Sacramenta sunt non haberent: omnino Sacramenta non essent. Ex hac autem similitudine plerunq; etiam ipsarum rerum nomina accipiunt.

Hæc ad antecedens tuum sic responsa suo to: cōsequens tu amplificas his verbis: *Zuingliani autem hanc pbrasin sic intelligunt, quod cum signis res signata nullo modo realiter coniungantur, sed quò ad rem, Sacramenta de sola externa re elementari, sine re signata intelligenda esse, unde manifesta sententia huius pbraseos deprauatio apparet.* Ecquis finis erit cocysmorum? non ideo sententiam phraseos deprauamus: quia tu fallacia & quiuocationis, in vocabulo Sacramenti, ludis & facum facis: vt antea quoq; ad tuâ Crambē responsum est. Nunc potius exempla, quibus tuam opinionem confirmas, attendamus. *Circumcisio enim, ais, non tantum nomen habet fœderis, sed est reuera fœdus. Non autē sola ablatio præputij, sed in verbo promissionis facta, quod rem coniunctam habet. Qua ratione ablatio præputij secundum verbum Dei, & cum verbo Dei non significat tantum fœdus, in quo signum cum re signata coniungitur. Vbi fœdus non de signo prædicatur, sed de utroq; simul intelligitur.* Sed ita cæcutiunt & hebescunt mentis

tuæ oculi, vt non videas te ita implicatum
esse, vt vi & pondere veritatis pressus, quo
te veritas planè ignores. Nam primò & ob-
scurè loqueris, & nihil ad rem dicis, non se-
cus ac ij, quibus hellebori potu opus est.
Deinde verò nimia *audacia* tibi contra-
dicis multifariam. Quomodo enim quæso te
vna & eadem res, sine contradictionis im-
plicatione, potest esse, quod est, & sui ipsius
esse signū? nullo planè modo Andrea. Qua
propter cum circumcisio sit signū fœderis.
vt Deus ipse loquitur, Genes. 17. nullo certè
modo potest esse ipsum fœdus: quia signum
fœderis & ipsum fœdus suis definitionibus
differunt. Nisi tu, qui ad omnes formas re-
cipiendas comparatus esse videris, sis An-
dræ filius, & signum vnus eiusdemque fi-
lij. Porro neq; hoc consequens est: Circum-
cisionem habere sibi coniunctum fœdus, &
esse ipsum fœdus, hoc est, esse continens &
contentū simul: sicut cantharus continens,
non est vinum contentum. Denique & hoc
ab omni ratione discrepat, vt idem de eodē
prædicari statuatur: sic enim Spiritus san-
ctus tautologiæ accusaretur: vtpotè, qui in
hunc modum loqueretur: Fœdus meum,
est fœdus meum. Apage istas nugas: relin-
quantur suis fabris: Spiritui verò sancto.

D E F E N S I O

eum intolerabili blasphemia, ne tribuatur.

Contra secundam classiem, phrasium Sacramentalium, ita argumentatur.

Iohannis 6. 51. non differitur de Sacramento, ipso Calvino teste.

Ergò falsum est, dicere phrasin esse sacramentalem, in qua rei signatæ tribuitur signi nomen.

De Calvino, eiusq; verborum depravatione, suprâ respondi: de capite Iohannis 6. nostri sæpe tantis rationibus vobis satis fecerunt, ad quas ne hiscere quidem potestis. Itaq; hoc loco de illo non laborabo: hoc vnum satis fuerit, si pio lectori hoc loco probauero, Sacramentalem quoque esse phrasin, qua signi nomen tribuitur rei signatæ. Qualis igitur, Andrea, hæc est phrasis? Christus est pascha: Nonne Sacramentalis? Nega si potes, & audes contradicere Paulo: Si negare non potes: quæ audacia & impietas est dicere phrasin Sacramentalem non esse, qua signum de re signata prædicatur? An non hoc loco pascha, quod erat signum & Sacramentum Christi, tanquam rei signatæ, de Christo, tanquam re signatæ, à D. Paulo enunciatur?

Tertiam classiem, qua rei signatæ effectus, signa

signo tribuitur, oppugnat Andreas deductione ad absurdum, in quod non nos, sed seipsum ingurgitat:

Si effectus rei signatæ tribuitur signo: tunc sequetur Sacramenta constare vna tantum re, videlicet signo.

Atqui hoc est absurdum.

Ergo & illud absurdum sit necesse est.

At quis non videt propositionem connectam ita coherere, sicut lutum cum ferro, atque in ea esse Andabaptismum miserabilem? Nam quia docemus in Sacramentis, latiori significatione usurpatis, signo tribui interdum effectum rei signatæ; contra te sequitur, & quidem necessario, nos docere Sacramenta constare duabus istis rebus, signis videlicet & rebus signatis, quorum effecta & nomina propter Sacramentalem conjunctionem, permutentur, eo, quo diximus, modo. Sic arcæ in veteri Testamento, quæ fuit Sacramentum præsentiæ gratiæ Dei, tribuitur, quod hostes Israelitarum prostrauerit, nec tamen inde sequitur Sacramentum illud sola arca constituisse. Sed quid opus est plura in re tam manifestis. Profer ergo aliud argumentum verisimilius.

D E F E N S I O

Si aqua sine spiritu non mundatur: tūc sequitur falsum esse, quod hoc loco hypocrita noster, Sacramentalem prædicationem dicit, in qua signo, effectus rei signatæ tribuitur.

Atqui antecedens est verum.

Ergo et consequens est verum.

Connexum probat Andreas his verbis: *Sicut enim aqua non est Sacramentū: sic etiam Sacramentalis locutio non est, si de aqua solum intelligatur effectus, qui Sacramenti est proprius, quod non solum aqua, sed spiritu constat.* Potes, piæ lector, ubi hæc legeris, adduci, ut credas hunc hominem suæ conscientiae stimulis non exagitari: cum ea ad malæ suæ causæ defensionem adducat, quæ risu aut commiseratione etiam digniora sunt, quam longa responsione & refutatione. *Si aqua, inquit, non mundatur sine spiritu: tūc sequetur, etc.* Sed quis tibi dedit adhuc, aut quis sanus unquam dabit aquam in baptismo vim habere mundandi? cum solus Christus cum suo sanguine nos emundet, ab omni peccato. Quid ergo nunc reliquum est, quam ut dicas, panem in Cæna & vinum nos vivificare? circumcissione præputij Abrahamum fuisse iustificatum? Signa, mi homo, non operantur nec conferunt salutem, vi quadam naturali aut insita, quod tu cum tuis imaginariis:

rituali essentia ad corpus, ab infinita essentia, omnia replente, ad essentiam finitam & localem argumentum ducere? An talis homo aliquid præstat ei, qui aquam è pumice elicere conatur? Probet ergò Andreas aliquam esse proportionē inter corpus & spiritum, inter essentiam finitam & infinitam, inter emphasim & vnionem Sacramentalem: & tum tam Athleticè ab ista proportionē argumentetur. Vides ergò, mī vir, *καλαμίῳ ῥάβδον σαυτῷ ὑποστήσας*, vt Damasceni verbis vtat, tum in tanta rerum discrepantiā similitudinem quæris. Sed videamus tuum quoq; lemma, & quā belle te Capernaitismo liberes, consideremus. Primum ais, *Iohānes Spiritum sanctum in proprietate essentiae non vidit*. Ergò neq; in Cæna, In & Sub pane, ore corporis corpus Christi in sua proprietate, hoc est, substantia liter, essentialiter, realiter (hæc enim proprietatem corporis omnino denotāt) manducatur. Secundò addis: *Sed illam externam columbæ speciem vidit*. Ergò in Cæna ore corporis, externa tantū corporis Christi symbola, panis & vinum percipiuntur. Hæcenus Andreas, neq; Capernaita, neq; Nicolaita, sed noster, hoc est, orthodoxus est. Sed nō diu talis manet, quia statim subiicit:

D E F E N S I O

Non autem solam, sed cum Spiritu sancto unitam: Ideoque Spiritum sanctum ipsum inuisibilem vidisse dicitur. Sententia, qua te & Capernaitam & Nicolaitam esse probas, huc redit: Ioannes ideo dicitur vidisse spiritum sanctum, quia Spiritus Sanctus fuit in & sub columba.

Ergo corpus Christi, dum panis manducatur, quoque manducari dicitur, quia In & Sub pane est.

Neque hoc modo Capernaitarum errorem & Nicolai patriarchæ vestræ, figmentum excusabis. Nam primò, quis non videt in tuo antecedente esse fallaciam à nō causa: quia hæc columba, quā conspicatus est Iohānes, non ideo Spiritus S. dicitur: quod in ista columba præsentia sua adfuit: sed quia fuit Spiritus sancti Christo conferendi symbolum & testimoniū. Nam alioquin omnes res Spiritus sancti nomen acciperent: cum præsentia sua repletiva, ut Deus infinitus & immensus, in omnibus sit creaturis. Si verò Andreas ad præsentiam gratiæ confugerit, suo se iugulabit gladio, & suam consubstantiationem in extremum adducet periculum. Etenim si per columbā istam, tanquam externum symbolum specialis Spiritus S. non autem uniuersalis præsentia repræsentabatur & ob signa-

signabatur, tùm sequetur, Spiritum sanctũ secundum illam præsentiã non in columba delituisse, sed in corde & animo Christi inhabitasse & efficacem fuisse.

Deinde in consequenti petitur principium. Nondum enim probavit Andreas, corpus Christi sua essentia infinitum, & omnibus creaturis præsens esse, sicut Spiritus sanctus. Quæ igitur eius clementia est, quod nobis persuadere vult, corpus Christi esse in pane, sicut Spiritus S. in columba?

Cæterum cùm Andreas, vi veritatis, animaduertat, se Capernaitarum & Nicolaitarum errore purgari nulla arte posse: tandẽ, quasi furiarũ stimulis adductus, apertẽ Nicolaium Papam atq; Berengarianam palinodiam, hoc est, lanienam Capernaiticã excusare & propugnare conatur: à qua piẽ mentes meritò abhorrent, nisi etiã ipsis Scythis, Anthropophagis & Hemopotis crudeliores habere velint. Quod autem istã palinodiam testimonijs patrum confirmare posse, ait: & contrã conscientia loquitur, & Patribus orthodoxis iniuriam facit: sicut in præcedentibus copiosè dictum demonstratumq; est.

Postquam, Andreas, pro Nicolao Papa contrã orthodoxos omnes, vt ostendat se doctrinam suam ex lacunis Papistarum hauri

DEFENSIO

fisse, infeliciter depugnauit: tandem ad Augustinum venit, eumque in hoc dicto: Horribilius est humanam carnem edere, quam perimere, & sanguinem potare, quam fundere, Nicolaitam fuisse probare, se nullo plane successu, conatur. Et rectè, inquit, Augustinus dicit maius scelus esse humanas carnes mandere & deglutire, quam hominem occidere: & bibere humanam sanguinem, quam fundere. In hoc conuenit Andrea: nihil enim uariius, nihil sacris literis magis cōsentaneum ab Augustino dici potuisset. Sed addis rationem. Intelligit enim de Capernaïtica illa laniena, mādicatione & deglutitione (hoc enim verbale nobis tua Ubiquitas enixa est in simile dura) quam vos quoque constanter damnamus: qua fronte (vide quàm iracundia & vinum orationis rectum cursum obrumpant) Hypocrita nobis illam obijcere potest, vel audet? Vtrumque Andrea rectè à te affirmatur: loquitur enim Augustinus de Capernaïtica deglutitione (vt tu loqueris) quæ ab orali nulla ratione differt, vt modò contra te probauimus. Item tu cum tuis Ubiquitatis hierophantis verbo Capernaïcā mādicationem (deglutitionem enim non ausim dicere) repudias: sed re ipsa eam fortiter propugnas: vt paulò ante demonstratū est. Ceterum

*Nota de
Augustino*

terum Andrea, paulò propius mihi hoc locovrgèdus videris. Loquitur hoc loco Augustinus de Cœna Dominica: quo nomine superius eius testimoniū, pro orali tua manducatione produxisti. Et illam manducationem, quæ in sacra Cœna fit, horribiliore esse dicit, quàm carnem perimere: si videlicet sine figura intelligatur. Inspiciant lectores locum. qui est lib. 2. cont. Aduersarium legis ca. 9. & animaduertēt me dicere quod res est. Eadem sententia est dictorum Augustini: Crede & manducasti. Quid paras dentem & ventrem. Qui enim docet dente & ore corpus Christi teri & vorari, sine omni exceptione, Capernaitarum nepos est, Nicolai verò filius. In Cyrilli porro testimonio eludendo, seipsum eludendum propinat mirificè. Sic dicti seu testimoni (adeò floridus est Andreas) quod ex Cyrillo assertur, qui dicit: Corpus & sanguinem Christi percipi sola, simplici, & in exquisita fide: non est hæc sententia, quam ei affingit Hypocrita, quòd soli fideles accipiant corpus & sanguinem Christi, sed quòd verbis Testamenti Christi, simplici fide inhaerendum sit, & de modo non quaerendum esse. Hi fumi, cum orali manducatione, evanescent, si integrum Cyrilli dictum huc apponemus, atque candido lectori ponde-

D E F E N S I O

randū proponemus. Sacramentum nostrū,
 inquit Cyrillus ad obiect. Theodor. nō alio
 uerat hominis manducationē, mentes cre-
 dentium ad crassas cogitationes irreligiose
 introducēs, & humanis cogitationibus sub-
 iicere enitens ea, quæ sola, & pura, & exqui-
 sita fide percipiuntur. Vbi ergo os Andrea,
 ubi dens? Vbi infideles clientes tui? Certe à
 Cyrillo excluduntur tibiq; remittuntur. Ac
 ne de mēte Cyrilli dubitare possis, ac certo
 scias eum & oralem manducationē & con-
 substantiationē improbasse: accipe, quæ idē
 alicubi in Ioh. scribit; Hinc habetur corpus
 Christi, licet absens, adeo actiuū esse, vt per
 benedictionē mysticam, sanctificationē suā
 nobis immittat, suosq; seruet, quāuis carne
 absit. Posthæc subiungit Andreas longā ani-
 maduersionem, in istam D. Grynæi locutio-
 nem, qua dixit, locutiones Sacramentales i-
 deo proprias dici, quia quod signorū est si-
 gnis, & quod rerū signatarū rebus signatis
 tribuant, hoc est, in proprias resoluātur: sic
 Gen. 7. Circūcisio dicitur fœdus: ibi nomen
 rei signatę signo tribuitur: postea uerò in eo-
 dem capite: Circumcisio dicitur signū fœ-
 deris: quæ locutio propria fit, quia quod si-
 gni est, signo tribuitur. Idem iudiciū esto de
 reliquis phrasibus. Ex quibus facile est in-
 telligere

telligere qualis animaduersor sit Andreas.

XXVI.

Restat vt de fundamentis tam nostræ sententiæ, quàm aduersariæ opinionis, vice coronidis agentes, quid inter illa intersit, bona fide, & breuiter exponamus.

Cōtra hanc trāsitionē sic disputat Andreas:

Ergō Grynæus huic suo imperfecto operi, hanc prouerbialē sententiā malè accommodauit.

Coronis velut ornamēti gratia, perfectis omnibus additur, & absoluto operi accedit.

Consequens probat Andreas his verbis: Neque enim ornamenta rei, sunt fundamenta, quibus res nititur, & quasi columna, quæ ædificium sustentant, & in quibus consistit. Verissima est in hoc quoq; Theologo Demosthenis sententia: οὐχ ἔτι το πρῶτον, ὥς τὸ ἐπιτιμᾶν, Nihil tam facilè, quàm obuia quæque reprehēdere: τὸ δ' ἐλέγειν τὰ δρόντα ἔπαινον, Dicere ea quæ oportet & conuenit, nō cuiusuis est. Nam Andreas temerè quidem, & sine negotio prouerbium præsentī loco & negotio accommodatum carpit: sed ea non dicit quæ oportuit; quippe cūm argumentetur à puris particularibus; quod vitium grauius animaduertendum, quàm id quod D. Grynæo obijcit, non verò probat.

D E F E N S I O

Etenim coronis non semper, quod putat rerum harum rudis Andreas, pro ornamento operi perfecto addito vsurpatur: si Erasmo potius quam tibi fides habenda est: cuius hæc sunt verba: Lucundius erit hoc prouerbum, quoties transfertur ad animum: veluti si quis studiorum coronidem dicat, aut moueat egregijs cœptis, aureâ addat coronidem: aut vitæ laudabiliter actæ, iubeat aureâ imponi coronidē, hoc est, mortē piā. Quanquam coronis dicitur INTERDVM, quod accedit absoluto operi. Sed quid hæc apud te? cui ista studia & ignota & exota sunt.

Nostra sententia, quæ τὰ νοῦτὰ τῶν νοεῶν, καὶ τὰ αἰσθητὰ, τῶν αἰσθητῶν, hoc est, intelligibilia mente: sensibilia sensibus, totius hominis pascendi & reficiendi causâ præberi docet.

1. *Fundamentum est verbum Iehouæ manens in æternum, e quo vno quid in vniuersum de Sacramentis omnibus, ac seorsim quid de Eucharistia statuendum sit, petere solemus.*

Sunt autem hæc Testamenti verba, quibus nitimur:

Dominus Iesus ea nocte, qua proditus est, accepit panem: & gratijs actis fregit, ac dixit: Accipite, comedite, hoc meum est corpus, quod pro vobis frangitur: hoc facite ad mei recordationem.

tionem. Itidem & poculum, postquam cœnasset, dicens: Hoc poculum, est nouum Testamentum per meum sanguinem, hoc facite quotiescunque biberitis, ad mei recordationem. 1. Corinth. 11. 23. 24. 25.

Primum Andreas contra id, quod dicitur intelligibilia menti, sensibilia, sensibus præberi, ad hunc modum infert. Etsi verò non ignoramus hæc eadem ab orthodoxis Patribus & Neotericis Theologis dicta & scripta esse: longè tamen alio sensu factum, certò scimus, & res ipsa demonstrat. Cρεσφύγετον & σόφον φάρισαρον est, Andrea, quod refutari non possis, calumniari & in alienum sensum trahere: sed quam habes tuæ calumniæ rationem? Nam intelligibilia, hoc est corpus & sanguis Christi, quatenus in hoc mysterio distribuantur, quamuis externis sensibus non sentiuntur, siquidem oculus corpus Christi non videt, manus non tangit, lingua non gustat, aut nares olfaciunt, in naturæ suæ proprietate: manibus tamen ministrorum distribui & ore accipi, omnes vno ore fatentur. Deus Andrea, quod serio precor, tibi eam largiatur mentem, vt magis studeas hanc controuersiam explicare, quàm inuoluere: ac tandem videas, te pro tua falsa & anticipata opinione, nil nisi meras contradictiones afferre in medium.

D E F E N S I O

posse, paulo ante, si meministi, summo studio obtinere contendisti, verba gustandi, sapiendi, videndi, tangendi, rubescendi & similia, quæ sunt apud Chrysostomum, sine omni figura, secundum literam, & propriè de ipsa corporis & sanguinis Christi substantia accipienda & intelligenda esse. Nunc, cum vi veritatis adactus, contrarium hoc loco statuas, quanta fidei *καὶ νεγοποιᾶ* tuam sententiam amplectaris, ij omnes iudicare poterunt, qui se non omnino naso duci & fascinari à te patiuntur. Tu igitur hoc loco, si potes, nobis expedies hoc argumentum.

Quemadmodum sunt intelligenda verba illa orthodoxorū Patrum, videndi, tangendi, gustandi, sapiendi: eodem modo intelligenda sunt verba distribuendi & ore accipiendi. Ratio est: quia hæc verba omnia à Patribus, de vno & eodem subiecto, vno & eodem modo prolata sunt: nec ullam dissimilitudinem poterit monstrare Andreas.

Atqui illa priora verba non propriè sunt intelligenda de corpore & sanguine Christi. Probatur hæc libera Andreæ confessione, quam modò recitauimus.

Ergò hæc posteriora propriè de corpore & san-

& sanguine Christi intelligenda fuerint: & ita oralis manducatio à suo patrono Andabata expugnatur.

His subiicit Andreas, suo more, calumniam. *Qua ratione, inquit, totus homo pascitur, & reficitur corpore & sanguine Christi, non sola anima, ut hypocrita sentit.* Tu verò Andreas omnem pudorem, omnem conscientiam, omnem etiam memoriam amisisti: unde fit, ut tam audacter & temerè calumnieris, totiq; mundo probes, te nullius mendacij pudere amplius. Vbi, quæso, D. Grynæus scripsit, in sacra Cœna solam animam non verò totum hominem pasci & refici? An non verba D. Grynæi, te D. Grynæo insignem inferre iniuriam ac leuissimum hominem esse clamitant? quæ in initio huius theses ita habent. Nostræ sententiæ, quæ intelligibilia mente, sensibilia sensibus, **TOTIVS HOMINIS PASCENDI, ET REFICIENDI CAVSSA**, præberi docet. Nunc iudicent omnes sani, quis homo sit Andreas.

Secundò Andreas probat, nos verba Christi pro fundamento non habere.

Autores Orthodoxi consensus scribunt, non oportere simpliciter intueri verba Christi, sed

D E F E N S I O

oportere aliud quippiam cogitari, & interioribus oculis aspicere: Item Sacramenta non ex ipsis verbis, sed verba secundum proprium & peculiarem modum intelligi debere. Deniq; Bullingerus contra me scripsit: verba Christi non pro fundamento doctrinae nostrae assumere non posse, quia de his ipsorumq; sententia controversatur.

Ergò Zuingliaui verba Christi pro fundamento suae sententiae non habent.

Benè habet Andrea, quod tu cum tuis manipularibus nostrorum dicta & sermones tanta impudentia & audacia depravas, atq; in alienum sensum detorques: ut scilicet lippis & tonsoribus, iusto Dei iudicio, tandem pateat te tuae causae proram & puppim, atque adeò totum praesidium in calumnijs, obtreptionibus, falsis criminibus, conuicijs collocare. Nam quod nostri de vestra consubstantiatione, de prodigiosa vestra, inuisibilis & illocalis corporis Christi in pane tanquam ergastulo & carcere, inclusione & aligatione, quam imperito vulgo pro verbis Christi eorumq; simplicitate venditatis, dixerunt: hoc tu perfrietae frontis homo, fallacia ignorationis Elenchi & diuisione, de verbis Christi dictum esse, sine mente & conscientia calumniaris. Ut ergò nostra innocentia,

sentia, tuaq; fraus toti mundo patefiat: reco-
gnosce mecum omnia Orthodoxi consensus
loca, quorum margines tu saltem, *τὸ πρῶτον*
ἔχει *ἐν* *ἐξ*, arrosisti. Primus ergo locus est,
pag. 161. fol. 6. Illud tandem consequens esse
constat, quod negari amplius nullo pudore
potest. Nempe qui verbis Cœnæ in proban-
da illa reali existentia & copulatione cum pa-
ne, non minori inscitia, quam protervia abu-
tuntur, planè frustra verborum autoritate
niti, indeq; hoc probari conari, quod exi-
psis verbis in quæstione siue controversia
est, magisq; in interpretatione, & quatenus
hæc, ut analogia fidei, admittenda sit, confi-
sit. Cum enim ex eo, quod Christus panem
quem fregit, & discipulis suis ad manducan-
dum dedit, corpus suum in mortem traditum
esse dixit, ab istis infertur: Ergo corpus Chri-
sti realiter est & existit in vel sub pane, &
corporaliter unà cum pane manducatur. Cer-
tè nemo sanus aliter, quam quæstionem de
hac illatione non esse scripti & verborum,
sed sententiæ & interpretationis. Iam An-
drea iudicabunt omnes, qua fide & consci-
entia nobiscum agas. Verum age procedamus
ad alterum locum, quem pag. 98. annotasti.
Quod etiam sentit Chrysostomus Hom.
46. in Ioh. Carnale est, inquit, dubitare quo

D E F E N S I O

modo nobis Christus carnem suam ad mani-
 ducandum dare possit, cum hoc sit mystico
 & spiritualiter intelligendum. Quæ sic ex-
 plicat Euthymius in Ioh. cap. 19. Non oportet
 simpliciter intueri verba Christi, hoc enim
 est carnaliter intelligere, sed aliud quippiam
 cogitare & interioribus oculis ea aspicere,
 tanquam mysteria, nam hoc est spiritualiter
 intelligere. Vides Andrea, quod Chrysostomus
 & cum secuti dixerunt, hoc te nobis, manifesta fraude & impudentia
 tribuere: & quod tu ipse facis id in nobis factum,
 tanquam impium reprehendere. Nam quamvis
 tu externis tantum oculis verba Christi intuearis,
 non tamen simpliciter, ut id præ te feras,
 intueris, sed corpus Christi in pane contentum,
 tanquam infantem in cunis, auenam in sacco,
 vinum in cantharo, pecuniam in loculo,
 limis oculis nobis aspiciendum censes. Nos ergo non
 externis ore & oculis tantum, verba Christi intuemur,
 sed mente & internis oculis aspicimus,
 eorumque sensum verbo Dei, Sacramentorum naturæ,
 & fidei nostræ analogum eruimus.

Tertius locus est pag. 150. Neque audiendi
 sunt, qui ut fucum imperitis faciant, fingunt
 se quidem in Sacramentali hac prædicatione

catione explicanda, simplicem, propriam
atque nativam verborum Cœnæ significā-
tionem retinere : Verùm re ipsa nihil aliud
faciunt, quàm quod apertè ludant opinio-
num suarum præstigijs. Cùm enim satis in-
telligant, nullam defendi verborum pro-
prietatem, ex habitudine prædicati ad sub-
iectum, posse, confugiunt ad peculiarem
quandam cœlestium Sacramentorum natu-
ram, & vñtatum scripturæ loquendi modũ,
quem eiusmodi esse dicunt: Quando videli-
cet duæ res vel substantiæ, diuina ordinatio-
ne, singulari modo vniuntur, tunc vnâ de a-
lia prædicari solere, vt hinc intelligatur, vnâ
cum alia simul adesse & exhiberi, quod com-
mentũ, à supra recitata Vbiquistarum sen-
tentia, in eo differt, quòd illi vtramque rem,
vt vinum & cantharum, panẽ & corpus per
pronomen Hoc, simul demonstrari, illud au-
tem quod præcipuè exhibetur, vt vinum &
corpus tantũ prædicando nominari, ve-
rũ vnã rem de alia, hoc est, vinũ de can-
tharo, & corpus de pane non dici aiunt. Ma-
gnificæ profectò nugæ, quales certè maio-
res nemo facillè, maiori cum grauitate, au-
dierit proferri. Quid enim, (arripe aures
Andrea) an non satis isto commento faten-
tur, hunc sensum non ex simplici, propria

D E F E N S I O

„ & nativa verborum Cœnæ significatione,
 „ quæ ex ipsa naturali habitudine prædicati
 „ ad subiectum existit, nasci; sed potius ex-
 „ trinsecus, ex præsuppositis videlicet pe-
 „ culiari quadam illa sacramentorū natura, &
 „ vñitata in huiusmodi locutionibus scriptu-
 „ ræ consuetudine, per interpretationem in-
 „ troduci? Vnde alia corporalis præsentia
 „ causa, quàm in proprietate verborum Cœ-
 „ næ, ponenda erit: Siquidem hac ratione
 Sacramenta non ex ipsis verbis, sed verba
 secundum peculiarem Sacramentorum na-
 turam, propriumq; de his loquendi morem
 intelligi oportere constet. Hæc Orthodo-
 xus consensus: ex quibus ingenuus lector
 facillè intelligit, non doceri hîc quid facien-
 dum aut spectandum sit, sed ostendi tantum
 quid vos faciatis, & quid ex vestris figmen-
 tis consequatur, & quod vobis ipsis contra-
 dicatis, dùm τὸ πρὸς & scriptum in verbis
 Cœnæ à vobis retineri vociferamini. Quin
 & hoc animaduertet candidus lector, te vi-
 delicet hominem leuem esse, & qui etiam
 volens verum dicere non possit, & quem
 nullius pudeat mendacij.

Bullingeri librum, qui nunc in Christo
 quiescit, me in promptu non habere fateor,
 nec quid ille contra te scripserit scio: nec tu
 locum

locum, librum & verba eius cōmmemorās:
Quantum verò ex tuis verbis conijcere li-
cet, nihil aliud scripsit vir ille beatus, quàm
te tuam Consubstantiationem & Impana-
tionem ex verbis Christi probare non pos-
se: & hanc rationem attulisse: quia videlicet
in quæstionem controuersiamq; vocetur,
vtrum verba Christi, de Consubstantiatio-
ne & reali corporis Christi in pane existētia
& occultatione, possint explicari, nec nē?
Interim tamen, homo excæcatus, non ani-
maduertis, in tua collectione esse Andaba-
tismū, atq; longè aliud concludi, quā tu o-
pinaris: Nō enim sequitur: Bullingerus scri-
psit Andrēa verba Christi, pro doctrinæ suæ
fundamēto, assumere nō posse: Ergo Bullin-
gerus verba Christi pro fundamento nō ha-
bet. Sed hoc tantum sequitur: Ergo Bullin-
gerus verba Christi, Andrēæ pro fundamen-
to esse posse negat: sicut ad huc hodie om-
nes rectè negamus. Perindē autem colligis,
nil homo, ac si quis Andabata sic colligeret.
Ariani, Nestoriani, Eutychiani, & cæteri he-
retici verbum Dei pro fundamento suæ do-
ctrinæ assumere non possunt: Ergo nec Or-
thodoxi pro fundamento id assumere pos-
sunt. Mirum autem est Andrēa, te Bullinge-
ri scriptum aduersus te editū, pio lectori in

D E F E N S I O

memoriam reuocare: nam non nescius es te simul quoque renouare memoriam belli, quod ante decennium cum Tigurinæ ecclesiæ ministris infeliciter gessisti: adeo quidē vt fugitiuus ē statione digressus, ad vltima eorum scripta, quibus te multorum falsorum criminum, fallaciarum, mendaciorum reum egerunt & conuicerunt, ne quid quidem respondere ausus fueris aut potueris, nec etiamnum hodiē audeas: sed nolens volens cogaris ista omnia, quæ tibi obiecerunt, incipere.

Quæ deinde de Bezæ versione, atque de Hebræorum litera Beth, ab alijs accepta deblateras, cum ad rem præsentem nihil faciunt & ab alijs emendicata sint, nullam mereri responsionem arbitrantur viri sapientes: De Carolstadio, Zuinglio, Oecolampadio, supra quoque prolixè respondi. Nec enim necesse est, vt quoties tu eandem sententiam seu potius calumniam repetis, toties responsum detur, otium ac tempus perdatur.

Vt autem piæ mentes re ipsa animaduertant, verbis institutionis planè consentaneam esse de fundamento nostræ sententiæ, gloriationem nostram sanctam, subiicimus has euidentissimas demonstrationes.

De Typo & Antitypo ex verbis Pauli:
 etenim Pascha nostrum pro nobis sacrificatum
 est, nempe Christus: 1. Cor. 5. 7.

Certò certius est eandem esse Rem sacramē-
 ti, tam in typis quam in antitypo; etiamsi non
 sint eadem sacramentalia signa.

Sed in Paschatis & Petre illius antitypo, vi-
 delicet Dominica Cœna, Res sacramenti est
 corpus Christi & sanguinis Christi communio
 1. Cor. 10. 16.

Quare idem de Paschalis agni esu, & de Pe-
 tra illa, est indicium, ut ex verbis Apostoli li-
 quet. Et omnes eandem escam spirituales ede-
 runt. Et omnes eundem potum spirituales bibe-
 runt. Bibebant enim ex sequente spirituali Pe-
 tra. Petra autem erat Christus. 1. Cor. 10. 3. 4.

Et per consequens, etiam Patres manduca-
 runt Christi carnem, & biberunt Christi sangui-
 nem, quando citra Christi participationem, ne-
 mo eorum unquam saluus fieri potuit.

Primum Andreas, ὡς ἐπ' ἐλπίδι, calum-
 niatur in hunc modum.

Grynæus scopas dissolutas præstat, & ipse
 quid dicat nescire videtur.

Ergò Grynæus non affert demonstratio-
 nes.

Antecedens probat his verbis: Dum enim
 probare intendit, ipsorum gloriationem, quàm

D E F E N S I O

sanctam appellat, verbis institutionis Christi
planè consentaneam esse de fundamento ipsa-
rum sententiæ, in prima demonstratione, planè
nullam verborum Cene Domini mentionem
facit, sed extra oleas vagatur, & de typo & an-
titypo, ex verbis Pauli falsò et ineptè differit.
Non solum Andrea de typo & antitypo, ut
vident omnes sani, sed de re typi & antitypi
manifestè differit: ac proinde satis proba-
tur D. Grynæum rectè demonstrare nostrā
gloriationem sanctam, rumpantur velia V-
biquitatis hierophantis, verbis Christi pla-
nè planè, inquam, crepet invidia, consen-
taneam esse. Sed tu proba D. Grynæum ine-
ptè & falsò, quod asseris, differere de typo &
antitypo.

Si per antitypon intelligit hoc, quod per ty-
pos veteris Testamenti adumbratum est: videli-
cet ipsum Christum: contra suum errorem, pro
veritate nostræ doctrinæ, pugnat. Consequens
probat Andreas his verbis: Si enim antity-
pon ipsum Christum, typus verò eius duntaxat
vmbra significat: Et antitypon est in Cena
Domini: inde manifestè sequitur, quòd in vete-
ri Testamento duntaxat vmbra, in nouo autem
Testamento corpus & veritas sit.

Atqui id haud obscurè innuit, recitatione seu
sententiæ, Pauli 1. Cor. 5. cum ait: Pascha nostrum
pro

pro nobis sacrificatum est, nempe Christus.

Ergo Grynæus contra suum errorem pro veritate pugnat.

Si tuum sumtum verum est, hoc est, si D. Grynæus contra errorem pro veritate pugnat, quomodo, quæso, ineptè & falsò de typo & antitypo disputat? Scilicet is ineptè & falsò differit, qui pro tua doctrina pugnat. Vide quàm egregio elogio, etiam inscius, te ipsum ornes. At Andrea tuum lemma à D. Grynæo negatur. Ineptus enim est, qui per antitypon rem ipsam, cuius antitypus est, intelligit: præsertim cùm typus & antitypus sæpe synonyma sint, ac pro signis rerum accipiantur. Hinc illud Theodoretæ Dialog. 2. τὸ τοῖνου τὸ ὄντος σώματος ἀντίτυπα ὅτι καὶ θεῖα μυστήρια, σῶμα ἄρα ὅτι καὶ τοῦ τῷ σώματι. Si igitur veri corporis exemplaria, sunt divina mysteria, corpus Domini nunc quoque corpus est. Notum etiam est illud Gregorij: Αβραὰμ θύει θυσίαν ἑξ ἑαυτοῦ καὶ τῆς μεγάλῃς ἀντίτυπον. Abraham offert sacrificium peregrinū exemplar maiori sacrificij. Et certè mirū est oculos tuos adeò caligasse, cum hanc demonstrationem examinares, ut nō videris, quid D. Grynæus per antitypon intelligat; præsertim cùm in

D E F E N S I O

affumatione hæc verba ponat. Sed in Pasche
& Petræ illius antitypo, videlicet Cœna Do-
minica, res Sacramenti est corporis Christi,
& sanguinis communio.

Posthæc Andreas siue prudentior factus,
siue succenturiatoris opera vsus, id quod pro-
babilius est, incipit explicare vocabula Græ-
ca, sed ita infelicitè, vt succenturiator eius
ipso nec doctior, nec in Patrum scriptis ma-
gis versatus videatur. *Prototypum*, & *archety-
pum* appellant, ipsum Christi corpus per se exi-
stens, & sine ullius respectu consideratum. Si
prototypum & archetypus nō dicuntur, nisi
relatione ad typum & antitypum: sicut nec
typus & antitypō dici & cōsiderari possunt:
nisi relatione ad archetypō & prototypum:
vide, quàm bonam operam tibi nauarit ine-
ptus succenturiator, qui tibi persuasit, duo
illa vocabula corpus Christi absolutè, per
se, sine ullius respectu significare: quod nul-
la ratione, nulla autoritate Patrum proba-
tur. Sed perge. *Typum* verò, ais, *umbram*, quæ
prototypum tantum significauit, & adumbra-
uit, qualis typus fuit agnus paschalis, & omnes
ceremoniæ Mosaicæ, quæ Christum adumbra-
runt. *Antitypum* verò Cœnæ Domini *Symbola*
appellarunt, non quòd duntaxat corpus Christi
signifi-

significarent, vel repræsentarent, hoc enim typi veteris Testamenti habent: sed quod hoc sub involucrio tectum habeant, quod per typos adumbratum fuit. Hæc tu cum tuo theseo, qui te miserè induxit. Nam primò notum est, typum aliquando etiam symbolis Sacramentorum, noui Testamenti tribui: sicut etiam contra antitypum symbolis veteris Testamenti tribuitur. Vtrumque paucis probabo: Nazianzenus ad Cives Nazianzi: *Καὶ τὴν ἑάπειζαν ταύτην ἡ κοινὴ ἀπόστι-
μεν, καὶ τὰς τύπους τῆς ἐκείνης σωτηρίας.* Et hanc mensam ad quam communiter accedimus, & typos mee salutis. Loquitur autem de pane & vino Cœnæ: quæ ab Ambrosio & Theodoretò typi quoque nominantur. Gregorius in Oratione, eis τὸ ἀγιον πάχα, de serpente id deserto exaltato sic scribit: *Ὁ δὲ χαλκῆς ὄφης κρεμάται μὲν κατὰ τὰ δακνόντων ὄφρων, οὐχ ὡς τύπος Ἰωὴρ ὑμῶν παθόντος, ἀλλ' ὡς ἀντί-
τυπος: Æneus igitur serpens suspenditur contra mordentes serpentes, non tanquàm typus pro nobis passi sed antitypus. Idē ἀπὸ θεολογίας, Abrahami sacrificίου ἀντίτυπον*

D E F E N S I O

magni sacrificij, & Moſis tabernaculū mun-
 di ἀντίτυπον appellauit. Cur verò Patres,
 quod Andreas cum ſuo miſero ſeruo igno-
 rauit, nomina iſta ἀπειδὴς ſine discrimine
 de ſymbolis Sacramentalibus, vtriuſq; Te-
 ſtamenti, uſurpârunt? quia ſcilicet vnâ can-
 demq; rem, vnum eundemq; ſinem & uſum,
 vnam eandemq; coniunctionem ſacramen-
 talem Sacramentorum vtriuſq; Teſtamenti
 rectè crediderunt. Habes reſponſum ad tuâ
 diſtinctionē, cuius te merito pudeat: nunc
 videamus quomodo typum & antitypū de-
 ſcribas, Typum ais appellant vmbra. Proba
 Andrea, ſi potes, typum idem ſignificare Pa-
 tribus, quod οὐκ ἔστιν vmbra: proba ſi potes: &
 viceris, neque bonum Græcum eſſe demon-
 ſtraueris. Probabis autem ad Calendas Græ-
 cas. Sed perge: *Quæ prototypum tantum ſigni-
 ficauit, & adumbravit, qualis typus fuit agnus
 paſchalis, & omnes ceremoniæ Moſaicae, quæ
 Chriſtum adumbrârunt. Neq; hoc ex patribus
 probabis: nec Paulus, ceremonias veteris
 Teſtamenti Chriſtū duntaxat adumbrâſſe
 ſcripſit; qui Rom. 4. de circumciſis, ait. Abra-
 hamo obſignâſſe fidei iuſtitiam reuera col-
 latam. Atque aliâs omnes orthodoxi ſen-
 tiunt, veterum Sacramenta tam illis obſi-
 gnâſſe*

gnasse & confirmasse communionem corporis Christi, quàm nobis; quandoquidem tam membra eius fuerunt, quàm nos, & etiam verè insiti fuerunt, quàm nos.

Sed perge: *Antitypon verò Cœnæ Domini symbola appellarunt, non quod duntaxat corpus Christi significarent*, Rectè Andrea: sed significando nobis corpus Christi verè per fidem collatum obsignarent fidemque confirmarèt. Sed perge, *Sed quod hoc velut sub involucro tectum habeant, quòd per typos adumbratum fuit*. Vah; quanta est huius hominis fallendi insania. Quis, quæso te, cum tuo Theseo, vnquam antitypum id esse dixit, quod sub involucro, vt loqueris, tectam habeat rem, cuius antitypum est? Nemo vnquam præter te. Deinde quis, obtestor vos ambos, vnquam vos docuit typum & antitypum hoc modo differre: quod typus tantum adumbret: antitypus verò sub involucro archetypum tectum habeat? Nemo sanus. Vide ergò Andrea, quàm infirmis præfidijs tua cõsubstantiatio nitatur: quot fraudes te comminisci cogat: quot absurdorum monstra pariat: in quos ineptiarum gurgites te præcipitem rapiat.

Postquam Andreas, in Græcis phrasibus, se in hunc modum exercuit: nunc ad

D E F E N S I O

rem ipsam accedit: atq; nostræ demonstratio-
nis propositionem, in hunc modum exami-
nat. *Ad maiorem propositionem respondeo, per
distinctionem, cum dicitur: Eadem res Sacra-
menti est in typo & antitypo. Si enim large ac-
cipiatur, verum est, videlicet, quod res signata
per typum eadem sit, quæ in antitypo exhibe-
tur. Non enim sicut duo, sed vnus Christus, in
typo adumbratus, & in antitypo exhibitus.*
De re paulò ante satis multa dicta sunt: vna
tantùm cōtradictio, quam hoc loco necis-
sariè in memoriam reuocanda videtur. An-
tea in 9. thesi, summa contentione animi, ob-
tinere voluisti, nos minimè credere & do-
cere, Eucharistiam duabus constare rebus,
terrena & cœlesti: quia non credamus cor-
pus Christi corporaliter, essentialiter, sub-
stantialiter In & Sub pane esse: nunc eius as-
sertionis immemor, ais eandem rem fuisse
in typo veteris Testamenti, qui sit in anti-
typo noui; et si In & Sub typo, tanquam sub
latibulo corpus Christi non fuerit. Nōne
si vera est prior illa tua assertio: falsa erit
hæc tua concessio, aut si vera est hæc tua
concessio, falsa erit tua illa assertio? Dic
vtramque veram esse, si potes. Nunc per-
ge. Sed si intelligatur quod eodem modo ad-
sit in antitypo, sicut adfuerit in typo pernego.
Adfuit

Adfuit in typo verè, incarnandus, & non minus suos fideles typos vſurpantes, ſui carnis participes fecit, & membra corporis ſui, quàm nos, antitypa habentes. Affer autem tuæ opinionis rationem. *Nam res Sacramenti, quæ eſt caro & ſanguis Chriſti, in typo Agni Paſchalis, & petræ tantùm adumbrata fuerunt, vt eſſet typica caro & typicus ſanguis.*

Nam adumbrata tantùm fuerunt, ſed verè etiam exhibita: ſiquidem eandem eſcam ſpiritualem nobiſcum ederunt, & eundem potum ſpiritualem nobiſcum biberunt, qui fuit Chriſtus: ſi vera eſt Auguſtini, Ambroſij, Cyrilli, Bertrami & aliorum orthodoxorum loci Paulini explicatio.

Perge igitur. *Sed in antitypo, verè & realiter adeſt, iuxta verba Teſtamenti Chriſti: Hoc eſt corpus meum, hic eſt ſanguis meus novi Teſtamenti.* Petis principium, idq; bifariam. Nā primò quæritur, an vera ſit, illa corporis Chriſti præſentia, ſi In & Sub pane occultetur: quippè, cū Chriſtus ſe, in cordibus noſtris, per fidem habitaturum, promiſerit: ſe autem carnem ſuam pani inclufurum aut pani alligaturum nuſquam dixit: veſtrum hoc ſomnium eſt.

Deinde rectè quoque quæritur, vtrum

D E F E N S I O

ex illis verbis: Panis est corpus Christi, rectè colligatur: In & Sub pane est, latet, absconditur, & includitur corpus Christi; cuius vos nullam adhuc rationem firmam attulistis: nos verò illam collectionem cum natura Sacramentorum omnium, cum veritate corporis Christi, cum tota sacra Scriptura, cum orthodoxo Ecclesiæ consensu pugnare, sæpe demonstrauimus.

In assumptionis nostræ examine, eadem inculcat & repetit Andreas, quæ nunc refutauimus, & ad quæ antea sæpè respondimus: quare ne in idem, cum homine hoc iracundo & ebrioso, crimen tautologiæ incurramus, consultò ea omnia præterimus, & lectorem, breuitatis studio, ad superiora nostra remittimus.

II. *De Ritibus Sacramentalibus: ex verbis Pauli: Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, 1. Cor. 11. 23.*

Nihil dubium est in Cænæ liturgia, Pastoribus quidem ea, quæ in prima Cæna Christus Dominus: Gregi autem ea, quæ Apostoli egerunt, esse diligenter obseruanda & præstanda.

Atqui Christus Dominus, Panem in initio accepit, fregit actis gratijs, dedit discipulis, dixitq: Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur: Hoc facite ad mei recordationem: Discipuli verò

verò, acceptum panem ederunt. Itidem & poculum postquam cenasset discipulis exhibuit, etc. bi verò ex eo biberunt omnes, & c.

Quare nunc quoque Pastores Ecclesiæ, mortem Domini Iesu annunciare, panem accipere frangere & distribuere: Poculum Domini exhibere: Gregem verò dominicum, panem Domini accipere & edere, & Domini poculo bibere oportet. Sic tamen ut seipsos probent, discernant corpus Domini, & illius mortem annuncient.

Contrà hanc demonstrationem in hunc modum argumentatur Andreas.

Hæc demonstratio docet panem & vinum duntaxat per ministrum distribui, & à Grege Dominico ad recordationem Christi & mortis eius, ore sumi.

Ergò hæc demonstratio ostendit, opinionem Zuinglianorum, verbis Testamenti Christi, non consentaneam esse.

Consequens probat Andreas his verbis: Longè aliter verba Christi sonant: quos iubet Christus ad sui recordationem, corpus & sanguinem suum edere & bibere, quorum distributioni, panis & vinum Cænæ Domini, in hoc mysterio seruiunt. Ego verò, Andreas, tuam reprehensionem verbis Christi minime consentaneam esse, paucis probabo. Christus, ais,

D E F E N S I O

subet edere suum corpus & bibere suum sanguinem: Ego verò, cum D. Grynæo, rectè contrà te vrgeo: Christum iussisse edere panem & bibere vinum, de quo dixit, esse corpus & sanguinem suum. Deinde te quoque calumniari nostram piam sententiam, manifestum est: quia, ais, nos docere duntaxat panem distribui & vinum: cùm nos dicamus, Augustinum secuti, panem vinumque Domini, hoc est, panem & vinum non simplex, non nudum, non vulgare, sed quod sit Sacramentum corporis & sanguinis Christi, manu ministri distribui. Denique cur nō etiā Pauli sententiam, verbis Christi minimè cōsentaneam esse calumniaris: qui eodem modo nobiscum loquitur 1. Cor. 11. v. 26. Quotiescunq; ederitis panem hunc, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annuncietis usq; quo venerit. Item v. 27: & 28. Itaq; quisquis ederit panem hunc, aut biberit hoc poculum indignè, reus tenetur corporis & sanguinis Christi. Probet autē quisq; seipsum, & ita de pane illo edat, & de poculo illo bibat. Intrepidè Andrea, & bona conscientia cum Paulo loquimur: tuasq; stolidas reprehensiones nobis flocci pendendas ritè ducimus, ac nobis persuademus.

Sed ridicula sunt quæ subijcis. Et si ve-

et astute in fine addit: Sic tamen ut seipso pro-
bent, discernant corpus Domini, et mortem
Domini annuncient: ne videatur nullam cor-
poris Christi mentionem facere: nequaquam ta-
men dicit corpus et sanguinem Christi, cum pa-
ne et vino, distribui et ore sumi, quod aperta
verba Christi docent. Nulla hic astutia est An-
drea: neque necesse fuit, hoc loco, corporis
Christi adeo præcisè mentionē facere: quip-
pè cū non de re Sacramenti hæc demon-
stratio, sed de ritibus externis agat: quas
nos observare demonstrat. Particulam, cū,
si ad tempus referas, non diffitemur corpus
Christi eo modo in Cœna distribui: sui ve-
rò idem tibi valet, quod syncategoremata,
In & Sub, rectè negamus, ita corpus Chri-
sti distribui: & nostræ negationis rationes
iam antè exposuimus. Ore verò corpus
Christi, propriè dictum cum sacra Scriptu-
ra & orthodoxa veteri Ecclesia, rectè nega-
mus percipi: quippè cū verba testamenti
Christi, quæ sunt verba promissionis, non
ori, sed fide rem promissam offerunt & ex-
hibent: de quo iam sæpè diximus. Sed per-
ge te ridendum propinare toti mundo: Et
iudicationem, inquis, corporis Christi nō intel-
ligit eam, qua p̄i considerant, se ore non solum
panem, sed etiam corpus Domini accipere in

D E F E N S I O

mysterio. Elegans profectò & exquisita dijudicationis corporis Domini descriptio, tantoq; Theologo digna. Corpus Domini dijudicare, Paulo significat, considerare, seu ore corpus Domini accipere. Rectè autem facis, quod hanc ridiculam opinionem à nobis reijcis, nosque eam minimè docere, tuo preconio significas. Cæterùm mysterij quoque mirabilis est tua descriptio: hoc videlicet esse mysterium, quod ore corporis, substantia corporis Christi manducetur. Iacobo enim mysterium est, quod August. lib. 3. de doct. Christ. flagitium dixit, & quidem horribilius, quàm hominè perimere, lib. 2. contra Aduersarium legis. cap. 9.

3 De subiecto in verbis Cane: Hoc est Corpus meum. Matth. 26. 26. Marc. 14. 22. Luc. 22. 19. 1. Cor. 11. 24.

Pronomen demonstratiuum Hoc, de eo accipi debet, quod Christus Iesus accepit, fregit, dedit discipulis suis.

Accipit autem panem, eumq; fregit & discipulis dedit. Ergo de Pane pronomen illud, subiectum designans, intelligi debet: qui propriè panis est & dicitur.

4 De Prædicato, in ijsdem verbis Domini nostri Iesu Christi.

Illud est prædicatũ, quod de subiecto dicitur. Atqui

Atqui de pane dicitur quòd sit corpus Christi.
Istud igitur est prædicatum : ut sani omnes
vident.

S. De Copula, videlicet de verbo substan-
tialio Est.

Quotiescunq, in propositione aliqua verbum
substantivum est, iungit disparata, quæ formis
specificis differunt, tum fatendum est prædica-
tionem non esse propriam, sed figuratam.

Atqui in hac propositione, Panis est corpus
Christi, id fit: disparatum enim videlicet Chri-
sti corpus, de pane prædicatur.

Quare certum est figuratam esse prædica-
tionem.

Contrà tertiam Demonstrationem non
valdè pugnat Andreas : hoc enim querit:
Sed quis est qui neget per Pronomen, Hoc, in-
telligi panem, tanquam subiectum propositionis,
nisi Thomisticus asinus? Parcius ista, Andrea,
viris obijcienda memento. Nam nuper ad-
modum tui discipuli, quos nullo modo pro
Thomisticis asinis te habere, ex ultimis cen-
tonibus tuis cognovimus, in Disputatione
Heidelbergensi mordicus obtinere volue-
runt, Pronomen Demonstrativũ tẽto Hoc,
ad panem neutiquam restringendum esse.
Atq, idcirco nullis cohortationibus, nullis
precibus & argumentis eò adduci potue-
b

D E F E N S I O

runt, vt defenderent hanc Propositionem, Panis est corpus Christi, propriè & secundū quid accipiendam esse, sed ab ea, tanquam à Crocodilo, sibi metuerunt: adeò vestræ causæ confiditis: adeò longè à Thomisticorum asinorum impia voce abestis.

Cæterum nec te tuis discipulis multò melius sentire, hæc sequentia tua verba indicant. *Et si enim panis propriè panis est & dicitur, adeoq; etiam in hoc mysterio permanet: tantum propter verbū filij Dei accedens, nō tantum panis est, sed etiā hoc ipsum, quod Christus prædicat, videlicet corpus Christi.* Si Sacramentaliter loquereris, hæc tua verba tolerari possent: sed quid velis nouimus, videlicet panē ideò esse corpus Christi, quia in & sub se substantialiter contineat corpus Christi: quod figmentū à natura Sacramentorum omnium, quàm longissimè dissidet. Multò ergò melius Augustinus huiusmodi phrasēs Sacramentales resoluit, lib. 3. in Leuitic. Hinc est, quod dictum est, Petra erat Christus: Non enim dixit Petra significat Christū, sed tanquam hoc esset, quod utiq; per substantiam nouerat, sed per significationem.

Porro quæ addis, nec à Thomisticorum & Schuenckfeldianorum, quos hoc loco reprehendis, figmento multum abhorret, sed

ex utroque conflatum quoddam monstrum
esse videntur. Quæ duo per pronomen, Hoc, si-
mul demonstrantur, alterum sensui, alterum in-
tellectui seu fidei, quæ sola hoc mysterium in-
telligit. Nam primò cum Thomisticis, quos
vocas, asinis, hoc commune habes quod per
Demonstrativum, Hoc non solum de pane
sed multò magis de corpore in pane latitan-
te, sicut avena in sacco, intelligis: ita ut hu-
ius propositionis, Hoc est corpus meum,
hæc sit analysis. Corpus quod in pane latet,
seu quod pani alligatur, est corpus meum.
Vbi ergo panis est loco subiecti? Andreas
scilicet cum Thoma nobis abstulit. Deinde
in eo quoque cum Schuenkfeldio optimè
conuenit, quod subiecti loco corpus quoque
collocas: sed in eo Schuenkfeldio deterior
es, quod contradictionem, tuo more, impli-
cans, id loco subiecti cõstituis: Sic ut sit sen-
sus: Corpus meum, cum pane est corpus
meum. Hæc scilicet sunt propria, hæc ge-
nuina verba Christi, propter quæ tota Ger-
mania turbanda fuit, & cœlum terræ infer-
tioque miscendum. Valeant ista somnia
cruda & malè cocta, nec pro verbis Chri-
sti, quod impium est, simplicioribus ob-
trudantur.

D E F E N S I O

Quintę demonstrationis propositionem Andreas, acutus videlicet Logicus, reuocat ad paralogismum petitionis principij, quasi de ea dubitetur & queratur à rectè sentientibus. Deinde verò manifestius eam reducit ad fallaciam secundum quid: vtpotè, quę in Philosophia tantum, in Theologia autem locum nullum habeat: atque inde sic argumentatur.

Quemadmodum se habent prædicationes in persona Christi: eodem modo se habent prædicationes Sacramentales.

Atquę in persona Christi, vbi duo disparata, quę formis specificis differunt, iunguntur, nec propria, nec figurata, sed inusitata est prædicatio.

Ergò in Sacramento Cęnę nec propria, nec figurata, sed inusitata est prædicatio.

Vtraq; præmissa, Andrea, falsa est, atque nihil aliud, quàm inerudita principij petitio. Nam primò quis mentis compos tibi dabit, quòd temerè & sine ratione sumis: videlicet eandem esse rationem, idem iudicium prædicationum, de vnione Sacramentali & personali? quippe cùm istę duę vniones non specie, sed toto genere differant: illa quandoquidem ad relationis, vt suprà probauimus, hæc ad substantiæ categoriam

regoriem referatur. Noli, Andrea, tibi persuadere piam & ingeniosam iuventutem à te ita induci amplius posse, vt credat eandem esse planè rationem prædicandi de duabus rebus, quæ non specie, sed toto genere differuat.

Deinde in assumpto tuo itidem petis principium, sumendo pro cōfesso, id, quod falsissimum est, & nulla ratione probatur: videlicet prædicationes de Christi persona nec proprias, nec figuratas, sed inusitatas esse. De quibus cum nuper admodum eximius Dei seruus, & fortis Christi miles, D. Theodorus Beza, graviter, luculenter, & copiose in suo ultimo libello, quem verè Cygneam cantionem nominaueris, aduersus Danielem Hofmannum disputauerit, pag. 68. 69. 70. 71. & sequentibus: non necesse est hîc plura dicere. Suffecerit huic loco & tempori, & argumento soluendo monstrasse, Iacobum cum ratione ipsa insanire, qui rerum toto genere discrepantium enunciationes, ad vnum prædicandi modum referendas esse contendit: quippè cùm illud maximum sit, inter hypostaticam vnitionem, & Sacramentalem signorum & rerum significatarum coniunctionem, discrimen: quod illa vera sit *καὶ ἡ ἀληθὴς*,

D E F E N S I O

ista verò tota, vt antea probauimus, *ἡ ἐστὶν*
 & relationis, nihil in ipsa signorum essen-
 tia, sed duntaxat in vsu, neque illorum, sed
 nostri duntaxat respectu, immutans. Vt ta-
 men intelligat pius Lector vetustatem or-
 thodoxam, prædicationes de Christo non
 inusitatas, sed tropicas & figuratas nomina-
 se, apponam illustrem Iohannis Cassiani lo-
 cum, lib. 6. de Incarnat. Domini cap. 1. Vi-
 des ergò quod Christus omnia est, & no-
 men illius significatio vtriusq; naturæ: quia
 & homo & Deus natus: ita & in se cuncta
 complectitur, vt in eius nomine nihil dees-
 se noscatur. Non ergò ante partum virgi-
 nis eadem in præterito æternitas hominis,
 quæ Dei: sed quia in vtero virginis vnitus
 est Deus homini, factum est, vt in Christo
 omnino non possit alterum sine altero no-
 minari. Quicquid ergò de Domino Iesu
 Christo dixeris, totum dicis: & in Dei filio
 filium hominis, & in hominis filio Dei fili-
 um nūcupabis: tropo scilicet synecdoches,
 quo & à parte totum intelligitur, & à toto
 portio nominatur. Liceat ergò nobis à vo-
 bis, inusitatis Theologis, bonorum omni-
 um pace, καὶ ἀντὶ περὶ ἡμετέρας, dissenti-
 re, & idem cum Cassiano, qui à Chrysosto-
 mo

mo ad amatum, & Diaconi Ecclesiæ Constantinopolitanæ gradu, ob virtutem & pietatem, ornatus fuit, & cuius libros de Incarnationis mysterio Nestorij delirij oppositos, omnes orthodoxi semper pro orthodoxis habuerunt, & magnificerunt.

6. De Metonymia.

Rectissime Metonymia dicitur, quando signo tribuitur nomen rei significatæ: ut omnes mediocriter docti vident.

Atqui in hac propositione: Panis est corpus Christi, signo, videlicet Pani, tribuitur nomen rei significatæ, quæ est corpus Christi. Neque enim in illa, idem de seipso dicitur, quum specie differant panis & corpus Christi: neque species de individuo, neque de specie genus, differentia, proprium aut accidens: sed de signo signatum, analogicè tamen, ut relatorum ratio postulat, prædicatur.

Metonymiam itaque in Cænæ verbis illis iure statuimus: quæ nequaquam Sacramentum in picturam inanem transformans, illud euacuat: sed idè signum rem significatam vocat, ut analogicè doceat, tam certò rei cælestis nos participes fieri, per fidem, quàm certum est, etiam externorum sensuum nostrorum testimonio, terrena & visibilia, illi representandæ destinata, nos percipere.

D E F E N S I O

Adamantinam esse veritatis vim, quæ im-
postorum insidijs expugnari nullo modo
possit, & ita clarum fulgorem, vt Sophista-
rum strophæ tenebras nullas offundere va-
leat: vel ex hac sola veritatis Demonstra-
tione liquido apparet. Nam etiam si omnes
suas vires eo conferat, & omnes ingenij sui
neruos intendat, vt Metonymicam locu-
tionem è Sacramentis tollat: tamen nihilo
plus efficit, quàm vt suorum sophismatum
& calumniarum arietes caducos, & contra
veritatis robur infirmos esse, omnibus in-
telligentibus conspiciendum proponat.
Nam primò nullam Demonstrationis no-
stræ propositionem inuadere audet, sed
margines tantum leuiter & timidè arrodit:
ac primò quidem calumniatur in hunc mo-
dum.

Christus in Testamento suo nos, non duntaxat nomine corporis & sanguinis sui, pascere voluit.

Ergò verba Christi per metonymiam, qua signo tribuitur nomen rei signatæ, non sunt intelligenda.

Antecedens probat Andreas. Nam secundum opinatoris huius & sociorū eius compilationem Cacodoxi consensus, opinionem duo distribuerentur, videlicet panis & vinum, & nomen

nomen duntaxat corporis & sanguinis Christi.

Antecedens tuum Andrea negatur: quia nihil aliud est, quàm putida à non consequenti calumnia: qua probas, te figuræ huius, quam grammaticam appellas, tam bonum Aristarchum esse, quàm olim fuit Piso, animaduertens in versum Ciceronis:

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.

Quem Cicero ideo egregiè ludit, & omnibus ridendum propinat, in hæc verba erumpens: Tuæ, inquit, togæ summum imperatorem esse cessurum. Quid nunc te asinè, literas doceam? non opus est verbis sed fustibus. Nō dixi hanc togam qua sum amictus: nec arma, scutum & gladium huius imperatoris: sed quòd pacis est insigne, & otij toga. Perinde autem argumentaris, ac si quis dicat: Romani Consules acceperunt fasces & secures, quo summum imperium ipsis demandatum significabatur, & obsignabatur, & confirmabatur. At fasces & secures non fuerunt illud ipsum imperium, sed nomen imperij & consulatus habuerunt: quia fuerunt eius insignia, & symbola & tesserae. Ergo ipsi consules, qui fasces & secures acceperunt, nil nisi nomen imperij acceperunt. Tuam verò calumniam D. Grynæus, hisce verbis, anteuertit. Metonymia ideò signum

DEFENSIO

rem significatam vocat, vt analogicè doceat, tam certò rei cœlestis nos participes fieri per fidem, quàm certum est, etiam exteriorum sensuum nostrorum testimonio, terrena & visibilia, illi repræsentandæ destinata, nos percipere. Sed à calumnijs & impudentia nihil tutum. Sin autem in hac propositione, Panis est corpus Christi, metonymiam adiuncti esse negas, vt negas, non solum calumniandum tibi fuerit, sed multò magis probandum, & firmis rationibus addicendum, panem, quod corpus Christi essentiale & substantiale non est, sed signum, symbolum, typus, antitypon corporis Christi, non habere & accipere nomen rei significatæ, hoc est corporis Christi. Vt videlicet opposites grauissimum illud Theodoretì orthodoxi Theologi dictum, Dialog. 1.

Ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ἡμέτερος ἐνῆλλαξε τὰ ὀνόματα καὶ τῷ μὲν σώματι τὸ τῆ συμβόλης τέθεικεν ὄνομα. πρὸς ὃ συμβόλῳ τὸ τῆ σώματος. Ipse igitur Saluator noster permutauit nomina, & corpori quidem symboli nomen imposuit, symbolo verò corporis nomen. Et paulò post: τὰ ὀρώμενα σύμβολα τῆ τῆ σώματος καὶ αἵματος περὶ σηγορία τίτληται, ἅ τινος φύσιν μεταβαλὼν, ἀλλὰ τίτληται.

ἄρα τῇ φύσει θεωρεῖται. Visibilia
 symbola corporis & sanguinis appellatione
 honorauit, non naturam mutans, sed grati-
 am naturæ adijciens. Hic Rhodus Andreas:
 hic saltandum. A metonymia ad ἔστιν rela-
 bitur Andreas, eamq; hoc modo oppugnat:
*Relatio, quam constituit Grynæus in nullo
 genere relatorum inuenitur.*

Ergo Sacramentum non est in Relatione.

At nos, supra multis ostendimus, & te do-
 ctrinæ Relatorum planè ignarum esse, & in-
 ter signum & rem signatum vnionem ἔστιν
 esse, ijs argumentis probauimus, quæ
 tu calumniari quidem poteris, refutare au-
 tem nullo modo. De Analogia verò, vt nos
 planè à proposito abducas, quid nobis re-
 fers. Deinde etsi quædam, inquis, Analogia
 est, signi & rerum signatarū, si inter se conferan-
 tur: nequaquā tamen Christus, in verbis sui Te-
 stamenti, docere, quid sit corpus et sanguis suus.
 Vt obscurè loqueris & nihil ad rem dicis, si
 hæc quoq; transire iubemus. Quid verò am-
 plius habes. Sed promissionē, ais, suam de gra-
 tia, hoc tanquam sigillo obsignare voluit, vide-
 licet corpore & sanguine suo, quæ nobis per ex-
 ternas exhibet, exhibere & communicare pla-
 cuit. Ast, mī homo, redi ad mentem: & intel-
 liges corpus Christi, in hoc siue Sacramēto.

D E F E N S I O

sive Testamento non sigillum, non signum, sed rem legatam & promissam esse: nisi velis citra contradictionis implicationem, vnam & eandem rem & signum sui ipsius, & sigillum sui ipsius esse posse.

Tandem, tanquam re bene gesta, Salma-
cida spolia *ἀναιωνῶν καὶ ἀναιωνῶν* sine sangui-
ne & pulvere reportas his verbis: *Ex quo*
manifestum est, opinatorem hac sua figura, Me-
ronymia scilicet, vim facere verbis Testamen-
ti Christi, quasi panis et vino, in Corpore Domini:
nihil aliud accedat, quam nomen corporis Chri-
sti. Imò verò manifestum est ex hæcenus di-
ctis te calumniari, nihil ad rem dicere, ver-
bis Testamenti Christi vim facere, dum ex
corpore Christi & sanguine, quæ sunt ipsa
res legata huius Testamenti, sigilla facere
conâris: scilicet tibi licet ipsum Christi cor-
pus sigilla appellare, piaculum verò à nobis
committitur, si panem & vinum cum scri-
ptura & orthodoxa ecclesia sigilla nomina-
mus. Sed perge: Longe verò aliter de hoc My-
sterio pia sensit antiquitas, quæ rem signatam
adesse, nihil dubitavit. Imò etiam, quia meto-
nymica est locutio, ideò res signata adesse
necesse est: sic Romani in toga non vive-
bant, nisi præsentē pace: nemo fasces, nemo
securas habebat, nisi qui reuera Consularū
gerebat.

gerebat. Vt enim metonymica locutio con-
 substantiationem, figmentum Cameracen-
 se, excludit: sic contra sigillam & τεκμήριον
 ἀσφαλές αὐτόν certissimum est, rem signifi-
 catam adesse, percipi, exhiberi. Nam re signi-
 ficata cessante aut sublata, signum seu insi-
 gne eius cessare & tolli necesse est.

Haecenus igitur Andreas, in hunc modum,
 calumniatus est metonymiam: nunc ad pro-
 bationem assumpti, non quidem refutandam,
 sed extenuandam & allatrundam accedit,
 atque in hunc modum argumentatur:

*Grynæus suam demonstrationem dilemma-
 te minuit, ut nusquam vel oppugnari vel expu-
 gnari possit.*

*Ergo quantum conscientia sua trepidet, haud
 obscure ostendit.*

Primum Andreas, in verbis D. Grynæi
 nullum est, ut Logici omnes vident, dilem-
 ma: atque idcirco tuam inscitiam, qua indu-
 ctionem partium à dilemmate distinguere
 non potes, omnibus pròdis. Deinde nega-
 tur consequentia: quia impia & falsa est:
 quippe cum Christus à seruo percussus, ad
 suam innoentiam tuendam, usus est dilem-
 mate: cuius conscientia tamen minimè tre-
 pidauit. At quomodo nostram rationem, quam
 cornutum argumentum appellas, refutas?

D E F E N S I O

Tertius, ais, modus prædicationis monstrari potest, inter identitum & regularem.

Ergò cornutum Grynæi argumentum consistere non potest.

Antecedens probat Andreas. Et si enim in verbis Cænæ, idem de seipso non prædicatur, videlicet corpus Christi de corpore Christi, nec ratione subiecti panis, regularis sit prædicatione: nihilominus tamen vera & realis est prædicatione, sed inusitata. Veram esse hanc prædicationem nemo nostrum inficiatur: realem prædicationem quid vocites, tu videris: inusitam, qualem tu fingis, nullam esse paulò ante diximus. Igitur tuo more sumis, id quod queritur, & arundinem arundine fulcire conaris. Sed arguta est tua prolepsis, qua nostram objectionem anteuertendo, in hunc modum argumentaris.

Prædicationes Sacramentales referendæ sunt ad eas, quæ de persona Christi loquuntur:

Ergò prædicationes Sacramentales inusitatae sunt.

Antecedens probat Andreas. Sed spectatum admissi, risum teneatis amici: Tolle enim personam Christi ex Cæna Domini, & Cænam sustulisti. Pudeat te, Andrea, hisce geris toti Ecclesiæ illudere, & in re tam seriè ludere: quæ enim, quæso te, consequentia hæc

hæc est? Christi persona est in Cœna: Ergò locutiones Sacramentales eodem modo se habent, quo personales. Disce tandem, quod, quemadmodum vnio personalis & coniunctio Sacramentalis, toto genere differunt, ita quoque aliam esse de vtrâq; prædicandi rationem. Tandem hunc locum concludis temeraria vociferatione, quæ cum iubilo te victoria reportare, tibi imaginaris. Procul ergò, ais, procul inquam, à mysteriorum Sacramentorum Grammatica figura Metonymia remouenda & reijcienda est. Ne quæso rumorem ante salutem. Tùm deum intelligentibus Metonymiam reijciendam esse persuadebis, si hanc nostram demonstrationem, ad quam hoc loco ne verbum quidem respondisti, euerteris:

Rectissimè Metonymia dicitur, quando signo tribuitur nomen rei signatæ:

Atqui in hac propositione: panis est corpus Christi, signo videlicet pani, tribuitur nomen rei significatæ.

Non opus est calumnijs, non requiruntur extenuationes, amplificationes, digressiones, exclamationes: ad argumentum hoc grauiter, solidè & firmiter respondeas, necesse est, si apud intelligentes victoriam reportare gestis.

D E F E N S I O

7 De præsentia, modo percipiendi & de instrumentis apprehendentibus & applicantibus ea dona, quæ in sacra Cœna, exhibentur.

Sicut se habent visibilia Sacramenta, ad corpus hominis Cœna utentis & eius instrumenta physica: ita se habet & Res Sacramenti, quæ cœlestis & invisibilis est, ad Mentem & eius organum. Colligere id licet ex vniione Sacramentali, & analogia signi & signati: quæ nulla esset, nisi illa proportio vera esset.

Atqui Sacramenta, manibus et ori Cœna utentium, corporaliter percipienda, exhibentur: ut sensus & experientia testantur.

Ergo Res Sacramenti, Corpus videlicet & sanguis Christi, Menti nostræ offeruntur, ut per fidem, Spiritualiter percipiantur.

Hæc quoque Demonstratio, ab Andrea, non oppugnatur, ne dum expugnatur: sed margines tantum eius quædam arroduntur. Ac primo quidem, ut ostendat, se tam implicatum esse, quam rationis disputandi peritum, ipsam conclusionem, omisso propositione & assumptione, inuadit, ac in ea ambiguitatem quandam consecratur, quam Lutheri & Brentij autoritate corrigendam etiam atque etiam censet, in hunc modum argutando.

Grynæus in sua conclusione ait, corpus & sanguis

sanguinem Christi menti nostræ offerri.

Ergo verbis ambiguis utitur.

Consequens probat Andreas his verbis:
*Quid pius & simplex homo intelligeret, quasi
veram corporis & sanguinis Christi presenti-
am statueret. Ergo fallum est Andream, & fi-
ctitiū, quod menti à Deo offertur, & men-
te percipitur. Sed quam tu veram presenti-
am statuis? Nam ad eum modum, inquis, Ec-
clesiarum nostrarum eximia lumina, D. Luthe-
rus & D. Brentius, sæpe locuti sunt, & in hoc
argumenti genere scripserunt. Ergo verè lo-
cuti sunt & scripserunt, hoc est nostram do-
ctrinam professi & confessi sunt: id quod
eos antequā disputationis contentione ex-
ardescerent, fecisse, sæpe nostri vobis pro-
baverunt. Verum perge. Non autem soli menti
offerri, sed toti homini, quamvis sola mens in-
telligat, quid os in hoc mysterio, præter panem
accipiat. Vide nunc, quàm miser & cæcus
homo sis? Tuam opinionem, Lutheri &
Brentij autoritate abusus, stabilire conaris,
& simul ijs contradictionis notam inuris:
quod tibi, & ipsis omnem fidem derogas.
Nam idem scribere, quod hoc loco D. Gry-
næus scribit, & non idem scribere, contra-
dicunt. Sed perge ulterius. Nihil autem
minus opmatorem nostrum credere, sentire, aut*

D E F E N S I O

*facere, supra demonstraui. Digredietis
Andrea, seu potius iracundia in auia abripe-
ris: Cur non, quod modò cœpisti, probas
D. Grynæi locutionem esse ambiguam: qua
dicit, ut panis ori offertur, sic sanguinem &
corpus Christi menti offerri. Scilicet pul-
chrum esse & neruosum putas, posse cento-
nes farcire, etia si ad rem nihil dicatur.*

*His ita exantlatis Andreas animosior fa-
ctus, à conclusionis examine redit ad pro-
positionis rationem, eamq; ad hunc modū,
si possit, euertere, conatur.*

*Christus nusquam docuit seorsim panem ore
& seorsim & separatim fide corpus suum sume-
re, sed vtriq; vnicum instrumentum percipien-
di, in hoc mysterio destinauit, videlicet, os, os in-
quam.*

*Ergò analogia signi & signati, & eorundem
proportio non est ex verbis Testamenti desum-
ta, nec eis consentanea, sed in cerebro hominum
nata, qui verba Christi non in magno pretio ha-
bent, nec eis inhaerendum, sed aliud cogitandum
censent.*

*Antecedens quid aliud est, quàm vetus
tua crambe, quam antea sæpe refutauī. To-
ta, tota, inquam Andrea, sacra scriptura ni-
hil aliud docet, quàm ipsam Christum & o-
mnis*

initia eius dona, sola, sola, inquam, fide manducari, percipi, applicari, retineri: ori verò ori, inquam, nihil tribuit quò ad istam perceptionem & applicationem. De quo antea quoque egimus.

Quod verò Andreas, in sequentibus disputat de analogia Lutheri, quæ statuit ore vtrumq; , hoc est tam panem, quam corpus Christi, percipi, & analogiam euertit, & principium suo more petit, nec vllam responsionem meretur, donec probet Substantiam corporis Christi in, & sub pane manducari. De Sacramentorum significatione, qua nos, ait, sola signa intelligi, ludit ambiguitate, vt sæpe dictum à nobis est. Tu verò, piè lector, vide, quàm nihil Andreas aduersus nostrarum Demonstrationem momentum afferre possit, quàm tumultuetur, quàm margines tantum arrodant, de re verò ipsa nihil agat.

8 *A correlatiuis Verbo inquam promissionis, & fide.*

Id quod in Dei verba et Sacramentis à Deo Patre nobis verè offertur, verè quoque, sed spiritaliter, fide accipitur.

Atqui Christus ipse in verbo promissionis

D E F E N S I O

& Sacramentis, à Deo Patre nobis offertur & exhibetur.

Quare idem verè, sed Spiritualiter, percipitur. Hæc autem perceptio, metaphoricè vocatur manducatio carnis Christi Ioh. 6. 54. 55. Ac illud est certissimum, illa demum verè percipi à nobis, quorum per fidem spiritualiter sumus participes. Loquimur autè de mysterijs regni Christi, & de donis cælestibus ac spiritualibus.

Contra hanc quoque demonstrationem Andreas multa verba fundit, sed mira tautologia, quæ perplexi & errore vagantis animi indicium est, vnum tantum petiti principij paralogismum nectit, atque propositionem demonstrationis hoc modo inuadit:

Maiores propositio simpliciter neganda est:

Ergò hæc nulla est demonstratio, sed aperta verborum Christi, & sensus eorum deprauatio.

Antecedens Andreas probat eo, quod in quæstione positum est: ac proinde fundamentum in aqua ponit, his verbis: *Etenim ut demus nunc aduersario, Sacramenta solum externa symbola significare: tamen cum dicitur non solum in verbo, sed etiam in Sacramentis Christum offerri, planè contrarium sequitur, videlicet, quod non solum fide in verbo, sed etiam*

tiam ore in Sacramentis accipiatur, in quibus offertur, cum inquit Christus: Accipite, manducate, videlicet ore, hoc est corpus meum: Bibite hic est sanguis meus. Neque tibi satis est, Andrea, vnam principij petiti fallaciam committere: qua tam audacter tibi sumis Christum, in Sacramento, ore percipi; cum sacra scriptura nullum aliud instrumentum Christum apprehendendi, quam fidem commonet, omnem verò *συναγωγὴν διανοίας* planè remoueat & excludat. Necesse præterea habuisti, vt genio & ingenio satisfaceret tuo, paralogismum à non causa vt causa cōminisci: quo statuis Christū ideò in Sacramentis offerri, vt ore comedi & bibi possit: quod totū contra est. Nā non ideò Deus verbi sui & Sacramentorum instituit & sanctiuit ministerium, vt per alias atque alias eius partes, aliam atque aliam Christi communionem fidelibus suis impertiat, sed omnes inquam, ad hunc scopum collinant & tendunt, vt vnus Christus, vna salus in illis omnibus Christus per fidem nobis communicetur. Atque huius fidei in nobis accendendæ, fouendæ, exercendæ, excitandæ, confirmandæ atque augendæ causa, cum nota esset ipsi infirmitas nostra, & ad diffidendum dubitandumque, de paterna eius

D E F E N S I O

erga nos voluntate, propensio, ex immensa
 misericordia sua, multa nobis fiducia ful-
 cra suppeditare voluit: huius causa toties
 ac tot modis promissionem gratiae suae re-
 petiuit, declarauit, inculcauit, confirmauit,
 non auribus tantum eam, in voce Euange-
 lij, nobis percipiendam proposuit, sed etiam
 oculis cernendam & quasi manibus palpan-
 dam subiecit, in Sacramentis: vt nimirum
 cum tanta nos circumstet testium nubes, ab-
 iecto omni pondere & peccato, ad nos cir-
 cumcingendos procliui, constanter propo-
 situm nobis stadium decurramus. Hebr. 12.
 Vide Andrea, quam infirma sit tua argumen-
 ti nostri inuersio,

9 Quemadmodum vna eademq; est electio-
 nis, vocationis, iustificationis, omnium saluan-
 dorum benedictio, à qua omnes Reprobi alieni
 sunt: Sic vnica est viuificationis illorum caus-
 sa, à qua planè alieni sunt omnes infideles, etiam
 si in sinu militantis Ecclesiae versentur, & Sa-
 cramentis quotidie vtantur.

Viuificationis autem saluandorum causa vni-
 ca est, esus viuificae carnis Christi. Io. 6. 45. *Qui*
edit carnem meam, & bibit meum sanguinem, ha-
bet vitam aeternam. Eius autè ratio traditur se-
quente versu 56. Qui edit carnem meam, & bibit
sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.

Ex his euidentissimè colligimus, et manduca

tionem carnis Christi, haustumq; sanguinis eius, nobis cum sanctis Patribus communem esse: & infideles nequaquam Christi carnē edere, eiusque sanguinem bibere.

Propositionem concedit Andreas: assumptionem hoc argumento oppugnat:

Maiores et minor propositio loquuntur de manducatione carnis Christi, de qua Io. 6. differtur.

Ergo in hac demonstratione fallacia est æquiuocationis, in vocabulo manducationis carnis Christi: ideoq; etiam amplius est in conclusione, quàm est in præmissis.

Maiores propositio de nulla loquitur, quod tu, geminas Thebas videns, falsò tibi imaginaris: assumptionem verò, siquidem logicè loqui vis, verius ad ambiguitatem phrasèos, quàm ad æquiuocationem retuleris: siquidem fallaciam non in vna tantum dictione, sed in aliquot coniunctis statuis. Sed perge, & æquiuocationem, quam fingis, proba. Manducatio illa, ais, nihil aliud est, quàm verè in Christum credere, qui unica est causa electionis, vocationis, iustificationis, adeoque omnium saluandorum benedictio, à qua omnes reprobi alieni sunt. Manducare carnem Christi, Iohannis 6. non simpliciter significat credere in Christum, quod tu causam cū effectu confundens, sine mente as-

D E F E N S I O

feris : sed significat credendo Christum, cum omnibus suis beneficijs, sibi applicare, recipere, retinere, membrum corporis eius mystici fieri, communionem cum Christo habere. Atque hæc ita habere Augustinus, & alij orthodoxi doctores passim testantur, atque scopus concionis Christi manifestè euincit. Nunc procedamus ulterius.

Sed quid hæc, ais, ad manducationem carnis Christi, quæ fit in Sacramento? quæ non solum à fidelibus, sed etiam ab infidelibus fieri potest, idq; non solum ad vitam, sed etiam ad iudicium & mortem. Vbi manducare non significat credere, sed ore edere. Verùm hoc est, quod in tota hac disputatione quæritur, tibiq; probandum est. Manducare significat ore edere, si ad panem referas : significat fide edere, hoc est, vera fide verè apprehendere, si ad corpus Christi referas. Ratio est: quia promissio diuina, (loquimur autè de promissione donorum cœlestium & spiritualium) siue in Sacramentis, siue alibi proposita, semper habet vt conditionem, ita & mandatum fidei annexum, siue expressum, siue intellectum. Deus namq; promittens & præsertim promissionem, signis etiam & sigillis additis, confirmans, sibi omnino credi postulat, & ideo

& ideo promissionem edit & obsignat, ut so-
la fide accipiatur. Hæc certè, Andrea, non
sunt humana somnia, sed totius S. Scriptu-
ræ scopus vnicus, à quo te oralis manduca-
tio cum tuis, quàm longissimè ad deuia in-
tricata, traduxit. Quod verò ad dilectos tu-
os clientes, hoc est, infideles attinet, reponi-
mus tibi illud Pauli 1. Cor. 10. v. 21. Non pote-
stis poculum Domini bibere, & poculū dæ-
moniorum: non potestis mensæ Domini
participes esse & mensæ dæmoniorū. Item
illud 2. Cor. 6. v. 14. 15. 16. Ne impari iugo co-
pulemini cum infidelibus. Quod enim con-
sortium iustitiæ cum iniustitiâ? & quæ com-
munio luci cum tenebris? Et quæ concor-
dia Christo cum Belial? aut quæ pars fide-
lium cum infidelibus? Et quæ consensio templo Dei
cum simulachris? De mādicatione ad mor-
tē antea quoq; diximus: nunc tuo figmento
illud Christi Io. 6. v. 54. 55. 56. 57. opponim⁹.
Qui edit carnē meam & bibit meum sangui-
nē (loquitur autem Christus de eadē carne,
de qua in Cœna, & de eodem sanguine) ha-
bet vitam æternam: & ego excitabo eum in
ultimo die illo. Caro enim mea verè est ci-
bus, & sanguis meus verè est potus. Qui e-
dit meam carnem, & bibit meū sanguinem
in me manet, & ego in eo. Sicut misit me vi-

D E F E N S I O

uens ille Pater, & ego uiuo per Patrem: ita etiam qui ederit me, uiuet ipse per me. Cui addimus illud Augustini Tractat. in Iohan. 26. Sacramentum de mensa Dominica sumitur quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium. Res uero ipsa cuius Sacramentum est, omni homini ad vitam, nulli ad exitium, cuiusque eius particeps fuerit. De tuis inimicis, hoc est, Dei amicis, veteris Testamenti fidelibus, cum quibus sempiternas inimicitias susceptas habere uideris, antea satis multum egimus, eosque contra te satis defendimus: nunc quod reliquum est, Deo eos à tuis iniurijs vindicandos relinquo.

10 *A consideratione corporis ἐξαρτυνῶ.*

Si ideo corpus Christi, non simpliciter, sed secundum quid, cibus animarum nostrarum est, quatenus uidelicet, pro nobis traditum est: et sanguis Christi potus est, quatenus pro nobis fusus est. Tum uero non mirum uideri debet, quod nobis et Patribus hunc cibum potumque (sine quo nemo saluari potest) communem esse dicimus: negantes interim eundem ab infidelibus percipi.

Vera sunt quae antecedunt: ut ex his Cene Dominicae uerba liquet: Quod pro uobis traditur aut frangitur. Qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum. Traditum enim est Christi cor.

Si corpus, & sanguis eius effusus est, propter fideles tam veteris, quàm noui Testamenti.

Verum igitur est & quod sequitur.

Minorem huius demonstrationis negat Andreas, suæque negationis hanc affert rationem. *Christus enim inquit, quod pro vobis datur, qui pro vobis effunditur, quibus relationis vocabulis pro ratione propria & naturalis significationis, Christus explicare voluit, quid hoc sit, quod in Mysterio ad fidei confirmationem dare voluerit, videlicet corpus suum verum, hoc ipsum videlicet corpus, quod in mortem traditum est, & non aliud corpus. Item hunc ipsum sanguinem, qui pro peccatis nostris effusus est, & non alium. Et sic omnes orthodoxi Patres intellexerunt.*

Multa quidem Andrea, loqueris, ὀλίγα δὲ λέγεις. Nam si probaueris carnem Christi & sanguinem eius, quatenus caro & sanguis manducari & bibi posse, tùm probaueris Pronomen, Quod, ad restrictionem propositionis, Panis est corpus Christi, non per tinere, nec per anagogen, vt loquitur Hieronymus, interpretandum esse. At verò dùm carnem Christi & sanguinem eius, ἀπλῶς simpliciter, quatenus videlicet caro & sanguis sunt, posse manducari & bibi non pro-

D E F E N S I O

haueris: quilibet intelligit te operam ludere, & nihil nisi logus inanes fabricare. Manet ergo firma & inuicta nostra assumptio: quæ statuit carnem & sanguinẽ Christi non simpliciter, sed *κατὰ τὴν* secundum quid, quæ videlicet pro nobis tradita & fusa sunt, ut vitam ita cibum viuificum esse. Quemadmodum caro non quæ cruda est, sed quæ parata & cocta est, cibus nostrorum corporum est.

His ita peractis, Andreas ostendit finẽ, cur nolit Pronomen, Quod, per anagogen explicari, ne videlicet suos pupillos, hoc est porcos & canes, à communione corporis Christi excludere cogatur. Sic quoque, ait, *verum est, infideles excludi à communione beneficiorum & meritorum Christi, quorum per solam fidem homines participes fieri possunt. Sed constanter negamus, eos propterea in Censuram Domini Sacramentaliter corpus Christi non percipere: quia propter fideles, tam veteris quàm noui Testamenti, traditum, & sanguis eius effusus est. Si prius negas, parum fidelem & constantem clientum tuorum tutorem te præbes, hoc est, etiam posterius negas, & tibi imprudens contradicis. Nam ἐξ ὧν αὐτοῦ* planè est, beneficia & merita à corpore Christi separari, aut seorsim percipi: sicut lumen Solis à

lis à Sole non separatur, nec separatim Sol
sine suo lumine percipitur. Si autem cum
orthodoxis Patribus voce Sacramentali-
ter vtereris, facile componeretur cōtrouer-
sia: sed quia nouè & insolenter loqueris, in
deò nihil amplius agere potes, quàm vt li-
tem ex lite nectas.

Cæterùm pie Lector observa, quò amor
& studiũ impios defendendi Andream ab-
ripuerit, vt etiam in sequentibus scribat: *Io-
hannes enim Euangelista testatur, quod Chri-
stus non tantum pro fidelibus, sed etiam pro co-
pulis mundi peccatis propitiatio sit. Item Iohan-
nes Baptista ait: Ecce agnus Dei, qui tollit pec-
cata mundi.* Misereatur tui Deus Andrea,
qui tam miserè hallucinaris, Phreneticorũ
delirium est in his duobus locis per voca-
bulum Mundi, etiam infideles intelligere.
Christus Iohan. 17. ver. 9. negat se orare pro
mundo, hoc est, pro infidelibus: quomodo
ergò tu ex hoc præsenti loco colligis, Chri-
stum propitiationem esse pro peccatis infi-
delium? Tota sacra Scriptura docet pecca-
ta & iram Dei in omnibus infidelibus ma-
nere: quæ ergò Antichristiana audacia est,
affirmare Agnum Dei non solum fidelium,
sed etiam infidelium peccata tollere? Ne ve-
ro æquiuocatione vocabuli simplicioribus

D E F E N S I O

imponas sciendum est, Mundum his duobus locis minimè in se complecti etiam infideles: sed tantummodo fideles qui per totum mundum sunt dispersi, ita ut rectè in his duobus locis Synecdoche sit, quæ totum pro parte, & continens pro contento accipiat. Atque hoc modo Augustinus πολλῶν πανταχῶς ὧν ἀνταρ. & ἀλλοι locum Iohannis explicavit. Quid est, inquit, Tractat. in Epist. 1. Iohan, hoc fratres? Certè inuenimus in campis saltuum, inuenimus Ecclesiam in omnibus gentibus. Monito igitur Andrea, tandem patrocinium tuorum clientum abijcias: cui sustinendo par esse non potes.

X X V.

1. Regula nobis unica est, Fidei nostræ cuius Articuli Historici sunt, analogia: Prophetandum enim nobis est pro proportionem fidei Rom. 12. 6.

Δαδ ἔχον nobis est tota erudita & orthodoxa Ecclesiæ Antiquitas. Prophetias enim pro nihilo nō habemus: sed omnia explorantes, quod bonum est tenemus. 1. Thess. 5. 20. 21. semper tamen ad Christi Iesu institutionem oculos mentis dirigimus, quæ eius auctoritate et testimonio subnixi, tutò acquiescimus: ac sæpè repetimus illis

illa beata Martyris Cypriani verba: Non quid hic aut ille ante nos dixerit: Sed quid Christus Iesus, qui ante omnes est, dixerit, nobis attendendum est.

Ne verò eas non consulere videamur, hæc selecta eorum testimonia, subiungimus.

Athanasius de verbis Christi: Qui dixeris verbum contra Filium hominis: Quomodo fieri posset ut totus mundus ederet de Carne ipsius, quæ non sufficeret paucis hominibus? Ideò Dominus cum Apostolis suis de carnis suæ manducatione loquens, ascensionis suæ mentionem fecit: ut à corporali eos cogitatione abstraheret, & vel inde discerent & intelligerent: Carnem, de qua locutus fuerat Cibum cœlestem & in alimonium spiritualem dari.

Chrysostomus Hom. 45. In Iohan. Carnale est dubitare: quomodo nobis possit Christus carnem suam ad manducandum dare, cum hoc sit mysticè & Spiritualiter intelligendum.

Homilia 60. ad Populum Antiochenū. Quoniam ergò ille dixit: Hoc est corpus meū, nulla teneamur ambiguitate: Sed credamus, oculis INTELLECTVS id perspiciamus et intueamur. Nihil enim sensibile traditum est nobis à Christo: Sed rebus sensilibus, omnia quæ tradidit, insensibilia & intelligibilia sunt: Sic & in Baptismo, per aquam, quæ res sensibilis

D E F E N S I O

est, donum illud conceditur: & quod in ea cōfī-
ficatur, regeneratio scilicet & renouatio, intel-
ligibile est.

Augustinus lib. 2. ad Max. Cap. 22. In Sa-
cramentis nō quid sint: Sed quid ostendant sem-
per est attendendum: quia signa sunt rerum a-
liud existentia: aliud significantia: in quibus a-
liud videtur & aliud intelligitur. Quod videri-
tur speciem habet corporalem, quod intelligi-
tur, fructum habet spiritualement.

Augustinus sermone ad infantes. Quomodo
panis est corpus eius, & calix vel quod ha-
bet calix, sanguis eius? Ista fratres ideo Sacra-
menta dicuntur: quia in eis aliud videtur: & a-
liud intelligitur. Quod videtur speciem habet
corporalem, quod intelligitur fructum spiritua-
lem. Corpus ergo CHRISTI si vis intelli-
gere: Audi Apostolum dicentem fidelibus: vos es-
tis corpus Christi & membra. ¶ August. Ser-
mon. 2. de verbis Apost. Tunc autem erit Vita
vnicuique Corpus & sanguis Christi, si quod in
Sacramento visibiliter sumitur: in ipsa verita-
te spiritualiter inducatur.

3. Rationi autem humane quæ post repe-
nerationem Spiritualis facta est: & probat non
errores Philosophiæ: sed vera principia de hu-
mani corporis proprijs essentialibus: quatenus
verum testimonium Creaturis perhibet, fidem
non

non derogamus. Reuera enim pium est, quum
de sacro Christi Iesu corpore queritur, resta-
ri, illud locale, & nostris simile esse respectu sub-
stantiæ. Hebr. 2. 14. Item corpora nostra in vita
beata cōformia fore glorioso ipsius corpori. Ibi.
2. 21. Quinquam enim multas Hyperphysicas
dotes, ex unione personali cum res dōz & glo-
ria, quæ resurrectionem illius subsequuta est,
ad carnem Christi rediiss, & nobis inenarrabi-
lem illius gloriam esse, agnoscimus: tamen an-
tiphysicis proprietatibus (qualis est immensi-
tas, quæ nulli substantiæ corporeæ & creatæ
competit) in illam realiter effusis eius naturam
destructam esse, negamus. Perfectio enim Car-
ni Christi obligit: Veritas autem naturæ eius
non destructa est. Vt ergo Marcionis, qui cor-
pus phantasticum Christo affinxit, Scyllam:
& Seueri, qui ea lege atque omine substan-
tiam naturæ humanæ in Christo agnouit, vt ta-
men proprietates eius Physicas absorptas esse,
contenderet, Charybdin: denique & Schuuenck-
feldij, qui Christi carnem sic deificatam conten-
dit, vt creaturam esse neget, aliorumq; tetros er-
rores euitemus: libenter repetimus e Symbolo
sancti Athanasij, hæc de Domino nostro Iesu
Christo verba: Sed necessarium est ad æternam
salutem, vt incarnationem quoque Domini no-
stri Iesu Christi, fideliter credat. Est ergo fides

D E F E N S I O

recta ut credamus & confiteamur : quod Dominus noster Iesus Christus Dei filius, Deus & homo est: Deus est ex substantia Patris ante secula genitus, & homo ex substantia matris in seculo natus. Perfectus Deus & perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens. Aequalis Patri secundum Deitatem, minor Patre secundum Humanitatem. Quilibet Deus sit & homo, non duo tamen, sed unus est Christus: unus autem non conuersione deitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum: Unus omnino non confusione substantiae, sed unitate personae. Nam sicut anima rationalis & caro, unus est homo: ita Deus & homo unus est Christus.

Ergo cum beato Athanasio dicimus, aduersus Arianos, Filium Dei, sine matre, ex substantia Patris ante secula genitum: aduersus Marcionitas, humanum corpus organicum ipsum habere: aduersus Apollinaristas, animam rationalem eundem obtinere: aduersus Nestorianos, unum esse Christum, nec diuidere in duas personas: aduersus Eutychianos, nullam seu proprietatam seu naturarum confusionem esse factam, quando unioni personali, aeternus & ὁ πῶς ἐκ πατρὸς ille Dei sermo & Filius, naturam humanam sibi iunxit, inconfuse, inconvertibiliter, indiuulse, inseparabiliter, ut habet Confessio.

*Confessio fidei edita in Chalcedonensi Synodo, quam totam ex animo probamus, et profite-
mur.*

In hac thesi 18. capita examinat Andreas, ut videlicet bonus anatomicus, & homo secundus esse videatur: nos primis octio, quia scilicet præter *φλυαρίας* Andreæ continet, prætermisissis ab octauo initium nostræ Analyse faciemus: ut ne candido Lectori videamur sola verborum multitudine pugnare, & ita oleum & operam perdere.

1. Athanasij igitur sententiam nihil contra se facere, sic probare conatur.

Athanasius docet carnem Christi non carnaliter comedi (ergo neque oraliter: nam substantiâ carnis oraliter mâducari, quid aliud est, quàm carnaliter manducari? siquidem carnem caro edit) *in hoc mysterio* (at mysterium non realiter. In & Sub se cõtinet rem, cuius mysterium est, sicut pecuniam loculus) *sicut Capernaitæ verba Christi carnaliter accipiebant* (Capernaitæ, sicut tu cum tuo Ubiquitatis manipulo, ore ipsam carnis substantiam deuorandam esse imaginabâtur.) *Item, quoties de hoc mysterio cogitamus* (Si infans in cunis mysterium est, tibi mysteriorum profanatori sacra Cœna mysterium erit) *ab omni corporali cogitatione animos abstrahens*

D E F E N S I O

dos esse docet (ergò à corporalibus locutionibus quoq; abstinendum est: cuiusmodi sunt, corporaliter, essentialiter, substantialiter, or-
 raliter) quoniam *cibus cœlestis & alimonis spi-
 ritualis est* (quomodo itaq; non solo Spiritu
 percipitur?) *quæ nō corporali, carnali, physica
 ratione, sicut alia caro, vel adest, vel manduca-
 tur* (carnem ore manducare, est carnali &
 physica ratione, sicut aliam carnem mandu-
 care: physicè quandoquidem & carnaliter
 nulla omnino alia ratione manducamus: va-
 leant ergò vestræ præstigiæ verborum) *sed
 vt Patres orthodoxi loquuntur, supernaturali-
 ter, cœleste & diuino modo* (Ergò non orali)
 fieri dicitur.

*Ergò Athanasius non docet, carnem Christi
 sola fide manducari, sed etiam ore corporeo.*
 Hæc ex superioribus tam facilè colligun-
 tur, quàm aqua ex pumice elicitur: vt in-
 telligens Lector, me tacente, facilè animadu-
 uertit.

2. Chrysostomi sententiam nobiscū non
 facere, oralem, id est, Capernaiticam mandu-
 cationem, stabilire hoc argumento astringit.

*Chrysostomus his verbis disertè explicat,
 quid per vocabula spiritualiter & mysticè intel-
 ligat* (oralem autem manducationem intel-
 ligere, tu ipse non audes affirmare: nā quod
 ore

ore externo & corporeo hauritur, id neque spiritualiter neque mysticè fieri rectè dicitur) quæ opponit carnali conditioni (eodem modo oris mädicationi) & carnalibus cogitationibus (vtinam tu idem non verbo saltem, sed re ipsa doceres) de carne Christi, & Capernaïtica manducatione (sicut etiam Cameracensi & Bebenhusensi.)

Ergò Chrysostomus non suffragatur errori Opinatoris nostri, adeoq; omnium Quingliano-
rum. Verè Andrea, ἐκ τῆς ἰσχυρῆς χοιρίου
ἀλέξεω ex arena funiculum nectere cona-
ris: dùm ex verbis Chrysostomi oralem tuâ
manducationem extruere niteris: loquitur
enim Chrysostomus de illa manducatione,
quam Christus Iohan. 6. nobis commenda-
uit: in qua, te quoque teste & iudice, ori nul-
lum planè est negotium, sed sola fides ibi o-
peratur. Caue igitur sis, ne nimis impuden-
ter contrà veritatis stimulum calcitrare vi-
dearis. Et certè ridiculum est, quod asse-
ris Chrysostomum hoc loco de manduca-
tione spiritali, quæ Iohan. 6. explicatur,
verba facientem, oralem tuam manduca-
tionem Capernaïticæ opposuisse: præser-
tim cum oris nullam omnino faciat men-
tionem.

D E F E N S I O

Postquam ita athleticè argumentatus es, rursus ad calumnias, tuo more, recurris. In primis verò hoc diligenter notandum, inquis, quod ait: *Verba Christi: Caro non prodest quicquam, nullo modo de carne Christi intelligenda, quæ tamen contrà carnis Christi præsentiam, & manducationem, in Eucharistia, perpetuò verserunt Zuingliani.* Verba Christi nunquam aliter intelleximus, quàm ut Chrysostomus hoc loco explicavit: Caro enim Christi non simpliciter nihil prodesse dicitur: sed ijs non prodest, qui oraliter, carnaliter, Capernaiticè (nam hi modi planè non differunt) eam manducandam perti-
naciter & blasphemè contendunt. Ergò Christus non de sua carne, quatenus videlicet caro filij Dei est (nam eam nobis plurimum profuisse & adhuc prodesse ex animo credimus) sed quatenus à vobis Capernaitarum abnepotibus, oraliter manducari fingitur.

3. In altero Chrysostomi testimonio, quod Andreas pro se & sua orali manducatione facere verbo gloriatur, ratione verò nulla probat, quid, quæso te Lector candidè, est quod Andræ caussam iuvet? Nam primò Chrysostomus ait: mysteria superare nostrum sensum ac rationem; ut oralis & Capernaitarum abnepotibus, oraliter manducari fingitur.

Capernaitica manducatio, neque sensum neque rationem superat: Ergò oralis manducatio non est illud, de quo loquitur Chrysostomus, mysterium. Deinde Chrysostomus ait: Oculis intelligentiæ perspicere nos debere, quomodo panis sit corpus Christi. At oralis manducatio non est illa intelligentiæ perspicientia. Ergò oralis manducatio nullum hîc locum habet. Tertiò Chrysostomus ait: Christum nobis nihil sensibile tradidisse. At ipsa carnis Christi substantia est sensibilis, & os sensibilia tantum percipit: Ergò carnis Christi substantia oraliter non manducatur. Quartò Chrysostomus ait, corpus Christi in rebus sensibilibus, hoc est, in pane & vino corpus sursum dare, sicut in baptismo per aquam, sensibilem regenerationem & renouationem nobis confert. Atque regeneratio & renouatio non realiter & substantialiter sunt In. Sub, Cum aqua baptismi, nec non nisi ab interno homine percipiuntur. Idem ergò iudicium esto de carne Christi in Cœna. Quintò Chrysostomus ait, nos in Cœna Christum eodem modo videre & tangere, quo manducamus. Atqui neque oculis videmus externis, sed oculis intelligentiæ

D E F E N S I O

perspicimus, nec manibus reuera tangimus
externis, sed manu fidei comprehendimus
& retinemus. Ergò non ore corporeo,
sed ore animæ percipimus, nobisque ap-
plicamus. Vides ergò pie Lector, quæ hu-
ius hominis deplorata impudentia sit, vt in
tanta rerum luce, candido Lectori persua-
dere conetur, Chrysostomum oralem man-
dicationem astruere. Quæ deinde Andree
de Metonymia, de Zuinglij pijs cineri-
bus, de Lutherana Synecdoche calumnia-
tur, non est necesse, vt hoc loco denuò re-
futantur: quippe, cùm talibus importunis
digressionibus Andreas nostræ causæ nihil
noceat, sed suam suspectâ reddat: si enim ar-
gumentis contrà nos munitus esset, non ne-
cesse haberet tot calumnias cõminisci, easq;
toties inculcare.

Primum Augustini testimonium, quod
est lib. 3. ad Maximinum cap. 22. hoc modo
nobis eripere conatur.

*Augustinus significatione vocabuli Sa-
cramenti largissimè utitur, pro omni re, quæ al-
iquid ratione suæ substantiæ, & naturæ aliud
sit, & aliud significet: adeò quidem, vt sanguis
Christi hoc loco Augustino sit signum, & Chri-
stus sit signatum.*

Ergò

Ergo Augustinus sententiâ contra Maximum Arrianum hic recitatâ, nihil prorsus ad errorem Zuinglianorum confirmandum facit.

At in tua consecutione Andrea, ut paucis tecum transigam, est andabatismus, quate ipsum trucidas. Nam si Augustinus vocabulo Sacramenti pro omni re, quæ aliquid, ratione suæ substantiæ & naturæ, aliud sit, & aliud significet, utitur; omnino ex tua sententia sequitur, Augustinum de sacra cœna & alijs Sacramentis locutum esse. Ratio est: quia quod toti generi tribuitur, id etiam omnibus & singulis speciebus tribui necesse est. Atque hanc ipsam Augustini mentem non obscure ex hac ipsa sententia colligitur: in qua suam istam verissimam regulam exemplo petræ, quæ Sacramentum fuit, & de qua Paulus ait, Petra erat Christus, illustravit & comprobavit. Cæterum elabi conaris deducendo nos ad absurdum. *Adeo quidem ut sanguis Christi hoc loco Augustino sit signum, & Christus sit signatum: id quomodo ad eamnam applicetur, Hypocrita viderit: in qua sanguis Christi nunquam est signum, sed res signata.* Non ideo absurdum est, hæc ad eamnam Domini applicare, quia tu ignorance Elenchi deceptus, non vides vnam & ean-

D E F E N S I O

dem rem, diuerso respectu, diuerso loco & tempore, & signum & signatum esse. Quod verò tu ais sanguinem semper in cœna signatum esse: quomodo id conciliabis cum istis tuis verbis, pag. 231. *Promissionem de gratia, hoc tanquam sigillo obsignare voluit, videlicet corpore & sanguine suo?* Vide Andrea, quàm in te quadret, illud Comici: Modò ait, modò negat.

Tandem concludis hunc locum timide: *Ex eo autem minimè sequitur: verba Testamenti Christi, per metonymiã explicanda esse, ut maximè verum sit, in Sacramentis aliud esse signa, proprietate suæ naturæ, & aliud res signatas.* Vtcunq̃ue in Metonymiam debacheris, non tamen eam nobis citius extorquebis: quàm probaueris, signum rei significatæ nomen, in Sacramentis non accipere, Nam posita & concessa definitione, ipsum quoque definitum poni & concedi necesse est.

5. Alterum Augustini testimoniũ in hunc modum expugnare conatur,

Augustinus apertè dicit, in Sacramento aliud videri, aliud intelligi: quod videtur speciem habere corporalem, quod intelligitur, videlicet corpus & sanguis Christi fructum spirituales. Non verò affirmat per metonymiã, Panem corpus Christi dici. Item corpus Christi non adesse. Ergo

Ergo nihil hic scribit Augustinus, quod vel nostræ doctrinæ repugnet, aut opinatoris errorem confirmet.

Imò Andrea tuum errorem gravissimè oppugnat Augustinus, nostram verò piam sententiam luculentissimè confirmat. Nam primò in Sacramento aliud videtur, oculis videlicet externis, ut est panis & vinum in Cœna Domini; aqua in baptismo: præputij ablatio in circumcisione: aliud verò intelligitur, hoc est mente & animo fideli percipitur: cuiusmodi est corpus & sanguis Christi in Cœna: sanguis Christi in baptismo: circumcisio cordis in ablatione præputij. Sed quis, præter te adeò insanus & impudens est, ut ex his verbis colligat in, sub, cum pane esse realiter, substantialiter, corporaliter, essentialiter corpus Christi: in, sub, cum vino sanguinem: in, sub, cum aqua sanguinem Christi: in, sub, cum ablatione præputij iustitiam fidei? Nihil minus quàm hoc commentum ex illis Augustini verbis sequitur, ac proinde hæcenus Andreæ errori repugnant. Deinde quod Augustinus addit: quod videtur speciem habet corporalem, quod intelligitur fructum habet spiritualement: quid quæso ad oralem ipsius corporis Christi

D E F E N S I O

manducationem? quippe cū in cæteris
 Sacramentis omnibus, de quibus Augusti-
 nus hoc loco non minus loquitur, quā de
 cœna Domini, res intelligibilis non nisi fide
 spiritualiter percipiatur. Et certè per se ab-
 surdum est dicere rem *vonrlw* quæ menti
 obijcitur, ore corporeo percipi: adeò vt mi-
 rum sit, Andreā nō erubescere, ex his Au-
 gustini verbis, oralem manducationem vel
 le extruere. Valeat ista matæologia, quæ res
vonrās & aiōntās, quæ mentem & os cor-
 poris tam imperitè confundit, ac cœlū ter-
 ræ miscet, sub prætextu vano simplicitatis
 & verbi Dei. Quod verò rogas, num Augu-
 stinus hoc loco affirmarit per metonymiā,
 Panem corpus Christi dici? Respondeo:
 Non necesse fuit, vt id hoc loco affirmaret:
 satis est, quod metonymiam non oppugna-
 uit: sufficit, quod alijs locis eam non obcu-
 rē probauit: vbi docet panem dici corpus
 Christi, quia sit figura corporis: item, no-
 men signi accipere nomē rei signatæ. Quod
 amplius quæris, vtrum Augustinus dixerit,
 corpus Christi nō adesse? Respondeo: Non
 dixit, sicut nec nos vnquam diximus. Tu ve-
 rò dic nobis rursus: Vtrum Augustinus di-
 xerit, corpus Christi corporaliter, essentia-
 liter,

liter, substantialiter in, & sub, & cum pane
oraliter tam à pijs, quàm impijs manduca-
ri? Nihil minus Andrea.

Sed pergis tuam anticipatam opinio-
nē alijs Augustini testimonijs palliare, quæ
tibi tam profunt, quàm insano ferrum. *Ac*
ne de sententia, inquis, Augustini quisquam du-
bitet, quid velit, cum inquit: aliud intelligi: se-
ipsum explicat, sic scribens: hoc est quod dici-
mus, quod modis omnibus approbare contendimus:
Sacrificium Ecclesiæ duobus modis confi-
ci, duobus constare, visibili elementorum spe-
cie, & invisibili D.N.I. Christi carne & san-
guine. Item. Conficitur sacrificium Ecclesiæ
duobus, Sacramento & re Sacramenti, id est,
corpore Christi. Est igitur Sacramentum et res
Sacramenti, id est, corpus Christi. Item caro e-
ius quam formâ panis opertam in Sacramento
accipimus: & sanguis eius, quem sub vini spe-
cie & sapore potamus. Hæc, quæ affers testi-
monia, citat Gratianus ex sententijs Prospe-
ri, in quibus tamen hodiè non habentur, at-
que ijs abutitur ad astringendam Transubstan-
tiationem, sicut tu ad ei cognatam Consub-
stantiationem. Sed quomodo Eucharistia,
atque adeò omnia Sacramenta duabus con-
stent rebus, in præcedentibus satis explica-
tum est.

D E F E N S I O

Postrema verò Augustini verba, quibus ait, nos carnem Christi forma panis operamur tam in sacramento accipere, & sanguinem eius sub vini specie & sapore potare, tuæ cōsubstantiationi, hoc est inclusioni corporis Christi in pane, & sanguinis in vino, aut tuæ orali ipsiusmet corporis Christi manducationi minimè patrocinari: testantur verba quæ subiungit Gratianus, & quæ tu astutè præterijsti. Sicut ergo, inquit Gratianus, cœlestis panis, qui caro Christi est, suo modo vocatur corpus Christi, cum reuera sit Sacramentum corporis Christi illius, quod est visibile, quod palpabile, mortale, in crucem positum, (Ergo panis cœlestis non ideo dicitur corpus Christi, quod in, sub, cum pane lateat inuisibile corpus Christi, quod somniat Andreas: sed quia Sacramentum est visibile corporis Christi, quod docet Augustinus) vocaturque ipsa immolatio carnis, quæ sacerdotis manibus fit, Christi passio, mors, crucifixio, non rei veritate, sed significante mysterio: sic Sacramentum fidei, quod baptismus intelligitur, fides est. (Itaque, Andrea disce tandem panem corpus Christi dici, nulla alia ratione, quàm mystica significatione, quæ non est consubstantiatio, aut corporis in pane inclusio & occultatio, quod intelligunt omnes sacris initiati,

ut loquitur Theodoretus.) Quia morte Domini liberati sumus, huius rei memores, in edendo & potando, carnem & sanguinem, quæ pro nobis oblata sunt, significamus. Vbi ergo Andrea tua oralis māducatio? vbi realis corporis in pane existentia? In edēdo & potando, panem videlicet & vinum, significamus, ait Augustinus, non verò sicut tu, oraliter, substantialiter, realiter, essentialiter, millies aduerbialiter edimus corpus Christi. Inūc, & Augustinum tecum facere, tuis mancipijs persuade.

6. Contrā tertium Augustini testimonium, sic loquitur Andreas. *Quæ verba non possunt per metonymiam explicari, videlicet quod panis duntaxat nomen corporis Christi habeat.* Rectè mones Andrea. Nam in verbis Augustini nulla omnino metonymia est. Interim verò ridiculus es, qui imaginaris, cum ista verba, Panis est corpus Christi, metonymicōs intelligantur, idcirco sequi omnia quæ de Sacramentis dicuntur, metonymicōs intelligenda esse: quippe cū de Sacramentis, multa quoque sine tropo dicantur. Sed affer rē istius assertionis rationē. Nam panis, ais, neq. potest spiritualiter in veritate manducari, sed duntaxat oraliter, neq. etiā vitam dare, sed corpus Christi, cui utrumq. cōpetit & recte tribuitur.

D E F E N S I O

Neque necesse est, vt panis vel spiritualiter manducetur, vel vitam det: satis est, vt visibiliter manducetur, tanquam signum, sacramentum, & sigillum corporis Christi viuifici & spiritualiter manducandi. Oralem verò manducationem, quæ non alia est, quàm Capernaitica, corpori Christi vniuoce dicto, dùm rectè tribui affirmas, principium petis, atque Capernaitis conuiuendo, Augustino audacter contradicis, qui oralem carnis Christi manducationem flagitium appellat, & quidem horribilius, quàm carnem perimere. Nunc perge. *Ideoq̃, inquis, expressè dicit Augustinus: Corpus & sanguis Christi erit tunc vita unicuiq̃, non solum in Sacramento visibiliter, hoc est, cum visibili, vel inuisibili signo sumitur: Sed in ipsa veritate spiritualiter, hoc est, vera fide manducatur.* Rursus Andrea, ludis ambiguitate in phrasi, In Sacramento, quæ Augustino significat idem quod Sacramentòtenus, vt antea ex eodem Augustino probauimus. Deinde petis principium. Non dùm enim tuam Consubstantiationem seu inclusionem, corporis Christi in panem, ex Augustino probasti, quam hoc loco sine mente & ratione affirmas. Deinde quando ex eodem Augustino probabis impiorum manducationem, quam hoc loco impu-

impudenter Augustino affingis. Tertiò tibi ipsi, in extremas nimirum angustias animi & conscientie compulsus, fœde hoc loco contradicis. Quoties enim, quæso te, nobis in hoc tuo scripto exprobrasti, tanquam falsum & absurdum, quod statuamus Sacramenti vocabulum interdum pro signo visibili & externo accipi? hic verò, cum tibi commodum videatur, in Sacramento, exponis ipse, in signo: necesse ergò erit, vt vel tandem fatearis tuam istam reprehensionem falsam & in nos iniuriam esse, vel dicas à te hoc loco vnà nobiscum falsum dici & statui. Vtrum elegeris, tuam leuitatem nobis & toti mundo prodideris.

Postquam igitur Andreas Patrum testimonia calumniosè, vt dictum est, flagellauit, nunc ad alia progreditur, ac primum de ratione regenerata, quam à sua implicita fide & stupido assensu, quàm longissimè reiicit, in hunc modum calumniatur.

Grynæus ait, se rationi humanæ, quæ post regenerationem spiritualis facta est, & probat errores non Philosophiæ, sed vera principia, de humani corporis proprijs essentialibus, quatenus verum testimonium creaturis perhibet, fidem non derogare.

Ergò haud obscure, astute tamen, opinionem

D E F E N S I O

*Zuinglianae fundamentum in iudicio rationis
humanae collocat.*

Consequens, valde inconsequens probat
Andreas his verbis : *Vnicum enim hoc ratio-
nis etiam regeneratae iudicium, basis & funda-
mentum est ipsorum falsae de corpore Christi et
Cena Domini opinionis, quo solo nituntur, ad
quod deinceps Scripturae & Patrum testimonia
ab ipsis male accommodantur. Neminem ha-
rum tuarum calumniarum refutationem à
nobis expectare scio, qui aliquo iudicio va-
leat. Hoc vnum tibi à Deo exopto, vt ratio-
nem tuam, quam planè extinctam in te esse,
iam sæpè probavi, in te regenerare & accen-
dere velit : quò tandem, quàm miser homo
sis, cognoscas, atque tuos errores verè de-
precari possis. Tu tandem proba nostram
sententiam non esse rationis regeneratae.
Regenerata, ais, humana ratio non modo in es-
sentialibus suis proprietatibus considerat, quod
etiam ratio non regenerata facere potest, sed
verbum Dei intuetur, quòd corpori Christi
conditiones & praerogativas tribuit supra pro-
prietates naturales, propter unionem perso-
nalem cum verbo. Vnde corpus Christi habet
quòd aliàs non modò omnibus corporibus, ve-
rùm etiam spiritualibus creaturis negatum est.
Vera sunt quæ dicis omnia: at nondum pro-
basti*

basti corpori Christi Ubiquitatem, à ratio-
 ne regenerata, tribui. Perge ergò si potes.
*Quapropter, ais, & si reueraprium est (quod di-
 cit opinator) testari corpus Christi locale, et no-
 stris corporibus ratione substantiæ simile esse.*
 Item, corpora nostra in vita beata conformia
 fore glorioso ipsius corpori, sicut Apostolus te-
 statur: ex eo tamen minimè sequitur, per om-
 nia conformia esse, & nullas alias prærogati-
 uas habere, præ alijs corporibus. Nostra enim
 corpora, cum filio Dei, personaliter non sunt
 unita, neque ad dexteram virtutis & maiesta-
 tis exaltata, quæ extra omnem locum et tempus
 est, quam maiestatem credimus, ratione autem
 humana perscrutari non possumus. Primum
 ostendis Andrea te vocabulum *μορφῆς* non
 intelligere, dum ais nostra corpora non
 fore per omnia *σύμμορφα* seu conformia
 glorioso corpori Christi. Deinde quis no-
 strum negauit vnquam Christi corpus suas
 habere prærogatiuas, & dona præ nostris
 corporibus, eaq; non modò nobis, sed etiã
 ipsis angelis *ἀκατέλητα* incomprehensi-
 bilia. Tertiò quis præter te & Brentium vn-
 quam scripsit nostra corpora, adeoq; om-
 nes res à Deo *ὑποστατικῶς* substantialiter

D E F E N S I O

sustentari, & omnes homines cum filio Dei
 personaliter vñiri. Quarto ita te implicat
 tum & irretitum hoc loco videmus, vt eti-
 ama orationis tuæ cursus minimè cohæreat.
 Nam scribis hoc loco, vos illam maiestatem
 credere, ratione autem humana perferutari
 non posse, quod nostra corpora cum filio
 Dei personaliter non sint vnita (quod tu,
 Brentium secutus, superioribus annis affir-
 masti) neque ad dexteram virtutis & maie-
 statis exaltata. Quæ hæc quæso maiestas est,
 quæ humanam rationem tantis intervallis
 excedit? Sed ita planè scribunt, quos atra-
 bilis vexat, & gemini soles geminæq; The-
 bæ perturbant. Postremò quid hætenus ad
 tuam Vbiquitatem astruendam attulisti. Ni-
 hil planè. Prome igitur tandem, si quid ha-
 bes. Cum igitur, inquis, tam certum sit, quam
 quod certissimum, corpus Christi, quatenus
 cum Deo vñum personale ad dextram Dei ex-
 altatum extra tempus & locum collocatum, cui
 hæc ratione omnipresentia tribuitur: non ab-
 soluta, qua proprietate suæ naturæ vbiq; dis-
 fundatur seu extendatur, sed in Deo verbo, cui
 personaliter vñitum est, quod omnibus presen-
 tissimum & longè presentius est, quam nos no-
 bis inuicem, imò quisque sibi ipsi esse potest. Di-
 sce, quæso, Andrea, vel tandem orationem
 con-

concinne coagmentare, vt nobis de tua mente eò rectius constare possit. Nam si pueri hanc tuam sententiam regulis grammaticis resolvere iubeantur, periculum erit, ne suis nēnijs te rideant. Optimè autem in te quadrat illud Comici: Quale haberes ingenium, fuit indicio oratio. Sed ad rem: sic argumentaris:

Deus & dextra Dei sunt extra locum & tempus.

At corpus Christi est vnum personale cum Deo, & exaltatum ad dexteram Dei.

Ergò corpus Christi respectu vnionis istius & exaltationis, est extra locum & tempus.

Multiplex sophistica & σοφὸν παρὰ μανῶν, quod tamen auctori suo plurimum affert de trimenti. Nam primò fallacia est à non causa vt causa: vnio siquidem personalis & exaltatio ad dexteram Dei, corpus Christi minime faciunt Vbiquitarium, Ratio manifestata est. In ipso puncto conceptionis, tempore crucis, mortis, passionis, sepulture, resurrectionis, vnio personalis non minus fuit, quàm nunc est: nemo tamen Andreæ credit, nisi me animus fallit, hanc vnionem effecisse, vt corpus Christi realiter fuerit in vtero omnium mulierum, vt vbique locorum passum, cruci affixum, mor-

DEFENSIO

tuum, sepultum, resuscitatum fuerit. Quæ
tamen omnia, ex consecutione illa Andrea-
na colliguntur, extremè absurda, cum ver-
bo Dei & Evangelica historia *Νῆς δὲ πᾶν*
σὼν pugnantia.

Item: Apostoli & symbolum eorum aper-
tè testantur, Christum non ubiq; cum suo
corpore, sed sursum in excelsis, in cœlis se-
dere ad dextram, & inde, ubi sedet, ventu-
rum ad iudicium, sicut ascendit. Quo Theo-
doretus respiciens rectè scribit Dialog. 2.
Corpus Dominicum surrexit quidem à cor-
ruptione & interitu alienum, & impatibile,
& immortale, & diuina gloria glorificatum,
& à cœlestibus adoratur potestatibus: cor-
pus tamen est, & habet, quam prius habuit
circumscriptionem. Vides ergò Andrea, te
omni recta ratione planè destitui. Deinde
consequentia parallogismus committitur,
quo aliter concludis, quàm Dialecticorum
leges ferunt: vnde alia accidentis fallacia e-
nascitur. Nam hac ratione argumentum
tuum formandum erat, si logicè & bona fi-
de agere velles. Deus & dextra Dei est ex-
tra locum & tempus. Atqui corpus Christi
est Deus: Ergo est extra locum omnem &
tempus. Nam minimè sequitur: omnia

competere ijs quæ ad dexteram Dei sunt, quæ ipsi Deo: quando alioquin etiam concluderetur: corpus Christi esse ab æterno, esse spiritum immensum, imò esse ipsum Deum.

Nunc, quid amplius pro vbiuitate afferes? *Est enim, ais, fallacia à dicto secundum quid ad dictum simpliciter, quod in simili exemplo videre est, cum dicitur: corpus mensæ, quod lignum est, non videt: Oculus est verum corpus. Ergò oculus non videt. Ligneum certè est, & minimè oculatum hoc tuum argumentum: quo cæcæ Vbiuitati lucem inferre conaris. Corpus Christi & nostra corpora non differunt specie, sed numero. Vnde Christus frater noster secundum carnem dicitur, & semen Abrahæ assumpsisse, os de ossibus nostris, caro de carne nostra. Atqui mensa & oculus non numero, sed specie differunt: atq; idcirco mirum non est, mensam non videre, oculum verò videre. Hæc quia tu ignoras, idcirco tam ridiculum argumentum attulisti. Deinde oculus, propterea oculus est & dicitur, quod vi naturali videndi præditus est: at corpus Christi per & propter Vbiuitatem, neque est, neq; dicitur: imò ab ea prorsus destruitur. Cæterùm quâ tuo figmento non fidas, eò prodis maximè*

D E F E N S I O

quod in applicatione similitudinis Ubiquitatis, cuius causa hic tantopere laboras, nullam prorsus mentionem facis: sed contentus es, affirmasse, corpori Christi multum tribui, quæ nostris corporibus non competant: de quo hoc loco minimè controuertitur. Valeat ergo Ubiquitas, à cuius nomine etiam ipsius Patroni abhorrent.

Nunc omisis ijs, quæ postea de Ubiquitate non per se, sed propter aliud realiter humanitati Christi communicata, de imaginatione loci, de ratione hominis regenerata disputat, crimen Nestorianæ hæreseos, cuius nos accusat, pag. 277. paucis diluamus atque in ipsum accusatorem retorqueamus.

Quicumq; negant realem idiomatum communicationem, ij sunt Nestoriani & personam Christi diuidunt:

Atqui Zuingliani negant realem idiomatum communicationem.

Ergo Zuingliani sunt Nestoriani & personam Christi diuidunt.

Deus misereatur tui Andrea, ut tandem aliquando tuæ impudentiæ te pudeat: ut tandem aliquando tuas calumnias toties nō modo à nostris refutatas, sed in te retortas recoquere desinas. Sed ad rem. Calumniosa tua propositio, quæ nihil aliud est quam fallacia

lacia à non caussa vt caussa, collabatur & dif-
fluat, si prius eius membrum in te rege-
tur, posterius tua ipsius confessione refute-
tur. Age ergò Andrea, sic in te contorquea-
tur telum, quod frustraneo conatu in nos
immisisti. Quicumque affirmat per realem
còmunionem idiomatum vnionem per
sonalem definiendam esse, is Nestorianus
est. Rationem affero ex Cyrillo cap. 27. de
Incarnatione Vnigeniti, vbi Nestorij con-
fessionem his verbis exponit: Deinde ei-
quantum ipsis (intellige Nestorianos) vido-
tur modum gloriæ tribuentes, adunatum
fuisse dicunt verbo Dei & Patris: & ratio-
nem adunationis exponentes, donatam es-
se ipsi dicunt à Deo æqualitatem dignitatis
sive authoritatis. item cap. 26. sub finem: V-
nitatis ratio si in sola dignitatis sine autho-
ritatis æqualitate intelligatur (vt intellexit
Nestorius) non esse vera conuincitur, idq;
à nobis iam pluribus ante probatū est. Pro-
positio igitur nostra & firma & plana est:
nunc subiiciatur assumptio. Atqui Vbiquita-
rij, quorum coriphæus est Andreas Smide-
linus, per realem idiomatum communica-
tionem vnionem personalem definiunt. Ra-
tionem afferemus ex Brentij et Andreæ scri-
ptis. Ex isto Euangelistæ dicto, Verbum ca-

D E F E N S I O

ro factum est, quod de Christo dicitur non de Petro, discriminē Christi & Petri in eo statuendum est, quod filius Dei etsi sua essentia implet Petrum, sicut & hominem Christum non tamē communicat, Petro omnes suas proprietates, sed tantum nonnullas. Brentius Recog. pag. 40. Discrimen inter Christum & alios homines nō constat propriē in habitatione filij Dei in filio hominis, sed cōmunicatione proprietatum quibus filius hominis ab inhabitante filio Dei ornatur, ut humana natura sit receptaculum augustissimum omnium cœlestium & diuinorum beneficiorū. Brent. Recog. pag. 63. Carnem assumere in Deū, nihil aliud est, quā omnem suam plenitudinem ei cōmunicare. Iacobus Andreas in Apol. ad theses Ingolstadt. 25. Inter inhabitationem Dei in sanctis & in Christo hoc vnum est discrimen, quod Sanctis distribuat dona sua dimēsa, Christo autem immensa. Iacobus Andreas pag. 37. Sola ἰδιωγράφου νοητώγια hypostatica unio definienda est. Iacob. Andreas. Nihil ergo restat aliud, quā ut concludamus Iacobum Andreā alios Nestorianismj reos agentē sese Nestorianum profiteri. Posterius verò Propositionis Iacobandricæ membrum falsum esse ex eo constat, quod ipse docet & confi-

& confitetur non omnia Deitatis propria, cuiusmodi sunt æternitas, immensitas, & cætera, realiter humanitati communicari: nec vicissim humanitatis propria diuinitati communicari: & tamen tum Andreæ persona Christi neutiquam dissoluitur. Sed de his alij plura scripserunt.

Iam reliquum erat, vt ad vltimam thesin, in qua Andreas cum suis fundamentis colluctatur, accederem: sed quia ibi nihil omnino affert, quod non iã ante sæpè inculcauerit: minimè necessarium aut operæpretium est, me ad ea descendere. Sin verò aliquid ibi sit, ad quod nondum in præcedentibus responsum sit, moneat me Andreas, & libenter, quodcumq; voluerit, respondebo. Tu verò pio Lector, hæc serena fronte accipe, sine præiudicio lege, ac Deum ora, vt Andreæ det melius sentire, loqui & agere.

F I N I S.

FVLGENTIVS LIB.

III. AD THRASIMYNDVM

Regem, cap. 8.

Humanitas ergo vera filij Dei nec tota in sepulchro fuit, nec tota in inferno, sed in sepulchro secundum veram carnem Christus mortuus iacuit, & secundum animam ad infernum Christus descendit. Secundum eandem animam ab inferno ad carnem (quam in sepulchro reliquerat) redijt: secundum diuinitatem verò suam, quæ nec loco tenetur, nec fine concluditur, totus fuit in sepulchro cum carne, totus in inferno cum anima. Ac per hoc plenus fuit ubique Christus, quia non est Deus ab humanitate, quam susceperat, separatus, qui & in anima sua fuit, vt solutis inferni doloribus, ab inferno victrix rediret, & in carne sua fuit, vt celeri resurrectione corrumpi non posset. Totum igitur hominem cum suis infirmitatibus sine peccato Dei filius pro nobis accepit: in toto traditus idem Christus secundum solam carnem mortuus, totus Christus secundum solam animam ad infernum descendit. Idem atque inseparabilis Christus secundum solam carnem de sepulchro

ihro surrexit: idem atq; in separabilis Chri-
stus, secundum totum hominem, quem ac-
cepit, terram localiter deferens ad cœlum
ascendit, & in dextris Dei sedet, secundum
eundem totum hominem venturus ad iu-
dicandum viuos & mortuos, coronaturus
fideles & pios, illos scilicet, qui eum in vtra-
que, id est, in humana diuinaque substantia,
verū, plenum & perfectum credentes, nec
Dei filio aliquid paternæ substantiæ minu-
unt, & totum pro se susceptum hominem si-
ne peccato cognoscūt, condemnaturus au-
tem infideles, qui diuersos cuiuslibet perfidi-
æ sectantur errores, quiq; in eis ita simul
obdurato corde perdurant, vt eos vs-
que ad vitæ præsentis obi-
tum non relin-
quant.

A 139 8131

144 8092

ocn 62876580

